

VASILE ALECSANDRI

CHIRIȚA ÎN IASI
SAU DOUĂ FETE Ș-O NENEACĂ

biblioteca școlarului

Vasile
ALECSANDRI

CHIRIȚA ÎN IAȘI
sau
DOUĂ FETE ȘI-O NENEACĂ

INTERNĂȚIONAL
BUCUREȘTI — CHIȘINĂU

Colecție inițiată și coordonată de Anatol Vidrașcu și Dan Vidrașcu

Conceptia grafică a colecției și coperta: Vladimír Zmееv

Ilustrații: Emíl Childeșcu

Coperta: Isaí Cărmu

REFERINȚE ISTORICO-LITERARE:

George Călinescu,

George C. Nícolescu, Valeríu Păpeanu,

Perpessícíus, Dumítru Mícu,

Alexandru Píru

F. Alexander

Textele au fost reproduse după: Vasile Alecsandri,
Opere, V și VI, Teatru. Text ales și stabilit,
note și comentarii de Georgeta Rădulescu-Dulgheru.
Editura Mînera, București, 1977 și, respectiv, 1979;
Vasile Alecsandri, *Chirița în Iași sau Două fete ș-o neneacă*,
Chișinău, Grupul editorial Lîtera, 1997.
Respectându-se în principiu vocabularul și limbajul scriitorului,
s-au operat modificări, în sensul aplicării normelor
ortografice în vigoare.

Editura „Lîtera Internațional”
O.P. 33; C.P. 63, sector 1, București, România
tel./fax (01) 3303502; e-mail: info@littera.ro

Grupul Editorial „Lîtera”
str. B. P. Hasdeu, mun. Chișinău, MD-2005, Republica Moldova
tel./fax +(3732) 29 29 32, 29 41 10, fax 29 40 61;
e-mail: manager@littera-publishing.com

Prezenta ediție a apărut în anul 2001 în versiune tipărită
și electronică la editura „Lîtera Internațional” și
Grupul Editorial „Lîtera”.
Toate drepturile rezervate.

Editor: *Anatol și Dan Vidrașcu*
Redactor: *Tudor Palladi*
Tehnoredactare: *Cristina Rusu*

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic din Chișinău
Comanda nr. 11224

CZU 821.135.1-22
A 36

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții
Alecsandri Vasile

*Chirița în Iași sau Două fete ș-o neneacă/Vasile Alecsandri. — București,
Ch.: Lîtera, 2001 (Combinatul poligrafic). — 272 p. — (Bibl. școlarului; nr. 207).*
ISBN 9975-74-070-7
ISBN 973-8358-06-X
821.135.1-22

ISBN 9975-74-070-7
ISBN 973-8358-06-X

© LITERA INTERNAȚIONAL, 2001
© LITERA, 2001

CUPRINS

<i>Tabel cronologic</i>	7
 Chirița în Iași sau Două fete ș-o neneacă	13
Chirița în provincie	79
Cucoana Chirița în balon	149
Cucoana Chirița în voiaj	169
Rusaliile	177
Iorgu de la Sadagura sau Nepotu-i salba dracului	213
 <i>Referințe istorico-literare</i>	266

TABEL CRONOLOGIC

- 1821 Iulie 21 S-a născut, conform opiniei majorității cercetătorilor, cel de-al doilea copil, Vasile, al medelnicerului Vasile Alecsandri și al Elenei, născută Cozoni, în orașul Bacău. Curând familia viitorului scriitor se mută la Iași.
(Conform altor surse, Alecsandri s-ar fi născut în 1819 sau chiar în 1818.)
- 1827 Vasile Alecsandri ia primele lecții de la dascălul maramureșean Gherman Vida, profesor la Seminarul de la Socola.
- 1828—1834 Viitorul scriitor își continuă învățătura în pensionul lui Victor Cuénim, deschis în 1828 la Iași. Verile și le petrece la Mircești, unde tatăl său cumpărase moșia.
- 1834—1839 Împreună cu alți fii de boieri, Vasile Alecsandri își face studiile la Paris. După trecerea bacalaureatului literar se pregătește să intre la medicină, dar abandonează. Urmează cursurile facultății de drept, însă după câteva luni renunță. Tatăl său l-ar fi vrut inginer, dar tânărului Alecsandri îi lipsea bacalaureatul în științe, pe care nu-l poate obține. Se dedică literaturii, scriind primele versuri în limba franceză, între care poemul Zunarilla.
- 1839 În drum spre Patrie Vasile Alecsandri întreprinde o lungă călătorie prin Italia. Vizitează Florența, Roma, Padova, Veneția, Triest. Din această călătorie culege impresii necesare scrierii primelor opere în limba română Buchetiera de la Florența și Muntele de foc.
- 1840 În revista "Dacia literară" (nr. 3, mai—iunie) este publicată nuvela Buchetiera de la Florența. Este numit, împreună cu C. Negruzzi și M. Kogălniceanu, director al teatrului din Iași. Pentru nevoile scenei scrie vodevilul Farmazonul din Hârlău, care se joacă la 18 noiembrie.
- 1841 Pe scena teatrului ieșean se joacă piesa lui Vasile Alecsandri Modista și cinovnicul.
- 1842 V. Alecsandri călătorește prin munții Moldovei, fapt care i-a prilejuit

- “descoperirea tezaurului poeziei populare”. Sub influența acestora Vasile Alecsandri scrie primele sale poezii românești — Doinele.
- 1843—1844 Vasile Alecsandri întreprinde lungi excursii prin munții și prin satele Moldovei, culegând folclor. Din această perioadă datează nuvela *O primblare la munți*.
- 1844 La 18 ianuarie are loc premiera piesei Iorgu de la Sadagura, primită de public cu deosebită căldură. Împreună cu Mihail Kogălniceanu și Ion Ghica, scriitorul se află în fruntea revistei “Propășirea”. Aici sunt publicate o parte a doinelor sale, nuvelele *O primblare la munți* și *Istoria unui galbăn*. Aflat pentru cură la Borsec, Vasile Alecsandri scrie nuvela *Borsec*. Dă la iveală “fiziologia” Iașii în 1844.
- 1845 Face cunoștință cu Nicolae Bălcescu și cu alți tineri munteni la moșia Mânjina a lui Costache Negri. Tot acum vizitează Bucureștii. Este epoca în care crește afecțiunea sa pentru Elena Negri, căreia îi dedică o seamă de poeme (8 Mart ș.a.).
- 1846—1847 Vasile Alecsandri o însoțește pe Elena Negri în străinătate, pentru îngrijirea sănătății. Italia, Austria, Germania, Franța, apoi din nou Italia îi prilejuiesc impresii profunde. Însă boala Elenei se agravează, iubita poetului stingându-se pe vapor la întoarcere în Patrie. În vară se află la odihnă la Balta Albă. Impresiile din această localitate și-au găsit expresia în nuvela *Balta Albă*.
- 1847 Scrie piesa *Piatra din casă*.
- 1848 Martie Începe mișcarea revoluționară din capitala Moldovei. Alecsandri scrie *Deșteptarea României* și redactează împreună cu alți patrioți petiția cuprinzând revendicările ce trebuiau aduse la cunoștința domnitorului Mihail Sturza. După înăbușirea mișcării se refugiază în munți, apoi trece la Brașov. Evocarea acestor întâmplări o face în fragmentul de proză *Un episod din anul 1848*.
- 1849 Vasile Alecsandri redactează studiul *României și poezia lor*, sub forma unei scrisori către A. Hurmuzachi, studiul fiind publicat în revista “Bucovina”.
- 1850 Aprilie 9 Are loc reprezentarea piesei *Chirița* în Iași sau Două fete ș-o neneacă.
- 1851 La întoarcerea din Paris și Londra, cu vaporul pe Dunăre, vasul e pe punctul de a se scufunda. Întâmplarea e povestită în episodul *Încercarea vaporului Seceni pe Dunăre*, destinat să apară în primul

- număr al proiectatei reviste “România literară”. Episodul este mai târziu încadrat în narațiunea dramatizată *Un salon din Iași*.
August 5 Este reprezentată cu mare succes Chirița în Iași.
- 1852 Aprilie Apare la Iași prima fasciculă din colecția de opere folclorice: Poezii populare. Balade (cântece bătrânești) adunate și îndreptate de V. Alecsandri.
Octombrie Vasile Alecsandri scoate prima culegere din teatrul său, Repertoriu dramatic. Este reprezentată piesa Chirița în provincie.
- 1853 La Paris, unde se găsea încă din toamna precedentă, Vasile Alecsandri publică primul volum de poezii originale, Doine și lacrimioare, dispuse în trei cicluri: Doine, Lacrimioare, Suvenire. La Iași îi apare cea de-a doua fasciculă a Poeziilor populare.
Vasile Alecsandri întreprinde o lungă călătorie în sudul Franței, în Spania și în nordul Africii. Relatarea parțială a acestei călătorii se cuprinde în “ziarul de călătorie” Călătorie în Africa. Scriitorul intercalează în cursul relatării diverse episoade narative, ca Cel întâi pas în lume (publicat inițial în 1841 în “Albina românească” sub titlul Pierderea iluziilor) și Suvenire din Italia. Monte di fo, publicat tot acolo, în 1843.
- 1854 Moare tatăl scriitorului. Preluându-și moștenirea, Alecsandri eliberează ȧiganii robi de pe moșiile sale.
- 1855 Apare, sub conducerea poetului, revista “România literară”, în care vede lumina tiparului poezia Anul 1855. Tot aici apar fragmente din Călătorie în Africa și nuvela Balta Albă.
- 1856 Are loc congresul de pace de la Paris, decisiv pentru viitorul politic al Principatelor, care aspirau la unire. Alecsandri se dedică integral cauzei luptei pentru Unire.
În “Steaua Dunării”, ziar condus de Mihail Kogălniceanu, apare la 9 iunie Hora Unirii.
- 1857 Vede lumina tiparului culegerea de proză Salba literară, conținând povestiri, impresii de călătorie și câteva scrieri dramatice.
În ziarul “Concordia” din București apare poezia Moldova în 1857.
- 1859 După alegerea ca domnitor a lui Cuza, scriitorul pleacă într-o lungă misiune diplomatică la Paris, Londra și Torino, pentru a obține recunoașterea dublei alegeri a lui Cuza. La Paris îi vizitează pe Lamartine și pe Mérimée și caută să câștige bunăvoința ambasadurului Rusiei, contele Kisseleff, fostul guvernator al Principatelor între 1829 și 1834.

- 1860 Abandonează activitatea politică și se retrage la Mircești, în mijlocul familiei, unde se dedică scrisului, compunând piese de teatru, printre care *Rusaliile*, și câteva cântecéle comice.
- 1861 Îndeplinește o nouă misiune diplomatică, încredințată de Cuza. În vederea recunoașterii Unirii de către puterile europene, Alecsandri vizitează Parisul, Torino, Milano, iar un timp girează afacerile agenției diplomatice de la Paris, în locul fratelui său. Reîntors la Mircești, scrie piese și cântecéle comice.
- 1863 La Iași apare ediția a doua a volumului *Doine și lăcrimioare cu ciclul Mărgăritărele*.
Apare partea a doua a Repertoriului dramatic, cuprinzând ultimele piese ale scriitorului.
- 1866 Apare într-un volum întreaga colecție a Poeziilor populare.
E numit membru al Societății literare române pentru cultura limbii, care în 1879 avea să devină Academia Română.
- 1868 Publică, în "Convorbiri literare", primele pasteluri: *Sfârșit de toamnă*, *Iarna*, *Gerul etc.*
- 1871 Își dă demisia din Societatea literară română, după ce aceasta hotărâse să adopte principiul etimologic în scriere și să publice dicționarul lui Laurian și Massim.
- 1872 Apare studiul *Introducere la scrierile lui Constantin Negruzzi*, mai întâi în "Convorbiri", apoi ca prefață la volumul de scrieri ale lui Negruzzi scos de Editura Socec.
Scrie poemul *Dumbrava Roșie*, pe care îl citește la o ședință a "Junimii".
- 1874 Apare piesa *Boieri și ciocoi*, fiind reprezentată pe scena teatrului ieșean.
- 1875 Văd lumina tiparului, la Socec, primele patru volume din seria *Operelor complete*, cu o prefață a autorului. Ele cuprind creația dramatică.
În același an apar următoarele trei volume, cuprinzând creația poetică.
- 1876 Este publicat volumul al optulea al *Operelor complete*: *Proza*.
- 1877 Mai 9 Proclamarea independenței țării în parlament. La aflarea veștii Alecsandri scrie poezia *Balcanul și Carpatul*, cu care inaugurează ciclul *Ostașii noștri*.
- 1878 Apare volumul *Ostașii noștri*.
- 1878—1879 Vasile Alecsandri se dedică lucrului la drama istorică *Des-*

- pot-Vodă. În mai 1879 citește piesa la o ședință a “Junimii” bucureștene. Are loc reprezentarea piesei la Teatrul Național din București. Este invitat să-și reia locul la Academie și să participe la lucrările anuale, fiind ales în comisia pentru modificarea ortografiei.
- 1880 Apare cel de al nouălea volum din seria Operelor complete, cuprinzând Legende nouă și Ostașii noștri. Vasile Alecsandri plăsmuiește nuvela Vasile Porojan, sub forma unei epistole către Ion Ghica. Scrie feeria Sânziana și Pepelea. În “Albumul macedoromân” al lui V. A. Urechiă apare “istorioara de început de amor” Margarita, scrisă cu zece ani mai înainte, dar relatând un episod de tinerețe, localizat în timp prin 1850—1852.
- 1881 I se decernează Marele premiu “Năsturel-Herăscu” al Academiei Române pentru drama Despot-Vodă și poeziile din ultimul volum de Opere complete.
- 1883 Într-o ședință a “Junimii” și la Academie Alecsandri citește noua sa piesă Fântâna Blanduziei.
- 1884 Fântâna Blanduziei este reprezentată, cu mare succes, la Teatrul Național. Scrie piesa Ovidiu.
- 1885 Este numit ministru plenipotențiar al României la Paris, post pe care îl deține până la moarte.
- 1886 Realizează o nouă versiune a piesei Ovidiu.
- 1888 Scrie Plugul blestemat. Se ivesc primele semne ale bolii care avea să-l răpună.
- 1890 August 22 Vasile Alecsandri se stinge din viață la Mircești. Este înmormântat la 26 august în grădina casei, dăruită în 1914 Academiei, de către soția poetului. Deasupra mormântului a fost ridicat un mausoleu din inițiativa Academiei, în 1928. Întreg ansamblul a devenit muzeu memorial.

CHIRIȚA ÎN IAȘI
s a u
DOUĂ FETE Ș-O NENEACĂ
COMEDIE CU CÂNTECE, ÎN 3 ACTE

PERSONAJELE:

Cucoana CHIRIȚA	LULUȚA, copíla eí
GRIGORI BÂRZOI, șoțul eí	Sărdarul CUCULEȚ,
ARISTIȚA	dírector de agíe
CALIPSIȚA	UN FECIOR BOIERESC
} fetele lor	IOANA țíganca
	UN SLUJITOR DE BARIERĂ
PUNGESCU, coțcar	UN SURUGIU
bucureștean	UN NEAMȚ CU ORGĂ
BONDICI, coțcar íeșean	POFTIȚI LA BAL, SLUGI,
GULIȚĂ, copílu Chíríței	SURUGII, CAI DE POȘTĂ
Văduva AFIN	

*Reprezentată la Teatrul Național din Iași, în beneficiul
artiștilor români, la 1850.*

ACTUL I

Teatrul reprezintă ulița Păcurarii plină de omăt; în stânga, în fund, se vede bariera închisă. La ridicarea cortinei se aud chiote și pocnete surugiești. Bariera se ridică și încep a trece în fund vro 16 cai de poștă, care trag o trăsură veche pusă pe tălpi de sanie. Caii intră în culisele din dreapta, dar trăsura rămâne troienită în mijlocul scenei. În coada trăsurii sunt aninate o mulțime de sîpete și de cutii, iar pe deasupra lor șade o țigancă învelită într-o cergă strenteroasă; ea ține în mână o cutie cu bonete. Pe capră stă un fecior boieresc, ținând altă cutie. Înăuntru se află cucoana Chirița, Aristița, Calipsița și Gulița Bârzoii. Începe a însera și a ninge.

SCENA I

*CHIRIȚA, ARISTIȚA, CALIPSIȚA,
GULIȚĂ, ȚIGANCA, FECIORUL, SLUJITORUL DE BARIERĂ, UN SURUGIU*

SLUJITORUL (*alergând după trăsura, zice țigancei din coadă*): Cîne zîci că-î în trăsura?...

ȚIGANCA: Cucoana Chirița.

SLUJITORUL: Cum?... Crița?

ȚIGANCA: Chirița... surdule.

SLUJITORUL: Chirița Surdulea?... Da cască-ți plîscul mai tare... cioară, și cârâie mai dezghețat... Ce cucoană-î în trăsura?

ȚIGANCA: Du-te pârlii! că doar n-am să-ți toc la ureche până mâine.

SLUJITORUL: De!... Baragladină, te-ai pîchirisit?

ȚIGANCA: Baragladină ești tu, guleratule!

SLUJITORUL: Ian vezí moachíá, că s-o fudulít... (*Azvârle în țigancă cu omăt.*) Hâșí, cârâítoare!

ȚIGANCA: Șezí bíníșor, blestematule, că te ía dracu.

SLUJITORUL: Hâșí, cíocănítoare!...

ȚIGANCA: Bată-te pârdalnícu să te bată!... șezí bíníșor.

SLUJITORUL: Hâșí, duh de baltă...

CHIRIȚA (*scoțând capul și primind omătul în obraz*): Ce este? ce-ați pățít... carnacsí! că era să mă chíorască!... Cíne-azvârle cu bulgări?... (*Către țigancă*): Ce te-o apucat, mă rog, coțofano, de cârâí ca cíoara-n par?... le sama la lucrurí bíne, și tací dín plísc. (*Întorcându-se către fecior*.) Și tu, mojícule, ce staí în capră ca un degerat și nu zící surugíílor să meargă?... Vaí, bată-vă crucea, mangosíților, c-o să-mí faceți zíle frípțe!...

SLUJITORUL (*la oblon*). Cucoană...

CHIRIȚA: Ce-í?

SLUJITORUL: Cum íí numele d-tale?

CHIRIȚA: Cum mí l-o dat nânașu... Lípsești de-acole.

SLUJITORUL: Așa știu și eu... d-apoi vezí, cucoană, că trebuíe să te trecem la catastíful baríerei.

CHIRIȚA: Să mă trecí la catastíf pe míne?... da ce sunt eu, să mă trecí la ízvod?... Auzí vorbă!... Măí! că obraznící maí sunt gulerățíí íști cu săbíuțe...

Lípsești, mojíce!
Lípsești de-aíce,
Că-ți sar în păr
Șí te bat măr.
Auzí dârzíe! blăstămăție!
Obrăznícíe
Șí mojícíe!
În catastífurí el să mă scríe;
Să-mí facă mie
Catagrafíe,
Parcă aș í marfă de băcălíe,

Brașoveníe
Sau lípscăníe!

TOȚI

Lípseștí, mojíce!
Lípseștí de-aíce,
Că-țí sar în păr
Șí te bat măr.

SLUJITORUL (*astupându-și urechile*): Ho, țară!... că doar n-am urechí de săftían... Cucoană, avem poruncă să nu lăsăm pe níme-n târg, pâ-n-a nu-l întreba de nume.

CHIRIȚA: Eí! c-or să-mí scoată sufletu!... Du-te de scríe c-o venít în Iași: cucoana Chíríța a banuluí Grígorí Bârzoí, de la Bârzoíení, cu Arístíța, Calípsíța și Gulíța, copíí lor.

SLUJITORUL (*în parte*): Mă!... ce pomelníc (*Tare.*) Cum zíseșí, cucoană?

CHIRIȚA: Iaca surdu!... (*Repede.*) Chíríța, Arístíța, Calípsíța și Gulíța Bârzoí ot Bârzoíení. (*La surugiu.*) Mânațí, mái, și luațí seama la covățele. (*În parte.*) Aíce-n capítală ești tot cu zílele-n mână.

SLUJITORUL (*în parte*): Críța, Răstíța, Lăpșíța și Gurluíța Brânzoí!... da... a draculuí nume!... parcă se bat babele-n gură... Mă duc să-í torn în catastí. (*Merge spre barieră.*) Gurluíța, Lăpșíța... Críța... (*Iese.*)

CHIRIȚA (*la surugii*): Pornít-ațí, járpanílor?

SURUGIUL (*îndemnând cail*): Hí, hí, hí, hí, copíí... nu mă lăsațí... Hí, hí, tătucă... Hí, hí, mânca-v-ar lupíí. (*Pocnește.*) Hí, ludă... Hí, jupítule. Iaca, mă! c-or să mă lase-n troían... Hí, hí, da hí... lua-v-ar dalacu... prohodí-v-ar cíoarele!...

CHIRIȚA (*scoțând capul repede*): Tacă-vă gura, bețívílor, că vă aud copílele.

SURUGIUL: Ian lasă-ne, cucoană háí... nu ne mái necăjí, că destul necaz avem noí cu rădvantul ísta, ardă-l focu!...

CHIRIȚA: Ba să te ardă pe tíne focul... auzí?... rădván!... trăsura mea de nuntă, nouă-noușoară!... de abía dín vremea bejáníeí!... Háí, mânațí și nu mái facețí vorbă.

SURUGIUL: Hí, hí... odată, copíí, cu toţíí... Hí! lăsa-v-aţi oasele cíoarelor şi pílea vameşuluí... Ha, ho, ha, ho, tbr... degeaba!... de acum ne-am troíenít...

CHIRIȚA: Ne-am troíenít?... Iaca! na, şi alta acum... chíar colac peste pupăză! (*Feciorului.*) Ce stai ca un butuc în capră, mangosítule... coboară de-agítută la trăsură... Ian vezí-l, mă rog, parcă-í un boíerí!... nu-í bun nící de-o treabă...

FECIORUL (*leneş*): Dacă-í chíar în zadar... nu ne scoate de-aicí nící dracu...

CHIRIȚA: Sărmane, sărmane... ţí-oí arăta eu acuşi pe dracu, somnorosule... dă... dă!...

FECIORUL (*scoborându-se*): Somnoros, da! şi eu n-am închís ochíí de două noptí!

CHIRIȚA (*sărind din trăsură*): Ian auzí-l că şi răspunde!... (*Lunecând.*) Carnacsí! că era să-mí rup şălele (*Împingând feciorul.*) Ia, colo... colo la răzor, tontule... pune umăru de-mpínge, că eşţi coşcoge... (*La surugiu.*) Haí, măí, opíntíţi vârtos.

SURUGIUL: Hí, hí, zvânta-v-ar vântu şi v-aş vínde păstrama!

CHIRIȚA: Tacă-vă gura, blăstămaţilor! că vă aud copílele! (*La fete.*) Astupaţi-vă urechíle! (*În parte.*) Íí un păcat cu níşte ghíorlaní. (*La ţigancă.*) Da tu, cheramo, ce stai acolo parcă cloceşti ouă... de-te gíos să se maí uşureze trăsura.

ȚIGANCA: Cuconíţă, nu mă pot scoborí făr' de scară.

CHIRIȚA: Scară?... ţí-oí da eu la scară, coţofană... deschíde-ţi arípíle şi saí la pământ... da doar mí-í stríca cutia... c-atâta-ţi trebuíe.

ȚIGANCA (*sărind*): Valeu!... că mí-am scrântít pícíorul! valeu! (*Sărind, scapă cutia, care se strică.*)

CHIRIȚA: Tronc! parcă-nadíns í-am zís să mí-o stríce!... Of! sáracan de míne! că-mí víne să ţíp şi să íeu câmpíí!... Mult oí să maí stau în drum? (*Aleargă la oblon şi lunecă.*) Carnacsí! că mí-o plesnít şíreturíle de la rochíe!... Arístíţo, Calípsíţo, daţi-vă gíos şi voí, doar ne-om dístroíení maí degrabă... ía așa... frumos... încet, să nu lunecaţi.

(*Aristița și Calipsița se cobor,
Gulița vrea și el să iasă, dar Chirița îl oprește.*)

GULIȚĂ (*cepeleag și alintat*): Să mă cobor și eu cu tâțacele?

CHIRIȚA: Ba nu, Gulița mamei!... nu, drăguță; mata șezi în trăsură ca să nu răcești.

GULIȚĂ: Ei!... neneacă, vreau să mă cobor... na...

CHIRIȚA: Ba nu, suflete... dacă mă iubești... șezi mățăluță locului, puile, și te în vălește cu contășu băbacăi.

GULIȚĂ: Ei, m-am săturat de contăș; vreau să mă dau pe gheață...

CHIRIȚA: Ba... să nu faci poznă, Gulița neneacăi, c-apoi s-a mânâ neneaca și nu ți-a mai cumpăra minavet... știî mata... minavetu care ți l-am făgădui...

GULIȚĂ: Așa! de trei ani de când mă porți cu făgăduința...

CHIRIȚA (*sărutându-l*): Gulița mamei!... că nostim ești... nu fii de dióchi... (*Închide oblonul și zice surugiilor*): Haí, flăcăi, de-acum, că vă făgăduiesc bacșis bun... câte un fífirig de om... (*Căutând în culise*.) Iaca poznă! da unde-s surugiíi?

FECIORUL: Or fí fugit!... cine știe?... La vro crâșmă poate... (*În parte*.) Heí, că nu-s și eu cu dânșii!

CHIRIȚA: O fugit și m-o lăsat lată în mijlocul drumului!... bre! c-o să mă lovească ceva! (*Furioasă*.) Ei, apoi să nu te-apuce șaptezeci de năbădăici?... *Kirie eleison!* (*Vine iute în fața publicului*.) Mă rog, cine ține poștele?... cine-í otcupcícul ghípcanilor?... să deie ochi cu mine, dacă-l ține curăua... să-í zíc două vorbe... da vorbe!... să le pomenească cât o trăi... știí?... cole... *engolpion* de anul nou 1844.

I

Ian să-ți spun, otcupcíc dragă,
Vel otcupcíc de ghípcaní!
Toți motaníi, fără șagă,
Nu-ți plătesc níci chíar doí baní!

Of! mărí frate,
De aí păcate
Cu caí de poștă să te pornești;
De multă ciudă,
De multă trudă,
Te símți, cu poșta, că-mbătrânești!
Ba nu-s propele,
Níci căpítele;
Ba ștreangu-í putred de ars în foc!
Hí, plíosca, trosca,
Hí, trosca, plíosca!...
Sluga-n prícínă... ești tot pe loc!

II

Drept să-ți spun, otcupcíc dragă,
Vel otcupcíc de ghípcaní!
Toți motaní, fără șagă,
Nu-ți plătesc níci chíar doí baní!
Căci dacă pleacă,
Colbul te-neacă;
Glodu-ți lípește benghíurí pe nas;
Bícíul pocnește
De te-asurzește,
Și caíi poșteí alerg... la pas!
Ba stau la dealurí;
Te dau de malurí;
Îți sfarmă trupul de nu mai poți!
Și de nu-ți pasă,
Ajungí acasă
C-un ochí, c-o mână, și cu treí roți!

CHIRIȚA (*alergând în fund*): Poftím poște!... dacă nu merg
caíi, fug surugíi!... Da unde s-o înfundat blăstămațií? (*Intră în
culisa din dreapta, din fund.*) Vaí! că buní-s de spânzurat în
íarmaroc!... Auzí!... carnacsî, că lunecușu-í!... Valeu!... (*Se aude
căzând pe gheață.*)

ARISTIȚA }
CALIPSITA } Va' de mine! a căzut neneaca pe gheață!...

(*Aleargă amândouă după Chirița și se aud picând
și țipând în culise: "Valeu!... Valeu!..."*)

FECIORUL (*căutând în dreapta*): Ha!ta... buf... na, c-o
căzut și duduclile... Ha, ha, ha... una peste alta...

(*În vremea aceasta Guliță se coboară furiș
din trăsură și începe a se da pe gheață.*)

GULIȚĂ: Uța... a... a... Bîne-í de dat de-a săniúșul... Uța...
a... a... Neneaca s-a dus... bîne-mí pare!

ȚIGANCA (*ghemuită în cergă lângă coada trăsuri*): Da
astâmpără-te, cuconașule, că-í cădea jos și ți-í sparge capu.

GULIȚĂ: Tací, coțofană... nu cârâí.

ȚIGANCA: Haíde, haí, că te-a vedea ea cucoana acuși.

GULIȚĂ: Tací, îți zíc, c-apoi știí... (*Către fecior.*) Măí,
fecior boíeresc, vín' de te dă pe gheață cu mine.

FECIORUL: Ce să fac?... că doar n-am zece capete de
strícat...

GULIȚĂ (*mânios*): D-apoi dacă-ți poruncesc eu?... nu
vreí?... Eí las' măí bade, că te-oí drege eu.

FECIORUL (*în parte*): Ba-í drege tu pe cíne-aí măí dres,
sfrijíttule.

GULIȚĂ: Uța... a... las' că te-oí spune eu și bunicái, și
mătușícái, și băbacái, și neneacái... Uța... a... (*Se aude dinco-
lo de barieră un sunet de zurgălăi și un glas de jidov strigând:
"Vio, vio."*)

SCENA II

FECIORUL (lângă oblon),
ȚIGANCA (lângă coada trăsurii),
GULIȚĂ (dându-se de-a sâniuşul pe dinaintea ei),
BONDICI, PUNGESCU, un neamţ cu orgă şi slujitorul

BONDICI (*la barieră*): Mă! cel cu trăsura... fă înainte...
Ce-ai închis şoseaua?

FECIORUL (*căutând în stânga*): Dec! cum oí să fac
înainte, dacă ne-am troienít?

BONDICI: Ce-mí pasă mie?... dă-te-n lături că n-am să
şez aici toată noaptea pentru hatârul tău.

FECIORUL: Măi omule, da n-auzí că ne-am troienít?

PUNGESCU (*asemene la barieră*): Înhamă-te pe tine şi
trage zdreavăn până ce-í ieşí dín zăpadă.

FECIORUL: Ba-ţi pune pofta-n cuí.

PUNGESCU: Haít! o păşíram de la roate... Eí, ce facem
acum?

BONDICI: Haí să lăsăm harabagiúl şi să ne suím într-o
saníe de bírjă.

PUNGESCU: Fíe ş-aşa... haít... vínă şi tu, neamţule, cu
noí.

NEAMȚUL: *No gut... maine heren.*

*(Bondici, Pungescu şi Neamţul cu orgă intră
pe la barieră. Slujitorul îi opreşte.)*

SLUJITORUL: Cum íí numele d-voastră, domnílor?

BONDICI: D-luí íí spătarul Haţmaţuchí, şi eu aga
Crastaveţovicí: amândoi cu şezutul şi cu avutul în Focşaní...
Cât pentru d-luí Neamţul, íí vestítul *baron fon Şonţberg*, care
víne de la Podul-Iloaíei ca să deíe concerturí ínstrumentale în
folosul său. Drept care avem cínste a ne ínchína d-tale cu tot
respectul, noí, sus-pomenítíí şi jos-íscălítíí: spătarul Haţmaţuchí,
í aga Crastaveţovicí, í *baron fon Şoacăţenberg*. (*Se ínchină şi*

vine în fața scenei.) Zí cruce-ajută și dá înaintea la catastih dacă poți, cenușerule.

(Slujitorul rămâne încremenit și şuieră de mirare.

Neamțul începe a cânta din orgă și se trage în fund lângă trăsură, Bondici și Pungescu vin în fața scenei.)

PUNGESCU: Ha, ha, ha!... repede mí-l luași pe bietul dorobanț, nene...

BONDICI: Nume vroía? nume í-am dat. Să se sature.

GULIȚĂ: Îra!... laca un mínavet de canarí, cum vreau eu. *(Aleargă lângă neamț, împreună cu feciorul și cu țiganca.)*

BONDICI: Iaca neamțul dracului!... níci n-a apucat a íntra în Iași și a și început a rupe urechíle íeșenilor. Nu-í destul că ne-a asurzít pe noi în harabaua cea jídovească, de la Roman, și tot drumul!... Ia să vezí cum o să-mí gologănească sínpatríoții!... Păcat numai că n-are vro momíță sau vrún urs, că s-ar face stup de baní.

PUNGESCU: Ce spuí, vere?... care vrea să zícă... dobi-toacele ací în Iași?...

BONDICI: Haí, haí!...

PUNGESCU: Apoi dar... ne-am sfínțítără noi doi?...

BONDICI: *Niboisa*, frícosule... nu mí te da, păcătosule... dar, ía lasă vorba asta... să vením la treaba noastră. Am scăpat dín Focșaní cum am putut... cu nepus în masă... că de punea mâna íspravnícul pe noi, ne trântea poate la gros...

PUNGESCU: Vreí să zící la pușcárie.

BONDICI: Și asta dín prícina ta; dacă ești prost și Iași să te prindă la cărtí cu mîța-n sac?...

PUNGESCU: Ce písică-n sac, neneo? vína mea-í dacă s-a găsítără alt cartofoi mai țeapăn decât míne și m-a zărítără când am tras pă ríga de desubtul cărtílor?

BONDICI: În sfârșít, ce-a fost s-a trecut... am scăpat de-aco-lo; acum ne rămâne să ne păzím aici vro câtăva vreme, pân'ce s-o face lucru mușama... De aceea trebuíe mai íntái să ne prefacem numele; să le mai lungím. Tu te-í chema de azí înaintea Pungescovící și eu Bondíescu.

PUNGESCU: Eí ş-apoi!... despre traí cum a s-o ducem?...
că numaí cu *escu* şu cu *ovici*, tot covrígí, tot spanac.

BONDICI: Despre traí?... helbet!... feţí logofeţí de soíul
nostru, cu mesería stosuлуй şí a banculuí, nu píer în laşí.

PUNGESCU: Se poate, neníşorule... dar maí bíne m-aş
închíorchíoşa eu în Bucureşţi.

BONDICI: Pentru ce, neícă?

PUNGESCU: Pentru ce?...

De-aí umbla întreaga lume;

De-aí călca pe rând anume:

Țara englezească,

Țara franțuzească,

Țara spaníolească,

Nemțească, leșască,

Italíenească,

Păn' şí cea grecească,

N-aí găsí chíar într-o míc

Aşa târg vestít să fíe,

Pentru boscărie,

Pentru stosărie,

Pentru coțcărie,

Matrapazlărie,

Şí rușfetărie

Şí potlogărie!

BONDICI: Nu zíc ba, neículíță, dar apoi şí târgul nostru...
când aí ştı. (*Caută împrejur.*)

PUNGESCU: Spune, că nu ne aude níme.

BONDICI: Iaşul nostru-í chíar de gemene cu Bucureşтіul
vostru.

PUNGESCU (*cu bucurie*): Aoleo!

BONDICI: Ce-ţi spun eu.

PUNGESCU: Care vrea să zícă... de-om lua treaba de la
mertepea ş-ací, am înfundată ră pă dracu?

BONDICI: Ba încă şí pe tată-său... c-apoi vezí tu,

ne'culiță... viața-í un stos de la început pân' la sfârșít, și lumea o masă de cărți. Tot meșteșugul îi să pontarisești la vreme și să găsești ruteua norocului, ca să faci roi...

PUNGESCU: Prea bine... dar dacă ai goană dă fante?

BONDICI: Furí o carte, ș-așa îți dregí bosuíocul.

BONDICI

Neneo, mă crede, viața-í un stos;
Lumea o masă cu postav verde.
Tot meșteșugu-í de-a juca gros;
De-a punta bine și... de-a nu pierde!

PUNGESCU: Eí, apoi halal de míne.

BONDICI

Halal de tine dacă veí ști
Să-ți spoiești bine fruntea, obrazu,
Șí, fără frică de-a te roși,
Să faci transporturí... cu cínsteamazu!

(Împreună.)

de tine veí
Halal dacă ști
de míne voi
ș.c.l. ș.c.l.

SCENA III

Cei dinainte, CHIRIȚA, ARISTIȚA, CALIPSIȚA

CHIRIȚA: Of!... îmi vín ísterícale grecești!... am alergat pín TOATE crâșmele, și surugíí!... tufă... Of! cíne mí-o zís să mă pornesc eu de la Bârzoieni?...

ARISTIȚA: Neneacă... nu te tulbura, că iar te-a durea ras-tul.

CHIRIȚA: Cum să nu mă tulbur, Arístițo dragă... dacă m-o

lăsat în mijlocul drumului, cu cățel... cu... Ce-o să facem acum?...

BONDICI (*în parte*): O neneacă cu două fete... (*Încet, lui Pungescu.*) Aține-te, muntene, c-aici-î pe treabă...

PUNGESCU (*scoțând repede o pereche de cărți, taie repede un stos*): Pă trebuliță?... hareci!... stos!...

CHIRIȚA (*cu deznădăjduire*): Șí níci un bărbat... níme ca să ne vie într-agiutor... Ímí vine să mă trântesc la pământ, ca jídaníí.

BONDICI: Un bărbat!... íată-mă-s... poruncă. (*Înaintează spre Chirița.*)

CHIRIȚA: Ce-mí văzură urechíle șí ce-mí auzírá ochíí!... Slavă ție, Doamne, că íată în sfârșít un creștín!...

PUNGESCU: Doí hrístíaní, cocoană... că sunt șí eu p-acílea.

CHIRIȚA: Foarte vă mulțănesc... dar, mă rog, să mă ferícesc cu numele dumílorvoastră...

BONDICI: D-luí, príetenul meu, este spătarul Pungesco-vícíí.

PUNGESCU: Șí d-un aga Bondícescu, al meu amíc...

CHIRIȚA (*în parte*): Un spătar ș-un agă! (*Încet și repede, fetelor.*) Țíneți-vă maí drept șí zâmbíți nurlíu.

BONDICI: Dar, mă rog, cucoană, să ne norocím șí noi!...

CHIRIȚA: Eu sunt cucoana Chíríța a banului Grígorí...

BONDICI: Șí dducíle?...

CHIRIȚA: Bârzoí...

BONDICI: A! Bârzoí?... șí dducíle?...

CHIRIȚA: Ot Bârzoíení... (*Se închină.*)

BONDICI: Am înțeleș... dar dducíle?

CHIRIȚA: Copílele mele... Arístíța șí Calípsíța. (*Încet, fetelor.*) Faceți talí frumos. (*Tare.*) Le-am adus la lași, drăgușíle, ca să pítreacă câșlegíle; șí puneți-vă în gând, boíerilor, că după ce ne-am necájít pe drum două zíle șí două noptí, când s-agíungem la gazdă... ne fug surugííí tocmaí la capătul târgului.

BONDICI: Cum se poate?

CHIRIȚA: Așa, zău... am pățit-o chiar ca cea care s-a înecat la mal.

BONDICI: Ei!... las' că-oî spune eu asta vărului meu...

CHIRIȚA: D-luî ține poștile?

BONDICI: Dar.

PUNGESCU (*încet, lui Bondici*): O tălașî groasă, nene...

BONDICI: Tacî, nerodule...

CHIRIȚA: Să-ți spun drept... dar să nu-ți fie cu supărare... vărul d-tale n-are nîcî un haz cu poștile d-sale... Lehamete și de parale.

BONDICI: Da de cîte orî í-am spus-o eu însumî, cucoană dragă... Ce folos însă!... nu înțelege de cuvânt... (*încet, lui Pungescu.*) Ce zîcî de fete, mîi?

PUNGESCU: Au zestre oare?

BONDICI: Așa-mî mîroase... (*Cucoanei Chirița.*) Cucoană Chiriță, noi amândoî suntem gata la poruncile d-tale și preaferîcîi de a te putea înlesnî la orîce-î dorî în târgul nostru...

CHIRIȚA: Bunătatea d-voastră...

BONDICI: Ce se potrivește!... Prîmîi deocamdată brațele noastre, ca să vă ducem la gazdă, și cît pentru trăsură, n-ai nîcî o grijă... om trîmîte bolî noștrî ca s-o aducă.

CHIRIȚA: Bucuros!... (*În parte.*) Ce cuconașî de treabă!... cînd ar fî și holteî! (*încet, fetelor.*) Dați brațul și mergeți pupuică... tot pe vârful scarpîlor...

TOȚI

Haideți împreună
Vesel să pornîm,
Șî-ntr-o casă bună
Să ne găzduîm.

BONDICI (*Aristîtei, dîndu-i brațul*)

Demuazelă dragă, sunt prea ferîcît,
Că să-ți dau eu brațul m-am învrednîcît!

PUNGESCU (*Calipsiței, asemenea*)

Demuazelă scumpă, în veci n-oí uíta
C-astăzí, la brațetă, merg cu dumneata!

CHIRIȚA (*în parte*)

Unul zíce-í agă, celalalt spătar;
De í-aș prinde gínerí, í-aș lua în dar.
Unul zíce-í agă, celalalt spătar;
De í-aș prinde gínerí, aș dá sáríndar!

TOȚI

Haídețí împreună
Etc. etc. etc.

(*Bondici, Pungescu, Aristița și Calipsița ies la brațetă
prin dreapta. Chirița-i urmează puțin și se oprește.
Neamțul, care a stat tot în fund, începe a cânta din orgă.*)

SCENA IV

CHIRIȚA, GULIȚĂ și ceilalți

CHIRIȚA (*oprindu-se*): Da... Guliță? *Kirie eleison!*... că era să-mí uít odoru-n trăsură... (*Se întoarce și găsește pe Guliță lângă neamț.*)

GULIȚĂ: Nu pe aísta, monsíu neamțule... cântă pe cellalt... (*Bate din picioare cu mânie.*) Nu pe aísta, e cellalt.

NEAMȚUL: *No! lasenzi șon geen.*

CHIRIȚA: Ce-mí văzură ochíí!... O íeșít dímonu dín trăsură!... șí făr' de blană!... sáracan de míne c-o fí înghețat!... (*Aleargă la Guliță.*) Ce faci aici, díavolí?... Nu ți-am spus să nu íeșí dín contășul băbacăi?...

GULIȚĂ: Eí, m-am săturat de contăș ca de mere acre.

CHIRIȚA: Auzí!... Ian prívește cum í s-o roșít nasu!... parcă-í o sfeclă dígerată! (*Îi șterge nasul cu batista.*) Doamne! Doamne! ce păcat cu níște plozi! Mái loane, adă blana dín trăsură... l-o loví un gíung hí șí mí-o fí máí mare beleua. (*Feciorul aduce o blană din trăsură.*)

FECIORUL: Iaca șuba cuconașului...

CHIRIȚA: Șí voí... chíorí ați fost de l-ați lăsat să íasă dízvălít?... vínă să te-mbrac, păcatule... Eí, vínă azí șí nu mă supăra.

GULIȚĂ: Nu mă supăra nící mata.

CHIRIȚA: Auzí plodu?... las' că ți-oí arăta eu... (*Îl îmbracă cu de-a sila.*) Șezí bíníșor... nu crâcní... țâst... să nu-ți aud gura...

GULIȚĂ (*zbătându-se*): Nu vreau, nu vreau. (*Plânge.*) Las' că te-oí spune eu băbacái...

CHIRIȚA (*trăgându-l târât*): Ce face?... Of! c-o să mă nebunească dímonu... parcă vād că íar are să m-apuce rastu... Ascultă, Gulița níneacăí: haí că ne-așteaptă țâțacele.

GULIȚĂ (*trântindu-se la pământ*): Nu-mí pasă mie de țâțace... nu merg.

CHIRIȚA: Eí, vínă că-ți cumpăr mínavetu cela... știí mata...

GULIȚĂ: Cumperí?... dacă-í așa... ía-mí-l pe-aísta, a lui monsíu neamțu. Vínă cu noí, monsíu neamțule...

NEAMȚUL: *Gut... gut... ser bevol.*

CHIRIȚA (*în parte*): Las' să te vād eu acasă, păcatule, c-apoi ți-oí da un mínavet de nu l-íí putea duce... Măí loane, rămái aici cu țiiganca ca să păzíți lucrurile, pân' ce-or vení boíí să rídíce trăsura... da doar íți píerde vro cutíe... c-apoi sfântu Neculaí íí gata. (*Pleacă cu Guliță spre dreapta.*)

SCENA V

Cei dinainte, văduva AFIN, sărdarul CUCULEȚ

AFIN: Ce mínune!... Cucoana Chíríța?

CHIRIȚA: Cucoana Nastasíica!

AFIN: Bíne-aí venít.

CHIRIȚA: Bíne-am găsíť. (*Se sărută.*)

AFIN: Da ce vânt te-a adus pe la noí, soro dragă?

CHIRIȚA: Mí-am adus fetele de cășlegí, după obíceí. (*Încet.*) Da d-ta cum te întâlnesc síngură... lângă baríeră?...

AFIN: Am ieșit puțin ca să mă prîmblu afară dîn târg, că pîn târg îi potop... te ferească Dumnezeu!...

CHIRIȚA: Da, bine... pe gîos?... ha?... Eî, dă... nu te roșî, soro dragă... Lumea-î lume, și tînereta... Ce te sastîsești?... între noi...

AFIN: Da nu mă sastîlesc, soro, nîcîdecum... Mă prîmblu pe jos... pentru că așa-mî place. Am venit cu sârdarul Cuculeț.

CHIRIȚA: Cu sârdarul? (*În parte.*) Hm! mîtîtica...

CUCULEȚ: Sărut mîinîle, cucoană Chîrîță.

CHIRIȚA: Plecăciune, arhon sârdar. Tot la agîe ești?

CUCULEȚ: Dîrector și supusă slugă.

CHIRIȚA: Și la mai mare.

CUCULEȚ: Amîn.

AFIN: Da... unde-s duduclîle?

CHIRIȚA: Îra!... ba că chîiar!... unde-s?

AFIN: Ha, ha, ha... pe mîne mă-ntrebî?

CHIRIȚA: Bîne zîcî, săruta-ț-aș ochîi... S-o pornît de-aîcî la brațetă cu doî cavalerî.

AFIN: La brațetă?... cu doî cavalerî?

CHIRIȚA: Precum zîcî, soro: unul, aga Bondîcescu, și cellalt, spătarul Pungescovîcî... doî bujorî, surîoară, două zarnacadele!

CUCULEȚ (*în parte*): Bondîcescu? Pungescovîcî?... mare poznă! (*Scoate un răvaș și-l citește.*)

AFIN: Eî bine, și-ncotro au apucat truspatru?

CHIRIȚA: Hoîsa, pe șoșe...

AFIN: Dar, îî cunoșteaî mai de mult?

CHIRIȚA: Ba, cât hăciu!... Mî-o ieșît în drum să-mî dele agîutor; că nu știî, soro, ce-am pățîit?... m-am troîenît!... și să vezî d-ta: Mă pornesc de la Bârzoîenî... și încă bărbatu-meu îmî zîcea: "Soro dragă, nu te pornî... staî..." Când ce să vezî?...

AFIN: Apoî bine, cucoană Chîrîță, se poate să-țî lașî co-pîlele pe mîna unor necunoscuți?... Cîne știie ce berbanți?...

CHIRIȚA: Pușche pe lîmbă-țî... vaî de mîne! că începe a mă umfla grija dîn tălpî... mă furnică sudorî pe spate... laca

pozna gata!... Nu cumva se zăresc pe șose? (*Se apropie de culise și caută înăuntru.*)

CUCULEȚ (*în parte*): Sameșul dîn Focșeni îmi scrie, cu poșta de astăzi, despre un Bondici și un Pungescu: doi coțcarî care au dezbrăcat lumea pe-acolo... și mă sfătuiește să-î prîveghez de aproape... Oare tocmai ei să fie?

CHIRIȚA: Nîmîc! tufă!... o íntrat fetele-n pămînt... Vaí de míne! Arhon sárdar, nu mă lăsa... de-a afla bărbatu-meu, zău, am sfeclít-o!... Ioane, aleargă; ba... ba... staí la trăsură... Arhon sárdar... rídícă toată agía în pícíoare... sáraca de míne!... așa poznă!... să-mí fure fetele de la ochi!... Haí degrabă cu toțíí să le căutăm... Bíata Aristița!... bíata Calípsița! Sfínte Mína... să ștíí că-țí dau șapte paraclísurí!...

CHIRIȚA

Degradă, degradă,
Cu toțí s-alergăm;
Să mergem în grabă
Să le căutăm.
Vaí, bíetele fete!
Că le-am prăpădít
Șí le-am dat pe bíete...
De-acum m-am topít!...

(*Neamțul începe a suna un valț.*)

CHIRIȚA (*furioasă, aleargă de împinge pe neamț*): Da du-te pârlíí, șonțule, cu țârlăítoarea asta. (*Lunecă.*) Carnacsí! că era să mă prăbușesc!

TOȚI

Degradă, degradă
etc. etc. etc.

(*Toți aleargă în dreapta; Chirița trage de mână pe Guliță, care trage asemenea pe neamț de poala surtucului.*
Feciorul boieresc și țiganca rămân lângă trăsura.)

(*Cortína cade.*)

ACTUL II

Teatrul reprezintă o odaie mare cu patru uși; una în fund, care dă în tindă; una în stânga, pe al doilea plan, care duce în iatacul Chiriței; două în dreapta, dintre care una, cea pe întâiul plan, se deschide în apartamentul Aristei și Calipsei, iar cea de mai în fund, în odaia lui Guliță. În față cu ușa apartamentului fetelor, este așezată, lângă peretele din stânga, o masuță cu o besactă deschisă și cu gavanoșele de dresuri, pășoare de făcut sprâncenele și un bust de carton. În dreapta, lângă ușa din fund, o masă mare cu rochii întinse pe dânsa. Scaune etc...

SCENA I

CHIRIȚA (șade dinaintea toaletei și-și face sprâncenele),
ȚIGANCA (calcă rochiile în fund)

CHIRIȚA (cântă)

Ochii și sprâncenile
Fac toate pricinile...

(Se aude în odaia lui Guliță un minavet.)

CHIRIȚA (*răsarind*): Iar!... o să mă năucească trântoru cu minavetu lui!... Cât îi zăulica de mare tot țârlăiește... de urlă câinii mahalale!... Fa, fa loană, du-te de zi cuconășului să tacă, că m-am săturat de mojiacă ca de mere pădurețe... îmi vine acru... (*Țiganka intră în odaia lui Guliță.*) Așa mi se cade, dacă mă potrivesc eu de-î cumpăr minavetu cela de la neamț. Las' că ține cât dracu pe tată-său. Tronc! că mi-o dat nucușoară-n ochi... fa... fa... (*Țiganka vine înapoi.*)

ȚIGANCA: Aud, cucoană.

CHIRIȚA: Mă rog, ce ți-am spus când ți-am poroncît să-mi gătești pășoare cu bumbac pentru sprâncene? aud?...

ȚIGANCA: Mi-ai zis...

CHIRIȚA: Nu ți-am zis să mi le faci subțiri?... Iar vezi

cum mî le-ai meșterit... parcă-s buzdugane de vel armaș dîn vremea domnîlor greci!...

ȚIGANCA: Da lasă, cuconiță, că-s tocmai cum trebuie... doar ți-am mai făcut eu pămătuferi și badanale de sprâncene.

CHIRIȚA: Cum ai cârâlt?...

ȚIGANCA: Niciodată nu ți-ai făcut așa de frumoase sprâncene... parcă-s două lîpîtorî umflate...

CHIRIȚA: Înghîinate-s cum trebuie?

ȚIGANCA: Dîzghîinate... dîzghîinate...

CHIRIȚA (*strănutînd tare*): Pe brațe!... M-o fî pomenînd d-luî, Ioană.

ȚIGANCA: Te-o fî pomenînd, cucoană.

CHIRIȚA: Când ar fî față suflețelul, să mă vadă... cum și-ar mai răsucî mustețîle!... (*Iar strănută.*) Iar mă pomenește!

Ochîi și sprîncenîle
Fac TOATE prîcînîle,
Șî cu foc și cu pîrjol
Pe amor îl dau de gol.
Cînd un tînerel îți place
Ș-amorez voiești a-l face,
Cît mî-l ieî puțîn la ochî,
L-ai trecut cu dedîochî.
Cît îî jocî și dîn sprîncene,
De amor se umflă-n pene.
Cît dîn buze mî-î zîmbești,
Chîar pe loc îl nebunești.
Iar de-î faci ș-așa dîn mînă...
Îî călare pe prăjîină!

(*Se aude iar minavetul în odaia lui Guliță.*)

CHIRIȚA: Iar! Iar!... Valeu! că mare păcate c-un plod!... îmî vîne să latru. (*Aleargă la ușa lui Guliță.*) Țășt, dîavolî, că mă bagî în îpohondrie.

GULIȚĂ (*din odaie*): Las', neneacă, că învăț mujîca.

CHIRIȚA: Țí-oí da eu acuší o mojícă, trântorule, de nu-í putea-o înghíí. (*Intră în odaie.*)

ȚIGANCA: Vaí de míne! ce păcate pe capul meu de când am venít în leşul ísta!... ba îmbracă pe cucoana... ba găteşte duducíle... ba calcă rochíí de bal... ba arde nucuşoară de sprâncene. Mă mír cum nu s-au săturat de zbânţuít!... Ierí au fost la teatru şi-n astăseară merg la bal, la AFINoaía; ş-apoi şi alt păcat! că încep a se-mbrăca de pe la toacă... Ímí vîne, zău, să íau câmpíí...

(*Se aude dând palme
în odaia lui Guliță și Guliță plângând.*)

CHIRIȚA (*intrând*): la așa... maí bine-í scâncí tu, decât oí turba eu... Ce mírosă-aící a pârlít?... arde ceva, vro petícă?... (*Aleargă la masa cu rochii de ridică una și o arată arsă în poale.*) Iaca poznă! c-o lăsat cíoara feru pe rochíí... destulă treabă!... Ian priveşte... rochíe de bal íí asta?... Eí! apoi să n-o ucízí în bătaie! bunătate de rochíe cumpărată la Leíba Grosu cu o mulţíme de baní: douăzeci ş-atâţ de jumătăţí de írmílící noí!... (*Aruncă rochia în obrazul țigancei.*) Na! stahíe-mpe-lítată... mănânc-o fríptă cum íí... şi lípseştí dín ochíí meí că íntu acuší ínt-un păcat.

ȚIGANCA: Cuconítă...

CHIRIȚA: Lípseştí, íţí zíc... píeí, că te zgărií... (*Țiganca fuge în odaia Chiriței.*)

CHIRIȚA (*plimbându-se furioasă*): Uf! că nu maí este de suferít!... de când am venít în leşí ca să-mí mărí fetele... am príns la ísterícale ca o cheraţítă... Poftím!... Cu ce-oí să mă duc eu acum la balul Afínoaiei?... trebuie íar să-mí pun rochía cea de catífe roşie şi turlubanu cel cu pene stacojíí... ca să maí aud íar vrun obrazníc zícând că seamăn cu Nastratín Ho-gea, ca maí deunăzí, la bal-masqué... Nu-í de suferít, nu-í de suferít şi pace!

Dumnezeu să te ferească
De cutremur şi de foc,

De ghípcaní ce stau în loc
Șí de slugă țígănească.
Șí de-acele slugí plecate
Ce se-nchín, te língușesc
Păn' ce-țí sar deodată-n spate
Șí ca Corbíí te cíupesc.
Așa slugí le e de fugă
Sau de ele síngur fugí...
De nu vreí s-ajungí chíar slugă
La așa plecate slugí...

(*Se aude afară următorul dialog:*)

AFIN: Acasă-í cucoana?

FECIORUL: Acasă, dar să ghílosește acum.

SCENA II

CHIRIȚA, AFIN, LULUȚA

CHIRIȚA: Auzí, tontu? (*Aleargă la ușa din fund și o deschide.*) Cucoană Nastasíică... poftím, nu te potríví...

AFIN: Poate că te deranjaríesc, cucoană Chíríțã?... dar n-am vrut să-țí trec pe la poartă ca o străínă...

CHIRIȚA: Cum să mă rânjarísești tocmaí d-ta?...

LULUȚA (*în parte*): Rânjarísești?... ha, ha, ha...

CHIRIȚA: Iaca și Luluța!... Aí scos-o dín paslON astăzi?...

AFIN: Dar, pentru că mâíne íí dumínícã.

CHIRIȚA: Da vezí ce frumușícã-í, díavoloaíca! Íțí víne s-o mănâncí de víe.

LULUȚA: Să mă mănâncí?... mersí. (*În parte.*) Șí n-are măcar nící díntí.

CHIRIȚA: Ha, ha, ha... Bat-o norocu! Nostímã-í!... vínã să te sărute mătușíca, Luluța dragã... (*O sărută.*)

LULUȚA: Aleí! maman... ce-a pățít mătușíca de șí-a pus lípítorí pe frunte? (*Arată sprâncenele Chiriței.*) O doare capul?

CHIRIȚA: Eu, lípítori?...

AFIN: Ce lípítori?... unde vezi tu lípítori?...

LULUȚA: Ha, ha, ha... ba-s sprâncene... și una-í numai pe jumătate!

CHIRIȚA: Ha, ha, ha. (*În parte.*) Cum í-aș sucí gâtul când ar fí a mea!

LULUȚA: Maman, să-mí cumperí sí míe o pereche de sprâncene dín târg, ca să le pun păpușeí de Anul Nou.

AFIN: Bîne, bîne, ți-oí cumpăra. Tací dín gură.

CHIRIȚA: Da de ce să tacă, soro? Ias' să vorbească copí-la... că zíce tot niște lucrurí... Se cunoaște că învață la pasíon.

LULUȚA: Pansíon, mătușícă... nu pasíon.

CHIRIȚA: Fíe și pansíon, că doar nu m-o crescut mama cu gubernată, ca să știu nemțește.

LULUȚA: Guvernantă, mătușícă, nu gubernată... Da bîne, mătușícă, așa vorbíți pe-acolo, prín provincíe?...

Guvernanta ne-a spus nouă

Că vorbíți o límbă nouă;

Când e vorba de parchet?

Zíceți curat că-í píchet.

Când e de tapíserie?

O numíți patíserie.

Când de botíne de glanț?

Zíceți botoaíe cu clanț.

Un ceasorníc hronometru?

Îl numíți cu barometru.

Ș-oríce lucru de bonton?

Monton, zebon sau trítion!

CHIRIȚA: Ha, ha, ha! Ce gíuvaer íi! ha, ha, ha. (*În parte, furioasă.*) Ce trítion ți-aș trage eu, trântorule... (*Tare.*) Ha, ha, ha! are un duh cât șapte, și dă díntr-ínsa niște vorbe... ha, ha, ha.

AFIN: Mă rog, să nu mí-o deochí...

CHIRIȚA (*scuipând*): Ptu... ptu... ptu...

LULUȚA (*culegând un pai, jos*): Na! că ți-a sărít un dínte, mătușícă.

CHIRIȚA (*speriată*): Un dînte? (*Se repede și ia paiul.*) Ce dînte?... un pai!...

LULUȚA: Altă dată să știí, mătușică, că aici, în Iași, nu este obicei să faci ptu, ptu în obrazul altora... nu-í frumos...

CHIRIȚA: Auzí, păcatu?... auzí cum m-o înșălat? de mí-o sărit ínima dín loc!... Să-ți spun drept, soro dragă, ți-í hazlie Luluța... dar íi cam obrăznícuță... adică, să nu te superí.

AFIN: Mademuazelă, cere pardon mătușicăí.

LULUȚA: Baí... baí...

AFIN: Nu vrei?... când íți poruncește maman?... Apoi, să te duci degrabă la caraul și să nu crâcnești...

LULUȚA: Mersí, maman. (*Se închină; în parte.*) Tot mă dureau picioarele; maí bine-oí ședea pe scaun.

(*Se duce de se pune pe scaun înaintea toaletei și,
în toată vremea scenei următoare, se apucă de face
sprâncene și musteți bustului de carton ce este pe masă...
Îi pune roșu și-i așează zulufii.*)

CHIRIȚA (*în parte*): Bîne í-o făcut. (*Tare.*) Da de ce treabă, soro dragă?

AFIN: Las' să maí prîndă la mínte, că-í prea nebună... Da ía spune-mí, mă rog, ce fac copílele d-tale?

CHIRIȚA: Arístița și Calípsíța?... se gătesc de bal pe de-seară, la mata.

AFIN: De pe acum?... De-abía a tocat...

CHIRIȚA: Știí mata cum sunt fetele când se gătesc de bal... Ba le trebuíe una... ba alta... și când te trezești, o ínnopzat de tot. De aceea-í maí bine să se apuce de toaletă íncă cu zíuă... povestea vorbeí: însuratul devreme și mîncarea de dí-míneață...

AFIN: Apropo de însurat... nu s-a ínfățíșat níci un holtei ca să ceíe duduícíle?...

CHIRIȚA: Of! bată-í concína holtei!... că asta mă mînîncă pe míne... Aí fete, soro? aí și perí albí... zíce că este la fteatru un cântec cu of, of, of...

AFIN: Îl știu... cel din *Piatra din casă*...

CHIRIȚA: Nu știu din ce piatră o fi; dar, nu-ți uita vorba...
I-am auzit o dată la Botoșeni, și de-atunci îmi huieste necon-
tenit în cap ca un bondar!... Am să ți-l cânt:

Of, of, of, ce supărare,
De-a avea o fată mare!

AFIN: Da, îl știu, soro... I-am auzit...

CHIRIȚA: Nu-ți uita vorba...

O hrănești
Ca s-o crești,
Ș-apoi trebuie să pornești
La vânat
Prin cel sat
Ca să-î cauți un bărbat.

AFIN: Și celelalte; destul... îl cântă și țigani de ne asurzesc.

CHIRIȚA: Nu-ți uita vorba.

De-î flăcău
Nătărău,
Te închinî la duhul său.
De-î ghebos,
Uricios,
Îi zici nostim și mumos;
Și-î zâmbești,
Îl slăvești
Doar să-l poți să-l gînerești.
(Împreună.)

CHIRIȚA

Of, of, of, ce supărare
De-a avea o fată mare!

AFIN

Of, of, of, ce supărare
Cu-o nebună ce leac n-are!

CHIRIȚA: Eí; apoi închípuiește-ți acum, soro... dacă cu o singură fată aí atâte supărări, dar cu două?... când aí două cucoare marí ca míne?...

LULUȚA (*în parte*): Are cucoare mătușíca?... am să-í cer să-mí deí una míe.

CHIRIȚA: Íra!... suríoară dragă... eu te țin de un ceas în pícíoare... aleí!... ía, așa pășesc de câte orí gândesc că am fete de măritat: ímí píerd mínțile. (*Aduce scaune.*) Poftím de șezí, mă rog... și mă íartă.

AFIN: Foarte-ți mulțumesc... că trebuíe să mă duc îndată acasă pentru ca să port de gríjă despre cele trebuíncíose pentru bal.

CHIRIȚA: Da ía maí șezí... pentru hatârul meu... Să mă vezí moartă... să mă-ngropí de te-í duce.

AFIN (*în parte*): Vaí de míne! că mí-am găsít beleaua... (*Șade.*)

CHIRIȚA: (*punându-se pe un scaun*): Ș-așa cum îti spuneam, zíc într-o zí boíeríului: Frate! știí c-avem două fete marí? — Ba ce marí, ímí răspunde sufletelul, coșcogea!... cât níște zdragoní (*Bărbatu meu îi tare mucalit, bată-l-ar norocu c-un car de galbeni!*) — Eí bine, íí zíc eu, gândít-aí, dragă, să le mărităm? — Haí, haí! le-am găsít doi bărbați șucada. — Care și care? — Paharnícul Brustur și cămínarul Cocíurlă, vecíníí moșíei noastre. — Brustur și Cocíurlă?... Eleí, frate!... cum o să-mí dau fetele după níște boíerínași de țară?... Fete frumușele... tínerele... curățele... hărnícele... cu franțuzasca lor... cu ghítarda lor... cu cadrílu lor... gospodíne bune... íconoame... cetíte... gíucate... prícopsíte... să le fac eu, pe una Brusturoaíe și pe ceealaltă Cocíurloaíe!... atunci s-agíungă!... — Ea, Brusturoaíe... ea, Cocíurloaíe... maí bine decât or mocní ș-or ímbătrâní în casa păríntească... Brustur și Cocíurlă au moșíoare bune; au băníșorí buní... au vítișoare bune. — Eí! și pentru că au víte, de aceea să-mí fac eu blestemul ca să le dau copílele?... ba, cât íí cucu!... Șí-or pune d-lor pofta-n cuí. — Ba nu și-or pune-o, pentru că le-am făgăduít. — Ba

şí-or pune-o. — Ba nu şí-or pune-o. — Ba şí-or. — Ba nu. — Ba şí-or. — Ba nu. — Ah... Ah! ş-am leşínat!...

AFIN: Aí leşínat?...

CHIRIȚA: Fără doar şí poate... da ştii? Iată! Când m-am trezít, bíetu sufletelul íşí smulgea musteţile de desnădăjduíre! şí pentru ca să mă líníştească, mí-o făgăduít să mă lase ca să vín în câşlegí la Iaşí cu fete cu tot... pentru ca să cerc doar le-aş pute a mărita aici... însă mí-o hotărât rítos: că de-o n-oi ízbutí să prínd gínerí prín leşí, până la sfârşítul câşlegílor, apoi ímí brustureşte şí-mí cociurluíeşte odoarele, ca maí bine.

AFIN: Eí, şí pân-acum nu s-a arătat níme?

CHIRIȚA: Cum nu?... Ínţălegí că índată ce-am sosít aici, mí-am scos fetele la ívală... pe la fíreatru, pe la suarèle... ghílosíte, gătíte, ímpopoţonate, ímbrăcate tot după modă... Ce dracu să faci?... dacă aí gíuvaerurí, trebuíe să le arăţí.

AFIN: Şí în sfârşít...

CHIRIȚA: În sfârşít, am príns doi în căpcană... dar însă nu mí-o pomínít nící bechí de Isaía dănţuíeşte.

AFIN: Cíne şí cíne?

CHIRIȚA: Aga Bondícescu şí spătarul Pungescovící!... ştii, tíneríí ceí doi care porníseră cu copílele la braţetă, când ne-am troíenít în Păcurarí, şí care í-am íntálnít ínrând truspatru la han la Pârlíta?... Bondícescu, soro, şí Pungescovící...

AFIN: Da, íí ştiu... í-am zăríţ, când ţí-ai luat fetele ínapoi. (*În parte.*) Sărdarul Cuculeţ mí-a vorbít de eí ca de níşte berbanţí...

CHIRIȚA: Aud?...

AFIN: Mă rog... íí cunoşti?

CHIRIȚA: Cum nu?... vín în toate zílele să ne vadă. (*Încet.*) Şí ştii una?... Pare-mí-se că lí s-o apríns călcăíle...

AFIN: Aş!

CHIRIȚA: Ce-ţí spune Chíríţa...

AFIN: Da n-ai cercetat... ce sunt?... de unde-s?... ce stare au?

CHIRIȚA: Ce atâta cercetare... când unu-í agă şí cellalt spătar... Ş-apoi tínerí, soro... cu vorbă, cu íghemonícon... cu

tabieturí... íar nu ca Brustur și Cociurlă... groși în ceafă și morocănoși... Așa gínerí maí vín de-acasă, și să vezí...

(Vorbește la urechea Afinoaiei.)

LULUȚA: Uf! m-am săturat de caraul.

AFIN *(apropiindu-se de Luluța)*: Da ce te-ai apucat acolo de făcut?

LULUȚA: Maman, am gătit păpușa de bal... í-am făcut sprâncene... am boít-o cu roș... í-am pus bengahíurí ca la mătușíca... ía vezí cât íi de...

AFIN: sprâncene?... bengahíurí?... roș?... da de unde le-ai găsit TOATE aceste?

LULUȚA: În besectea mătușícái!

CHIRIȚA *(furioasă)*: Ha? în besec... íaca dímonu... că mí-o cotrobăít toate lucrúșoarele... *(Merge de ascunde gavanoșelele în besecte.)*

AFIN: Madmuazelă, nu-í frumos... *(Pufnește de râs.)*

SCENA III

Cei dinainte, GULIȚĂ

GULIȚĂ *(alergând cu un răvaș din odaia lui)*: Neneacă, neneacă... íaca un răvaș de la băbaca. *(Se oprește rușinat, văzând pe Afinoaie și pe Luluța.)*

CHIRIȚA: Un răvaș de la d-luí?... adă-l încoace... *(la răvașul și-l deschide.)* Cu voía matale, cucoană Nastasíică...

AFIN: Poftím...

LULUȚA *(în parte)*: Ah, mon Díeu!... quel drôle de monsieur.

(În toată vremea citirii scrisorii, Guliță se uită la Luluța și umblă împrejurul ei. Luluța îl privește cu dispreț.)

CHIRIȚA: Cum ímí bate íníma!... parcă-mí vestește ceva... *(Citește.)* "Sărut guríța matale, scumpă Chíríță. Maí íntái, nu

lípsesc a cerceta despre întregímea sănătăţii matala şi a copí-
ílor, ca aflând că se află aşa precum doreşte ínima mea, nu
puţin să se bucure sufletul meu de soţ şi de părinte; al doíle veí
ştí că dín míla Proníei cereştí mă găesc şi eu sănătos... însă
Fífiţa o răposat de jígăraie!... (*Vorbit.*) Fífiţa o răposat?... mare
mínune!...

GULIŢĂ: A crăpat!... bine-a făcut că mă muşca tot de nas.

CHIRIŢA: Tací, varvarule!... bíatza Fífiţa!... când aí ştı,
cucoană Nastasiícă, ce căţeluşă... numai atâtíca; şi când
hămăia, níci nu-í auzeai glasul... ía aşa: ham, ham, ham...

LULUŢA (*în parte*): Auzí cum latră?

CHIRIŢA (*ştergându-şi ochii*): În sfârşít, aşa í-o fost scrís;
toţi suntem murítorí! (*Citeşte:*) “Al tríilea, te înştiínţez că
câşlegíle se apropíe de sfârşít... drept care îţi poronesc să-ţi
íei catrafusele şi să víi înapoi îndată la Bârzoíení, ca să facem
cununia cu paharnícul Brustur şi cu cămínarul Cocíurlă, căcí
la dímpotrivă vín eu ínsumí la laşí ca să vă umflu pe sus cu
nepus ín masă. Al d-tale soţ supus şi íubít... Grígorí Bârzoí ot
Bârzoíení. 15 Ghenaríe 1844.”

GULIŢĂ: Băbaca are să vie aici!... E! bine-mí pare!... am
să-í cânt toată zíua dín mínavet...

LULUŢA (*caută la Guliţă cu mirare şi pe urmă îi întoarce
spatele*)

GULIŢĂ (*Luluţei*): Dín mínavet...

CHIRIŢA: Aí văzut, dragă cucoană Nastasiícă, ce-mí scrie
d-luí?... Ce mă sfātuíeşti să fac?

AFIN: Ştıu eu?...

CHIRIŢA: Ştıí ce?... ímí víne să-í strâng cu uşa pe Bon-
dícescu şi pe Pungescovící ca să-mí hotărască odată ce gândurí
au?... Mí-í că m-oí trezí deodată cu bărbatu-meu, ţop ín spate...
ş-apoi, aşa-í c-am codălghít-o?...

AFIN: Fă cum íi socoţi, dragă cucoană Chíríţă... dar eu
una te sfātuiesc să nu te grăbeşti până nu-í afla lámurít cíne
sunt tínerí!...

CHIRIȚA: Elei, dragă!... da nu ți-am spus de atâte ori că unu-í agă și cellalt spătar? (*În parte.*) Nu cumva vre să-í păstreze pentru trântorul ei?...

AFIN: În sfârșit, íi treaba d-tale. Eu mă duc... dar nădăjduiesc că nu-í lípsí deseară la bal.

CHIRIȚA: Cum, Doamne, íartă-mă! să lípsesc?... când am fete de căsătorít?

AFIN: Haí, Luluța, și zí bonjur mătușícái.

LULUȚA (*făcând compliment*): Bonjur.

CHIRIȚA (*imitând-o*): Íi pozná de nostímă!... (*O sărută.*)

LULUȚA (*în parte*): Ștírba-baba-cloanța.

CHIRIȚA (*în parte*): Ce-o zís?... Heí, că nu ești a mea, păcatule!

(*Împreună.*)

CHIRIȚA, GULIȚĂ

Adío! în astă-seară
Vom vení cu toți la bal
Să-ngropăm în veselíe
Acest vesel carnaval!

AFIN, LULUȚA

Adío! în astă-seară
V-așteptăm pe toți la bal
Să-ngropăm în veselíe
Acest vesel carnaval!

AFIN

Să nu mă daí de smínteală...

CHIRIȚA

N-aí, soro, nící o îndoíală,
Căcí am fete, fete marí:
Două june porumbíte,
Două blânde cânăríte...
Șí le caut doí canarí.

LULUȚA

Mătușică, dínioare,
Aí zís că-ai două cucoare...

CHIRIȚA (*în parte*)

Vaí, ce drac împelítat!

LULUȚA

Ah! te rog, dă-mí una mie...

GULIȚĂ (*Luluței*)

Poate-o vrei de jucărie?

LULUȚA (*în parte*)

Oh! le drôle de petít fat!

(*Împreună.*)

Adíó! în astă-seară

ș.c.l. ș.c.l.

SCENA IV

CHIRIȚA, GULIȚĂ și pe urmă FECIORUL

CHIRIȚA: Eí! de-acum haí degrabă la îmbrăcat... Gulíță, du-te de-ť pune straíele cele de Anul Nou ší te fă pupuíca, sufletul meu.

GULIȚĂ: Da nu pot să mă-mbrac síngur, neneacă...

CHIRIȚA: Auzí, coșcoge calíndroíu? Doamne! că alíntat aí maí fost... Măí fícíor...

FECIORUL (*îmbrăcat în livrea strâmtă*): Aud, cucoană. (*Vine pe ușa din fund.*)

CHIRIȚA: Iaca țuțuíanu... ší-o pus lívreua... Ian să vídem, bíne-o lucrat-o jídanu?

FECIORUL: Mă cam strânge la coate ší-n spate.

CHIRIȚA: Da ce vrei?... să bálălăíești ca într-un sucman?... așa-í moda-n leší.

FECIORUL: Nu știu ce mâncare o fí moda ceea... dar știu că mă strânge moda-n spate de-mí íes ochíí... parcă m-a pus în teasc!

CHIRIȚA: Tací dín gură... și mergí de-mbracă cuconașul. Gulíță, să nu mă daí de smínteală.

GULIȚĂ: *Lezebon*, maman... eu acușí sunt gata... cât aí bate-n palme. (*lese cu feciorul și intră în odaia lui.*)

CHIRIȚA: Acum, ía să-mí văd și fetele... (*Strigă.*) Arístițo, Calípsițo...

SCENA V

CHIRIȚA, ARISTIȚA, CALIPSIȚA

ARISTIȚA }
CALIPSIȚA } (*crăpând ușa odăii lor*): Aud, maman.

CHIRIȚA: Da veníți încoace... Ce, Doamne, íartă-mă, de-mí faceți ítíí?

ARISTIȚA }
CALIPSIȚA } (*coborând ochii*): Maman...

CHIRIȚA: Ce-ați pățit astăzi de vă fasolíți așa?...

ARISTIȚA }
CALIPSIȚA } : Nu suntem încă îmbrăcate.

CHIRIȚA (*în parte*): Bíetele copíle!... Ce rușínoase-s!... vezí dacă le-am crescut cum se cade?... íar nu ca dímonu cela a cucoaneí Nastasíicái, care dă la om fără băț. (*Tare.*) Eí! cătați de vă-mpodobíți frumos și puneți-vă nasul în talgere cu apă rece să se díroșească, haí. (*Fetele închid ușa.*) Doamne!... Doamne! de când m-o adus păcatele aici, am obosít ca un cal de poștă. Ș-apoi ce folos!... cuconașíi dín leși níci nu catadícsesc să se uíte la bíetele copíle, parcă eí sunt cu steua-n frunte.

Ce folos, vaí! că am fete,
Porumbíte cucuíete,
Tínerele, frumușele,
Curățele, hărnícele;

Cu cadrílul lor,
Franțuzeasca lor,
Stăricíca lor
Șí ghítarda lor!
Azí bonjuríi cu lungí plete
Fug de fete cucuíete
Șí-ngrozíți de șotíi rele
Fug de ele ca de íele!

(Se aude bătând în palme în odaia fetelor.)

CHIRIȚA: Bat în palme copílele... *(Bate și ea în palme.)*
Ioană... Ioană!... níci c-a vení azí surda!... Ioano! fa!... se vede
c-o adormít strígoaíca... maí ștíi ce?... Ian să vídem... *(Intră în
odaia ei. Se aude dând o palmă și zicând:)* Na! somnoroasă...
să te-nvăț eu.

ARISTIȚA } *(din odaie):* Ioano... Ioano...

CALIPSIȚA } *(Se aude dând palme.)*

ȚIGANCA *(ieșind din odaia Chiriței cu părul zburlit și
intrând în odaia fetelor):* Iată-mă-s... Íată-mă-s... Ce este?...

CHIRIȚA *(din odaie):* Ioano... Gheorghe...

FECIORUL *(ieșind din odaia lui Guliță):* Aud, cucoană.
*(Aleargă până la ușa Chiriței și se întoarce înapoi la ușa lui
Guliță; pe urmă face îndărăt și intră la Chirița.)*

GULIȚĂ *(din odaie):* Gheorghe... Gheorghe...

CHIRIȚA *(din odaie):* Ioană... Ioană...

ARISTIȚA } *(din odaie):* Na! coțofană.

CALIPSIȚA } *(Se aude dând palme.)*

ȚIGANACA *(ieșind amețită, aleargă când la o ușă, când
la alta și în sfârșit intră iar la fete, care în toată vremea asta o
tot cheamă):* Mare păcat!...

GULIȚĂ *(încălțat cu o singură ciubotă, aleargă după
Gheorghe și intră după el în odaia Chiriței):* Gheorghe...
Gheorghe... da vînă de-mí pune ciubota...

SCENA VI

PUNGESCU, BONDICI

BONDICI (*deschizând ușa din fund, încet*): Nîme în tîndă, nîme în odaie; tufă ca-n puna noastră... (*Deschizând ușile.*) Poftîm, arhon spătar, că aici suntem la locul nostru.

PUNGESCU: Poftîm d-ta întâi, arhon agă.

BONDICI: Ba... mă ferească Dumnezeu!... poftîm.

PUNGESCU: Ce se potrivește... (*Intră odată amândoi rîzînd.*)

BONDICI: Ne poftîm ca oarecîine la temniță.

PUNGESCU (*răsărînd*): Ia... nu pomeni de temniță, neneo, că mă-nfior pân-în unghiî...

BONDICI: Pentru ce, neiculîță?... pentru că ai pârjolit mai deunăzi la cărți pe sărdarul Cuculeț?

PUNGESCU: Precum zici... acest onorabil sărdar e director la agie și am însemnat că el ne urmărește ca umbra peste tot locul... Nu cumva oare vrea să ne joace vro coțcă?

BONDICI: Păn' la coțca lui, foră tu înaintea cu coțca ta și zi: bunî patruzeci.

PUNGESCU: Cu urma cincizeci... o știu! dar mi-e frică... de! ce să fac... mi-e frică.

C-un director de agie
Nu e lucru de glumît,
Căci el poate-ntr-o mînie
Să te puie la dubît.

BONDICI

Pentru ce să-ți fie frică?
Nu ești, neneo, vel-spătar?

PUNGESCU

Azi spătar e chiar nimică...

BONDICI

Înțeleg... fii agă dar.

PUNGESCU

Agă? agă? bine, fie!

Rangu-í nobíl şi-l primesc,
Însă...

BONDICI

Însă...

PUNGESCU

De agie

Eu mă tem şi mă feresc.

BONDICI: Eí, geaba! níci c-oí să pot să-l fac om... Da oare unde să fie cucoanele de gazdă?

PUNGESCU: Poate c-o fi dormínd după prânz... obíceíul pământului.

BONDICI: Aş! obíceíuríle cele bune se píerd pe toată zíua... însă, apropo... cum mergí tu cu curtea?

PUNGESCU: Cu Curtea... íi trag opozíţie pá zdreavăn pân' ce-oí prinde un os... tot obíceíul pământului...

BONDICI: Ha, ha, ha!... Eu te întreb de curtea ce faci demuazelelor!

PUNGESCU: Merg ţeapăn... da tu?

BONDICI: Vârtos... Eí, apói ce facem?... ne însurăm?

PUNGESCU: Zestre este?

BONDICI: Trebuie să fie că-s de la ţară... şi ştii tu că la ţară se-ngraşă bobocíi.

PUNGESCU: Bobocíi?... vreí să zící gâscănaşíi?

BONDICI: Bíne-ar fi să ne luăm de vorbă în sfârşít cu cucoana Chíríţa, cu neneaca.

PUNGESCU: Bíne, da!... începe tu, că eşti maí íschíuzar.

BONDICI: Numaí de s-ar înfăţişa. Oare unde să fie?... la caută príntré uşí.

PUNGESCU: Să trag o repede aruncătură dă ochí?... bíne. *(Se apropie de uşa Chiriței și caută înăuntru.)*

BONDICI *(în parte)*: Altă nu ne rămâne decât să ne însurăm, pentru ca să scăpăm de credítorí şi de lípsa de TOATE zílele... Duducíle-s cam... dar apói, vorba ceea: rău cu rău, însă maí rău făr' de rău!... *(Se apropie de besecte.)*

PUNGESCU: Aoleo! ce-mí văzură ochíí! baba-șí pune boía-n păr?... Al naíbíí! (*Merge la ușa fetelor de caută în odaie.*)

BONDICI: Bre! ce de gavanoșele cu dresur í... șí alb, șí roșior, șí negru... (*Deschide besectea și găsește o hârtie.*) Se vede că zugrăvește cucoana...

PUNGESCU: Ha, aferím, frumos... așa-mí maí víne la merchez...

(*Trimite sărutări în palme.*)

BONDICI (*citind hârtia*): Ce väd?... o foaie de zestre!... Neículiță... neículiță, vín degrabă să vezi!...

PUNGESCU: Ce?...

BONDICI (*citind iute*): Șalurí... stropítorí... afumători!... (*Vorbit.*) Buní patruzeci!

PUNGESCU: Cu urma cíncízecí... știú, da ce-í?

BONDICI: Ascultă: (*citește*;) "Foaia de zestre a fíicelor mele Arístița și Calípsița!"

PUNGESCU: Aoleo!... zí-naínte... cruce-ajută.

BONDICI: "Boccealâcul: două șalurí."

PUNGESCU: Bun! unu mée, unu țíe!

BONDICI: "Două blane de jder, două de vulpe."

PUNGESCU: Bun! jderu mée...

BONDICI: Ba vulpea țíe. — "Patru rochíí de satíntur... două de grudínap... două de mícaton!"

PUNGESCU: Adícă: satín turc, gro de Naplu și mícoton... províncíalísm!

BONDICI: "Argíntărií... două afumători de argínt în formă de mere domnești."

PUNGESCU: Ștíu c-o să ne dăm fumurí...

BONDICI: "Două stropítorí, tíj, de argínt, în formă de pere cu frunze poleíte. 12 língurí de vermílíllION, patru chísele de crístal cu hulubí poleíți de dâsele, 12 pahare sâpate cu slove nemțești."

PUNGESCU: Ce chefurí! ce tabíeturí!

BONDICI: "Tíngírí, castroane și sahané..."

PUNGESCU: Treci d'ncolo de bucătărie.

BONDICI: "Două oghealuri de cutnie, patru perne de puf și opt prostiri cu mărginile cusute la gherghef..."

PUNGESCU (*răsucindu-și mustățile*): Cheschevu, monsieu Bondici?...

BONDICI (*împingându-l cu umărul*): Du-te naibii — "Două apărători de păun".

PUNGESCU: Aferim... să ne apere când om dormi după masă.

BONDICI: "Două prosoape de mîre, berbelăcuri pentru ras, cusute de copile la gherghef. Două chisele de tutun, tij, cusute de copile cu fluturi. Două tocuri de peptene de catife, tij, cu fluturi. Două calăfurî de imamele cu mușunachî, tij, cusute cu fluturi de copile."

PUNGESCU: Aoleo! ce dă mai fluturi! o să părem chiar grădini cu flori dă mac.

BONDICI: "Și, în sfârșit, câte 1500 galbeni de fată; bani înaht, împărătești și cu zîmți."

PUNGESCU: 1500 galbeni!... Țala! mașala!... m-am făcut chîabur!

BONDICI: Mai bine era mai puțin fluturi și mai mulți galbeni.

PUNGESCU: Lasă, neneo, că-s buni și aia... cu 1500 galbeni capital, îmi fac stare... stos, paroli, chît a dublu, setleva, chensleva și nevasta mazu!... s-a mai văzută ră de alea... Da, ȧn spune-mi... ceva suflete de țigani nu-s în foaie?...

BONDICI (*întorcînd fila*): Ba stai... (*Citește.*) "Mai adaog la această foaie de bun proeresul meu: zece suflete de țigani lingurari... Și închei zicînd: să le fie de bine copilelor, gînerilor și tot neamului lor... ȧscălit, banu Grigori Bârzoî, ot Bârzoieni."

PUNGESCU (*cu entuziasm*): O! Bârzoî!... nu te cunosc... dar pre-a mea lege! te-aș băga în sân dac-ai încăpea dă urechi!... Îmi vine să-ȧ meșteresc un ștaer... (*Joacă.*)

(*ȧmpreună.*)

Vívat! vívat! pentru noi!
Soarta-ncepe-a fí cu nurí!
Vívat! vívat! amândoi
Ne-am făcut boíerí chíaburí.

SCENA VII

Cei dinainte, ARISTIȚA, CALIPSIȚA

ARISTIȚA } (*ieșind din odaia lor, se opresc,*
CALIPSIȚA } *zărind străinii, și cobor ochii): A!*
BONDICI: Sărutăm mânușitele și picioarele duducilor...
ARISTIȚA } (*închinându-se ca copile mici): Monsíu...*
CALIPSIȚA }

BONDICI (*înaintându-se*): De ce vă sfiíți de noi, care am fost totdeauna, suntem și vom fí în vecí supusele slugí a neneacái d-voastră și...

PUNGESCU: Și chíar adoratoríi copílelor neneacái. (*În parte.*) Haít!... le-am turnat-o dă la mertepea.

BONDICI: Dar... adoratoríi cei maí înflăcărați! (*Încet lui Pungescu.*) Pe care o íeí tu?

PUNGESCU: Pă Calípsița.

BONDICI: Trecí díncolo, lângă ea.

PUNGESCU: Haít... (*Trece lângă Calipsița.*)

BONDICI (*Aristiței, cu foc*): Nu mă îndoiésc, dducă Arístiță, că dín ceasul ce ți-am dat brațul la Păcurarí... aí înțeleș că te íubesc?...

CALIPSIȚA: *Ui monsiu...*

PUNGESCU (*Calipsiței, cu foc*): Sper, domníșoară, că...

ARISTIȚA: *Ui monsio...*

PUNGESCU: Uí?

Dar, *siarmanta* demuazelă
Anima-mi de columbela
În etern te va íubí!

CALIPSIȚA (*în parte*)
Chel bonior!...

PUNGESCU
Aud?

CALIPSIȚA
Mersi'.

BONDICI
*Șí eu, tíj, o! duduțuță,
Să fíu bufnă, să fíu cuță
Dacă nu te voí sláví...*

ARISTIȚA
Pur tujur?

BONDICI
Tujur!

ARISTIȚA
Mersi'.

(Bondici și Pungescu se pun în genunchi.)

TOȚI
*Ce mulțumíre!
Ce ferícíre
Dă peste míne...*

(Strănută o dată cu toții.)

Fíe-țí de bíne!

SCENA VIII

Cei dinainte, CHIRIȚA

CHIRIȚA (*ieșind din odaia ei și văzând scena de mai sus, vine repede și întinde mâinile deasupra lui Bondici și a lui Pungescu*): Amín! vă blagoslovesc!... și la capul altor fete!

ARISTIȚA }
CALIPSIȚA } (uimite): Maman...

CHIRIȚA: Ce maman?... ce vă sastísíť? parc-aș fí caua!... Vă íubíť? Să vă fíe de bíne!... Doar nu-s vítrígă... Ce doresc eu?... ferícírea voastră... íníma mea de mamă... eu v-am crescut... (*Plânge.*) V-am hrănit... Luaťi-vă... însuraťi-vă... cununaťi-vă... împărecheťi-vă... ca hulubașíť și ca cărăbușíť... Eu vă dau blagoslovenía mea... acum și purure și în vecí vecílor... (*În parte.*) Of! slavă ție, Doamne, că m-am co-torosít!...

BONDICI: Cucoană Chíríťă... suntem pătrunșí până în suflet!... și crede că ne-om sílí de a fí gíneríí ceí maí supușí... ceí maí... (*Își șterge ochii, în parte.*) Căcí n-am o frunză de ceapă!

PUNGESCU (*suf্লându-și nasul tare*): Cucoană soacră... las' pă noí... atâta-ťí zíc...

CHIRIȚA: Te înțăleg, fătul meu... dragă arhon spătar... noroc bun!

TOȚI

Ce mulțumíre!

Ce ferícíre

A dat pe míne!

(*Strănută o dată cu toții.*)

Fíe-ťí de bíne!

CHIRIȚA: Amín și într-un ceas bun!

SCENA IX

Cei dinainte, GULIȚĂ, FECIORUL

GULIȚĂ (*ieșind cu feciorul din odaia Chiriței, numai cu o ciubotă*): Neneacă... neneaca... zí fecíorului să mă-mbrace.

CHIRIȚA: Da cum? încă nu te-ai îmbrăcat?

FECIORUL: D-apoi când era să-l îmbrac, că pân-acu m-ai ținut de ți-am pus boieua cea neagră pe cap.

CHIRIȚA: leși afară, tontule!... Guliță, mergi degrabă de te gătește, că se întârzie.

GULIȚĂ: *Lezebon, maman... (Intră în odaia lui cu feciorul.)*

BONDICI: Da unde merg cucoanele? la teatru?

CHIRIȚA: Ba nu... la bal, la cucoana Nastasița a banului Afîn.

BONDICI: Afîn? vrei să zici Dafîn?

CHIRIȚA: Ba Afîn.

BONDICI: Ba Dafîn...

CHIRIȚA: Dafîn?... să vede că acu-i moda de a-și anina un dobru?... În sfârșit, fie și Dafîn... Dumneavoastră veniți la balul AFINoaiei?

BONDICI: Mai târziu... poate...

PUNGESCU (*încet lui Bondici*): D-apoi nu suntem poftiți, neneo.

BONDICI (*împingându-l cu cotul*): Să ne dați voie a vă întovărăși până acolo.

CHIRIȚA: Bucuros... Lípon, hai să ne pornim... Guliță... Guliță...

GULIȚĂ (*din odaie*): Aud, neneacă.

CHIRIȚA: Gata ești, suflete?

GULIȚĂ: Ca ș-un purces... iată-mă-s. (*lese din odaie cu minavetul în spate.*)

CHIRIȚA: Ce-mi văzură ochii!... Cu minavetul vrei să mergi la bal?

GULIȚĂ: Cu minavetul... ca să le cânt cucoanelor.

CHIRIȚA: Ai nebunit?... lasă dulapul din spate...

GULIȚĂ: Ei... neneacă.

CHIRIȚA: Dă-l gîos, c-apoi te las acasă cu Ioana țigancă... auzi! cu minavetu?... să părem că mergem cu colînda prin sat... Haideți de-acum...

TOȚI

Haideți toți cu veselie,
Haí la bal să alergăm;
Șí-n plăcerea cea maí vie
Până mâíní să tot jucăm.

ȚIGANCA (*singură*): Slavă Domnului că s-au dus... ș-am scăpat... Decât aí avea un stăpân, maí bine șapte slugí. (*Se pune pe scaun.*)

CHIRIȚA (*venind înapoi cu fetele, zice à la cantonade*): Așteptați puțin în scară, că ne întoarcem îndată... (*Fetelor.*) Veniți încoace degrabă să vă pun puțințel roș... Ía așa, să fíți maí îmbobocíte... și ceva benghiurí... așa... dar Ían să vă spun: doar íți fí morocănoase ca maí dăunăzí... cătați să maí zâmbíți... să maí faceți cochetărísmosurí ca la leși, că așa se mărită fetele.

BONDICI și PUNGESCU (*intrând*): Poftíți, cucoană Chírítă?

CHIRIȚA: Iaca... Ía... Fa Ioană, Íe sama la focurí... și doar íí adormí...

ȚIGANCA (*în parte*): Eí... ba nu, că mí-a fí rușíne...

CHIRIȚA: Haideți de-acum.

TOȚI

Haideți toți cu veselie,
Haí la bal să alergăm;
Șí-n plăcerea cea maí vie
Până mâíní să tot jucăm.

(*Pungescu și Bondici dau brațul fetelor.*)

Chirița îi urmează și feciorul cu livrea le deschide ușa.)

ȚIGANCA (*picând pe scaun ostenită*): Uf!

(*Cortína cade.*)

ACTUL III

Teatrul reprezintă un salon elegant cu trei uși mari în fund, care dau în alt salon mare de joc. Ușa în stânga, pe al doilea plan, care duce în apartamentul văduvei Afin. În dreapta, o canapea și scaune așezate în rând până în fund. În stânga, pe întâiul plan, o masă de cărți cu toate cele trebuincioase: sfeșnice cu lumânări aprinse, cărți și celelalte. Prin pereții salonului, candelabre pregătite pentru bal.

La ridicarea cortinei, ambele saloane sunt încă neluminate.

SCENA I

VĂDUVA AFIN, LULUȚA, FECIORI în livrele
(Arie din "Baba-Hârca": "Tanana")

FECIORII

Las' pe noi,
Las' pe noi,
Că suntem bív-vel cíocoi.

AFIN

Să vă văd acum la treabă,
De sunteți feciori de treabă
Și-i așa cum ziceți voi,
Că sunteți bív-vel cíocoi!

FECIORII

Las' pe noi
Etc., etc.

AFIN (*la cíocoi*): Ați înțeles bine ce v-am poruncit? Să aprindeți lumânările peste un ceas și, dacă a venit Barbu cu taraful lui, să-l puneți la scară.

LULUȚA: Ca să-l bată?... da de ce, sărmanu bietu moș Barbu?

AFIN (*râzând*): Ba ca să cânte, când or veni musafirii... (*Feciorii ies prin fund.*)

LULUȚA: Maman... eu să joc dacă m-a poftit cineva?

AFIN: Să joci... (*În parte.*) Auzi d-ta întrebare?... Un păcat

cât o schioapă de mică... știi că, zău, nu mai sunt copii în ziua de azi?...

LULUȚA (cu bucurie): *Plait-il... Îmi dai voie?... quel plaisir!*

AFIN: Da bine, Luluță, tu știi să joci?

LULUȚA: Cum să nu știu?... am învățat la pansión și valțu, și cotilionu, și polca, și mazurca, și cadril... toate danțurile.

AFIN: Frumos!... dar ceva carte ai învățat?

LULUȚA: Și nemțește, și itălenește, și franțuzește... toate limbile.

AFIN: Afară de limba ta, limba românească?

LULUȚA: Apoi dacă nu știe nici madama...

(Se aud afară cântând lăutarii.)

AFIN: Ce este?... cine vine la bal de pe acum?... de-abia a înserat și nici măcar nu s-au aprins policandrele.

*(Se aude glasul Chiriței, zicând: "Carnacsî!...
că era să fac bâca!")*

LULUȚA: Maman, maman... vine mătușica...

AFIN (cu mirare): Cucoana Chirița... de pe acu?

SCENA II

*Cei dinainte, CHIRIȚA, ARISTIȚA,
CALIPSIȚA și GULIȚĂ*

(Toți, în toaletă de bal, intră prin fund.)

CHIRIȚA: Of! slavă Domnului c-am agiuns cu capul teafăr... Sărut ochisorii, cucoană Nastasiică... Doamne! da rău îi pe ulița d-tale!

AFIN: Ca pe toate ulițele.

CHIRIȚA: Lehamete!... am venit pân-aici cu zilele-n mână... ulițe is aiste?... pavé îi asta?... Nu poți face doi pași, făr-a fi... povestea vorbeii: când cu capul de piatră, când cu

píatra de cap... Ş-apoi' vă mai' lăudaţi cu leşul dumílor
voastre... Cícă-í capítalie... așa capítalie!...

I

Acest târg ce-í zíc în lume
Uníí laşul, alţií leşí,
Însuší el, prín al său nume,
Te pofteşte ca să íeşí,
Ş-are, zău, mare dreptate,
Căcí în sânu-í de-ai ínat,
Crezí că multele-ţi păcate
Chíar în íad te-o cufundat!

AFIN: Pentru ce așa aspríme asupra lui, cucoană Chíríţă?

CHIRIȚA: Pentru ce?... mă mai íntrebí pentru ce?

II

Aící glodul, colbăria
Pe pământ şí-n cer domnesc!
Şí fânarel-Eforía
Tot în lună năzuiesc!
Prín urmare-n vecí íeşeníí
Pân-în gât sunt înglodaţi,
Şí ca bufne, ca vedeníí,
De lumíne depărtaţi.

AFIN: Frumos ne zugrăveşti!

CHIRIȚA: Adícă... să nu bănuíeşti.

III

Iar de vreí să vezí pavele
Sau de píatră, sau de brad,
Vín' de cearcă, de aí şele,
Cum se află şí-n ce grad.
Vaí de tíne! de trăsură!
Dacă voíeşti prímblare... tronc!
Dínţií toţi íţi sar dín gură
Într-un vecíníc hodoronc!

AFIN: Ha, ha, ha... Soro, tare te-ai mânîat pe bîetul Iași.

CHIRIȚA: Așa, soro, dacă vă place; tot știți a vă bate gîoc de provîinție și nu vedeți în ce păcat de coclaură trăiți.

LULUȚA: Mătușică... poate că ți-a mai sărit un dînte pe drum?

CHIRIȚA: Ba n-a sărit, că i-a fi rușine, cu paveua asta pocită... Mi-am mușcat lîmba de vro șapte orî pîn-aici.

GULIȚĂ: Și eu mi-am mușcat lîmba.

ARISTIȚA: Și eu...

CALIPSIȚA: Și eu...

CHIRIȚA: Iacă și bîetele copile și-o mușcat lîmba, sarmănelele!... dar nu-ți uita vorba, cucoană Nastasîică... parcă nu văd încă pe nîme la bal?

AFIN: D-apoi încă nu-i vreme... Aice-n Iași, pe la noi, lumea se adună de-abia pe la nouă ceasuri... ș-acum îs de-abia opt.

CHIRIȚA: Elei!... măcar... nu mă mir... aice-n leși, pe la d-voastră, TOATE lucrurile se fac pe dos... dar pe la noi, în provîinție, ne apucăm de gîoc cum amurgește... și, slavă Domnului, precum vezî d-ta, nu ne merge prea rău. (*Își arată talia.*)

AFIN (*zâmbind*): Cu adevărat.

CHIRIȚA: Da bine... ce-o să facem noi acum pînă la nouă ceasuri?... să ședem așa, cuc, amîndouă?...

AFIN: Nu vreți să mergeți la teatru?... este lojă mea.

CHIRIȚA: La fîiatru?... da ce parastuiește în astă-seară?

AFIN: O pîesă nouă... *Două fete ș-o nuneacă*.

CHIRIȚA: Ei! mă duc, că drept să-ți spun... mă nebunesc de rîs la cel fîiatru.

AFIN: Dacă poțeshi să mergi... trăsura mea-i gata. (*Bate în palme. Un fecior intră.*) Zî să tragă la scară.

CHIRIȚA: Sărut ochisorii... Aristițo, Calipsițo... veniți cu mine.

GULIȚĂ: D-apoi eu, neneacă, să nu vin?

CHIRIȚA: Mata, puile, rămâi aici ca să nu răcești pe

drum... șezí cu duduca Luluța... (*În parte.*) Maí ștíí pozna?... poate să ne încuscrím maí târzíu cu Afínoaía. (*Tare.*) Haí, fetelor.

(*Împreună.*)

CHIRIȚA, ARISTIȚA, CALIPSIȚA

Haídețí, haídețí cu grăbíre
La teatru românesc,
Unde relele dín fíre
Necruțat se bícíuiesc!

AFIN, LULUȚA, GULIȚĂ

Mergețí, mergețí cu grăbíre
Etc., etc., etc.

(*Chirița, Aristița, Calipsița se pornesc spre fund.*)

CHIRIȚA (*întorcându-se iute din salonul din fund.*): Ștíí una, dragă cucoană Nastasíică?... Í-am pus la mână!...

AFIN: Pe cíne?

CHIRIȚA: Pe aga șí pe spătarul. Í-am príns maí díníoare cu oca mícă, la pícíoarele fetelor în genunchí... șí tronc! Í-am strâns cu ușa. De-acum poțí să-í príveștí ca gíneríí meí... Ce zící?... așa-Í că-s volíntíroaie?

AFIN: Șí, zău, íțí plac străíníí ceí doí?

CHIRIȚA: Dísperațí tínerí!... Tocmaí ce-mí trebuíe... că șí Arístița șí Calípsița ís dísperate fete... Doamne ferește!

AFIN: Dacă-țí plac... ce să zíc? să deíe Dumnezeu numai să nu te căleștí maí târzíu.

CHIRIȚA: Da vorbă-Í!... să mă căíesc că m-am cotorosít de o nevoíe... (*În parte.*) Aș vrea eu s-o văd cu două maníne ca a mele. (*Tare.*) Cu plecăcíune.

(*Împreună.*)

CHIRIȚA, CALIPSIȚA, ARISTIȚA

Haídețí, haídețí cu grăbíre ș.c.l.

GULIȚĂ, AFIN, LULUȚA

Mergeți, mergeți ș.c.l.

(Chirița cu fetele ies prin fund. Afinoaia intră în stânga.)

SCENA III

LULUȚA, GULIȚĂ

LULUȚA (în parte): Oh! Ia drôle de figure! (Râde încet.)

GULIȚĂ (în parte): Când aș avea încălțe minaretul aici!... aș dura un Corțent, de-ar țiu! urechile.

LULUȚA (în parte): La drôle de figure! mon Dieu! la drôle de figure. (Râde tare.)

GULIȚĂ (în parte): Dec!... ce se tot uită la mine!...

LULUȚA (se apropie de Guliță): Monsieur Guliță?... mai sunt mulți ca d-ta în provincie?... Ha, ha, ha!

GULIȚĂ (în parte): Râde de mine? (Tare și mânios.) Ba nici unul... auzitu-m-ai?

LULUȚA: Parcă te-ai mîniat?

GULIȚĂ: Să știți că m-am mîniat. Ce ai să râzi de mine?

LULUȚA: Apoi dacă nu mă pot stăpîni... ce să fac?... ha, ha, ha!

GULIȚĂ: Iar ascultă... pre legea mea.

LULUȚA: Ce?

GULIȚĂ: Acuși... mă duc acasă.

LULUȚA: Călătorie sprâncenată.

GULIȚĂ: Cum ai zis... struncinată?

LULUȚA: Ei! nu te mai rățoi așa, că nu-ți șade bine. Hai mai bine să ne jucăm împreună.

GULIȚĂ (îmblânzindu-se): De-a puia-gaia?... orî de-a baba-oarba?

LULUȚA: Ha, ha, ha!... parcă-l la școală...

GULIȚĂ: Iar râzi de mine?... mă duc acasă... (Vrea să iasă.)

LULUȚA (*oprindu-l*): Șezí, că-țí făgăduiesc să-țí dau pace de-acum. Numaí să nu te uíțí drept la míne, că íar mă umflă râsul.

GULIȚĂ: Foarte bíne... m-oí uíta de-a curmezíșul... cu coada ochíului, dacă vreí.

LULUȚA: Ian spune-mí: ștíí să gíocí?

GULIȚĂ: Haí, haí!... m-o ínvățat un franțuz să gíoc carcanu... la așa, șí cu máiníle, șí cu pícíoarele.

LULUȚA: Șí să cântí?

GULIȚĂ: Haí, haí!

LULUȚA: Apoí să gíucăm împreună tot balul...

GULIȚĂ: Da mata ștíí să ímpleteștí dín pícíoare?

LULUȚA: Auzí întrebare... parcă n-aș íí dín lașí!

GULIȚĂ: Nu te supăra... credeam că fíínd mítítică... poate că...

LULUȚA: Mítítică?... (*Se ínalță pe vârfu picioarelor.*) Te poftesc...

GULIȚĂ: Măcar... că șí buníca-í mítítică, șí-í de vro șaptezecí de aní. Așa-í tot tremură capul... Mata de câțí aní eștí?

LULUȚA: De cíncísprezece...

GULIȚĂ: Treísprezece?

LULUȚA: Cíncísprezece... *quinze*... (*Íi dă trei tifle.*) *Cinq... dix... quinze*...

GULIȚĂ (*furios*): Ímí daí tífla!... Ian ascultă, mamzelă... pre legea mea...

LULUȚA (*apropiindu-se de Guliță*): Ce? mă rog, ce?...

GULIȚĂ (*domolindu-se*): Nímíc...

LULUȚA: Ha, ha, ha!... Iar te-aí uítat drept la míne.

GULIȚĂ (*în parte*): Eu, zău, mă duc acușí acasă...

LULUȚA: Iar te-aí supărat?... da íute eștí...

GULIȚĂ: Să ștíí că-s íute... ca hreanu...

LULUȚA: Haí să ne ímpăcăm... vreí?... dă-mí mâna-ncoace.

GULIȚĂ (*íi dă mâna, în parte*): A draculuí fetíță!... mă sucește ca pe-un títírez.

LULUȚA: Acum... fiindcă suntem prietení, hai să cântăm și să gíucăm... Vrei, monsíu Gulíță?

GULIȚĂ: Bucuros... dar ce să cântăm?... *frunză verde?*...

LULUȚA: Ba nu... lasă să-ți cânt eu un cântec care l-am auzít la guvernanta... cu gíoc la sfârșít.

GULIȚĂ: Să te văd... adică să te-aud... îmi deschíd urechíle-n patru.

LULUȚA: Dacă-s destul așa cum sunt... îs deschíse cât opt.

GULIȚĂ: Ha, ha, ha! m-a pácâlít.

LULUȚA (*în parte*): *C'est un bon garçon...* (*Tare.*) Ascultă...

GULIȚĂ: Da cum íi zíc cântecului?

LULUȚA: Drín, drín, drín...

GULUȚĂ: Drín, drín, drín?... parcă-s zurgalái de saníe... (*în parte.*) Ce păcat că n-am mínavetu aici!... Í-aș trage un Corțent de cele tătărești.

(*În vremea scenei următoare, feciorii aprind lumânările de prin candelabre. Salonul se luminează.*)

LULUȚA

I-IUL CUPLET

Aicí, în Iași, de vrei să aí răsunet,
La toți să plací și să fíi chíar slăvít,
Cel maí bun chíp e să producí un sunet,
Un sunet víu și de toți prea íubít:

(*Sunând o pungă.*)

Drín, drín, drín, drín, drín,
Drín, díríríndrín, drín drín, drín,
Drín, drín, drín, drín, drín,
Drín, díríríndrín, drín.

LULUȚA și GULIȚĂ (*făcând balanse de cadril*)

Drín, drín, drín, drín, drín.
Etc., etc., etc.

LULUȚA

II-LEA CUPLET

Aící, ades, când e vro cununíe,
Orhestru-n bal răsun-armoníos,
Dar pentru mírí cea maí dulce-armoníe
E, drín, drín, drín, sunet scump și voíos:
Drín, drín, drín, drín, drín.
Etc., etc.

(Împreună)

Drín, drín, drín, drín, drín.
Etc., etc.

LULUȚA

III-LEA CUPLET

De vreí amor, dă-ți ochíí peste spate
Șí la prílej fíí cam obrăznícel;
Iar de voíești să aí în vecí dreptate,
Cel maí bun chíp e să fací frumușel:
Drín, drín, drín, drín, drín.
Etc., etc.

(Împreună.)

Drín, drín, drín, drín, drín.
Etc., etc.

(Trece un fecior cu o tabla de cofeturi.)

GULIȚĂ: Îra! íaca cofeturi! (*Aleargă la tabla și-și umple buzunările.*) De cele cu fâstáci sunt?...

LULUȚA (*alergând la tabla*): Da lasă-mí și míe, monsieur Gulíță... nu le lua pe TOATE.

GULIȚĂ: Pentru mata le-am luat, Luluță...

LULUȚA: Mersí. (*În parte.*) C'est un charmant garçon. (*Tare.*) Dacă-í așa, haí să gíucăm ș-o polcă.

GULIȚĂ: Haí ș-o polcă... eu sunt gata să fac ce ți-a plăcea...

(În parte.) Tare mî-i dragă fetița asta! (Se prind la polcă și joc cântând.)

(Împreună.)

Polca, polca, vesel joc,
Polca, polca, te iubím!
Polca, polca... plíní de foc
Vesel noí te dănțuím!

(Ies amândoi în fund, jucând
și împing pe sãrdarul Cuculeț, care intră.)

SCENA IV

CUCULEȚ (intră prin stînga în fund)

Na! că era să mă deie gíos díavolí!... se vede că balul s-o și început, deși n-o sosít încă níci un musafír... Eu sunt cel díntâi... dar ca prieten vechí a cucoanei Nastasíicái, íi de datoría mea să vín odată cu lăutaríi... Am adus de la agíe vro doi epístai ca să șeadă la ușă... după formă... că în zíua de astăzi, un bal fără slujítorí la scară și-n tîndă n-are níci ífos, níci íghe-monícon.

SCENA V

CUCULEȚ, AFIN (iese din odaia sa,
zicînd à la cantonade)

AFIN: Zíceți luí domnu Tímofte să gătească límonada.
(Văzînd pe Cuculeț.) A! sãrdarul Cuculeț!...

CUCULEȚ: Eu!... cel întâi și cel de pe urmă... dar pururea credíncíos și supusă slugă.

AFIN: Cel întâi?... ba astăzi te-ai trezít prea târzíu, arhon sãrdar.

CUCULEȚ: Cum?

AFIN: Au venít alții înaintea d-tale.

CUCULEȚ: Și cíne?

AFIN: Cucoana Chirița cu tot neamul ei... Încă nu apucaseră feciorii a aprinde lumânările și dumnea ei, țop!... a și fost aici.

CUCULEȚ: Mare poznașă-i!... Da unde-i, te rog?...

AFIN: Am trimis-o la teatru ca să petreacă până ce s-a începe balul.

CUCULEȚ: La teatru?... Da se vede că nu știți ce joacă în astă-seară?

AFIN: O piesă nouă... Două fete și-o neneacă... nu-i asta?

CUCULEȚ: Ai făcut pacostea!...

AFIN: Ce pacoste?...

CUCULEȚ: Apoi are să se mănîe foc cucoana Chirița... pentru că-i chiar piesa ei.

AFIN: Mări, lasă-ncolo, arhon sărdar... Dacă pentru cel mai mic lucru ar fi să se tot mănîe unii și alții, când se joacă vro piesă, apoi n-ar mai fi chip de-a avea teatru național.

Teatrul este o școală
Unde-nveți, rîzînd voios,
A te ferî ca de boală
De-orice nărav urîcios.
Acolo e criticată
Îndeobște fapta rea,
Dar persoana-i respectată
Fie bună, fie rea!

CUCULEȚ: Să deie Dumnezeu să judece și cucoana Chirița ca d-ta... dar parcă nu-mi vine-a crede.

AFIN: Apropo... știți pe cine și-a ales gineri cucoana Chirița?

CUCULEȚ: Și-a găsit gineri în sfârșit?... Slavă Domnului!... că mult a mai umblat căutându-i cu lumînarea, biata femeie!... da pe cine ziseși?...

AFIN: Pe berbanții cei doi de care mi-ai vorbit mai deunăzi.

CUCULEȚ: Bondici și Pungescu?... Ce zici?

AFIN: Așa, frate... a ales, a ales... pîn-a cules.

CUCULEȚ: Da bine, soro... aceia-s niște târâie-brâu de n-au margini... Au fugit din Focșani ca să scape din mâna administratorului, fiindcă dezbrăcaseră lumea cu teșmecheriile lor... De când îi pasc eu că doar i-oî prinde cu oca mică și să-î trântesc la dubă... Până și mai alaltăieri m-am pus eu înadins la cărți cu ei...

AFIN: Și nu i-ai prins cu vro coțcărie?...

CUCULEȚ: Nu... se feresc de mine ca dracu de tămâie... și mi-î mai mare ciudă că mi-au luat vro cincișprezece galbeni.

AFIN: Din banii d-tale?

CUCULEȚ: Aș!... nebun sunt?... dar las' că nu scapă ei de Cuculeț... nu... de-oî ști că s-or strecura toți banii agiei, am să-î înhăț... Da... îan spune-mi: nu cumva-s poftiți în astă-seară la bal?

AFIN: Nu...

CUCULEȚ: Păcat!

(Se aud în fund lăutarii.)

AFIN: Iaca... musafirii încep a veni... Arhon sărdar, primește d-ta boierii... că eu oî primii cucoanele.

CUCULEȚ: Bucuros... *(În parte.)* Mai bucuros aș primii cucoanele. *(Merg amândoi înaintea damelor și a cavalerilor, care intră prin salonul din fund.)*

SCENA VI

AFIN, CUCULEȚ, POFTIȚII la bal

POFTIȚII

Iată-ne cu toți la bal!
Venim vesel, ne-adunăm,
Ne-adunăm ca să urăm
Mult plăcutul carnaval.
Vivat cei care dau bal
În plăcutul carnaval!

O DAMĂ (*Afinoaiei*)

Doamna mea, îți mulțumím.
Balu-ți este múnunat!

UN BOIER BĂTRÂN

Drept să-ți spun, zău, aferím!
Parcă-í halíma, curat.

TOȚI

Vívat cei care dau bal etc.

*(Damele se pun pe scaunele de lângă canapea,
care rămâne slobodă. Cavalerii se pun în fund.)*

SCENA VII

*Cei dinainte, CHIRIȚA, ARISTIȚA,
CALIPSIȚA, BONDICI și PUNGESCU
(coșcarii, dând brațul fetelor, le aduc spre canapea)*

CHIRIȚA (*intrând furioasă și făcându-și vânt cu basmaua*):
Auzí d-ta așa batgíocură!... așa catígoríe!... așa catahrísmíe!...

AFIN: Ce este, cucoană Chíríță?... Ce-ai pățít?...

CHIRIȚA: Ce-am pățít?... Foarte-ți mulțămesec de lozníță
și de ftiátru. M-am englendísít de múnune... (*În parte.*) Îmí víne
să pleznesc... na!

AFIN: Cum?... cum?...

CHIRIȚA: Vaí!... bată-l concína de auftor... care-a fí ace-
la... da ce are el cu fetele mele, de se leagă nítam-nísam de
dânsele?... Auzí! *Două fete ș-o nineacă?*... Eu cred, ca o proastă,
că-í vro ístoríe cu moral ca dín *Apotichi ton pedon*... și mă duc
frumos la ftiátru, fără ca să-mí treacă măcar pín gând că oí să
mă văd parastuínd chíar pe míne...

AFIN: Pe d-ta?

CHIRIȚA: Da știí?... bucățícă tă'etă... Ba încă ce?... să

mă arăte la o mulțime de boierí, cum m-am troienít în Păcurarí, și cum ímí fac sprâncenele, și cum mă sfădesc cu loana țigancă, și cum mă chinuiesc ca să-mí mărit fetele !... da ce are el cu míne!... ce are el a împărțí cu copílele mele?... aud?...

AFIN: Lasă, cucoană Chiriță... nu-ți mai închípuí lucruri de pe ceea lume... Ce te superí degeaba?...

CHIRIȚA: Ímí închípuiesc lucruri de pe ceea lume, eu?... da l-am văzut pe ahtoru cela... făcându-și sprâncenele dínaíntea oamenílor. Așa mí-o venit un paracsân, că am íeșít díń lozníță... și noroc c-am găsit în scara fíatrului pe spătaru Pungescovicí și aga Bondícescu, care m-o întovărășít aici. (Arătându-i.) Iată-í amândoi...

(Bondici și Pungescu se închină.)

AFIN (în parte): Cíne í-a poftít la bal?

CUCULEȚ (în parte): Iaca voínícíí meí... am să le íau urma toată seara ca un prepelícar.

CHIRIȚA: Doamne! de s-ar face Gulíță mai mare, ca să scríe și el píesă de fíatru... am să-l pun să toarne o píesă auftorului... da ștíí? să se sature.

(Un fecior aduce înghețate.)

AFIN: Eí bine, bine... treacă-ți mânia acu... și ía o înghețată, doar te-í mai răCorí... De care poftestí?... de alămáie?...

CHIRIȚA: Ba nu, că-mí strepezesc díńtíí... dă-mí de cea roșie că-mí bate mai bine la ochí. (Ia înghețata.) Rece-í, mămulíca mea!... ca o ghețărie. (Suflá în farfurie.) Mă furnícă nu ștíu ce prín vârful nasului... Pune-ți în gând, soro, că mai anțărț la íarmaroc, la Fáltícení, mă duc la un cofetar ca să íau înghețată; el ímí trímíte răspuns că s-o mântuít înghețatele pe zíua aceea. Íl poftesc atuncí la oblonul trăsurií și-í zíc rítos: monsíu cela, mai destupă o putínă pentru hatârul meu!... și el s-o máníet zícând că nu-í de la Gogomăneștí!... Curíojí ís nemțíí íștía!

(Toți râd cu hohote.)

CHIRIȚA: Dec!... ce í-o apucat? Iaca, frate!... mă rog, boíerí, de míne râdeți d-voastră?... Eí, apoi să vă arăt eu cum se râde... (*Râde cu spasaturi.*) Măí, că tare nu știu cum ís boíeríí íeșení! (Merge de se pun e lângă Aristița și Calipsița în fața PUBLICULUI.)

CUCULEȚ (*către Bondici și Pungescu*): Domnilor, nu metahírísíți în astă-seară un stósor ceva?

BONDICI: Cu mare plăcere, domnule dírector. (*Încet, lui Pungescu.*) Píl, Pungescule, și pe urmă aport...

PUNGESCU (*încet, lui Bondici*): Oare?

BONDICI (*asemene*): Dă colb agíei pă zdreavăn.

PUNGESCU (*asemene*): Dă la mertepea?

BONDICI: Țeapăn...

(*Se pun la masa de cărți.*)

CUCULEȚ (*în parte*): Doamne, de í-aș prinde cu vro coțcări!

(*În vremea acestor cuvinte orhestrul începe a executa o polcă en sourdine, care ține neconținut. Cavalerii, pe rând, poftesc damele la joc și merg în salonul din fund.*)

Chirița, Aristița și Calipsița rămân pe canapea.)

CHIRIȚA (*în parte*): Na... că se-ncepe staeru! (*Fetelor.*) Țíneți-vă frumos, și nu fíți așa de posomorâte c-o să víe cavaleríí să vă poftescă... maí zâmbíți... maí zâmbíți, soro dragă... maí trageți cu coada ochíului... ca altele. (*În parte.*) Doamne! de n-am păți și-acum ca pe la celelalte balurí... Să stăm pe loc și, cum zíc aíce: să facem patiseríe... (*Arătând damele care joc.*) Ian prívește!... Toate moachele-s poftíte pe rând... numai a mele șed locului parcă-s ínfípte... Să vezí că n-or să se míște toată noaptea! (*Se scoală.*)

Un fílosóf fără míntí
A fost, cícă, de părere
Că la casă de părínți

Copii mulți sunt o avere!
De-í așa, eu pot să zíc
Că-s bogată, am comoare,
Că deși n-am baní níci chíc...
Am averí nemíșcătoare! (*Arată fetele.*)

(*Merge în fund în salonul de joc.*)

PUNGESCU: Ștos!

CUCULEȚ: Mare noroc aí, domnule!

PUNGESCU: Nu fíe dă deochí... mă paște bíne norocul
cărților.

CUCULEȚ: Să jurí că-s măsluíte.

PUNGESCU: *Oriste?*

BONDICI: Ha, ha, ha! că șăgalníc maí ești, arhon sárdar.

CHIRIȚA (*în parte, apropiindu-se de masă*): Íra! da eu uí-
tasem că am doí gínerí... numaí buní ca să-mí gíoace fetele.
(*Tare.*) Arhon spătar...

PUNGESCU: Poruncă?

CHIRIȚA: Este o persoană care ar dorí foarte mult să
gíoace o poalcă cu d-ta.

PUNGESCU: Cât de rău ímí pare... dar mă strânge o cíz mă
dă mă usuc ca o prună pă streșínă.

CHIRIȚA (*în parte*): Tronc! (*Tare.*) Arhon agă?

BONDICI: Poruncă?

CHIRIȚA: Nu metahírísíť poalca?

BONDICI: Cum nu, cucoană?... dar ís cernít.

CHIRIȚA: Aí perdut vrun neam?

BONDICI: Pe străbunul meu.

CHIRIȚA: Dumnezeu să-l íerte.

(*Se apropie un cavaler de Aristița și Calipsița,
ca cum ar căuta damă de joc și,
după ce le privește prin lornion, se depărtează.*)

CHIRIȚA (*zărind cavalerul*): Ha!... íaca un cavaler... dă,
Doamne!... parcă cată damă de gíoc?... dar... slavă ííe, Doamne!

c-o să-mí poftescă o fată. Ba nící hâcí?... vaí! bată-l cucu mílord... cu orbu găínílor... Uf! íar o să facem patíseríe! (*Se pune pe canapea.*)

(*Un fecior trece cu cofeturi.*)

PUNGESCU: Ştos!

CUCULEȚ: Nu pot să bat măcar o carte!... ce ghíníon!... zece galbení pe valet!

PUNGESCU (*întorcând cărţile*): Plíe!

CUCULEȚ: Iar plíe?

BONDICI: Aí goană dă fante, neníşorule.

CUCULEȚ (*în parte.*): Haíde, haí, că tí-oí da eu acuşi goană.

CHIRIȚA (*feciorului cu tablaua*): Măí fecíor, vínă-ncoace... (*Întinde basmaua ş-o umple de cofeturi.*) la așa! încalte n-oí şedea o noapte întreagă degeaba la bal!... Păcat că nu maí am o basma!... Altă dată am s-aduc o faţă de perínă şi s-o umplu cu vârf.

SCENA VIII

Cei dinainte, GULIȚĂ şi LULUȚA

GULIȚĂ şi LULUȚA (*joc*)

Polca, polca, vesel joc,
Polca, polca, te íubím!
Polca, polca... plíní de foc
Vesel noí te dănţuím!

CHIRIȚA: Iaca Gulíţă! cum gíocă de frumusel, dragu mameí!... parcă-í un títírez!... Numaí voí staţí loculuí ca turnu Trísfetítor... Gulíţă... Gulíţă...

GULIȚĂ: Aud, neneacă... (*Vine lângă Chirița.*)

CHIRIȚA: Vínă, Guguleo, de-tí gíocă ţâţacele...

GULIȚĂ: Bucuros... Haí, ţâţacă Calípsíto.

CALIPSIȚA: Baú.

CHIRIȚA: Baú, baú?... Ian vezí-le că se ší fasolesc acu?...
Mărí, ían să vă arăt eu cum să gíocă poalca. Vín-înceace,
Guguleo... ce atâtea marafeturí... (*Joacă cu Guliță, cântând.*)

Polca, polca, vesel joc
etc., etc.

LULUȚA (*cu mirare lui Pungescu*): Monsieur... monsieur...

PUNGESCU: Mademuazel?

LULUȚA: De ce aí tras acu pe ríga dedesubtul cărțílor?
(*Se depărtează.*)

PUNGESCU (*tulburat*): Eu? (*În parte.*) M-a zăríțără
gânganía!...

CUCULEȚ: Aud?... Ha! coțcarule, cu de-aste-mí umblí?...
bíne că te prínseí...

PUNGESCU: Ce?... Ce vorbe sunt alea, domnule?

CUCULEȚ: Ce vorbe?... da de când vă pasc eu cu
prăjína?...

BONDICI: Domnule! numaí bobocí se pasc cu prăjína...
Auzítu-m-aí? ší boboc e fecíoru tătâní-tău...

PUNGESCU: Boboc?... ba zí, neneo, coșcoge gâscan.

CUCULEȚ: Gâscan eu?... gâscan? (*Dă o palmă lui Pungescu.*) Na, gâscan!... Să te-nvăț eu a batgíoCorí oamenii
stăpâníríí.

PUNGESCU: Aoleo!... mí-a scăpăratără pă dínaínte...
(*Fuge de la masă și vine în dreapta, dregându-și frizura.*)

TOȚI (*venind din fund*): Ce este? ce s-a întâmplat?

PUNGESCU (*amestecându-se între musafiri*): Cíne a datără
o palmă?... Cíne a prímítără o palmă!... aud?... o palmă?...
brea!... breá!... ce scandal!...

(*Împreună*)

POFTIȚII

Vai! ce întâmplare!

Stau încremenít.

Aşa scandal mare
Nu s-a pomenít.

BONDICI şÍ PUNGESCU

Vai! ce scandal mare!
Stau încremenít.
De ciudă, turbare,
Mă símt ameţít.

CUCULEŢ

Ah! ce bine-mí pare
Că í-am căptuşít.
Fíe scandal mare;
Eu mí-am răsplătít.

BONDICI: Domnule... satísfacţie să ne daí.

CUCULEŢ: Satísfacţie?... Ian aşteaptă...

(Şuieră tare. Vin doi epistaŷi.)

CHIRIŢA *(astupându-şí urechile)*: Carnacsî!... că m-o asurzít... parcă-í în codru.

CUCULEŢ *(epistaŷilor, arătând pe Bondici şí pe Pungescu)*: Puneŷí mâna pe d-luí şí pe d-luí.

BONDICI *(în parte)*: Am codălghít-o!

PUNGESCU *(asemene)*: To esfeclísa!

(Epistaŷii pun mâna pe amândoi.)

CHIRIŢA: Pe arhon aga şí pe arhon spătar!... ce catahrís í aísta, arhon sárdar?...

CUCULEŢ: Nu-í nící un catahrís, cucoană... Am poruncă de la Departament să-í opresc.

TOŢI: Da pentru ce?

CUCULEŢ: Pentru că unu-í Bondící şí celalalt Pungescu: doí coŷcarí vestiŷí dín Focşaní.

CHIRIŢA *(ŷipând)*: Coŷí... Vai de míne!

CUCULEŢ: Care au dezbrăcat lumea cu teşmecheríí şí cărŷí măsluíte... Aŷí înŷeles acu?...

CHIRIȚA (*tipând*): Coți!... coți!... gînerii mei?... Valeu! am dat cîntea pe rușine... Ah! ah! (*Leșină.*)

(*Afinoaie, Aristița, Calipsița și Guliță pun pe Chirița pe canapea și caută s-o dezleșine.*
Damele vin lângă canapea. Cuculeț, Bondici, Pungescu și epistații în stînga. Fundul scenei îi slobod.)

(*Repriză.*)

CORUL

Vai! ce întîmplare! etc.

CUCULEȚ

Ah! ce bine-mi pare etc.

BONDICI și PUNGESCU

Vai! ce întîmplare!
Mă simt prăpădit.
Groaza-mi este mare...
De-acum m-am topit!

SCENA IX

Cei dinainte, BÂRZOI

BÂRZOI (*intrînd prin salonul din fund*): Care-î cucoana de gazdă aici?...

GULIȚĂ (*alergînd la Bârzoii*): Băbaca!... Băbaca!... a venit băbăcuța!...

BÂRZOI: Gugulea băbacăi!... (*Îl sărută. Cu glas tare.*) Care-î cucoana de gazdă?... cea cu balul?...

AFIN: Cîne răcnește așa?... (*Întorcîndu-se.*) Ce văd?... cuconu Grigore Bârzoii!...

BÂRZOI: Eu și cu mine, cucoană dragă!... Unde mi-î Chirițușca cu puî?

GULIȚĂ: Neneaca?... a leșinat, băbacă.

BÂRZOI: Ce zici, Guguleo? Iar a leșinat?... mări, ce-s mar-

ghíolííle aíte? (*Merge la Chirița.*) Ama!... ha! frumos íí maí șade!... la feríți într-o parte, că eu íí sunt popa. Acușí o să-nvíe ca o muscă de iarnă... (*Îi bate în palmă cât poate.*)

CHIRIȚA (*răsărind*): Carnacsí!... Ce vād! d-luí?...

BÂRZOI (*serios*): D-luí... banul Grígore Bârzoí ot Bârzoíení... șí soțul d-tale tocmaí dín vremea volíntírílor.

PUNGESCU (*lui Bondici*): Asta-í socru, nene Bondící?

BONDICI (*oftând*): Neschí.

PUNGESCU: Urât tată a maí avută.

BÂRZOI: Înțelegí, cucoană, de ce mă aflú aici în leșí, pe la ceasul aísta, în loc de a horái boíerește la moșe... după obíceí?...

CHIRIȚA (*tulburată*): În... ță... leg. (*În parte.*) Ímí víne leșín la ínímă.

BÂRZOI: Potrívít răvașuluí ce țí-am scrís dín 15 a următoreí, anul 1844, am venít să te umflu dín leșí, cu nepus în masă... Haí... că Brustur șí Cociúrlă ne așteaptă cu preoțíí!...

CHIRIȚA: Brustur șí Cociúrlă!... scăpătațíí cea?... níște răzășí!... Nu țí-í greu să vorbeșí, frate?

BÂRZOI: Ian tacă-țí gura cu fleacurí de-aíte... auzí cu-vínte?... scăpătațí!... răzeșí!... da noí ce suntem? împărațí cu steaua-n frunte?... scoborățí cu hârzobul dín cer?...

CHIRIȚA: Hârzob sau nehârzob... nu ștíu... dar cât pentru famííla luí Brustur șí Cociúrlă... mă închín cu plecăciune... răzășí șí altă nímícă.

BÂRZOI: Cucoană Chíríță... să ștíí d-ta că răzeșíí dín zíua de astăzi au fost cele maí marí famííí în vremea veche. Eí au apărat țara șí au scăpat-o cu píeptul lor dín mâna dușmanílor, pentru că pe atunci tot românul era víteaz șí tot víteazul era boíer... boíerít pe câmpul războíului în fața Patrieí íntregí!

CHIRIȚA: Eí! íar aí să începí cu lítopísíșu... Mă rog, agíungă-țí...

BÂRZOI: În sfârșít... vorbă multă, sărăcie!... Brustur șí Cociúrlă sunt fecíorí de oamení cu moșíoarele lor, cu băníșoríí lor...

CHIRIȚA: Cu víțișoarele lor... le ștíu...

BÂRZOI: Gospodarí buní șí nedatorí cu nímíc nímănuí!...

înțelesu-m-ai, cucoană?... nu-s datorí nící c-o lețcaie, pentru că nu-și rídícă nasul maí sus decât se cuvíne... ca de-alde d-ta, care vrei să te-nałí ca cíocârlía... și víí pín leși, cale de zece poște, ca să-ți faci fetele de râsul lumíí... și ca să le găsești bărbați ca de-alde Bondící și Pungescu... níște târâie-brâu, ce sorb zestrele cu línghura...

PUNGESCU (*lui Bondici*): Aoleo! ne-a pocnítără în pălărie.

BONDICI (*asemene*): Ghíuju draculuí!...

BÂRZOI (*luând pe Chirița de mână*): Haí la Bârzoíení, la locul nostru... și nu maí umbra după caí pe pereți.

CHIRIȚA: Suflețele...

BÂRZOI: Haíde-ți zíc astăzi și nu maí lungí vorba... Trăsura ne-așteaptă la scară cu lucrurí, cu tot.

GULIȚĂ (*în parte*): Și cu mínavetul meu? (*lese cu fuga*.)

CHIRIȚA: Tíranule!...

BÂRZOI: Așa... dacă-ți place... altă dată să știí de la míne o vorbă bătrânească: Nu te-nținde maí mult decât ți-í oghealu... Haíde...

(*Guliță vine înapoi cu minavetul.*)

CHIRIȚA: Iar letopísíțe?... destul!... íaca vín... maí stai, că doar nu dau tătarií... să-mí íau măcar zíua bună de la príetení... măí!... că avan maí ești! (*Vine în fața publicului și face compliment.*) Cu plecăciune, boíerí d-voastră... copílele le-ați văzut: íatā-le-s... Arístíto, Calípsíto... (*Fetele vin lângă dânsa.*) Aíste-s, cum le-am procopsít de douāzeci ș-atāți de aní... Una-í de 16 pe 17, și una de 18 pe 19... íí ímplínesc la lāsatul sāculuí... Precum le vedeți... ís tínearele, frumúșele, curāțele, hārnícele, cu ghítarda lor, cu cadrílul lor, cu franțuzasca lor. *Parle france, madmuzel?...*

FETELE: Uí, māmān.

CHIRIȚA: Le-ați auzít?... ca apa! (*Fetelor.*) *Le plese vu, monsio cavalier dín leși?*

FETELE: Uí, māmān.

CHIRIȚA: Eí! míncíuní v-am spus?... Ce zíceți?... vă

place?... Ascultați-mă pe mine, că eu știu ce știu... nu pierdeți
chilipirul de la mână.

Fetele-s bune
De măritat,
Îs de minune...
V-o spun curat.

TOȚI

Ha, ha, ha, ha.

CHIRIȚA (*la public*)

Frunză verde măcieș,
Pân-a nu pleca din leși.
Spuneți-mi, mă rog, îndată,
De vă place vreo fată,
Cuscă-n leși ca să mă fac,
Luî Bârzoî să-î vin de hac.
Iată-le-s bibici hazlie,
Pupuice... seamănă mie.
Vreți sau ba soacră să fiu?...
Fora-n palme ca s-o știu.

BÂRZOI: D-apoi vină azi.

TOȚI Fetele-s bune
etc., etc.

(*Bârzoî apucă pe Chirița de mână și o trage
spre ușa din fund.*)

*Guliță, Aristița și Calipsița îi urmează.
Cuculeț face semn epistaților ca să ducă pe Bondici
și pe Pungescu. Poftiții la bal se închină la familia
lui Bârzoî, râzând cu hohot.)*

(*Cortina cade.*)

CUPRINS

CHIRIȚA ÎN PROVINCIE

COMEDIE CU CÂNTECE, ÎN 2 ACTE

PERSONAJELE:

CUCOANA CHIRIȚA	LEONAȘ, tânăr ieșean
GRIGORI BÂRZOI, soțul ei	ION, fecior boieresc
GULIȚĂ, copilul lor	TREI ȚĂRANI
LULUȚA, orfană	ȚĂRANI, JANDARMI,
SAFTA, sora lui Bârzoí	POFTIȚI LA MASĂ,
Dnul ȘARL, profesor francez	UN CURCAN

*Reprezentată la Teatrul Național din Iași,
în beneficiul dlui Millo, la 1852.*

ACTUL I

*Teatrul reprezintă o ogradă de curte boierească la țară.
În stânga, casa Chiriței cu cerdac și cu ferestre pe scenă. În dreapta,
lângă culisele planului I, o canapea de iarbă înconjurată de copaci.*

*În fund, ostrețele și poarta ogrăzii. Lângă casă,
o porțiță în zăplaz, care duce în grădină.
În depărtare se vede satul. Scena se petrece la moșia Bârzoieni.*

SCENA I

*CHIRIȚA (în costum de amazonă intră călare pe poartă
înconjurată de țărani)*

(Arie din "Scara mâtei": "Tâlharii")

ȚĂRANII

Dreptate, dreptate
Ne fă.
Cucoană, dreptate
Ne dă!

CHIRIȚA

Ce vreți voi?... dreptate?

ȚĂRANII

Așa.

CHIRIȚA

Cu bîciul pe spate
V-oí da!

(Împreună.)

ȚĂRANII

Dreptate, dreptate
Ne fă.

Cucoană, dreptate
Ne dă!

CHIRIȚA

Cu biciul pe spate
V-oí da.

V-oí da eu dreptate
Așa.

CHIRIȚA (*amenințând țărani cu cravașa*): Tacă-vă gura, mojićilor.

UN ȚĂRAN: D-apoi bine, cucoană... păcat de Dumnezeu să ne lași a fi de batjocură!

CHIRIȚA: Ce batjocură? Ce batjocură?... Cíne v-a batjocorit?

ȚĂRANII: Cuconașul Gurluiță.

CHIRIȚA: Gulíță?... Mínciuní spuneți... Ce v-o făcut?

UN ȚĂRAN: Mí-a ucís un vițel la vânat.

ALTUL: Și mie mí-a dat foc bordeiului cu ciubucul cel de hârtie.

ALTUL: Și eu l-am príns ținând calea Mărúcăi.

CHIRIȚA: Țâst, bețivílor... bine v-o făcut suflețelu... De ce nu vă păziți vițelí și Mărúcíle?... Așa să pățiți... Haí, lípsíți de-aicí!

UN ȚĂRAN: Da-í păcat, cucoană, să ne lași păgubași... Da! dacă nu ne-om jăluí la d-ta care ne ești stăpână vecínică... la cíne să rídícăm glasul, săracíi de noi!

ALTUL: Am ajuns mai rău decât țiganíi!

CHIRIȚA: Auzí-í?... auzí-í, ȝopârlaníi!... Eí, apoi să nu-í ieí la măsurat cu prăjína de falce?... Afară, mojićilor, că vă știu eu de mult că sunteți buní de gură și răi de lucru... Afară!

ȚĂRANII: Cucoană...

CHIRIȚA: Píeríți díń ochíi meí... că vă íau de fugă cu calul. (*Repede calul spre ei.*)

(Împreună.)

ȚĂRANII (*fugind*)

Dreptate, dreptate
Ne fă.
Cucoană, dreptate
Ne dă!

CHIRIȚA (*furioasă*)

Cu biciul pe spate
V-oí da.
V-oí da eu dreptate
Așa.

SCENA II

CHIRIȚA (*după ce a alungat țăranii călare, se întoarce și vine în fața scenei*): Vaí de míne cu níște țărănoí, că n-ai chíp să trăiești de răul lor!... De-abía am ieșít puțințel la prímblare ca să mă mai răcoresc... și parcă dracu í-o scos în cale-mí să mă tulbure... Iar m-oí fí făcut roșie la față ca un stacoș. (*Strigă:*) loane... loane!... ș-apoi astfel hurducă și gloaba asta, că m-o apucat de vro șapte orí sughítu pân-acu... (*Strigă iar:*) loane... loane! Iaca somnorosu că iar o fí adormít în podul grajdului... și níci c-o să víe să mă coboare de pe cal... loane... loane... mă!... săracan de míne c-or să mă lase să șed toată zíua călare ca un jăndar... (*Strigă furioasă:*) loane... Gulíță... Luluță... monsíu Șarlă... Cumnățícă...

SCENA III

CHIRIȚA, GULIȚĂ, ȘARL, SAFTA, ION

(*Ion vine alergând dintre culisele din dreapta.*

Ceilalți ies din casă și se cobor din cerdac.)

GULIȚĂ: Cíne mă cheamă?... neneaca!

SAFTA: Ce este?... Ce este?

ŞARL: Qu'í díable?... Ah! madame!...

ION: Aud, cucoană... Iaca, ía...

CHIRIȚA: Da veníţí azí de mă coborâţí de pe cal... Ce, Doamne, íartă-mă!... aţí adormít cu toţíí?

*(Ion se pune dinaintea calului şi-l apucă de zăbale
ca să-l ţie. Ceilalţi se adună împrejurul Chiriţei.)*

GULIȚĂ: Ba nu, neneacă... dar învăţam Telemac cu mon-síu dascălul.

SAFTA: Şí eu făceam dulceţí în cămară, cumnăţică.

ION: Şí eu...

CHIRIȚA: Tací dín gură... că eşţí încă cu ochíí plíní de somn... Țíne calu...

ŞARL *(apropiindu-se de Chiriţa)*: Madam cocona... sarí în braţí a me.

CHIRIȚA *(cochetând)*: În braţele d-tale, monsíu Şarlă?... Eşţí foarte galant... însă mă tem...

ŞARL: O! non te tem... că sunt vurtos.

CHIRIȚA: Nu de-aceea... că şí eu ís uşurícă ca o pană; dar apoi... să sar în braţele unui cavaler... nu şţíu de se cuvíne?...

ŞARL: Dacă non vre la míne, sarí la Ion... *(În parte.)* J'aíme míeux ça.

CHIRIȚA: Eí, dacă vroíeşţí numaídecât, monsíu Şarlă... aţíne-te că sar.

ŞARL: No... poftím... une, deux, trois.

CHIRIȚA *(sărind)*: Hup.

ŞARL *(în parte)*: Crístí! uşuríc ca un pan... mercí.

CHIRIȚA *(în parte)*: Íí nostím franţuzu... *(Tare.)* Aţí văzut agílítăua mea? Ioane... du calu la grajd şi-l adapă, dar să nu-í scoţí şaua... Auzí?

ION *(căscând)*: Aud. *(Duce calul între culisele din dreapta.)*

CHIRIȚA: Ho... că parcă-í să ne-nghíţí... face-o gură cât o şură.

GULIȚĂ: Neneacă... las' să mă su' şí eu pe cal.

CHIRIȚA: Ce face?... ca să te trântească?... ba nu, Gulița mamei.

GULIȚĂ: Pe mata cum de nu te trânțește?

CHIRIȚA: Eu am învățat la leși, la manejarie... (În parte.) Numai eu știu câte bușituri am mâncat... d-apoi dă!... dacă-i moda...

GULIȚĂ (scâncindu-se): Ei... neneacă, las' să mă primblu călare... măcar numai pîn ogradă.

CHIRIȚA: Bai... ți-am mai spus o dată că nu vreau... Nu mă supăra mai mult. Mai bine apucă-te de-ți învăță franțuzasca cu monsîu Șarlă... că mă ții o mulțime de parale, trântore.

GULIȚĂ: Bai și eu... M-am săturat de carte.

ȘARL: *Monsieur Goulitze... taizes vous quand poruncesc madam nenec.*

GULIȚĂ: Madam nenec... (În parte) franțuz stropsît.

ȘARL: Ce spus? (În parte.) *Cré moutard... il m'agace toute la journée.*

CHIRIȚA: Nu te potrive, mosîu Șarlă, că-i copil încă.

ȘARL: *Oui... copil... obraznic.*

CHIRIȚA: Ce să-i faci dacă are duh, Gulița nîneacă!... (Sărută pe Guliță.) Îmi seamănă mie... bucătică tăietă. Hai, du-te cu domnu profesor de învăță frumușel, că ți-oî face straie de moda nouă.

GULIȚĂ: Da... cal mi-i cumpăra?

CHIRIȚA: Cum s-a face băbacă-tău ispravnic.

ȘARL: *Allons, Goulitze.... venez donc.*

GULIȚĂ: Iaca, monsîu... je vene.

(Șarl și Guliță se primblă împreună prin ogradă,
citind pe o carte și din vreme în vreme zic tare:
"Calypso ne pouvait se consoler du départ d' Ulysse".)

CHIRIȚA: Uf! Doamne! că mare cald îi!... Hai sub copaci, cumnațico. (Merge în boschet.)

SAFTA (*urmând pe Chirița*): D-apoi și d-ta, soro, ai mînte s-alergî călare în luna lui iulí? í páțî ceva într-o zí.

CHIRIȚA: Ce să fac, soro, dacă-í moda... și dacă-mí place... Oí zíce și eu ca Ferchezeanca:

Hop, hop, hop,
La galop,
Când alerg călare,
Hop, hop, hop,
La galop,
Iníma mea sare.
Hop, hop, hop,
La galop,
Când sunt *armazoana*;
Hop, hop, hop,
La galop,
Ieu lumea de goană.

Ce plăcere de-a fugí în fuga mare
Pe-un cal sprînten, ușurel ca un ogar.
Câteodată alíventa pe spínare...
Dar ce-mí pasă... dacă-í moda, n-am habar.
Hop, hop, hop,
La galop
Etc., etc., etc.

Ș-apoi trebuie să știí, cumnățică, că de când m-am dezbarat de Calípsíța și Arístíța... de când în sfârșít le-o măritat bărbatu-meu cu Brustur și cu Cociurlă... pare c-am întînerít de 20 de aní... ímí vîne tot să zburd... că, Doamne!... mult m-am maí necăjít prín leșu ceta ca să-mí găsesc gínerí... știí?...

SAFTA: Știu... căzuseși în mîiníle unor coțcarí!...

CHIRIȚA: Cíne dracu să-í cunoască? Acu toți ís îmbrăcați într-un fel... și nu poți alege care-í boíer, care-í coțcar... Dar ce-o fost s-o trecut. De tríí aní de când m-am întors la moșie la Bârzoíeni... í-am și uítat.

SAFTA: Bine-ai făcut.

CHIRIȚA: Hei!... când ar da Dumnezeu să mi se împlinească gândul... aș da de șapte sărindaruri.

SAFTA: Ce gând, soro?

CHIRIȚA: Ah! cumnățică, să mă fac isprăvnițeasă!... alta nu doresc pe lume!... Isprăvnițeasă cu jăndarî la poartă și-n coadă.

SAFTA: De ce nu?... Te-î face și d-ta ca alte multe... Doar a izbuti el frate-meu la leși unde l-ai trimis...

CHIRIȚA: Așa nădăjduiesc... că și noi... Dumnezeu știe câte-am pătimit la "48... ca patrioți... Las' că ne-o pierit vro zece capete de vite. Dar apoi îți aduci aminte ce friguri o avut Bârzoî... și cum m-o durut măseaua care am scos-o!...

SAFTA: Așa... așa...

CHIRIȚA: De aceea l-am silit pe bărbatu-meu să meargă la leși ca să cerce a căpăta isprăvnicia de aice din ținut... Doară și el are drituri... ca patriot... ca pătimit... Nu-î vezî, acu, care de care are pretenții să între în slujbă... sub cuvânt că i-o fost frică la " 48?... Helbet! dacă-î pe-aceea... apoi și noi avem temeîuri... Adă-ți aminte ce groază-l apucase pe Bârzoî... că strîga și pîn somn c-o venit zavera...

SAFTA: Așa... așa...

CHIRIȚA: !!... când să-l văd deodată întrînd pe poartă cu doi jăndarî... știî?... i-aș sări în cap.

SAFTA: D-apoi eu?...

CHIRIȚA: Mai tras-ai în cărți, cumnățico?

SAFTA: Tras, soro... că alta nu fac toată ziua...

CHIRIȚA: Și ce zic cărțile?

SAFTA: Menesc a bine... Mi-o ieșit zece ochi de caro... bucurie... lîngă rîga de treflî... frate-meu, și dedesubt trîi ochi de cupă... drum... trebuie să vie negreșit astăzi... și să-ți aducă veste bună.

CHIRIȚA: Să te-audă Dumnezeu... Atunci să vezî, soro, căpățîni de zăhar... să nu poți dovedi cu dulcețile...

SAFTA: Iaca pozna, că eu mi-am uitat belteua pe foc... și m-am luat cu vorba...

CHIRIȚA: Nu-í nímícă... o belte maí mult sau maí puțin pentru o ísprăvníceasă... nu-í cea pagubă... Ían spune-mí, te rog... (*Íi vorbește încet, în vreme ce scoate un port-țigar din buzunar.*)

ȘARL (*în fund*): *Dis donc comme moi, Goulitze: Calypso ne pouvait se consoler du départ d' Ulysse.*

GULIȚĂ: *Calypso ne pouvait d' Ulysse.*

ȘARL (*în parte*): *Cré gamin!... il m-agace joliment!...*

SAFTA: Íar íi să tragí tíutíun, soro?... Pare că te vād Íar c-aí să te îmbolnăvești.

CHIRIȚA: Ba nu, soro, c-așa-í moda. Dacă sunt arma-zoancă, trebuíe să mă deprínd cu țigăríle...

SAFTA: Mă mír ce gust poți găsí să pufúești dín gură ca un neamț?

CHIRIȚA: Ce gust?

Toată lumea azí fumează,
Scoate fum pe nas, pe gât;
Uníí moda ímítează,
Alți fumează de urât.
Omenírea-í o țigară
Care se preface-n scrum;
Șí amorul cel cu pară
Arde și se schimbă-n fum...
Numaí fumurí vezí aíce
La femeí și la bărbați.
Toți fumează... poți dar zíce:
Că-s maí toți înfumurați.

SAFTA: Cum înfumurați?... vreí să zící afumați?

CHIRIȚA: Și una și alta... dar... Ían spune-mí, cumnățícă, ce face Luluța?

SAFTA: Íí în grădínă.

CHIRIȚA: BÍata copílă!... De când o murít cucoana Nas-tasíica AFÍNoaíe, níneacă-sa, și am luat-o sub epítropía noastră... mí-í drăguță ca o noră.

SAFTA: Maí știí?... poate să-í íí soacră cu vreme.

CHIRIȚA: Țâst! așa am chîlbzuít treaba cu bărbatu meu... Luluța are zestre bună... Gulîță asemenea... maí potrivíţí unde să-í găseşti?...

SAFTA: Să-í cauţí cu lumânarea...

CHIRIȚA: Numaí atâta mă îngrijeşte că Luluța nu bate nícídecum cu Gulîță... şi-í tot trístă de când o rămas orfană... ba încă câteodată parcă se pîerde... nu-í în toate mínţíle.

SAFTA: Nu băga de seamă, că-í încă tânără.

CHIRIȚA: Ce tânără?... că-í de vro 15 aní... când s-o născut Gulîță, era de un an... ímí aduc amínte ca acu... la Sân-Chetru... (*Vorbind, íşi caută chibriturile.*) Da oare ce mí-am făcut chîbřituríle?... Haít... că le-am prăpădít pe câmp. (*Tare.*) Monsíu Şarlă?

ŞARL (*întîndu-se*): Poroncesc, madam.

CHIRIȚA: Nu cumva aí fosfor cu d-ta?

ŞARL (*aprinzând un chibrit*): Voila, madame. (*În parte.*) *Elle fume comme un caporal.*

CHIRIȚA (*aprinzându-şi o ţigară groasă*): Merci... *Voulez-vous aussi boire une cigarette?*

ŞARL (*în parte*): Aie... aie... *elle va recommencer ses traductions libres...*

CHIRIȚA: *Ils sont de mínune... cigarettes de Halvanne...*

ŞARL (*luând o ţigară*): Merci, madame.

GULIȚĂ: Țígare de halva?... neneacă, dă-mí şi mé o ţigară.

CHIRIȚA: Auzí?... atâta ar maí trebuí... cuconaşíí nu trag ţígări.

GULIȚĂ: Eí... mata de ce tragí dacă eşí cucoană?

CHIRIȚA: Tacă-ţí gura, plodule... Monsíu Şarlă... *ian dites-moi je vous prie: est-ce que vous êtes...* mulţămít de Gulîță?

ŞARL: Comme ça, comme ça... mulţumít *et pas trop.*

CHIRIȚA: *C'est qu'il est très...* zburdatíc... *mais avec le temps je suis sure qu'il deviendra un tambour d' instruction.*

ŞARL (*cu mirare*): Tambour?...

CHIRIȚA: *Oui... adică, dobă de carte... tambour... nous disons comme ça en moldave.*

ȘARL (în parte): *Ah bon!... la voila lancée.*

CHIRIȚA: *Et alors nous l'enverrons dedans.*

ȘARL: *Où ça, madame?*

CHIRIȚA: *Dedans... înăuntru... nous disons comme ça en moldave.*

ȘARL (în parte): *Parle donc le moldave alors, malheureuse.*

CHIRIȚA: *Et voyez-vous, monsieur Charles, je ne voudrais pas qu'il perde son temps pour des fleurs de coucou.*

ȘARL: *Pour des fleurs de coucou?*

CHIRIȚA: *C'est-a-dire: de florí de cuc... nous disons comme ça...*

ȘARL: *En moldave... (În parte.) Cristi... qu'elle m' agace avec son baragouin!*

CHIRIȚA: *Aussi, je vous prie... quand il se paressera... de lui donner de l'argent pour de miel.*

ȘARL: *Comment?... que je lui donne de l'argent?*

CHIRIȚA (râzând): *Non... Să-í daí baní pe míere... de l'argent pour du miel... c'est correct... nous disons comme cela...*

ȘARL: *C'est convenu... en moldave... Vous parlez comme un livre.*

CHIRIȚA: *Merci... j'ai apprendé toute seulette le français... pre legea mea.*

ȘARL: *Est-se possible!... C'est extraordinaire... Hé bien, votre fils vous ressemble... il a une facilité! dans quelques années il parlera aussi bien que vous.*

CHIRIȚA: *Quel bonheur! Gugulea níneacă!... Auzí ce spune monsíu Șarlă... zíce că aí să vorbești franțuzește ca apa... N'est-ce pas, monsieur Charles, qu'il parlera comme l'eau?*

ȘARL: *Comme?... Ah oui, oui... vous dites comme ça en moldave. Oui... oui.*

CHIRIȚA: *Da ían să-í fac eu un examen... Gulíță, spune níneacăí, cum se cheamă franțuzește furculíța?*

GULIȚĂ: *Furculision.*

CHIRIȚA: Frumos... dar friptura?

GULIȚĂ: *Fripturision.*

CHIRIȚA: Prea frumos... dar învârtita?

GULIȚĂ: *Învârtision.*

CHIRIȚA: Bravo... Guliță... bravo, Guliță... (*Îl sărută.*)

ȘARL (*în parte*): *Gogomanition, va!...*

SCENA IV

Cei dinainte, ION (venind pe poartă)

ION: Cucoană, cucoană... laca un răvaș de la leși.

CHIRIȚA (*tresărind*): De la leși? A fi de la d-lui... Cîne l-o adus?

ION: Un jăndar de la isprăvnicie... Cîcă-î grabnic.

CHIRIȚA: Grabnic?... adă... (*Vrea să ieie răvașul și se oprește.*) Da așa s-aduce răvașul, măi oblojitule?

ION: Apoi cum?

CHIRIȚA: Cum?... Nu ți-am spus c-acum îi moda s-aducă răvașele pe talgere?... Ha?

ION: laca... parcă răvașele-s alivenci.

CHIRIȚA: Ce-ai zis?... lîpsești de-aici... și doar nu mî le-î aduce acu îndată după modă... c-atîta-ți trebuie.

ION: Da unde să găsesc eu talgere, cucoană?... că nu-s sofragiu.

CHIRIȚA: Du-te sus la jupâneasa de cere un talger și-un șervet.

ION: Și șervet?

CHIRIȚA: Și după ce-î pune șervetu pe talger și răvașu pe șervet... să mî-l prezentezi frumos... ai auzit?

ION: Am auzit. (*Se duce în casă zicînd:*) Să pun talgeru pe șervet și răvașu pe șervet... ba șervetu pe răvaș... ba...

SAFTA: Bîne, soro, cum ai răbdare s-așteptîi, cînd îi răvaș grabnic de la frate-meu poate?

CHIRIȚA: Fie măcar de la Porî-împărat... am hotărât să

întroduc în provincie obiceiurile din leşi, doar ne-om mai roade
puţinţel şi noi... N-am dreptate, monsiu Şarlă?

ŞARL: Mult dreptat, mult... în care pricin?

CHIRIȚA: În predmetul civilizaţiei.

ŞARL: *Civilization...* cu serviette?

CHIRIȚA: *Pe assiette.*

ŞARL: *C'est l' étiquette?*

CHIRIȚA: Cu serviette.

GULIȚĂ: *Pe assiette.*

ŞARL: *Au fait... (În parte.) Je n'y suis pas du tout.*

SCENA V

*Cei dinainte, ION (venind din casă
şi aducând răvaşul acoperit sub şervet şi sub talger)*

ION: Cucoană... ăaca răvaşul de modă.

CHIRIȚA: Adă-l încoace... (*Căutând în talger.*) Unde-î, că
nu-l văd în talger?...

ION: Cred şi eu dacă-î de desubt.

CHIRIȚA (*ridicând talgerul*): Dedesubt?... Aşa te-am
învăţat eu?... Nu-î nící sub talger?... Ce-ai făcut răvaşu, ton-
tule?

ION: Dec!... se face că nu ştie... îî sub şervet... ca de
modă... Nu mí-ai spus?...

CHIRIȚA: Sub şervet?... (*Azvărlă şervetul şi găseşte răvaşul
în palma lui Ion.*) Bată-te cucu, mangosítule... Ian vedeţi, mă
rog, c-o făcut cu totul dîmpotrívă... (*la răvaşul.*)

ION: Ei!... parcă eu am fost de gemene cu moda... aşa mí-ai
poruncít, aşa am făcut.

CHIRIȚA: Aí noroc că-î răvaş grabníc de la bărbatu-meu...
că ţi-aş arăta eu...

SAFTA: Da lasă-l încolo, cumnăţică, şi citeşte azí...

CHIRIȚA: Ian să vídem. (*Citeşte adresa răvaşului:*)

“Isprăvníciá ținutului către preaiubíta mea soție, Chíríța Bârzoí, ot Bârzoení.”

ȘARL: *Comment?... Madam* est marítat c-un íspravnícié?

CHIRIȚA (*zâmbind*): Ba mí se pare că c-un íspravníc nou... Cumnățícă, ce semn íí când íțí ținúie urechea stângă?

SAFTA: Semn bun, soro.

CHIRIȚA: Să vedem... Cruce-agíută. (*Citește*:) “Cu frățească mă ínhín și te sărut dulce, íubítă Chíríțo. În sfârșít, cu míla lui Dumnezeu, m-am íspravnícít!... Neamul nostru s-o ínálțat!... le-o pe-acolo cam pe mare cu megíeșíí, că pe-aící las’ pe míne. Scoală-te índată și vínă în târg cu toată gospodăria și cu tot neamul... díntre care nu úita a-mí aduce curcanul cel bătrân, c-am să-l pun în slujbă. Scrís-am.

Al d-tale ca un soț, *Grigori Bârzoí*”

CHIRIȚA: *Kirie eleison!... íată-mă-s ísprăvníceasă!... (Nebună de bucurie.)* Cumnățícă, Gulíță, monsú Șarlă, loane... ís ísprăvníceasă!

TOȚI (*cu bucurie*): Ísprăvníceasă!

CHIRIȚA (*jucând singură de bucurie*): Tra, la, la, la, la... sunt ísprăvníceasă... Cumnățícă, vínă să te sărut. (*Sărută pe Safta.*) Gulíță, vínă și tu să te sărut. (*Sărută pe Gulíță.*) Monsú ȘARLă, vínă și d-ta să te... (*Coboară ochii rușínată.*)

ȘARL: S’íl vous plaît?

CHIRIȚA: *Pardon...* loane, loane...

ȘARL (*în parte*): *Comment?... Ion aussi?...*

CHIRIȚA: Ce era să-ți spun?... am úitat-o de bucuríe... Ha... du-te de spune surugíilor să ínhame poștalíoníí la trăsura cea galbenă... degrabă... degrabă, că o să ne porním la târg.

TOȚI: La târg?

CHIRIȚA: Dar... destul am mocnít la țară... ían să maí fantacsesc și eu prín târg, ca altele... doar ís ísprăvníceasă... Nu că adícă m-am fudulít díntre-aceasta... sau că mí-ar fí făcut vro mulțămíre maí deosebítă... Nu... nu se sparíe Chíríța așa lesne... cu una, cu două... Zău, nu... míncíuní nu știú să spun,

că nu-s ípo... Ípocondră... M-am ísprăvnicít? să-mí fíe de bíne... Dac-am dorít-o... am dorít-o numaí de-o ambíííe care am... íar nu de alta. Ioane... trímís-o boíeríu vro ceată de jándarí ca să meargă pe lângă obloane?

ION: A trímís o ceată întreagă: doí slujítorí.

CHIRIȚA: Numaí?... Spune-le să se gătească... Haí... cară-te...

ION: Iaca mă car, cucoană ísprăvńiceasă... măría-ta! (*Iese.*)

CHIRIȚA: Ísprăvńiceasă!... De-acum să vedeí bontonurí și tínichele... am să-í durez și-un voíaj la París.

SAFTA: Tocmaí pe-acolo?... în țara nemțescă?...

GULIȚĂ: Să mă íeí și pe míne, neneacă.

CHIRIȚA: Te-oí lua, puíule... și pe monsíu Șarlă... și pe Luluța... Parcă văd pe pasport: baroana Chíríța!...am să mă dau și eu de baroană, cum oí trece graníța... să sparíu nemțíí!...

ȘARL (*în parte*): Íí lípsește un dog.

CHIRIȚA: *Qu' est-ce que, monsíu Șarlă?*

ȘARL: *Je partage votre bonheur, madame.*

CHIRIȚA: Ah ouí, monsíu Șarlă... *je suis heureuse pardessus la mesure...*

ȘARL: *Je comprends...* peste masur.

CHIRIȚA: *Tout a fait...* Haí íute să ne gătím, ca să plecăm cu zíuă... Haí.

(*Se aude glasul Luluței în grădínă, cântând.*)

GULIȚĂ: Auzí, neneacă, glasu Luluței?

CHIRIȚA: lat-o, víne într-acoace... Staíí loculuí.

(*Se opresc lângă boschet.*)

SCENA VI

*Cei dinainte, L U L U Ţ A (intră pe portița grădinii cântând
și alungând un flutur cu un năvod mic de bariș)*

L U L U Ţ A (Arie din "Baba-Hârca": "Ei, zău, tare-mi pare
bine...")

Fluturaș, vîn' lângă mîne...
Ah, ascult'al meu cuvânt,
Că și eu sunt ca și tine
Sîngurică pe pămînt!
Nu zbura, nu zbura, stăi...

G U L I Ţ Ă (căutând pe sus)

Iată-l, iată-l! măi, măi, măi!

L U L U Ţ A

Tare-í sprînten și frumos.

G U L I Ţ Ă

Cînd pe sus îi, cînd pe jos.

L U L U Ţ A

Nu zbura, nu zbura, stăi...

G U L I Ţ Ă

Iată-l, iată-l! măi, măi, măi!

L U L U Ţ A

Zău, te-oí prînde... de-a te prînde
Un dor mare mă cuprînde.
Vîn' cu mîne fără frică
Că-s și eu o fluturică...
În zadar fugí pe-mprejur;
De-a te prînde eu mă jur.
În zadar zborí așa tare...
Na, te-am prîns... Ce bine-mí pare!

*(Luluța trîntește năvodul în capul lui
Guliță și-l prinde înăuntru.)*

L U L U Ţ A: L-am prîns... l-am prîns.

GULIȚĂ: Da șezi binișor, Luluță, că te spun neneacă!...

LULUȚA: Vai de mine!... în loc de flutur, am prins un cărăbuș... Ha, ha, ha, ha, ha.

Cărăbuș, cărăbuș
Pe-a cui mâini încăpuși.

TOȚI: Ha, ha, ha, ha...

GULIȚĂ (*mânios*): Cărăbuș!...auzi, neneacă?... zice că-s cărăbuș.

CHIRIȚA: Nu te mânie, Guliță, că suguieste Luluța... Luluțo, vin-încoace la mătușica să-ți spun o veste bună.

LULUȚA: Ce veste?...

CHIRIȚA: M-am făcut isprăvnițeasă.

LULUȚA: E!... ș-apoi?

CHIRIȚA: Apoi... nu sarî în sus de bucurie?

LULUȚA: Nu.

CHIRIȚA (*supărată, Saftei*): Îți spun eu că câteodată se pierde. (*Tare.*) E! dar gătește-te, Luluță, c-o să mergem la târg.

LULUȚA (*cu bucurie*): Unde?... la leși?

CHIRIȚA: Ba cole, alături cu Bârzoieni!... unde-am mai fost an iarnă.

LULUȚA (*tristă*): Orî acolo... orî aici la țară... totuna-î.

CHIRIȚA: D-apoi... vezî d-ta... te-ai deprîns tot la leși... Mai șezi și prin ținut, că nu-î murî...

LULUȚA (*plângând*): Ba oî murî...

CHIRIȚA: Îndărătnico!...

ȘARL (*în parte*): *Pauvre enfant!*

CHIRIȚA: Haî, să ne gătim de drum... Monsiú Șarlă... *je vous prie a la brayette.*

ȘARL (*dându-i brațul*): *Trop heureux, madame.* (*Dă celălalt braț Saftei.*) Madam cocona Safta, non poftesc?

SAFTA: Bucuro, domnule...

ȘARL (*în parte*): *J'ai l'air d'une cruche à de ux anses... tableau!*

(*Chirița, Safta, Șarl și Guliță intră în casă.*)

SCENA VII

LULUȚA: Doamne!... tare mí-í urât aici!... nu știu ce să fac toată ziua... N-am pe nime care să mă íubească de când a murít bíata nenecuță... Mătușíca-í prea bătrână și Gulíță prea tânăr... nu mă pot íntelege cu eí, cum mă íntelegeam cu ne-neaca și cu Leonaș... dragu Leonaș!... unde-o fí el acu?... de treí aní de când nu l-am văzut, o fí crescut mare și m-o fí uítat poate... da eu una știu că nu l-oí uíta nícíodată... că-l íubesc dín copilărie.

(Arie din "Însurăței": "Zile dintâi ale-nsoțirii")

Scump suvenir de ferícíre,
Cu glasul tău de nălucíre
Alungí ades a mea mahníre
Șí mă îngâní vesel, ușor.
Ah! vín-acum, vís de plăcere,
Ca să-mí aducí o mângâiere
Șí, ca prín vís, a mea durere
Să mí-o rídící în al tău zbor!

SCENA VIII

LULULȚA, GULIȚĂ *(venind pe portița grădinii)*

GULIȚĂ *(în parte)*: Am fugít pe ușa dín dos și am dat pín grădínă ca să scap de dascăl... Acum... haí la grajd... Tot oí să încalec, în cíuda neneacái... mă duc să fur calul de la íesle... la așa!... de ce nu mă lasă de bunăvoíe. *(Dă cu ochii de Luluța.)* Luluța!

LULUȚA: A!... íaca și monsíu cărăbuș...

GULIȚĂ: Iar mă fací cărăbuș?... Ian ascultă, Luluță... aici nu suntem la leși ca să mă íeí în răs... Acu-s mare! și dar, te poftesc...

LULUȚA: Mare?... vrea să zícă: ești cărăbuș de cei cu două coarne?

GULIȚĂ: Ba n'ici cu două... n'ici cu unu... îs cavalier!...
învăț pe Telemac...

LULUȚA: Zău!... ai ajuns pân-acolo?... Nu te cred!

GULIȚĂ: Nu mă crezi?... Ascultă dar să ți-l spun pe de
rost... *Télémaque ne pouvait d' Ulysse dans sa douleur...*

LULUȚA: Destul, că doar nu-s profesor... să-mi spuî lectîia.

GULIȚĂ: Păcat, Luluță... că nu ești mata în locul lui mon-
sîu Șarlă... că, zău, mai mult aș învăța cu mata...

LULUȚA: Da de ce, Gulîță?

GULIȚĂ: Nu știu bine de ce... dar cu mata m'ar fî dragă
cartea.

LULUȚA (*în parte*): Bîetul copîl!

GULIȚĂ: Mata îți tot bați joc de mîne... nu înțeleg prîcina
pentru care... dar cu toate aceste... nu pot să mă mânîu pe
mata cu tot dînadînsul... că-mî ești drăguță... na.

LULUȚA: Drăguță!

GULIȚĂ: Pre legea mea!

(*Arie "Căruța poștei"*)

Îmî plac arșícíî șî zmeu-mî place;
Mî-e drag cu mîngea de-a arunca.
Dar lîngă tîne, ah! cum se face
Că-mî trece gustul de-a mă juca?
Nu știu, Luluță, cum, zău, se face
Că-mî trece gustul de-a mă juca.
În puf sunt meșter șî suflu tare;
Dar cînd pe tîne eu te zăresc,
Rămân deodată fără suflare
Șî nu pot jocul să-l îsprăvesc.
Cînd vreau să suflu... n-am răsuflare;
Șî banî șî mînte, tot prăpădesc!

LULUȚA: Bîetul Gulîță!... Eu te-nțeleg... dar ce folos, că
ești încă copîl!

GULIȚĂ: Copîl?... Ia să vezî acușî dacă-s copîl... cînd oî
alerga călare.

LULUȚA: Cum!... ce fel?

GULIȚĂ: Pe calul neneacăi... da să nu spuî, Luluță... Așteaptă aici. (*Aleargă în culisele din dreapta.*)

SCENA IX

LULUȚA, pe urmă GULIȚĂ și ION

LULUȚA (*singură*): Auzi mă rog? Guliță... un copil de ieri, de-alaltăieri, cum zice mătușica... Cîne-ar fi crezut?... Zău că nu mai sunt copii astăzi pe lume... Ce huiet s-aude?...

(*Se aude în culisele din dreapta sfadă între Ion și Guliță.*)

ION (*în culise*): Da lasă calu-n pace, cuconașule!

GULIȚĂ (*asemene*): Tacî, loane, că ți-oî da bacșîș... Hî... cal... hî... cal...

ION: Ce bacșîș?... Să mă bată cucoana?...

GULIȚĂ: Hî... cal... hî, cal... (*Strigă surugiește.*)

ION: Iaca pozna!... nu lăsa, măi! Săriți de oprîți calul!

GULIȚĂ (*răpit de cal, vine în scenă speriat și țipînd*): Valeu!... valeu!... nu mă lăsa, loane, că mă trîntește. Valeu!... valeu!...

(*Iese călare cu fuga pe poartă în dreapta.*)

ION (*alergînd dintre culise*): Vaî de mămulița mea!... de-acum mi-am găsit arșagu cu cucoana... Haît... l-o umflat rusalîile... (*Iese prin fund, strigînd*!) Săriți... săriți...

LULUȚA: Ha, ha, ha... parcă era făt-logofăt dîn poveste. (*Cade de răs pe canapea.*)

(*Se face zgomot în sat. Chirița, Safta și Șarl ies în cerdac.*)

SCENA X

LULULȚA, CHIRIȚA, SAFTA, ȘARL, ȚĂRANI

CHIRIȚA } : Ce este?... foc?... tâlharii?
SAFTA }

(Guliță trece pe la poartă, din dreapta în stânga,
în fuga calului, strigând: "Neneacă... monsiu dascăl...
nu mă lăsați... valeu...")

Câțiva țărani aleargă după el, alții intră pe scenă.)

CHIRIȚA } : Va' de mine!... Guliță călare?
SAFTA }

ȘARL: *Grands dieux!... il est perdu, courons. (Se coboară repede din cerdac.)*

CHIRIȚA: *Perdu!... mon odor?... Ah!... vah!... săriți!... alergați!... (Se coboară cu Safta în scenă.)*

(Arie din "Baba Hârca": "Săriți... săriți!")

CHIRIȚA

Săriți, săteni, argați,
Cu toți alergați.
Săriți și-mi ajutați
Copilul să-mi scăpați!
Iată-mă-s în dîsperare!
Săriți, săriți, alergați.
Guguliță-î în pierzare;
Săriți de mi-l scăpați!

COR

Săriți, săteni, argați,
Cu toți alergați.
Săriți de-o ajutați,
Copilul să-î scăpați!

(Toți aleargă pe poartă și apucă pe urmele calului.)

LULUȚA (*singură*): Va' de mine!... Se vede că-î în primejdíe!... Mă duc să caut coloníe, că poate să leșíne mătușíca... (*Intră în casă.*)

SCENA XI

LEONAȘ (*ivindu-se la poartă*) și, pe urmă, LULUȚA

LEONAȘ: Ce í-au apucat de aleargă ca níște nebuní?... Să jurí că a lovít strechíá pe tot satul... Ian prívește cum se-ntrec... Ce vād? două cucoane cu dâșíí?... Ce să fíe oare?... Ian să întreb la curte... (*Vine în scenă.*)

LULUȚA (*ieșind în cerdac*): Iaca coloníá... Haí degrabă după dâșíí. (*Se coboară repede și se întâlnește cu Leonaș.*)

LEONAȘ: Luluța!

LULUȚA: Leonaș!... Leonaș aici! A!... (*Se aruncă cu bucurie în brațele lui.*)

LULUȚA

Tu eștí, íubíte Leonaș?

LEONAȘ

Eu sunt, íubíte îngeraș.

LULUȚA

Nu-í vís?... ímí víne, zău, să plâng.

LEONAȘ

Nu-í vís... în brațe-mí eu te strâng.

(*Împreună.*)

Ah, ce ferícíre!

Ce veselă símțíre

Símt acum că te-am gășít,

O! scump odor íubít.

Dulcea mângâíere

Gonește-a mea durere,

Șí-n raí mult așteptat

Parc-am íntrat.

LULUȚA (*săbind de bucurie*): !!... cât îmi pare de bine c-ai venit, Leonașule... știi? îmi vine să râd și să plâng totodată... De mult nu te-am văzut!

LEONAȘ (*cu dragoste*): De mult, dragă Luluță... tocmai de când te-a luat cucoana Chirița sub epítropía ei și te-a adus la Bârzoieni.

LULUȚA (*ștergându-și ochii*): Așa... de la moartea nenecuței.

LEONAȘ: Nu mai plânge, Luluța... că, zău, acuși plâng și eu.

LULUȚA: Cum n-oî plânge dacă de trei ani de zile mă găsesc printre străinii care, pentru că mă văd tristă și pe gânduri, zic că dau semne de nebunie... Ei nu pot înțelege că mi-î dor de nenecuța.

LEONAȘ: Ce spui?... Vrea să zică ești nenorocită în casa Chiriței?

LULUȚA: Apoi judecă tu însuși de pot fi fericită... singură, orfană!... depărtată de toți prietenii copilăriei mele... de tine, Leonaș, care eram deprinsă să te văd în toate zilele în casa măică-mea!...

LEONAȘ: Bîata Luluță!... De știam una ca asta... nu mă duceam peste graniță.

LULUȚA: Cum?... ai făcut voiajuri?

LEONAȘ: De cum ne-au despărțit întâmplările... m-am pornit la Paris și am șezut acolo trei ani...

LULUȚA: Trei ani!... încaltea gândit-ai vrodată la mine?

LEONAȘ: Nu o dată... dar totdeauna... Și cum m-am întors în țară, cea întâi dorință a mea a fost ca să te găsesc și să te văd.

LULUȚA: Ce bine-mi pare!... De-acum cred că-î ședea tot cu mine.

LEONAȘ: Numaî de mi-a da voie cucoana Chirița.

LULUȚA: De ce nu?... Ce poate s-o supere șederea ta aici?

LEONAȘ: Poate să nu-î vie la socoteală, pentru că, după cum am aflat la Iași de la sărdarul Cuculeț, se vede că Chirița plănuiește ca să te mărite mai târziu cu Guliță.

LULUȚA: Cu Guliță?... Ha, ha, ha, ha... Da nu l-ai văzut cum merge călare? Ha, ha, ha!...

LEONAȘ: Cum?... Ce are a face?

LULUȚA: După dânsul aleargă acu tot satul: îl hăitu'ște.

LEONAȘ (cu mirare): Nu te înțeleg... Dar oare ce s-aude?

(Zgomot afară.)

LULUȚA: Or fí hăițașii luí Gulíță... (*Merge în fund și caută între culise.*) Dar íată-!... eí sunt... aduc vânatul aici... Hai degrabă, Leonaș, să ne ascundem cole în boschet. (*Merg amândoi în boschet.*)

SCENA XII

LULUȚA și LEONAȘ (în boschet), ȚĂRANII
(*aduc pe Gulíță leșinat și-l așează pe un scaun în fața publicului*),

CHIRIȚA, SAFTA, ȘARL, ION

(*vin plângând împrejurul lui Gulíță*)

(*Aria din "Baba Hârca": "Bobii hai, bobii na"*)

COR

Vaí de el, a murít!

Íată-l.

Calul rău l-a bușít!

Cată-l.

A murít, a murít,

Íată-l!

CHIRIȚA (*cu deznădăjduire*)

A murít Gugulea meu!

COR

Íerte-l, íerte-l Dumnezeu!

CHIRIȚA (*bocind*): Gulíța mameí!... Gugulíța níneacăí... cât era el de frumușel... cât era de sprintínel, ș-acum íată-l țeapăn... bujorașu mameí... l-am píerdut!...

LULUȚA și LEONAȘ (*în parte, speriați*): A murít!

ȘARL (*apropiindu-se de Gulíță*): No... tací, madam coco-na... că el nu-í murít... traiesc bine. (*Caută să-l dezleșine.*)

CHIRIȚA: N-o murít!... ești sígur, monsíu Șarlă... Ah, aș fí în stare să mă duc la Ierusalím pe gíos cu traísta-n cap. (*Bocínd cu bucurie.*) Íngerășu mameí!... n-o murít!...

ȘARL: Destul țípat acum... asurzít la míne. Apă de colo-níe este?

CHIRIȚA: Na flacornul meu... dă-í la nas... Gugulíța mameí... (*Furioasă.*) Eí las', bade loane, că te-oí drege eu.

ȘARL (*punând flaconul sub nasul lui Guliță*): *Enfin!... voila qu'il revient, son nez remue!*

CHIRIȚA: *Son nez remue?... quel bonheur!... Cher Goulitze!... il a mangé une terrible... comment dites-vous en français?... une terrible... trântă!*

GULIȚĂ (*trezindu-se, cu glasul slab*): *Trântision.*

TOȚI: A!...

CHIRIȚA: *Trântision!... o învietet franțuzește! Gugulíța níneacăí!... (Íl strânge în brațe.)*

LEONAȘ } (*în boschet*): *Trântision? Ha, ha, ha, ha.*
LULUȚA }

CHIRIȚA: Cíne chícotește aici?... (*Aleargă furioasă în boschet.*) Luluța cu un cavalér!... Ce fací aici, dímoní?... și d-ta, cuconașule, cíne ești?... ce cauți? ce vrei?

LEONAȘ (*ieșind din boschet*): Cucoană Chíríță... maí întâí mă închin cu supunere.

CHIRIȚA: Șí al doíle?

LEONAȘ: Al doíle nu lípsesc a cerceta despre întregímea ferícíríí sănătăíí d-tale, ca aflând...

CHIRIȚA (*de tot furioasă*): Șí al treíle?

LULUȚA: Al treíle veí ști că d-luí íí Leonaș, príetenul meu díń copíláríe.

CHIRIȚA: Leonaș?... A! d-ta ești domnu Leonaș?... mă bucur... leși afară díń ogradă, nerușínatule.

LULUȚA: Să íasă?... de ce să íasă?

CHIRIȚA: Te-oí învăța eu să rází de Guliță... Auzí, mă rog?... Víne pe furíș în casa mea și în loc să mă mângáie la supărare... íí víne chef de răs?... ghídí ștregar!

LEONAȘ: Cucoană Chiriță... mai întâi...

CHIRIȚA: Întâi, al doile șa-al treile... ieși afară... cară-te... cât e treaba cu cînste... să nu te mai văd... Auzi? un chíchirneț acolo!...

LEONAȘ (*mânios*): Ian ascultă, Bârzoaio, ai noroc că ești de când Papură-Vodă... c-apoi...

CHIRIȚA: Mínciuní spuí... că tocmaí íerí am ímplínít 35 de aní.

ȘARL (*în parte*): *Oh! elle est bonne celle la.*

LEONAȘ: 35 fără miercurí, fără vinerí și fără sâmbete.

CHIRIȚA: Ce-ai zís?... ímí lípsesc sâmbetele? (*Către țărani.*) Mări ía ímpíngeți-l, măi, de spate pe poartă, să-l ínvăț eu a vorbí cu ísprăvníceșele.

(*Țăranii vor să se repeadă asupra lui Leonaș.*)

LEONAȘ (*scoțând un pistol*): Să nu vă mîșcați, că dau.

GULIȚĂ (*ascunzându-se după Chirița*): Neneacă... ne-mpușcă!

CHIRIȚA (*ascunzându-se după Safta*): Vaí de míne, c-aísta-í volíntír!

SAFTA (*ascunzându-se după Șarl*): Nu lăsa, monsíu Șarlă.

ȘARL (*alergând înaintea lui Leonaș*): *Arrêtez, monsieur...*

LULUȚA (*îngă Leonaș*): Leonaș, te rog... nu face vro ne-norocíre.

LEONAȘ: N-ai níci o frícă, Luluță. Cât pentru d-ta, Chirițoaio... scríe-n frunte ce-ți spun: de azí ínaínte te așteaptă la toate șotíile díń partea mea.

CHIRIȚA: Nu-mí pasă, că-s ísprăvníceasă.

LEONAȘ: Tu, Luluță dragă... fíí líníștită, c-oí príveghe totdeauna asupra ta. Adíó... (*Sărută pe Luluța și se depărtează spre fund.*) Să ne vedem sănătoși, Bârzoaie.

CHIRIȚA: Ba să te văd, când te-oí chema eu...

(*Împreună.*)

LEONAȘ

(*Arie din "Baba Hârca: "Dar ce este, ce-ntâmplare"*)

Lasă, lasă, Chiríţoaie,
Babă-Cloanţă, ră strígoaie.
Íí păţí tu, vaí de tíne,
Mulle şotií de la míne!

CHIRIŢA ŞÍ CORUL

Cale bună, sprâncenată,
Mergí la dracu, să-í fíí plată;
Şí să nu daí ochí cu míne,
Că-í păţí, zău, o ruşíne.

LULUŢA (*căutând să împace pe Leonaş*)

Mergí, íubíte,-n cale bună...
Nu te pune c-o nebună.

ŞARL (*căutând să împace pe Chiriţa*)

Non te superí de mânia...
Non te-apuc l'apoplexie.
(*Împreună.*)

LEONAŞ

Lasă, lasă, Chiríţoaie etc.

CHIRIŢA ŞÍ CORUL

Cale bună, sprâncenată etc.
(*Leonaş iese.*)

SCENA XIII

Cei dinainte, afară de LEONAŞ

CHIRIŢA: S-o dus volíntíriu?

ŢĂRANII: S-a dus.

CHIRIŢA: De-acum hai să ne ducem şí noi la târg ca să
ne punem în síguranţie... Ioane, gata-s trăsuríle?

ION: Gata, cucoană.

CHIRIȚA: Du-te de zi jăndarilor să vie aici cu săbiile scoase... (*Ion iese.*) Cumnățică, pune la cale să ducă lucrurile la trăsură... (*Safta intră în casă.*) Și voi, na doi fîfîrigi... să beți în sănătatea boierului.

ȚĂRANII: Să trăiască boierul ispravnic!

CHIRIȚA: Amin!

(*Jandarmii intră pe poartă cu săbiile scoase și stau în fund. Safta vine aducând șapca lui Guliță și capela Luluței. Câteva slugi ies totodată din casă purtând geamandanuri, cutii și saltele și se îndreaptă spre poartă.*)

CHIRIȚA: Iaca și jandarii... Iaca și lucrurile... suntem gata ca ș-un purces... Haideți de-acum... Guliță, dă brațul Luluței... *Monsieur Charles, je vous prie a la bracet.*

ȘARL: *Comment?... vraiment, nous partons?*

CHIRIȚA: *Oui, nous lavons le baril.*

ȘARL: *Le baril?*

CHIRIȚA (*cu nerăbdare*): *Oui... nous lavons le baril... spălăm puțină... quoi... nous disons comme ça en moldave.*

ȘARL: *Ah! (În parte.) C'est égal, elle m'agace de plus en plus.*

GULIȚĂ: Neneacă... da nu ieși ș-un curcan fript la drum?

CHIRIȚA: Iaca că era să ufi curcanu cel bătrân... Ioane, ie curcanu să-l duci boierului.

ION (*iese*): Îndată, cucoană... (*Vine aducând un curcan în brațe.*)

CHIRIȚA: Haí... (*Cu entuziasm.*) La isprăvnicie!

COR (*Arie "Sonni la trompa-ntrepida"*)

CHIRIȚA, SAFTA, ȘARL, GULIȚĂ

Haí la isprăvnicie,
În slavă, avuție
Și-n lungă veselie
De-acuma să trăim!

ȚĂRANII

A voastr-isprăvnicie
Ferice să vă fie.

Bună călătorie
Cu toţi' vă dorím.

CHIRIȚA

Ah! sunt ísprăvníceasă!
Parcă-s împărăteasă.
Aferím, moţpăneasă!
Chíríţo, aferím!
Ah!

*(În repriza corului, jandarmii pornesc înainte; după ei,
Luluţa cu Guliţă, pe urmă Şarl dând braţul Chiriţei şi Saŧtei
şi, în sfârşit, Ion purtând curcanul. Marş general.
Țăranii aruncă cuşmele în sus.)*

(Cortína cade.)

ACTUL II

Teatrul reprezintă salonul Chíríţei, cu cinci uşi: una în fund care
duce afară şi câte două de fiecare parte. O canapea în stânga pe
planul I, jílţurí, scaune ş.c.l.

(Scena se petrece într-un târg din ţinut.)

SCENA I

(Air "Des Compliments")

CHIRIȚA *(pe canapea)*

Iată-mă-s ísprăvníceasă!
Dorul meu s-a ímplínít.
Ce vís (*bis*) frumos şi ferícít!
M-am făcut cea maí aleasă
Şí tot neamul mí-am mărit.

Ce vís (*bis*) frumos și ferícít!
Toată lumea mí se-nchină,
Căcí aíce eu domnesc,
Șí dín orícare prícínă
Eu întâl mă folosesc.
Păstráví buní și căpríoare,
Căpățâne de zahar,
Juvaerurí, baní, odoare...
TOATE le prímesc în dar!
Iată-mă-s ísprávníceasă!
Ș.c.l., ș.c.l.

SCENA II

CHIRIȚA, ION (*în livrea*)

ION: Cucoană... cucoană... jídovíí ceí cu prícína de íerí
au adus zece căpățání de zăhar.

CHIRIȚA: Numaí?... târtaníí draculuí... tot șaferí!... De
unde făgăduíse 12 căpățání... Las' că mí-or maí căde eí la
mână...

ION: Să le prímesc?

CHIRIȚA: Auzí vorba?... Du-le în cămară!

*(Ion iese și începe a căra căpățânile prin fundul scenei
câte două, două. El le duce*

*în odaia din fund în stânga și, de câte ori trece, numără tare
căpățânile, zicând: două, patru, șase, opt, zece.)*

CHIRIȚA (*în parte*): Dulce-í víața de ísprávníceasă!...
zăhărită víață!... Aí jandarí la poartă, la scară, la ușă... și când
íeșí la prímblare, aí alaí pe lângă trăsură... Cu toate aceste de
m-aș porní maí degrabă la París!... că m-am săturat de Moldo-
va... of! de-ar vení azí monsú Șarlă de la leși să-mí aducă
pasportu, m-aș porní cu nepusă masă... Pune-í în gând efect

ce-oí să fac la París ca ísprăvńíceasă... Oí să le par franțuzílor cât...

ION (*trecând prin fund*): Două!

CHIRIȚA (*întorcându-se*): Ce?

SCENA III

CHIRIȚA, BÂRZOI (*iese din odaia din stânga,
cea de pe planul I.*

*El poartă șapcă de aghiotant și un palton cu bumbi
mari cât niște farfurioare.)*

BÂRZOI (*intrând*): Ardă-le focu straíe nemțestí, că-mí vín de hac!

CHIRIȚA: Da bine, frate, încă nu te-ai mai dus la canțeleríe?

BÂRZOI: Apoi dă!... de când m-ai scos dín mńte ca să mă schímosești în staríe strámte, pun câte două ceasurí până mă-mbrac... și ían prívește ce seamă... cu bumbíi íști marí?... Parcă-s un negustor de farfuríi.

CHIRIȚA: Ian tací, tací... că de-o mie de orí te prńde mai bine așa, decât cu anteríu și cu gíubeaua... încalte mai samení a íspravníc... dar ínainte parcă eraí un lăutar dín tarafu lui Barbu... știí? cel cu naíu.

BÂRZOI: Aí vorbí de te-ai príchít. Măcar!... ce-mí mai bat eu capul să te-aduc la cunoștńță!... De când te-ai făcut ísprăvńíceasă... nu ți-o rămas fíre de mńte în cap níci măcar...

ION (*trecând*): Patru.

CHIRIȚA (*mńnioasă*): Ce face?

BÂRZOI (*văzând căpățńnile*): Ce-s aeste, loane?

ION: Peșcheșu jídovílor celor cu prícina... zece căpățńnń.

BÂRZOI (*Chiríței*): Socot că nu te-ai mai jńluí că n-ai zahar... Haí, apucă-te de dulceți.

CHIRIȚA: Eu? să fac dulceți?... Aí nebunít?

BÂRZOI: D-apoi cíne?... eu?

CHIRIȚA: Facă cumnățica Safta, soră-ta... da eu știu că nu mî-oî pîrlî fața la foc.

BÂRZOI: Ce față?... ce față?... Da pîn-acum, mă rog, cum ți-ai pîrlît-o ca toate celelalte gospodîne dîn târg?

CHIRIȚA: Pîn-acu nu eram ísprăvnicéasă... de asta... înțelesu-m-ai?

BÂRZOI: Ard-o focu ísprăvnicíe!... că mare belea-í pe capul meu!... De când m-o împîns păcatele să fiu în slujbă... tot dojane primesc de la departament...

CHIRIȚA: Dojane?

BÂRZOI: Asta n-ar fí nímícă... dar ațî căpchíet cu toțîí în casă... ba încă m-ațî căpchíet șí pe míne!

CHIRIȚA: Ce te-o apucat azi?

BÂRZOI: Las' că d-neeí cucoana nu se maí catadicsește să caute de gospodărie... să facă cozonací, pască, păstrămurí, dulcețí, vutcí, víșínapurí... ca la casa omuluí... sau măcar să-mí facă la masă vrún cheșchet, vro plachíe, vro musaca, vro capama, vro paclava... vro cíulama... bucate creștíneștí... sănătoase șí ușoare... unde!... șede toată zíua pe tandur, la tualetă, șí dîn blanmanjele, dîn bulíonurí, dîn garníturí nemțești nu mă slăbește... auzí?... blanmanjele?... bulíonurí?... Borș șí alívencí... că cu astea am crescut în casa părintéască...

CHIRIȚA: Iar o început lítópísítu!

BÂRZOI: Ș-apoí șí alt păcat... a luat obíceí să aducă la sfârșítul meseí păhăruțe verzí cu apă caldă... cícă așa-í moda la leși... de-șí spală gura uníí dínaintea altora... șí nu-í zí în care să nu mă-nșel... șí să nu beau apă caldă!

CHIRIȚA (*publicului, arătînd pe Bârzoii cu dispreț*): Prívíți-l, mă rog!

BÂRZOI: Șí când ar fí numái atâta... d-apoí de-acole... cheltuélí, nu șagă... pe mobílí nouă cu lastíc... pe trăsurí de cele cu fundu la pămînt... pe straíe cu fír la slugí... pe lampe de cele cu apă... pe fleacurí... capele... rochíí cu jíletce... cușme jídovești de ascuns mîiníle íarna... conțerturí de strâns talía... Cíne le maí poate înșíra?... Da-í lípsă de păsări în

ogradă... da-í cămara pustie... aș!... ce-í pasă cucoanei!... când o cauți... unde-o găsești?! la șandra mandra.

CHIRIȚA: Șandra mandra?

BÂRZOI: Dar... cea care vinde rochií și capele... Sărmană Chiriță! ai nebunít la bătrânețe, fata mea!

CHIRIȚA: Ian... nu maí bodogăní... că parcă ești o moară strícătă... Maí bine du-te la canțelerie, că te-or fí așteptând împrícinațií.

ION (*trecând*): Zece!

BÂRZOI (*tresărind*): Zece împrícinați?...

CHIRIȚA: Ha, ha, ha, ha... S-o spăriet íspravnicu de treabă multă. Haí... cară-te și vînă maí devreme acasă, că astăzi avem musafíri.

BÂRZOI: Ce musafíri?

CHIRIȚA: Aí uítat că dăm masă mare astăzi... de zíua bună că mă duc la París și că logodím pe Guliță cu Luluța?

BÂRZOI: Ba că să zící... altă nebunie!

CHIRIȚA: Nebunie?

BÂRZOI: Guliță-í prea tânăr.

CHIRIȚA: Cu atâta maí bine... însuratu de dímineață și mâncatu devreme...

BÂRZOI: Și Luluța-í bolnavă... pătímașă... are toane de nebunie. N-o vezí toată zíua cum necăjește bíata mătă dín casă?... Cum o să-mí dau eu băietu... bunătate de odor în mâiníle eí?

CHIRIȚA: Cu adevărat íí cam lípsită acu... dar í-a trece... Când o ave un bărbat n-a maí bate mătíle.

BÂRZOI: Da de unde știí că s-o îndrepta?

CHIRIȚA: Știu, că doar și mie-mí erau dragí mătíle pân-a nu mă mărita... și cum te-am văzut pe d-ta, nu m-am maí uítat la ele... Ș-apoi s-o îndrepta, nu s-o îndrepta... vrei să píerdem zezstrea Luluței de la mână?

BÂRZOI: Eí, bine... treacă pentru logodnă... dar la París ce aí să cauți?

CHIRIȚA: Să mă prímbu... să mă maí răcoresc, că m-am uscat aici în provínție.

BÂRZOI (*pufnind*): Ba că chiar... se vede că nu te-ai uitat de mult în oglindă!

CHIRIȚA: M-am uscat îți zíc... și de nu m-oí porni degrabă... să știí că-mí vîne ípohondrie... (*Țipând.*) Of! că nu mai pot trăi în țara asta!...

BÂRZOI: Tací, soro... nu răcni așa, că te-aude musafírul... Du-te și la Belígrad dacă vrei.

CHIRIȚA: Musafírul? ofíteriu?... cu adevărat?...

BÂRZOI: De treabă ofíter, să-ți spun drept!... De aseară de când a tras în gazdă la noí... tot părinte íspravníce mí-a zís.

CHIRIȚA: Nu ți-o spus cu ce treabă o venit aici?

BÂRZOI: Nu... dar l-am príceput eu... Pare-mí-se că-í trímís típtíl ca să cerceteze starea íspravnícíilor.

CHIRIȚA: Dacă-í așa... de ce șezi și nu te duci la cañtererie?... că-s aproape de 12.

BÂRZOI: Iaca mă duc... doar nu dau tătaríí... însă ían ascultă, soro: cată să fíe masa gata mai devreme, că eu nu-s depríns nemțește.

CHIRIȚA: Ínainte de 5 ceasurí nu se poate.

BÂRZOI: La 5?... când se pun boíeríí la cărți?

CHIRIȚA: Așa-í moda la leși.

BÂRZOI: Sta-í-ar în gât cíne-o mai scornít-o!... (*lese furios prin fund.*)

CHIRIȚA (*singură*): Eí!... geaba, geaba!... cât ímí bat eu capul să-l mai cíoplesc... să-l mai chílesc... pace!... íl stă rugí-na de-o șchíoapă la ceafă. Ce deosebíre cu musafírul nostru! íl cunoști cât de colo că-í cívílízat... Iaca, de pídă aseară, când am luat ceaíu... ofíteriu și-o pus frumușel zăharu-n ceașcă cu cleștele cel de argínt... da d-luí... las' că bodogănește că n-ar trebui să deíe ceaí la íulí, pe căldurí... dar ce face?... íe zăharu cu degetele dín zăharníță ș-apoí íl pune în clește... încât ímí vîne așa paracsân!... Ímí era mai mare rușínea de ofíter aseară... (*Către public.*) mai ales că... știți una? ímí face curte moțpanu... ce vă spune Chíríța!

SCENA IV

CHIRIȚA, LEONAȘ (îmbrăcat în uniformă de ofițer
și purtând mustați mincinoase, iese din odaia din dreapta,
cea de pe planul I)

(Arie din "Rămășag": "Am înghețat")

CHIRIȚA (în parte)

Iată-l, valeu!
Fără să vreau
Sînt acum, zău,
Că mă roșesc!
Mîi de furníci,
De tricolící,
De vârcolící
Vaí! mă muncesc!

LEONAȘ (în parte)

Iat-o, valeu!
Fără să vreau
Baba mereu
O întîlnesc.
Mă jur aici,
Ca tricolící,
Ca vârcolící,
Să o muncesc!

CHIRIȚA: Bună dîmíneața... *bonjur, monsieur*... Cum ai
petrecut noaptea?

LEONAȘ: Sărut mîiníle... cât se poate de bîne... mai ales
că am avut un vís de mînune.

CHIRIȚA (*cochetând*): Íi fí vísat poate că te-ai făcut
ghínărar.

LEONAȘ: Atîta nu-í nímícă.

CHIRIȚA: Craí poate?

LEONAȘ (*apropiindu-se și luând pe Chirița de mână*): Crai?... cum o înțelegi vorba asta, cuconita?

CHIRIȚA: Cum îți plăcea mai bine d-tale.

LEONAȘ: Dar... dacă mi-ar plăcea să mă fac puțințel... crai... în minutul acesta... nu te-ai supăra?

CHIRIȚA (*coborând ochii și trăgându-și mâna*): Vai de mine, că reci îți-s mâinile...

LEONAȘ: Dovadă că mi-î înima fierbinte.

CHIRIȚA: A fi, că-î lumea ră... dar ce vis zici c-ai avut?

LEONAȘ: O bazaconie din ceea lume. Pune-ți în gând că parcă mă furase o zână și mă dusesse într-o grădină plină de păsări galbene.

CHIRIȚA: Or fi fost canari.

LEONAȘ: Canari... gangurii... nu-ți pot spune... dar ce-î curios, că toate se închinau la mine și-mi cântau ia așa (*imitând un canar*) chiriririririta... chiririririririta...

CHIRIȚA: Chirita?... Ei, apoi era canar... și, zău, pome-ne numele meu, Chiriririririta?...

LEONAȘ: Te îndoiești?... (*Caută cu dragoste la Chirița și oftează.*)

CHIRIȚA (*coboară ochii*): Ba... nu... dîmpotrivă mai vartos... dar mă mir de unde și până unde?... nu pot înțelege ce însemnează...

LEONAȘ: Nu înțelegi că am adormit cu gândul la mata?

CHIRIȚA: Asta mă flatarisește... domnule... (*cu pudoare*), însă nu se cade să mi-o spuî nítam, nísam... tronc în obraz...

LEONAȘ (*făcând că-i deznădăduit*): Vai de mine!... poate că te-am supărat cu vorbele mele?...

CHIRIȚA: Ce se potrivește!... Nu se supără Chirita cu una, cu două... dar trebuie să socotești că-s o ființă gîngașă... impresionabilă... sentimentabilă...

LEONAȘ (*în parte*): laca, frate!... și ea vorbește limba cea nouă cu bibiluri.

CHIRIȚA: Trebuie să socotești că cuvintele d-tale pot să mă scoată din sările și să-mi pricinuiască un nîcsis...

LEONAȘ: Un nícís?... Ah, scumpa mea cucoană Chíríță hăi!... crede-mă că de când sunt în lume n-am întâlnit un ípochímen atât de nostím ca mata...

CHIRIȚA (*cu dragoste*): Să mă vezí moartă?

LEONAȘ: Să te văd... și când aí ști!... când aí prícepe zguduíturíle ínímíí mele!... Ștíí?... parcă se tot cutremură pământul!

CHIRIȚA (*cu dragoste*): Să mă vezí pe năsele?

LEONAȘ: Să... M-aí fermecat... m-aí scos dín símțírí... căcí când te zăresc... ía așa-mí scapără pe dínaíntea ochílor... să jurí că ești un fulger... o trăsńítă...

CHIRIȚA: Trăsńítă?...

LEONAȘ: Ba nu, trăsńít... m-a luat gura ínaínte... Ah! Chíríțoaíe, ești o zână.

CHIRIȚA (*cochetând*): Ían ías'.

LEONAȘ: Un muțun...

CHIRIȚA: Eí...

LEONAȘ: O zarnacade.

CHIRIȚA (*bucuroasă*): O acade? O zarnacade? ah!

LEONAȘ: Chíríțoaío, Bârzoaío, dacă mă íubești... dă-mí portretul matalé.

CHIRIȚA: Da cum, Doamne, íartă-mă?... așa índată?

LEONAȘ: Dă-mí-l... orí mă-mpușc în ochíí matalé ceí verzí... (*Scoate un pistol de ciocolată.*)

CHIRIȚA (*speriată*): Vaí de míne că avan maí ești!... (*Scoțând un portret mare dín sân și dându-l lui Leonaș.*) Na, frate, și nu face păcat.

LEONAȘ: Ah!... Chíríțoaíe... să fíí blagoveștítă în vecíí vecílor că m-aí scăpat de la moarte... (*Mușcă pistolul, în parte.*) Bună cíocolată!

CHIRIȚA (*în parte*): Eí, apoí mí-í drăguț și pace...

(*Arie din "Doi morți": "Ia țiganca maladaia"*)

LEONAȘ (*cu foc*)

Ah, Chíríțo, scumpă zână,

De-acum ești a mea stăpână.
Și-n veci te-oí íubí!

CHIRIȚA (*cu dragoste*)

Ah și eu, zău, totodată
Cu-a mea dragoste-nfocată
Nící că te-oí slăbí.

(*Se îmbrățișează cu foc.*)

(*Împreună.*)

LEONAȘ (*în parte*)

Vaí! băborníță bătrână,
Bíne că te-am pus la mână.
Cum te-oí maí sucí!

CHIRIȚA (*în parte*)

Bíne că l-am pus la mână...
De-acum sunt a luí stăpână...
Cât l-oí maí íubí!

(*Leonaș o strânge tare pe Chirița în brațe.
Chirița se smucește rușinoasă.*)

CHIRIȚA: Ah... Leonaș... te rog... menajarísește-mă... nu face abuz de slăbícíunea unei gíngașe fíínte: dacă mă íubești... dacă-ți sunt scumpă... fíí delicat... nu mă oprí maí mult... lasă-mă să fug... că mă muncește cugetul...

(*Se tot trage îndărăt.*)

LEONAȘ (*fără a să mișca din loc, în parte*): Du-te la Bender, rusalíe.

(*Împreună.*)

LEONAȘ

Vaí, băborníță bătrână.

CHIRIȚA

Bîne că l-am pus la mână.

*(Chirița iese în stânga, fugind și aruncând o sărutare
lui Leonaș care pufnește de răs.)*

SCENA V

LEONAȘ: Ha, ha, ha, ha!... încă așa babă strechiată!... Auzi?... ha, ha, ha... Cîcă să nu fac abuz!... *(Imitînd pe Chirița.)* “Ah, Leonaș... dacă mă iubești... menajarișește-mă... Lasă-mă să fug... mă muncește cugetul...” Ha, ha, ha... bîne că í-am prîns portretul la mână... de-acum íi la cheremul meu... A! Chîríțoaíe, m-ai alungat de la Bârzoíenî?... te-oí învăța eu... Am jurat să-í joc feste peste feste... și vîd că pîn-acum ímí merge bîne... Baba nu mă cunoaște sub uníforma asta mîlîtărească... ea mă crede că-s ofíter... mînunat!... De m-aș putea încalțe íntîlní cu Luluța... A!... íat-o... *(Se trage mai deoparte în fund și privește cu dragoste la Luluța.)*

SCENA VI

LEONAȘ, LULUȚA *(intră pe ușa din fund, ținînd o mîță în brațe)*

LULUȚA *(dezmierdînd mîță și nevăzînd pe Leonaș)*

(Arie nouă)

Frumușícă mîțíșoară,
Cu-a ta mícă unghíșoară
Apără-mă ne-ncetat
De orícare-amorezat.
Dar pe cel ce-mí place mîe,
Pe íubítul Leonel,
Să-l dezmiérzí cu bucuríe
Șí să-í torcí, torcí frumușel.

Fă-í míau, míau, písică dragă,
Ca să-í daí să înțeleagă
Că-a luí fíință-mí este dragă...
Că ne-ncetat gândesc la el.

LEONAȘ (*în parte*): Draga Luluță!... gândește la míne...
(*Tare.*) Míau, míau...

LULUȚA (*tresărind*): Ce-í?... (*Văzând pe Leonaș, se uimește.*) Dnul ofíter!...

LEONAȘ: Eu... Luluță... nu mă cunoști?

LULUȚA (*cu sfială*): Nu... domnule...

LEONAȘ (*scoțându-și mustățile*): Uită-te bine la míne.

LULUȚA (*veselă*): Leonaș! (*Se aruncă în brațele lui.*) Tu aici?... în uníformă?... (*Scapă mâța.*)

LEONAȘ: Mai încet... să nu ne-audă baba... Am împrumutat straiele unui prieten ca să pot întra în casa Chiriței și să mă apropiu de tíne.

LULUȚA: Și nu te-a cunoscut mătușica?

LEONAȘ: Nu... că almintere mă da afară... ca la Bârzoiení... îți aducí amínte, dragă Luluțică?... Știi tu că de-atunci ís șase luní?

LULUȚA: Cuí o spuí, Leonaș dragă?... Am numărat zílele pe degete în toată vremea cât nu te-am văzut.

LEONAȘ: D-apoi eu!... Ce n-am cercat să te pot întâlni!... dar în zadar!... se vede că te țíne baba de-aproape... închísă ca într-un harem?

LULUȚA: Așa... se teme să nu-í scape zestrea de la mână.

LEONAȘ: Cum?

LULUȚA: A hotărât, precât am înțeleș, să mă cunune cu Gulíță.

LEONAȘ: Să te mărite pe tíne... cu țíncariul ei?

LULUȚA: Dar... vrea díntâi să ne logodească... ș-apoi peste doi aní să facă cununía... Aísta-í planul Bârzoílor... și chíar astăzi au de gând să facă logodna.

LEONAȘ: Și tu... primești, Luluță?

LULUȚA: Eu?... astfel primesc de bine, că de două luní de zíle de când le-am aflat planul, mă fac díń vreme în vreme că

am toane de nebunie... pentru ca să le joc o festă de cele frumoase chiar la logodnă.

LEONAȘ: Bravo, Luluță... să nu te dai... dacă mă iubești.

LULUȚA: Îi vedea.

LEONAȘ: Cu toate aceste... știți una? Ce-î în mână nu-î mîncîună... Haî să fugim împreună.

LULUȚA: Bucuros, Leonaș, dragă... cu tine m-aș duce-n fundul lumii. Dar cum să facem? că-s păzită din toate părțile...

LEONAȘ: Foarte lesne... Haî să ieșim pe poartă, la braț... ca când am merge la primblare... și cum om scăpa în uliță, ne facem nevăzuți... Vrei?

LULUȚA: Vreau ce-î vrea tu...

LEONAȘ: Haideți dar să nu pierdem vreme... și să nu deie stahia peste noi.

LULUȚA: Haî... de-acum mă-ncred în dragostea ta.

LEONAȘ (*strângând-o în brațe*): Draga mea Luluță!

(*Împreună.*)

(*Arie nouă*)

Ah! de-acum în fericie
Soarta vrea ca să trăiesc,
Și în dulcea ta iubire
Raîul să găsesc.

(*Leonaș ridică pe Luluța în brațe și o sărută.*)

SCENA VII

LEONAȘ, LULUȚA, ION, GULIȚĂ

(Guliță și Ion intră tocmai când Leonaș sărută pe Luluța. Guliță îi îmbrăcat după modă: pantaloni foarte strâmți, jiletcă scurtă, frac cu talie și cu cozile scurte, fiong mare la cravată.)

GULIȚĂ *(încremenit)*: Aí văzut, loane?

ION: Am văzut, cucoane.

LEONAȘ *(Luluței)*: Cíne-í sfríjítul ísta?

LULUȚA: Gulíță.

LEONAȘ: A!... *(pufnește de râs încet)*.

GULIȚĂ *(rățoindu-se)*: Domnule... ce făceaí aící cu Luluța?

LEONAȘ *(dezmierdându-l)*: Ce-țí pasă mătăluță, monsiu Gurluíță?...

GULIȚĂ *(sărind înapoi)*: Nu mă chem Gurluíță... da Gulíță.

LEONAȘ: Ba Gurluíță.

GULIȚĂ: Ba Gulíță, íť zíc... auzítu-m-aí?

LEONAȘ: Eí... fíe ší Gărgăríță, dacă vreí... Ce te rățoești așa?

GULIȚĂ: Mă rățoiesc pentru că vreau să-mí dai santífacție... duel... auzítu-m-aí?

LULUȚA: Duel?

LEONAȘ: Gugulea băbacáí... că nostímu-í... Vreí santífacție?... Eí, poftím o jucărică de cíocolată.

GULIȚĂ *(zvârlind ciocolata jos)*: Nu mí-í foame...

LEONAȘ: Nu?... aí păpat zacuscă astăzi?

GULIȚĂ: Domnule... ștíí d-ta că eu, când mă mâníu, mă fac leu?

LEONAȘ: De care?... leu... bătut?

GULIȚĂ *(furios)*: Aí auzít, loane?

ION *(mâncând ciocolata)*: Íí bună, cucoane.

GULIȚĂ: Ba leu, paraleu... auzítu-m-aí... ší ca să țí-o dove-desc, íť cer duel.

LULUȚA: Ha, ha, ha, ha.

GULIȚĂ: Ce râzi d-ta?... Vreu duel! așa să știí.

LEONAȘ: Foarte bine... cum vrei să ne batem?... de-a mîngea, orí de-a baba-oarba?

GULIȚĂ: Aí auzít, loane?

ION: Am auzít, cucoane.

LEONAȘ: Dacă poștești almîntere... trebuie să-ți fac cunoscut că cu pîstolul am ucís mai deunăzi cînci nagâți... cu sabía zece curcaní și cu pușca opt șoldaní... În care număr vrei să te pun?... în rîndul nagâților, în rîndul curcanilor, orí în al șoldanilor?... alege...

GULIȚĂ (*slăbind*): Cu pîstolul vreau să mă bat!

LEONAȘ: Aí!... te puí în rîndul nagâților?... Prea bine... íí fí al 6-lea la număr.

GULIȚĂ: Aí auzít, loane?

ION: Am auzít, cucoane.

GULIȚĂ: Ba cu sabía.

LEONAȘ: Șí mai bine... te-oí face curcan.

GULIȚĂ: Ba... cu... pușca.

LEONAȘ: Mînunat... te-oí șoldaní dînr-o chíteală.

GULIȚĂ: Ba... cu pîstolul.

LEONAȘ: Eí! hotărăște-te acu... sau nagâț, sau curcan... oricum a fí, sunt sígur că te trímít în raí cu cerga-n cap.

GULIȚĂ: Aí auzít, loane?

ION: Am auzít, cucoane.

GULIȚĂ (*făcîndu-și curaj*): Cu cerga-n cap?... ba tu te-í duce-n raí... Auzítu-m-ai?

LEONAȘ: Om vedea care...

GULIȚĂ (*răcnind*): Te-oí învăța eu să săruți pe Luluța...

LULUȚA: Șí ce-ți pasă d-tale... cherapleșule?

GULIȚĂ (*furios*): Cherapleș!... Aí auzít, loane?

ION: Am auzít, cucoane... Cherapleș... (*lese după sfârșitul ariei.*)

(Arie din "Chirița": "Vai ce întâmplare")

(Împreună.)

GULIȚĂ

Ce obrăznicie!
Stau uimît pe loc.
Șí, zău, de mînie
M-am făcut chîiar foc.

CEILALȚI

Vezí-l, de mînie
O-nlemnît pe loc.
Fața-í stacoșie
S-a aprîns de foc

SCENA VIII

Cei dinainte, CHIRIȚA

CHIRIȚA: Ce este?... Cîne se sfădește?

GULIȚĂ: Neneacă, neneacă... ofîțeríul a sărutat pe Luluța.

CHIRIȚA: Domnu ofîțer?... (*Cunoscînd pe Leonaș.*)
Ce-mí văzură ochíí? Leonaș!

GULIȚĂ: I-am cerut duel.

CHIRIȚA: Duel?... să te omoare!... (*Furioasă.*) Ce cațí
aíce-n casa mea, berbantule?

LEONAȘ: Ce să caut, cucoană?... o zarnacade.

CHIRIȚA: Țí-oí da eu acușí o zarnacade de nu-í putea-o
duce, nerușínatule... că te dau pe mîíníle jandarmílor... (*În
parte.*) Auzí? să mă facă a crede... că-mí face curte!

LEONAȘ: Iaca íes (*imitînd pe Chirița*), dar, te rog, nu face
abuz... de slăbícíunea unei fíínțe sentíméntabíle... lasă-mă să
fug... cugetul mă muștră... Ha, ha, ha. (*Vrea să iasă.*)

CHIRIȚA: Haíducule!...

LULUȚA: Leonaș, Leonaș... nu mă lăsa síngură aící.
(*Aleargă lîngă el.*)

LEONAȘ (*încet Luluței*): N-aí gríjă, că oí găsí eu vrun chíp
să vín íară.

CHIRIȚA: Ce faci acolo, giupâneaso? îți plac ofițerii?... încoace să vii... (*O ia de mână și o dă deoparte.*)

LEONAȘ: Adio, Chirițoaie Bârzoaie...

CHIRIȚA: leșit-ați azi?

LEONAȘ: Adio, zână... adio, mușun... Portretul tău nu se va dezlîpi niciodată de la sânul meu... Ha, ha, ha.

CHIRIȚA: Portretul meu? (*În parte.*) Va! de mine!... Ce-am făcut!... M-am dat în mâinile haiducului!

(*Împreună.*)

CHIRIȚA, GULIȚĂ,
Ce obrăznicie!
Etc., etc.

LEONAȘ, LULUȚA
Vezî-l, de mînie
Etc., etc.

CHIRIȚA
Ah! ce nebunie!
Stau uimită-n loc.
Și, zău, de mînie
M-am făcut chiar foc.

(*Leonaș iese pe ușa din fund, în dreapta.*)

SCENA IX

*Cei dinainte, afară de LEONAȘ, BÂRZOI
și ION (intrînd prin fund)*

BÂRZOI: Ce spui, mă loane, de duel?... Guliță?... duel!... unde-l?... A! íacată-l... (*Îl ia în brațe.*) Gugulea băbacăi!... unde-l duelgiul, să-l trîntesc la gros?

GULIȚĂ: A luat tălpășița, băbacă... l-am speriat eu.

BÂRZOI: Viteazul băbacăi, viteaz!... Da bine, Chirițo, pentru ce era să se puie în primejdie odorul?

CHIRIȚA: Pentru că a prins-o pe d-nei', duduca cea crescută în pansioane, sărutându-se cu ofițerii.

BÂRZOI: lalel!

LULUȚA (*făcându-se nebună*)

Zíce că era o babă,
Biată babă ș-un moșneag,
Ș-amândoi când n-aveau treabă,
Se rezemau pe toiag...

(*Imitând poza moșnegilor rezemați pe toiag.*)

la, așa... și dau din cap... așa (*dă din cap tremurând*) unul la altul... parcă se tot mustrau... Ha, ha, ha, ha...

BÂRZOI: Iaca pozna, soro, că iar í-a venit toana nebunieí.

CHIRIȚA: Săracan de mine!... tocmai azi, în ziua logodneí?

BÂRZOI: Tací...

LULUȚA

Baba zíce: Moșulícă,
Vreau o noră precum nu-í.
Moșu zíce: Băbulícă,
Îți mai pune pofta-n cui.

(*Râde pierdută.*)

BÂRZOI: Sărmana copilă!... mult o ține când o apucă?

CHIRIȚA: Câte-o zí întreagă...

BÂRZOI: Parcă nu-í lucru curat!... Haí, Chirițo, să o lăsăm singură... poate că și-a venit în cunoștință.

CHIRIȚA: Haí... (*În parte.*) Zău că-mí vine și mie să nebunesc de ciuda ofițerului... Să mă íeie în trii parale... coșcoge ísprăvńceasă!... Așa rușíne de când sunt n-am pățít!

GULIȚĂ: Haí, neneacă.

CHIRIȚA: Ba, nu, Guliță... mata șezí cu Luluța de o păzește să nu facă vro nebunie... șezí cu dânsa că ți-í logodnică...

GULIȚĂ (*în parte*): Dacă mî-i logodnică, de ce-mî zîce cherapleș?

(Arie "Vai ce întâmplare", din "Doi morți vii".)

(Împreună.)

BÂRZOI, CHIRIȚA, GULIȚĂ

Sărmana copilă,
Ce patîmă grea!
Mă apucă-o mîlă
Când privesc la ea.

LULUȚA (*în parte*)

Cât îmi pare bine
C-așa-î amănesc.
Să rîd, zău îmi vîne
La eî când privesc.

(Cîntînd, Bârzoii și Chirița se trag încetișor îndărăt
și intră în odaia lor.)

SCENA X

GULIȚĂ, LULUȚA (*pe canapea*)

(Mică tăcere. Guliță caută să se apropie de Luluța
și nu îndrăznește. Luluța îl urmărește
cu coada ochiului, zâmbind.)

LULUȚA (*în parte, zâmbind*): Așteaptă... așteaptă... colîtule... te-oî pune eu la cale și pe tîne acuşî.

GULIȚĂ (*cu jumătate de glas*): Luluță...

LULUȚA (*în parte*): Ce are de gând să-mî spuie?

GULIȚĂ (*mai tare*): Luluță...

LULUȚA (*tresărind*): Aud?... cîne mă cheamă?... A!... monsîu Gulîță... Ce poștești?

GULIȚĂ: Fí... Luluță, fí... nu-í frumos să lași ca să te sărute ofíțerii.

LULUȚA: Eu?... care ofíțer?

GULIȚĂ: Cel căruí am cerut duel... Nu te face-a uíta.

LULUȚA: Ha!... cel care te-a făcut nagâț?

GULIȚĂ: Hî, hî...

LULUȚA: M-a sărutat el pe míne?... Nu-mí aduc amínte.

GULIȚĂ (*în parte*): Se vede că era într-o toană de nebunie și nu știa ce făcea...

LULUȚA: Ba... ímí aduc amínte... că ți-am zís, mí se pare... cherapleș.

GULIȚĂ (*supărat*): Iar?

LULUȚA: Da nu trebuie să te superí, monsíu Guliță, pentru că câteodată nu știu ce spun... Ímí vîne așa ca o amețeală cu furie... ídeíle mí se tulbură... ochíi mí se aprínde... și atunci, dacă nu m-aș stăpâni, aș bate și aș zgâria, și aș mușca pe toți.

GULIȚĂ (*stând pe loc, în parte*): Iaca... íaca!

LULUȚA: Atunci cea mai mică ímpotrívire mă mînie... mă turbează și, zău, mă tem să nu fac vrun păcat într-o zí.

GULIȚĂ (*trăgându-se înapoi*): Iaca!... íaca!...

LULUȚA: Da unde te duci?

GULIȚĂ: Mă... cheamă neneaca.

LULUȚA: Nu-í adevărat... Staí aici cu míne.

GULIȚĂ: D-apoi...

LULUȚA: Nu vrei?... (*Făcând că se mînie.*) Valeu!... íaca-mí vîne... ímí vîne să zgâriiu... Tare aș bate pe cîneva...

GULIȚĂ: Nu te tulbura, că șed... (*În parte.*) Parcă-í o mîță.

LULUȚA: Așa mai víi la socoteală... Ian spune-mí, Guliță, știí că o să ne logodím astăzi?

GULIȚĂ: Știu.

LULUȚA: Și îți pare bine?

GULIȚĂ (*cu foc*): Ímí!

LULUȚA: Și mie... Nu poți crede cu ce nerăbdare aștept să fíu logodită și mai ales măritată... c-apoi atunci aí să fii

toată ziua cu mine... pe mâna mea... Știu c-oí avea pe cine zgâria și mușca.

GULIȚĂ (*în parte*): Auzi, așa gust? Ba să ferească Dumnezeu...

LULUȚA: Ei, de vreme ce ai să-mi fii soțior... fă-mi puțințică curte. Spune-mi că mă iubești, că mă slăvești... că ești fericit... Dă!... să te văd.

GULIȚĂ (*cu sentiment*): Luluță... te iubesc... te slăvesc... sunt fericit...

LULUȚA: Și mă jur... zi după mine...

GULIȚĂ: Și mă jur.

LULUȚA: Să fac tot ce-í porunci.

GULIȚĂ: Să fac tot ce mí-í porunci.

LULUȚA: Parol?

GULIȚĂ: Parol?

LULUȚA: Da nu... eu te întreb... Parol că-í fí supus la toate?

GULIȚĂ: Parol.

LULUȚA: Dă-mi parola cu degetul.

GULIȚĂ (*dându-i parola*): Poftím.

LULUȚA: Bravo... așa te vreau... Acum ían cântă-mi o bucată din Lucia... știi?... frumos...

GULIȚĂ: Să cânt?... da... ís răgușit...

LULUȚA: Ce?... poate nu vrei?... (*Íi arată unghiile.*)

GULIȚĂ: Ba vreau (*în parte.*) Când ar veni neneaca să mă scape!

LULUȚA (*cu nerăbdare*): Haí... începe azi.

GULIȚĂ: Iaca încep... să-mi dreg glasul...

(*Guliță cântă o bucată din "Lucia" cu un chip comic. Luluța pufnește de râs în batistă.*)

LULUȚA (*bătând în palme*): Bravo, bravo... bravísimo!

GULIȚĂ (*îngâmfat*): Țí-a plăcut!

LULUȚA: Mínunat... Í! ce puíșor de bărbățel o să am!... ímí sare íníma când gândesc... dar, apropo, ía joacă...

GULIȚĂ: Cum?... să joc?... așa nítam, nísam? Aí nebunít?

LULUȚA: Ce?... nu vreí?

GULIȚĂ: Nu.

LULUȚA: Nu!... (*Sculându-se de pe canapea.*)

Vínă-ncoace să te mușc... să te mănânc...

GULIȚĂ: Vaí de míne!... mare belea-í fata asta!...

LULUȚA: Te-oí învăța eu să nu vreí, când poruncesc eu...
(*Îi arată unghiile și dinții.*)

GULIȚĂ: Săracul de míne!... íí în stare să mă mănânce de víu... Să nu rămâie nící o bucățică băbacái... Luluțo... líníștește-te.
(*Aleargă prin odaie pe după canapea.*)

LULUȚA (*cârșnind din dinți*): Ba nu... c-am să te mănânc...

GULIȚĂ: Ba nu mí-í mânca.

(*Aria polcăi.*)

LULUȚA: (*alungând pe Guliță împrejurul canapelei*)

Ba te-oí mânca.

GULIȚĂ

Ba nu, nu mí-í mânca.

LULUȚA

Ba te-oí mânca

Șí nu-í scăpa.

GULIȚĂ (*în parte*)

Tare mí-í frícă, valeu! valeu! valeu!

LULUȚA

De-a luí fígură ímí víne să râd, zău!

(*Împreună.*)

LULUȚA (*alungând pe Guliță*)

Zău, te-oí mânca

Întreg, întreg eu te-oí mânca.

Șí nu-í scăpa,

Tot nu-í scăpa.

GULIȚĂ (*fugind*)

Nu mí-í mânca

Zău nu, zău nu, nu mí-í mânca...

Că oí scăpa,

Tot oí scăpa.

GULIȚĂ (*fugind în odaia tătâni-său*): Valeu... lupu, lupu!

LULUȚA: Ha, ha, ha, ha... (*lese alergând pe ușa din fund.*)

L-am dezgustat de logodnă.

SCENA XI

ION, LEONAȘ (*îmbrăcat în costum de bricicar*)

ION (*intră pe ușa din dreapta în fund*): Intră, întră... nu-ți fie frică.

LEONAȘ: Da oare cuconu íspravníc acasă-í?

ION: Acasă... aí vro treabă cu d-luí?

LEONAȘ: Am, logofete loane... Am venít să mă jăluíesc.

ION: Bíne-aí făcut... că boíeru-í om drept ší cu fríca luí Dumnezeu; dar... adus-aí vrun peșcheș?

LEONAȘ: Ba nu... n-am știút că-í plac peșcheșurile.

ION: Nu?... apói cară-te... N-are vreme să te prímească boíerul.

LEONAȘ: Da bíne, logofete loane... unde să caut eu acu peșcheș?... păcatele mele!... Dă!... că cu toată sărăcía mea...

ION: N-aí nímică?... nící hârzob de păstráví?... nící caș de munte? nící căpríoară? nící vro căpățână de zahăr?...

LEONAȘ: Doar nu-s băcal.

ION (*la ureche*): Nící bătuți?

LEONAȘ: Da bíne... boíerul metaherísește ší?... (*Face semn de numărat bani.*)

ION: Huf... Ian caută bíne-n pungă, că-í găsí poate vro carboanță rugínită.

LEONAȘ: O carboanță am... (*Scoate o carboavă din pungă.*) Unde-í íspravnícul să í-o dau îndată?

ION: Nu așa, că-î prea puțîn ca să primească... almiîntere.

LEONAȘ: Cum?

ION: Așteaptă că-î vedea... avem alte tertîpurî pe-aicí...
Așteaptă. (*lese pe unde a intrat.*)

LEONAȘ (*singur*): Aferîm îspravníc! adună șî cu carboanța... Bîne c-am aflat-o șî asta.

ION (*intră serios aducând un curcan*): Vezî d-ta curcanul ísta?

Acest curcan bătrân

În țară e vestít.

Dín el al meu stăpân

Îsí trage bun venít.

Curcan plín de noroc,

El, ca nealțî curcaní,

Scăpând de oríce foc...

A fript mulțî gogomaní.

LEONAȘ: Cum asta, logofete?

ION: L-am vândut pân-acum de 57 de orí pe la împrícinațî
șî o slujít pân-acum de 57 de orí ca peșcheș.

LEONAȘ: Nu te prícep bîne.

ION: Iaca: când vîne cíneva cu jalobă șî cu mîíníle
goale... de píldă ca d-ta... eu, dín porunca boíerului, mă ațín
la ușă cu curcanul, îl vînd pe o carboanță... șî pe urmă duc
carboanța îspravnícului, șî íau íar curcanu înapoí de la jăluítor...
ca poclon... întelegí?

LEONAȘ: Care vrea să zícă curcanul ísta țîne pînă acum
696 lei?

ION: În capăt.

LEONAȘ: Bună moșíe.

ION: Îl cumperí?... orí te îndrept spre calea-ntoarsă.

LEONAȘ: Cumpăr... na carboanța.

ION: Na curcanul...

LEONAȘ: Noroc să deíe Dumnezeu! (*la curcanul șî dă
carboava lui Ion.*)

ION: Amín... șî la anu cu bîne!... Mă duc să dau carboanța

boierului şi să-î spun că eşti aici. (În parte, intrând la Bârzoii.)
58 cu asta... am s-o trec la răbuş.

LEONAŞ (*singur*): Aşa, părinte ispravnică?... bine că
ţi-am aflat coţcăriile şi curcăniile... Ne-om răfuî mai târziu...
Dar oare unde-î Luluţa?... (*Caută primprejuri.*) M-am schimbat
în straie de căruier, ca să pot iar intra aici... să mă-ntâlnesc cu
Luluţa... De-ar veni... am lua tălpăşiţa amândoi pe uşa asta
de din dos... Brîcica mea-î la porţiţa grădiniî... ne-am su-
iute într-însa şi nici tătariî nu ne-ar prinde... Cine vine? A!
Ispravnicul!... Ce minciună să-î durez?...

SCENA XII

LEONAŞ, BÂRZOI, ION

BÂRZOI: Unde-î jăluitorul?

ION: Iacătă-l, cucoane.

LEONAŞ (*închinându-se*): Eu sunt, măriă-ta.

BÂRZOI: Ce cauţi?... Cine eşti?

LEONAŞ: Piciu brîcicarul... să nu-ţi fie cu bănat, măriă
ta...

(*Arie din "Doi morţi vii": "Îi mare cu cei mici"*)

Eu sunt vestitul Pici
Ce n-am decât un bici
Ş-un cal străin, căzut,
Ş-o brîcică de-mprumut.
Dar vai ş-amar de cine
Mă ia la drum pe mine!
Îl duc în fuga mare.
Cu poştă... şi mai tare...
Dar îi paveaua rea?
Da-î muştereul greu?

(*Bate din bici şi zice:*)

“Ce-mí pasă mie... mîșcă, copíle.”
Nící brícíca nu-í a mea,
Nící drumul nu-í al meu;
Că sunt vestítul Pící
Ce n-am decăt un bící,
Dín care tot pocnesc,
Cu care mă hrănesc.

BÂRZOI: Pícíu brícícarul... de la leși?

LEONAȘ: Dar, măria-ta... ștíí?... dín colț de la Sfântul Spírídon... Pícíu brícícarul... Întreabă pe cíne vrei și ți-a spune de míne... Câte jupânese cu testemelurí... câți logofítei cu vípíscă... tot Pícíu íi bálăbănește hurduz-burduz, prín TOATE rătăcănííle... ba pe la víí... ba pe la Rădíu... ba pe la Sprăvalebabă... ba pe la clănțălărie... și tot cam pe datoríe... că despre bătuți?... vorba ceea: í-a bătut vântul de mult! Și când mă trezesc!... tufă-n pungă, tufă-n buzunar... afíí!... Dar ce-mí pasă!... Pícíu să trăiască! treacă de la míne... că doar ís român... ís creștín... slavă Domnului!... dín toți negustoríi și meșteríi dín leși, numaí eu am rămas dín neam curat... și un bítet halvíțar... și un bítet brahagíu... și un bítet cojocar... toți ceílalți ís cu percíuní. *(Toate aceste le zice foarte repede.)*

BÂRZOI *(astupându-și urechile)*: Mă!... ce daradaícă hodorogítă!... destul... staí...

LEONAȘ: Ha, ho... tbrrr... am stătut.

BÂRZOI: Spune acu ce cauți?

LEONAȘ: Țí-am adus un curcan, măria-ta, tocmaí de la leși...

BÂRZOI *(în parte)*: Auzí Pícíu?... și-í curcanul meu cel de prípas...

LEONAȘ: Și mă rog măriei-tale să-l prímești drept peșcheș.

BÂRZOI *(făcând că se supără)*: Adícă... fără peșcheș nu puteai să víí?

LEONAȘ: Apói dă, cucoane... nu te supăra... obíceíul pămîntului.

BÂRZOI: Eí fíe... dă-l la fecíor.

ION (*apropiindu-se de Leonaș*): Adă-l încoace.

LEONAȘ: Na... (*Dă curcanul lui Ion.*)

BÂRZOI (*încet lui Ion, de ceea parte*): Unde-í carboava, hoțule?

ION (*dându-i carboava pe dinapoi*): Iaca. (*În parte.*) Píl.

BÂRZOI (*luând carboava*): Bíne, bíne, fătul meu... Spune acu... ce prícínă aí la ísprávnícíe?

LEONAȘ (*în parte*): Oare ce dracu să-í înșír? (*Stă puțin pe gânduri.*)

ION (*ieșind, în parte*): 58 cu asta! De-a máí țínea ísprávnícía câtăva vreme, ne suím la sută... (*Sărutând curcanul.*) Vaí! drăguțu-mí-í... mânca-l-aș frípt... (*Iese.*)

BÂRZOI: Eí, dă!... spune azí... că n-am vreme de píerdut... Ce aí?

LEONAȘ: Apoí... ce să am, măría-ta? la păcate!... M-am pornít de la leșí c-o actoríță... șí după ce-am adus-o aicí numai într-o fugă de cal... când la plată?... vrea să-mí mănânce drep-tul, sub cuvânt c-am prăvălít-o de cíncí orí.

BÂRZOI: O actoríță?... de la fteatru?

LEONAȘ: De-acolo... de la denía cea nemțească.

BÂRZOI: Șí unde-o tras în gazdă?

LEONAȘ: La pítaríu Chírculící... ștíí?... de la vale peste drum... Dacă-í avea bunătate să mergí d-ta să-í grăíești... ca păríntele ísprávníc... poate că nu m-ar lăsa păgubaș...

BÂRZOI: Bucuros, fătul meu... mă duc. (*În parte.*) N-am văzut níciódată actoríțe... ís curíoz să vād ce líghíoaíe sunt. (*Tare.*) Mă duc... (*Íși caută șapca.*)

LEONAȘ (*în parte*): Călătoríe sprâncenată... De-aș putea să-í depărtez pe toți de-acasă... mí-ar vení la socoteală... ca să fugím cu Luluța.

BÂRZOI: Iaca șapca... Vínă cu míne, Pícíule.

LEONAȘ: Mergí ínaínte, cucoane... că te-ajung.

BÂRZOI: Bíne. (*Vrea să iasă.*)

SCENA XIII

LEONAȘ, BÂRZOI, CHIRIȚA, GULIȚĂ
(acești doi ies din odaia din stânga, planul I)

CHIRIȚA: Unde te duci, frate?

BÂRZOI: Vîn-acuși... Mă duc pân' la vărul Chîrculici... să mă-ntâlnesc c-un ípochîmen care-o tras acolo-n gazdă.

CHIRIȚA: La Chîrculici?... da Chîrculici s-o pornit de trîi zîle la moșie... ș-o pus să-í grîjască casele.

LEONAȘ (în parte): Tronc!... c-am codălgîhî-o!...

BÂRZOI (lui Leonaș): Apoi... ce dîrdăiaí tu, măi brícicarule?

CHIRIȚA: Care brícicar?... (Cunoscînd pe Leonaș.) Ce vîd?... íar hoțu cel de Leonaș!

BÂRZOI: Leonaș?

GULIȚĂ: Dar, băbacă... aîsta-í ofîterul care-a sîrutat pe Luluța.

BÂRZOI: Duelgîu?... (Lui Leonaș.) Ce însemnează dar?... grăiește... acu ofîter, acu brícicar?...

LEONAȘ: Iaca, măria-ta... Am voít să vîd cu ochíi cum faci dreptate în ísprăvnície... și cât țin curcaníi ísprăvnícești.

CHIRIȚA: Vaí de míne!... că aîsta-í Pepelea!

BÂRZOI: Așa? care vrea să zícă... ești șplON d-ta?... Apoi, așteaptă... dacă-í așa, să-ți dau o răfuíală ísprăvnícească pe spínare. (Strigă.) Măi jándarí!

CHIRIȚA: Jándarí!

GULIȚĂ: Jándarí!

LEONAȘ: Așa-í socoteala?... apoi... ían așteptați și voí să vă-nvăt eu galopu...

(În vremea cît cîntă, îi lovește cu biciușca peste picioare.
Chirița, Bârzoii și Guliță sar prin casă în măsura muzicii.)

(Aria galopului)

LEONAȘ

Hí, hí, bălan... Hí, hí, járpan.

BÂRZOI, CHIRIȚA, GULIȚĂ

Vaí ce hoț! ce fíară!

LEONAȘ

Hí, hí, bălan... Hí, hí, șoldan.

BÂRZOI, CHIRIȚA, GULIȚĂ

Vaí, că m-o píscat íară!

Bre! ce om șugubăț!

Da șezí, măí, bíníșor.

LEONAȘ

Ba nu... vreau să vă-nvăț

Galopu-nt-un pícior.

Hí, hí, bălan... Hí, hí, járpan.

BÂRZOI, CHIRIȚA, GULIȚĂ

Vaí! ce hoț! ce fíară!

LEONAȘ

Hí, hí, járpan... Hí, hí, șoldan.

BÂRZOI, CHIRIȚA, GULIȚĂ

Vaí! că m-o píscat íară!

*(Leonaș iese rîzînd pe unde o intrat,
în vreme ce Luluța intră pe ușa din fund.)*

SCENA XIV

BÂRZOI, CHIRIȚA, GULIȚĂ, LULUȚA

LULUȚA: Da ce-ați pățit de săriți drăgaíca prín casă?

CHIRIȚA

BÂRZOI

GULIȚĂ

LULUȚA:

CHIRIȚA

BÂRZOI

GULIȚĂ

(sărind necontenit):

Luluță... zí-í să șadă bíníșor.

Cíne?... cui?

(oprindu-se): Luí Leonaș. Unde-í?

LULUȚA: Leonaș?
CHIRIȚA: Bre! ce împușcă-n lună!
BÂRZOI: Bre! ce îniercer!
GULIȚĂ: Am să-í cer iar duel!
LULUȚA: Da tăceți dín gură că vă vín musafirii la masă.
CHIRIȚA: De pe-acu?... unde-s?
LULUȚA: I-am văzut întrând pe poartă... Iacătă-í.

SCENA XV

Cei dinainte, MUSAFIRII

(Arie din "Hârca": "Tanana")

MUSAFIRII

Plecăciune cucuiete!
Iată-ne că am sosít.
Haí la masă, căcí de sete
Șí de foame am murít.

CHIRIȚA

Mă închin și sunt voíoașă
C-ați venit cu toți la masă,
Șí sperez că bucuros
Îți mânca și-ți bea vârtos.

MUSAFIRII

Plecăciune cucuiete!
Iată-ne că am sosít.
Haí la masă, căcí de sete
Șí de foame am murít.

CHIRIȚA: Cred, boierí d-voastră, că ví s-or fí cam lungít urechíle de foame, pentru că pe aici obícínuíți a mânca pe la amíază... dar noi metahírísím evropíenește... pe la 5; nu vă fíe cu supărare... Peste o jumătate de ceas or da bucatele pe masă... Vă rog să îngăduíți.

MUSAFIRII: Sărut mâiníle.

CHIRIȚA : Astăzi vreau să-mi ieu ziua bună de la d-voastră... fiindcă mă duc la Paris.

MUSAFIRII : La Paris?

CHIRIȚA : Dar... și nădăjduiesc că îți chílí vârtos în sănătatea isprăvnicesei d-lor-voastre.

MUSAFIRII : N-ai nici o îndoială, cucoană.

CHIRIȚA : Însă pân' la masă... dacă poftiți câte un păhăruț de rachiu?... loane... adă rachiu.

*(Ion intră cu o tablă plină de păhăruțe de rachiu
și se duce de dă întâi cucoanei
Chiriței și pe urmă pe la musafiri.)*

CHIRIȚA (*bând*): Să trăiți... întru mulți ani... și să ne vedem sănătoși!... Bun rachiu... îi pe cursă... ca la leși... Poftim, boierí. loane!... dă la d-lu!... dă la d-lu!... dă și la d-lu!... (*Arată un musafir mai rușinos.*)

(Ion, după ce dă rachiul, iese.)

CHIRIȚA : Ș-așa cum vă spuneam, boierí d-voastră... peste vro trîi zile vă las cu lacrimile pe obraz... aștept numai pașaportul.

SCENA XVI

Cei dinainte, ȘARL (cu pasportul în mână, dă busta în salon)

ȘARL : Pasport?... Voilă.

TOȚI : Monsíu Șarlă?

ȘARL : Present!

(Air du "Royal tambour")

*Me voici... am sosít
Moulu, bauilaut de rage
Pour câte-am pătímít,
Am pătímít dans ce voyage.*

*En un caroutze affreux.
On m'a conduit hurduz-burduz.
Les surugi riaient entre eux,
Disant: Draco franțuz!*

(Închinându-se la Chirița)

*Maís pour vous, cocona,
On írait en enfer...*

CHIRIȚA (*făcând tali*)

Ah! vous ktes juvaer.

ȘARL (*în parte, făcând semnul gamenilor din Paris*)

*Tiens! v'là pour toi... voilà!
Quel bonheur! am sosít
Enfin dans ce village...
Ma câte-am pătímít... etc.*

ȘARL: *Madame, am împlínít comision d-tale... Am scos pasport.*

CHIRIȚA (*cu bucurie*): Unde-í?

ȘARL: *Voilà.*

CHIRIȚA: Dă-mí-l degrabă...

ȘARL: *Pardon... trebuí un farfurí... să-l prezentez pe farfurí... à la mode.*

CHIRIȚA: Bíne zící... Ioane!

ȘARL: *Non strígat... Am găsít farfurí... Monsieur, barbat d-tale, port un duzen la surtuc. (Se apropie de Bârzoí și-i taie un bumb de la surtuc.) Vous permettez?*

BÂRZOI: Ce faci, neamțule?

ȘARL: *Non faci attention... Am trebuínț un farfurí... et voilà! (Arată bumbul și pe urmă pune pasportul pe dânsul ca pe un talger de-l prezentează Chiriței.)*

MUSAFIRII: Ha, ha, ha, ha... a dracului franțuz!

ȘARL (*în parte*): *Voilà une mode commode... On porte toute une vaisselle sur soi... (Tare.) Madame la baronne de Chiritza...*

CHIRIȚA: *Merci, monsiu Șarlă... când ai ști ce mulțumire mi-ai făcut... Vous m'avez frotté le coeur avec du miel.*

ȘARL: *Quoi?...*

CHIRIȚA: *Oui... avec du miel... m-ai uns la inimă cu miere... Nous disons comme ça...*

ȘARL: *En moldave... suffit. (În parte.) Jolie langue!*

CHIRIȚA (*deschizând pasportul*): *Ascultați, boieri d-voastră... (Citește.) "D-neeî baroana Chirița Bârzoî, care merge peste graniță în staturile Evropei..."*

TOȚI: *Baroană!*

BÂRZOI: *Baroană!... tu... baroană?...*

CHIRIȚA: *De ce nu?... dacă-î moda.*

GULIȚĂ: *Neneacă... da eu nu-s baron?*

CHIRIȚA: *Ba și tu ești, Guliță... ești baronaș.*

GULIȚĂ: *Vra să zică și băbaca îi barono?*

BÂRZOI: *Ba... mă ferească Dumnezeu!*

CHIRIȚA: *Da îan mai spune-ne ceva de la leși, monsiu Șarlă?... Ce mai fac ieșenii?*

ȘARL: *Toți ieșenii s-au făcut bulangeri... chitari.*

TOȚI: *Pitar?*

ȘARL: *Parbleu!... Plămădesc glodul iarna, ca să-l înghită vara.*

CHIRIȚA: *Bîne zici!... îmi aduc aminte când am fost acolo cu Aristița și Calipsița... era să mă înec!*

ȘARL (*în parte*): *Ah bah! un tonneau... ça flotte toujours.*

CHIRIȚA: *Da despre teatru ce ști?*

ȘARL: *Est opera italian... am văzut Robert le diable!*

CHIRIȚA: *Nu mă nebuni!... și cum o fost?*

ȘARL: *Formos... tare formos.*

CHIRIȚA: *É!... parastuiește și nouă piesa aceea... c-am auzit că-î cu o mulțime de drăci.*

ȘARL: *Dacă poronesc madame cocona... bucuros.*

*(Toți se așează pe canapea
și pe jilțuri. Șarl, în mijlocul lor, cântă cântecelul:
"Titi à la représ, de Robert le diable".)*

TOȚI (*sculându-se*): Mare mínune! Nemțlí ceía îs cu dracu, zău!

SCENA XVII

Cei dinainte, ION și, pe urmă, LEONAȘ (în toaletă femeiască)

ION: Cucoane... cucoane... a venít o madamă de la Iași... și cere să íntre aici.

BÂRZOI: Cíne-í?

ION: Cícă-í actorítă.

TOȚI: O actorítă?

LEONAȘ (*intrând repede*): Plecăcíune, boíerí... Mă rog de íertare că dau busna-n casă, nítam, nísam... dar, având treabă cu păríntele íspravníc, am luat îndrăzneală... Care-í păríntele?...

BÂRZOI: Supusă sluga d-tale, madamo.

LEONAȘ: D-ta să fíí sănătos.

BÂRZOI: Sărut mânăle.

CHIRIȚA (*în parte*): Mare mínune! cum seamănă cu Leonaș!

LEONAȘ: Pune-ți în gând, părínte íspravníce, că am un frate, care, de câteva zile s-a făcut nevăzut de la Iași... și pe cât am aflat de ící, de cole... am prepus că-í ascuns aici în târg... și că-í amoretat de o duduca care-í zíc Luluța.

LULUȚA (*în parte*): De míne?

CHIRIȚA: Luluța?... și cum îl cheamă pe fratele d-tale, cheramo?

LEONAȘ: Leonaș... de nu ți-a fí cu bănat, cucoană.

CHIRIȚA: Nící cât pe-o măsură... să íerți... Și d-ta zící că ești actorítă?

LEONAȘ (*făcând compliment femeiesc*): La Teatru Național... să íerți.

CHIRIȚA: Să fíí d-ta sănătoasă... dar cât pentru fratele d-tale... cíne-a fí acela... nu avem cínste...

LEONAȘ: Bunătatea d-tale... dar, mă rog... pe duduca Luluța nu știți unde-aș putea-o găsi?

CHIRIȚA: Nu departe... Dacă vreí s-o vezí? Íat-o... O logodím astăzi cu Gulíță, fíul meu...

LEONAȘ: Să-ți trăiască.

CHIRIȚA (*cu dispreț*): Plecăciune.

LEONAȘ (*care în toată vremea asta a întors spatele Luluței*): A!... dumneeí íí duduca Luluța? Tare-í frumușică! Dă-mí voíe, dragă, să te sărut și să te fericesc de odorul ce-ai să capeți. (*Sărută pe Luluța și-i zice încet.*) Eu sunt, Luluțo, eu, Leonaș... oprește logodna.

LULUȚA (*tipând*): A!...

TOȚI: Ce-í?

LULULȚA (*făcându-se nebună*): Vaí de míne! se învârtește casa cu míne. Toate le văd pe dos... Iaca mătușica se dă de-a tumba... ha, ha, ha, ha...

CHIRIȚA: *Kirie eleison!*... că íar í-a venít nebunía... și tocmaí în ceasul aísta!... Luluțo...

LULUȚA: Fugíți... fugíți... dați-mí pace... că-mí víne-a mușca... Unde-í Gulíță să-l zgâriu?... unde-í să-l mușc?

GULIȚĂ (*ascunzându-se după tată-său*): Nu mă lăsa, băbacă, că mă mănâncă.

LULUȚA: Ha, ha, ha, ha... Am să mă mărít cu íubítul meu, pe care-l íubesc dín copilărie... Íată-mă-s la nuntă... orhestrul începe valțul, valțul!... Unde-í mírele să joc cu el?

Valsul

LULUȚA (*vălsuind singură*)

Tra, la, la, la, la,

Tra, la, la, la, la,

Astăzi chíar mă mărít,

Mă mărít, mă mărít!

Tra, la, la, la, la,

Tra, la, la, la, la,

Chíar astăzi mă mărít

Cu al meu íubít.

(*Se oprește din joc, plângând.*)

Ah, ah, ah, ah, ah!
Dragul meu nu mă vra...

CORUL

Sărmana, vaí de ea! (*bis*)

LULUȚA (*râzând*)

Ha, ha, ha, ha, ha, ha!
Ba mă vrea, ba mă vrea.

CORUL

Sărmana! vaí de ea!
Vaí de ea!

(*Împreună.*)

LULUȚA (*jucând*)

Tra, la, la, la, la,
Tra, la, la, la, la,
Astăzi chiar mă mărit,
Mă mărit, mă mărit...
Tra, la, la, la, la,
Tra, la, la, la, la,
Chiar astăzi mă mărit
Cu al meu iubit.

CORUL

Sărmana fată!
Priviți-o, íată,
Íată c-a-nebunít,
Nebunít, nebunít!
Sărmana fată,
Maí bine-ndată,
Índată-ar fí murít,
Ar fí murít!

(*Luluța se aruncă în brațele lui Leonaș.*)

LULUȚA: A!... íaca logodnícul meu... íată-l, íată-l!

CHIRIȚA: Cíne?... Madama?... logodníc!... (*Către musafiri.*) S-o pierdut de ístov!

LULUȚA (*tipând*): Aísta-í, aísta-í... vreau să mă mărități cu dânsul... că de nu... nebunesc...

CHIRIȚA: Să te mărităm cu madama?... altă belea acu!...

ȘARL: No... faceți caprișu Luluței!... *non* trebuie *contrarier un malade*.

CHIRIȚA: Bîne zící, monsíu Șarlă... Eí... fíe, Luluță dragă... dacă ți-í drag dumnealu?... íe-ți-l... Noí ți-l dăm. (*Către Leonaș*.) Mă íartă, madamă, că te supăr...

LEONAȘ: Da unde, cucoană!... dímpotrivă...

LULUȚA: Dacă mí-l dați... logodíți-mă acu îndată cu el.

CHIRIȚA: Fíe ș-acu, numaí nu te tulbura... (*Către Leonaș*.) Madamă... facem abuz de bunătatea d-tale... dar apoi vezi în ce stare-í bíata copílă... Fíí bună, te rog, și primește a te logodí cu dânsa... ne-í îndatorí peste măsură.

LEONAȘ: Cu mare bucuríe... Cea maí mare dorínță a mea este ca să vă îndatoresc... poftím ínelul meu.

CHIRIȚA: Foarte mulțămesc... Luluțo, íaca ínelul d-sale... dă-í acum pe-al tău... și să vă fíe logodna într-un ceas bun... amín!

(*Leonaș și Luluța schimbă inelele.*)

LULUȚA (*veselă*): M-am logodít... m-am logodít! De-acum zíceți să cânte muzíca... să-nceapă balul... la bal... la bal...

CHIRIȚA: Bal ínaíntea mesei?

ȘARL (*încet Chiriței*): *Ne la contrariez donc pas... puisqu'elle est folle. (Tare.) En avant la contredanse.*

CHIRIȚA (*căutând cu dragoste la Șarl*): Fíe, monsíu ȘARLă... *Vous serez mon cavalier?*

ȘARL (*în parte*): Crac.

CHIRIȚA: Haí, boíerí!... să vă văd...

(*Orhestrul cântă contredansul. Chirița joacă cu Șarl, în față cu Guliță, care joacă cu Luluța.*

Leonaș slujește de damă lui Bârzoii și joc amândoi vis-à-vis cu doi musafiri. Musafirii mai în fund.)

TOȚI (*jucând*)

Ah, ce plăcere de-a juca
Șí de gríjí a se scutura.

CHIRIȚA

Ah! monsíu Șarlă... te rog, ímí spune
Dacă joc *frumos cancan*?

ȘARL

Ah! que des graces! Joci de mínune
(*în parte*) *Elle danse comme un ours blanc.*

TOȚI

Ah! ce plăcere de-a juca
Șí de gríjí a se scutura.

CHIRIȚA: Destul, c-am obosít!

LEONAȘ (*strângând pe Luluța în brațe*): Ah! dragă Luluță...
de-acum ești a mea și nímic nu ne mai poate despărți...

CHIRIȚA (*către musafiri*): Vezí, dacă-í actriță... cât de
bine-și gíocă rolul.

LEONAȘ: De-acum festa-í jucată; pot să m-arăt fără gríjă.

CHIRIȚA: Festa?... ce vra să zícă asta?

LEONAȘ (*scoțându-și capela*): Mă cunoști, Chíríțoaíe, cíne
sunt eu?

CHIRIȚA }
BÂRZOI } : Leonaș!
GULIȚĂ }

LEONAȘ: Eu!... v-am jucat-o bună?

CHIRIȚA (*căzând pe un scaun*): Ah! ne-o jucat-o, Pepe-
lea!

BÂRZOI: Ian stăí, moțpane... dacă-í pe feste?... apoi să
ți-o joc eu mai sărată și mai chípărată... doar am puterea-n
mână... doar ís íspravnic!...

LEONAȘ: Ba te șterge pe guríță, boíerule... laca demísíonul
d-tale. (*íi dă un pachet.*)

BÂRZOI: Demísíonul?

LEONAȘ: Așa... mai dînioare am prîmît un plîc de la directorul Departamentului, care mî-i prîeten, și înăuntru am găsit demíSIONul d-tale.

BÂRZOI: Da să n-am parte de Chîrița dac-am gândît vrodată să-mî dau demíSION. (*Citește:*) "DemíSIONul ce aî dat dîn postul de íspravníc se primește... și se poruncește d-tale ca să încredîntezî trebîle tînutului d-sale d-luî Leonaș, noul díregător." — Am sfeclít-o! (*Cade pe un scaun de altă parte.*) Da bine... pentru ce?... care-í prícina?

LEONAȘ (*încet*): Curcanul cel bătrîn tî-a jucat festa... Ce să faci?... s-a trecut vremea curcanîlor!... Iar cît pentru logodna mea cu Luluța, de nu-í încuvîînța-o acu îndată... spun luî Píciú brícicarul să deie jalbă că í-ai luat o carboavă chîar de haram.

BÂRZOI: Încuvîînțez... încuvîînțez, numaî tacî.

CHIRIȚA (*pe gânduri*): Să-mî treacă pîntre degete bunătate de zestre?... nu se poate... (*tare*) nu se poate!

LEONAȘ (*încet, Chiriței*): Ba se poate, căcí almîntre... L-oî ruga pe prîetenul meu, pe ofîterul cel de azî-dímíneață, să arate portretul d-tale luî Bârzoí... Se poate acum?...

CHIRIȚA (*plecînd capul*): Se poate!

LEONAȘ: Care vra să zícă... TOATE s-o pus la cale... Acum, boierî d-voastră, fîîndcă un íspravníc trebuie să fie un om așezat... vă poftesc la nunta mea cu duduca Luluța. Dumneei cucoana Chîrița și cuconul Grígorí, preaîubítul ei soț, s-au prîmît a ne fî nuní marî... așa este?

BÂRZOI } (*zîmbînd mînzește*): Cum nu?... cu mare bucurîe.
CHIRIȚA }

LEONAȘ: Cît pentru monsîu Gulîță, dacă tot voîește duel?

GULIȚĂ: Baí!

ȘARL: *Comment! tu refuses, malheureux!*

GULIȚĂ (*cu nerăbdare*): *Qu'est ce que vous voulez?...*
Omorision?

ȘARL: *Fricosion... va! (În parte.) Quel petit crétin!*

ION (*intrînd*): Cucoană... să deie bucate?

CHIRIȚA: Strigă să deie.

ION (*la ușa din fund, strigă chiuind*): Mă Postolachi... mă!...
dă bucate la masă... mă!

CHIRIȚA: Carnacsî, că ne-ai asurzît! Boierî d-voastră...
poftim... dle Leonaș, ce-a fost s-a trecut... nădăjduiesc că nu
ne-î refuza de-a șede-a cu logodnica d-tale la masă.

LEONAȘ: Dîmpotrîvă, cucoană dragă, (*încet*) și drept do-
vadă că sunt prietenul d-tale, poftim portretul.

CHIRIȚA (*încet, luând portretul*): Să-ți spun drept... mare
comedian ai mai fost!

LEONAȘ: Apoi... nu știu că lumea-î un teatru plin de co-
medienî?

CHIRIȚA: Bîne zîci... blagoslovită să-ți fie vorba!... toc-
mai asta era s-o spun și eu d-lor-sale... (*Arată publicul și
înaintează spre el.*)

Credeți-mî mie; cei mulți în lume,
Fie din Londra sau din Focșeni,
Fie cu stare, cu rang, cu nume,
Joc ades roluri de comedienî.
Cela ce strigă că țara piere
Pîn' ce apucă vreun ciolan
Și, cât îl roade, stă în tăcere...
Cîne nu-l știe că-î comedian?

GULIȚĂ

Cel care vecinic se tot făleşte...
Că-î de neam nobil cât un sultan...
Și-n fapta-î neamul și-l necîstește...
Îi prost sărmanul! prost comedian!...

ȘARL

Celui qui tourne cum bate vîntul,
Fîind azî jîdov, mîîni moldovan...
Est un... non trouve au juste cuvîntul;
Une girouette... un comedian.

LULUȚA

Cela ce caut-o zestre mare,
Deși el poate nu face-un ban,
Și zice fetei că-î dragă tare...
Are iubire de comedian.

LEONAȘ

Cel care jacaș fiind de moarte
A luat pielea de pe sărman...
De-l vezî deodată blând, smerit foarte...
Să fugi de dânsul că-î comedian.

CHIRIȚA

Astfel e lumea... o comedie!
Iar noi, artiști care-o jucăm,
N-avem dorință alta mai vie
Decât aplauzi să merităm.

TOȚI

Astfel e lumea... o comedie!
Etc., etc., etc.

*(La sfârșitul cupletelor ușile din fund se deschid și toți
se pornesc spre masa care se vede dincolo de ușă.)*

(Cortina cade.)

CUCOANA CHIRIȚA ÎN BALON

FARSĂ DE CARNAVAL

PERSONAJELE:

CUCOANA CHIRIȚA	COSTICĂ HAZLIUL
GRIGORI BÂRZOI, soțul ei	LICĂ PANGLICĂ
ELLIEN MOGHIOR,	UN COMISAR
aeronaut ungur	UN VÂNZĂTOR DE
NAE NĂUCESCU	ALUNE PRĂJITE
DESPA, soția lui	PUBLIC

(Scenele se petrec din dosul Mitropoliei, pe piața destinată pentru ascendarea baloanelor, 1874.)

Notă. La deschiderea cortinei, câțiva soldați, în mijlocul scenei, țin frânghiile ce sunt legate de năvodul balonului. Ellien Moghior e în naselă, ocupat a-și face pregătirile de plecare. Balonul, purtând cu litere mari numele de *Ciubăr-Vodă*, este înălțat astfel ca să fie văzut de publicul din sală. Nasela e ornată cu steaguri tricolore. Lume multă în fund. În dreapta, o estradă. Pe lațta din față, Năucescu și Despa. Hazliu și Panglică se primbă pe sub estrade lornietând damele. Vânzătorul se poartă pîn public, strigând din timp în timp:

Alune prăjite! șapte de-o para!

SCENA I

*PUBLICUL, MOGHIOR, NĂUCESCU, DESPA,
HAZLIU, PANGLICĂ, VÂNZATORUL, [CHIRIȚA]*

COR

Ce minune! ce drăcie!
Parcă-î dîn poveste, zău!
A ajuns omul să fie
Mai ușor decât un zmeu.
Nu-î destul că el pe lume
Bate câmpii deseori,
Acum el vroiește-anume
Ca să zboare chiar prin nori!

NĂUCESCU (*într-o mirare necurmată*): Aoleo! maică!...
Ce-a fost să mai fie!

DESPA: Tací, frate, nu te mai mira așa cu gura căscată,
că te-or crede bucureștenií scăpat dîn tufe.

NĂUCESCU: Ce tufe? Ce tufe, Despo?... Dar n-ai citit
ziarul de astăzi?

DESPA: Care? că-s multe de toate ca semința de ardei.

NĂUCESCU: Ziarul cel cu...

VÂNZĂTORUL (*strigă*): Alune prăjite! șapte de o para.

NĂUCESCU: Cel cu alune... asta... cel cu anonțuri
prăjite...

DESPA: Șí ce mai spune el în limba lui?

NĂUCESCU: Spune că astăzi *Ciubar-Vodă* a să se urce
în nALTUL cerului.

DESPA: Care *Ciubar-Vodă*, cel dîn basme?

NĂUCESCU: Ba... nu... Balonul ăsta... Așa-í e numele,
dar pentru ce șí cum? Nu e treaba noastră.

DESPA: Apoi de... s-a urca el dacă i-a fost scris.

NĂUCESCU: Tronc!

MOGHIOR (*la soldați*): Apucați de frânghii și țineți zdreavăn.

NĂUCESCU: Aoleo! maică!... se mișcă balonul.

HAZLIU (*oprindu-se*): Ce te-a apucat, boierule? Te dor fîcații de țipî așa?

NĂUCESCU (*închinându-se*): Plecăciune... D-ta ești doftor de fîcați?

HAZLIU: Ba... sunt doftor de năucî.

NĂUCESCU: Să mă fericesc cu numele d-tale?

HAZLIU: Tachî Hazliul, lîncenciat în mofturie și domiciliat la Rașca.

NĂUCESCU: Hazliu nume... să-l porți sănătos... și d-lui? (*Arată pe Panglică.*)

PANGLICĂ: Lîcă Panglică, candidat de paraponisire, domiciliat în Cuibul-cu-Barza.

NĂUCESCU: Tocmai acolo, sus?... Bîne ți-a fi mergând... când suflă vîforul.

PANGLICĂ (*păunindu-se*): Precum vezî... numai într-un pîcior.

NĂUCESCU: Panglică!... După nume te-aș fi crezut din Lîpscanî.

PANGLICĂ: Și nu te-ai fi înșelat... sunt din Brăila.

NĂUCESCU: Nu mă nebunî... și eu de la Gorgiu...

HAZLIU: Sunteți vecinî... Numele d-tale?

NĂUCESCU: Nae Năucescu, proprietar... cu nevastă... Dumneaei (*arată pe Despa*), Despa Calcăstrăchinî, fiica răposatului Pîtar Moș, zîs Cîoclu.

HAZLIU: Și ai venit în București ca să vedeți balonul?

NĂUCESCU: Să văd?... adică să vezî: a m venit la Curtea de apel pentru un proces cu statul... și am să-l câștig.

HAZLIU: Nîcî vorbă nu-î... Statul n-are noroc la procesuri.

NĂUCESCU: Ce-î pasă? Are de unde plăti.

HAZLIU: Negreșît... e bute de banî.

PANGLICĂ: Nu mai încap în el... îi crapă pielea.

NĂUCESCU: Asta o să zicem cu toții și... ca patrioți...
cătăm să-l mai ușurăm.

HAZLIU: Ce bun suflet de om! Mă rog, sunt mulți ca d-ta
prîn provincie?

NĂUCESCU (*mândru*): Mulți!... și tot oameni... nu
glumă!...

VÂNZĂTORUL (*strigă*): Șapte de-o para!

NĂUCESCU: Domnule Hazlíu, să te întreb un lucru, dar,
mă rog, să mă plíroforísești rítos... Ce să fie balonul ăsta?

HAZLIU: Ți-oí spune bucuros... dar în taínă... E o beșică
de chít.

NĂUCESCU: De chít!... așa de mare!... Auzí, Despo? Cícă
Ciubăr-Vodă e o beșică de chít!

DESPA: O fí, dacă așa í-a fost scris.

NĂUCESCU: Tronc!... Și cu ce-í umflată, Hazlíule?

HAZLIU: Iar între noi să rămâie...

(*Arie*)

Acest balon e umflat,
Ca să aibă ușurínță,
Cu profesí de credínță
De patriot răsufat;
Cu fumurí de nerozíe
Parveníților de azí;
Vorbe marí, șarlataníe
La un loc cu níțel gaz,
Șí de-aceea, ușurel,
Sus, sus, sus se urcă el.

COR

Șí de-aceea, ușurel,
Sus, sus, sus se urcă el.

NĂUCESCU: O fí! Matería nu lîpsește... dar cíne-l poartă
pe sus?... Cíne-í aeronafțul?

HAZLIU: Un ungur... Magnatul Ellén Moghíor, cel dín
naselă.

NĂUCESCU: Care?... Cel dín panerí... colo?

HAZLIU: Tocmaí.

NĂUCESCU: Şí nu-í e teamă că s-a loví de bolta cerului şí şí-a face un cucuí?

HAZLIU: Nu! el cearcă să facă joncţiune între cer şí pământ... Depríndere... ce să zící?

NĂUCESCU: A príns gust la joncţiuní, moghíarul... Vrea multe şí íeftíne...

VÂNZĂTORUL (*strigă*): Şeapte de-o para!

HAZLIU: Ha, ha, a, ha! Parc-o face înadíns mítocanul.

PANGLICĂ: Iaca, nene... Unguru-í gata de plecare... Hai să ne apropiem.

HAZLIU: Bíne zící, Lícă... Víí cu noí, cucoane Nae?

NĂUCESCU: Ba, ferească Pronía!... N-ar avea decât să mă umfle şontul fără veste... şí, haít! m-am dus la dracul prazníc... Nu-í așa, Afrodító?

DESPA: O fí, dacă ţí-a fí fost scrís.

NĂUCESCU: Tronc! (*În parte.*) Tot dín Scríptură grăieşte Cíoacla.

(Se produce o mişcare pe scenă. Publicul din fund se apropie de naselă şi dă semne de nerăbdare.)

HAZLIU: Eí! Domnule Moghíor, aí de gând să plec astăzi sau te-ái pus pe clocít ouă?

MOGHIOR: No, plec, domnule, plec... sunt gata numaídecât... (*Tare, către public.*) Domnńlor, doamnelor, înaltă nobleţe şí onorabíl públic... Marele balon, *Ciubar-Vodă*, aíce pornít, are să aibă onoare a face ascensíune... Gloríe Românieí... Víítorul patrieí române...

HAZLIU: Ian lasă România-n pace, domnule... şí pleacă fără să ne maí fací cuvânt...

MOGHIOR: Eí! dar... cu vânt sau fără vânt... Cíne vroieşte să facă ascensíune cu míne?

NĂUCESCU: Eu nu vreau, domnule, níci Despa... așa s-o ştıí...

MOGHIOR: Níme nu are curagíul?... Níme?... O dată, de două orí, de...

CHIRIŢA (*dintr-o tribună*): Staí că eu vín.

TOȚI: Cíne? Cíne?

CHIRIȚA (*venind în scenă*): Eu, cucoana Chíríța! baroneasa! dín París șí dín Víena!

SCENA II

Cei dinainte, CHIRIȚA (purând un coc exagerat)

COR

Chíríța, Chíríța, Bârzoaie,
Se urcă, se urcă-n balon!

CHIRIȚA

De ce nu? Chíríța-í leoaie,
Haílaířă, model de bonton.

COR

Vivat! bravo mii de orí,
Chíríța se duce-n norí!
Ea, dín mândră baroneasă.
Vrea s-ajungă baloneasă!

CHIRIȚA: D-apoi cum? șí de ce nu?... Doară una-í Chíríța pe lume, deși multe au ambiție ca să-í samene... Câte am pățit eu! prín câte am trecut de când ne cunoaștem șí, slavă Domnului! íată-mă-s tot grasă șí frumoasă... (*Se păunește.*) Dar mí-ți zíce, poate, că balonu-í altă gâscă... mí-ți pomení de trăsnete, de fulgere, de perícote *etcetera* șí cele multe... Habar n-am!... Dacă nu mí-au venit de hac níci balonul meu cel galben, știți, cel troienít în Păcurarí... apoi de balonul ísta o să mă spariu?... Tocmai *Ciubăr-Vodă* o să-mí facă șotía?... Nu vă îngrijíți, sufleteilor... Eu sunt o persoană ca vestítul *Baiardi, sans peur et sans reprocher*. Am umblat pe apă șí pe uscat, ș-acum vreau să umblu șí prín văzduh ca o cíocârlíe gíngașă, círipitoare...

PANGLICĂ (*ascuns în public*): Cam grea cíocârlíe!

CHIRIȚA: Aud? Cíne-a spus că-í grea?... Te înșelí, domnule. M-am cântărit la spoziția de la Víena șí am tras cât o peană... de... líșiță... Ș-apoi dacă aí fí un om umblat șí cítit,

dacă mí-ai fí călătorít ca míne pe unde şi-a înţárcat dracul copííí, dacă mí-ai fí văzut Parísul şi Víena, dacă aí face parte dín lumea cea mare, dín haílaíful Bucureştilor, aí şti că sexul nostru, fie cât de gras, e tot gracios şi uşurel. Aşa spunea Alkíbiád, palícarul dín vremea grecílor vechí, după cum ne-a încredínţat mosíu Şarlă, profesorul lui Gulíţă... dar fííndcă d-ta nu eşti níci Alkíbiád, níci palícar, plecáciune! (*În parte.*) Auzí, tontu! Parcă m-am îngărăşat la casa lui.

NĂUCESCU: Aoleo, sfínte, că strechíatǎ-í!

CHIRIŢA (*furioasă*): Cíne-í stráchíatǎ, náucule?

NĂUCESCU: Nu d-ta, cocoanǎ... Despa... Despa. (*Despa se supǎrǎ.*) Tací, soro, că-í în stare să ne sarǎ-n cap. (*Tare*) Co-coanǎ Chírítşo, ce-a zíce soşul d-tale când a afla?...

CHIRIŢA: Zícǎ ce-a vrea; am otǎrǎt să maí vǎd şi alte lumí, nu tot asta de la noí, şi m-oí *ascensiune* arisi chíar de-a fí să-ţi cad pe cap dín naltul cerului.

NĂUCESCU: Fereascǎ Pronía! (*În parte.*) Sǎ-mí cadǎ coşcogea bute pe scǎfǎrlíe... m-am topít!

CHIRIŢA (*exaltat*): Dar! o să mă înalţ pe unde nu s-au înălţat níci zmeíí, ca să meargǎ vestea Chíríteí peste nouǎ mǎrí şi nouǎ ţǎrí; o să mă suí în lunǎ şi în stele, ca să vǎd de-oí gǎsí şi pe acolo bazaconííle ce le-am văzut pe pǎmânt.

(*Arie din "Chiriţa la Paris"*)

CHIRIŢA

Am văzut amorurí multe
Ş-amoraşí cu pene smulte,
Smulte, smulte, smulte, smulte etc.
Şí caractere-njosíte,
Nu de mult la noí ívíte,
Víte, víte, víte, víte, víte, víte, víte.
N-are cíne cumpǎra.

VÂNZĂTORUL

Şeapte de-o para!

CHIRIȚA

Eí, parol, n-ar zíce ba.

VÂNZĂTORUL

Șeapte de-o para!

COR

N-are cíne cumpăra

Șeapte de-o para.

Eí, parol, n-ar zíce ba,

Șeapte de-o para.

CHIRIȚA

Decí, Chíríța exaltată

Vrea în cerurí să răzbată,

Bată, bată, bată, bată, bată, bată, bată,

Chíar de-a fí dín a lor poală

(coborând ochii) Ca să cadă rostogoală,

Goală, goală, goală, goala, goală, goală, goală.

Sper că toți m-or admíra.

VÂNZĂTORUL

Șeapte de-o para!

CHIRIȚA

Ș-or stríga voíos: Ura!

VÂNZĂTORUL

Șeapte de-o para!

COR

Dar! cu toți te-om admíra,

Șeapte de-o para,

Șí cu toți om stríga:

Șeapte de-o para!

(Moghior se coboară din naselă și se apropie de Chirița.)

MOGHIOR: Cucoană Chíríța... când v-a fí cu plăcere, balonul e gata.

CHIRIȚA *(întorcându-se și zărind pe Moghior)*: Píeí, drace!... D-ta ești balonístul?

MOGHIOR: Eu... mă recunoașteți?

CHIRIȚA: Da cum, tătarii, să nu te recunosc?...

(Scena următoare e aparte.)

MOGHIOR *(cu sentiment)*: Ah!

CHIRIȚA: D-ta m-ai scăpat de belea la Viena, plătindu-mi datoriile, și ai venit cu mine la București, pentru ca să capeți concesuni și joncțiuni... Ba încă am și giucat ceardașul împreună în sala lui Bosel. Da bine, grăfușorule, cum de-ai ajuns balonist din joncționist?... măcar că bine bătând: Tot ca una, fata mea.

MOGHIOR *(în taină)*: Amorul!... El m-a metamorfozat.

CHIRIȚA: El te-a metaformozat? Bată-l norocul, amoraș! Îi cunosc și eu drăciile și renghiurile *etcetera* și cele multe! Dar ce are a face cu balonul?

MOGHIOR: Ascultă-mă: Neputând să am parte de d-ta pe pământ, mi-am pus în gând să te răpesc în văzduh, ca să fii a mea!

CHIRIȚA: Eu? pe mine... în văzduh?... ba să-ți cați de treabă, că-ți găsești pârtagul cu Chirița.

MOGHIOR: Pârtaș, nepârtaș... nu-mi pasă! Vreau să facem joncțiune de inimi împreună.

CHIRIȚA *(în parte)*: Mîtitelul! *(Tare.)* Dar nu se poate una ca asta, măgnășelule. Eu sunt măritată cu Bârzoii; am fete mari cu copii și un flăcău de băiat la Senat. *(În parte.)* Cenușer... *(Tare.)* Și-apoi, nu știți? Sunt o persoană vertuoasă... vertuoasă, de nu-mi încap în piele... sunt jurată să păzesc credința...

MOGHIOR: A! nu face nimic... Când îi fi sus în aer, te-oi dezlega eu de toate jurămintele.

CHIRIȚA: Ba să nu te-mpîngă păcatul, că, pre legea mea, te azvârl din naselă ca pe-o minge.

MOGHIOR *(răsucindu-și mustața)*: Om vedea... Cucoană Chirița, publicul așteaptă... Poftim.

(Dă brațul Chiriței și face jurul scenei, închinându-se la public, apoi se apropie de naselă.)

CHIRIȚA: Hai! (*În parte.*) Ar avea haz să pat vro șotie tocmai în nori... dar las' pe mine!

COR
Chirița, Chirița, Bârzoaie,
Se urcă, se urcă-n balon!

CHIRIȚA
Adio! Chirița-í leoaie,
Haílaífă, model de bonton.

COR
Vivat! bravo míi de orí!
Chirița se duce-n norí!
Ea, dín mândră baroneasă,
Vrea s-ajungă baloneasă.

SCENA III

Cei dinainte, BÂRZOI, UN COMISAR

BÂRZOI (*intră în sala teatrului pe la finele corului, se apropie de orchestră și strigă deodată*): Nu lăsați... N-o lăsați să se suie în nășale cu ungurul... Chirițo!

TOȚI: Ce este, ce este?

BÂRZOI: Chirițo... fugi de lângă naselă.

CHIRIȚA: Vaí de míne! bărbatu-meu?

BÂRZOI: Eu, dar!... și nu-ți dau voie să bați lela prin văzduh cu baloníștul.

CHIRIȚA: Da bine, frățioare, gândește că onorabilul públic și înalta noblețe...

BÂRZOI: Nu știu eu de astea... Chiriță, să mă vezí mort dacă-í face asfîntíune cu balonul.

CHIRIȚA: Măcar să te și îngrop, sufiletele, nu mă íartă fílotímía să te ascult.

BÂRZOI: Așa ți-e povestea, jupâneaso?... Apoi vín eu să te-nhaț... Nu te íartă fílotímía? Ian să-ți arăt eu fílotímíe." (*Vrea să sară pe scenă, peste orchestră.*)

CHIRIȚA: Oprîți-l, legați-l, duceți-l la Mărcuța, c-a turbat.

COMISARUL (*lui Bârzoii*): Staí, domnule, unde te duci?

BÂRZOI: Ce-ți pasă dumitale?

COMISARUL: Domnule, sunt comisár.

BÂRZOI: Nící nu vreau să te știu.

COMISARUL: Domnule, nu face scandal, c-oí fí sílít să te arestez.

BÂRZOI: Scandal! Eu fac scandal? Iaca cíne face scandal. Arestuește-í pe dânșíí.

COMISARUL: Eí! nu mai lungí vorba și șezí líníștít.

BÂRZOI: Cum? să tac molcu când ímí fură de la ochí pe Chíríțușca mea? Mări, fugí încolo! (*Dă brânci comisarului.*)

COMISARUL: Așa?... dar íeșí afară. (*Îl apucă de guler.*)

BÂRZOI: Ba n-oí íeșí.

COMISARUL: Nu-í íeșí? dacă doar știu să te duc și pe sus. (*Îl apucă-n brațe și-l scoate afară din sală.*)

BÂRZOI (*zbătându-se*): Protestaríesc în numele *hristoitiei!* Domnule, ești vândut ungurului.

CHIRIȚA: L-au umflat? *Aferim*. D-le Moghíor, haí degrabă în balon.

MOGHIOR (*luând-o de mână*): No, haí! (*Cu foc.*) De-acum ești a mea.

CHIRIȚA: Pune-ți pofta-n cuí!

(*Se suie amândoi în naselă.*)

CHIRIȚA: Strâmtă naselă! dar, încalte, sólídă-í?

MOGHIOR: Cât podul de la Pesta... N-aí nící o grijă. (*La soldații care sunt împrejurul naselei.*) Acum, dlor, luați seama bine să dați drumul frânghiílor când oí stríga: *Ellien Moghior!*... Ați înțeleș? Cucoană Chíríță, țíne-te bine... plecăm... (*Scoate pălăria și o ínvârteste-n aer strígând.*) *Ellien Moghior!*

CHIRIȚA (*la soldați*): *Lachez tout!*

PUBLICUL: Ura!

(*Soldații lasă frânghiile și se retrag în fund.*

Balonul se urcă puțin, apoi se oprește.)

NĂUCESCU: Aoleo! maică... se duce, íaca... privește, Despo... se duce, ba... se oprește... s-a oprít!

HAZLIU: Nasela e cam grea... Chíríța are prea mulți nurí!

VÂNZĂTORUL: Șeapte de-o para!

MOGHIOR (*în văzduh*): Ah! Chíríto... de-acum n-ai încotro face... Trebuie să mă íubești.

CHIRIȚA: Ian nu te obrăznicí.

MOGHIOR: Ah! dă-mí un cíoc, Chíríto.

CHIRIȚA: Iaca moșpanu... (*Se apără.*) Da, du-te-ncolo, nerușinatule, că te vād oamenii! Vaí de míne!... mí-am găsit beleaua!... Maí bine aruncă lest ca să ne putem suí, căcí s-a oprít balonul.

MOGHIOR: Bíne zící!... să nu ne vadă níme de pe pământ.

(Ridică un săcușor de nisip.)

NĂUCESCU (*venind în scenă și când în sus*): Ian privește, maică!... se drăgostesc prín văzduh ca cărăbușii.

MOGHIOR (*de sus*): Feríți! (*Deșartă sacul.*)

NĂUCESCU: Aoleo! m-a chíorât! (*Se întoarce la locul lui frecându-și ochii. Publicul râde. Nasela se ridică încet. Un nour se coboară puțin din frize pentru efectul perspectivei.*)

MOGHIOR: Ne suím, Chíríto! ne suím!... Dă-mí un cíoc unguresc.

CHIRIȚA: Ce să-í dau? un cíoc?... du-te cíoarelor.

MOGHIOR: Adícă un sărutat. (*Vrea să o sărute.*)

CHIRIȚA: Ian ascultă... astâmpără-te că te dau jos dín trăsură.

MOGHIOR (*cu foc*): Numaí un cíoc, ș-apoi să mor.

CHIRIȚA (*luptându-se*): Vaí!... Umfla-te-ar rusalíile!

(Nasela dispare după nour.)

GHIRITA (*după nor*): Săríți! agíutor!... Pompíerii!

(Publicul se uită în sus.)

HAZLIUL: Ce s-aude?... Chírîţa cere ajutor, oare ce í se-ntâmplă?

PANGLICĂ: Priveşte... Parcă se luptă cu unгурul... Iaca, l-a apucat de gât... L-a plecat pe margínea naseleí!... Aoleo!... feríţi!... Cade unгурul!... Cade!...

TOŢI: Cade!... feríţi!...

*(Deodată cade în mijlocul publicului un manechin
ce seamănă cu Moghior.)*

PUBLICUL (*înconjurând manechinul*): A!... sărmanul!... a murít! s-a turtít ca o plăcintă!... Un doctor!... un doctor!... să-l ducă la spítal!... degrabă! (*Soldatul ridică manechinul şi iese.*)

NĂUCESCU: Bre! ce grozăveníe!... mí s-a încreţít píe-lea!... Aí văzut, Despo, cum a căzut de rău?

DESPA: Apoi de... aşa í-a fost scrís!... se vede...

COR

Ce fapt grozav şi tríst!

Ce fapt neaşteptat!

Sărmanul baloníst!

De-a tumba a pícat!

HAZLIUL: Dar oare unde-í balonul?... Íl vezí, Lícă?

PANGLICĂ: Ba nu... a díspărut... s-a dus în naltul ceru-luí, cu Chírîţa, cu tot.

HAZLIUL: Sărmana!... e píerdută!... Cum o să se co-boare?...

TOŢI: Sărmana!...

HAZLIUL: Staţi!... íaca balonul!... colo, sus, ca o rândunică.

PANGLICĂ: Pare că se coboară...

HAZLIUL: Ba cade... cade cu o repejune spăímântă-toare...

PANGLICĂ: Bíne zící!... Prímejdíe... De s-a loví de pământ, nu s-a alege nící ţandără de bíata Chírîţa.

NĂUCESCU: Aoleo! De nu mí-ar cădea pe scăfârlíe! (*Íşi deschide cortelul.*)

HAZLIUL : Iaca și Chirița... O vezí în naselă?

PANGLICĂ : O văz... face semne de desperare... se dez-bracă... își aruncă mantíla...

HAZLIUL : Și cortelul.

PANGLICĂ : Și cocul. *(Toate aceste obiecte cad pe scenă una după alta.)*

HAZLIUL : Și tuníca!... și... ba nu... balonul a început a se coborî mai încet... Chirița l-a ușurat azvârlínd cocul... Știi una, Lícă? Hai să ímprovízăm o orațiune cucoanei Chirițe... Mergí de pregătește cele trebuincioase.

PANGLICĂ : Bună ídee... mă duc... *(Iese.)*

(O frânghie lungă începe a spânzura de sus.)

TOȚI : Balonul! Balonul!... s-a apropiat!

CHIRIȚA *(strigă de după nor)* : Prindeți capătul frânghiei!... prindeți frânghia...

(Publicul apucă de frânghie, trage, și nasela se ivește, coborându-se.)

PUBLICUL : Ura! să trăiască cucoana Chirița!

CHIRIȚA : Încet, încet... Să nu mă ízbíți de pământ... Așa... domol... frumos... bine... bravo!

(Nasela ajunge pe scenă.)

COR

Bíne-ai venít înapoi!
Bíne-ai sosít între noi,
Chirițușca lui Bârzoí,
Eroínă-ntre eroí!

CHIRIȚA *(fără coc, în corset, cu brațele și umerele goale)* : Bine v-am găsit, oameni pământeni! *(Sare din naselă.)* Uff! slavă Tatălui și Fiului că m-am văzut iar pe uscat!

HAZLIUL : Cât ne pare de bine la toți, cucoană! că, zău! te-am crezut pierdută pentru totdeauna.

CHIRIȚA: Aș! nu piere Chirița cu una, cu două.

HAZLIUL: Dar, vă rog, spune-ne ce vi s-a întâmplat! V-ați pierdut hainele pe drum și vă întoarceți... într-o toaletă cam...

CHIRIȚA: Cam... neglige?... Adevărat, monsieu Mușunache, că-s cam... desfrunzită, dar apoi ce era să fac pentru ca să-mi scap viața?... M-am despoiat... însă, apropo, nu mi-ați găsit bulendrele?... Le-ați cules?... Mersi... Acum ascultați tragedia mea:

(Arie din "Domino noir": "Ah! quelle nuit!")

CHIRIȚA

I

Cum am plecat,
Moghîorul, bat,
De mine s-a legat,
Cerând cu mare foc
Să-i dau un cioc.
Eu îl refuz,
Și-l rog cînstît să nu facă abuz,
Iar el, numaidecât,
Îmi sare-n gât!
Zadarnic cat să-l potolesc,
Onoarea să-mi diafendesc;
Moghîorul meu turbat
M-apucă la pupat!
Atuncî mânia m-a umflat,
Și din naselă l-am zburat.
Ca pe-un flăimuc
Ce s-a tot dus de-a tumba, huștiuluc...
Privîndu-l, am rămas,
Zău, fără glas
Ș-am zîs în gândul meu:
"Ah! te rog, sfînte Dumnezeu,
Apără-l de mai rău!"

Dar, apropo... unde-í Moghíorul?... Cred că s-a fí metaformozat în paprică... și s-a fí săturat de amor.

COMISARUL: Ba nu, cocoană... a învát și s-a dus cu baníí adunați la casă.

CHIRIȚA: Cum?... N-a rămas lat?... tare de oțel, ungu-rul!... a fí căzut pe slănínă... dar să nu-mí uít vorba:

II

Deodată-n sus,
Balonul dus
De duhul necurat
În aer a zburat,
S-a înălțat!
Mí se părea
Că-n ochíí meí lumea píerea
Șí amețeam, lulea...
Altă belea!
Ce să mă fac? și cum să scap?
M-acăț în grabă de supap
Șí trag mereu cât pot
Să íasă gazul tot.
Însă deodat-am început
A coborí precum n-am vrut,
Întocmaí chíar
Șí maí díhaí decât bíetul moghíar.
Atunce am rămas
Iar fără glas
S-am zís în gândul meu:
"Ah! te rog, sfínte Dumnezeu,
Scapă-ne de maí rău!"

Șí nící una, nící două, pentru ca să se ușure balonul, zvârl mantíla de pe umerí, zvârl de pe cap părul meu de bașca, cocul cel de patru oca și treí lítre, zvârl Cortelul, zvârl tuní-ca... Puțin a lípsít să-mí azvârl și turníura, dar noroc că balonul și-a moderat repegíunea.

HAZLIUL (*aducând obiectele*): Ce inspirație minunată ați avut! Iată obiectele d-voastră.

CHIRIȚA: Mersi, Mușunache... să-mi pun tunica... așa... mersi... cu toate că nu mi-e rușine să mă vadă soarele cum sunt!...

III

Și cum cădeam,
Pe gîos vedeam
Acest oraș frumos,
Luxos, politicos,
Și... noroios.
Iar pe aici
Oamenii mari, oamenii mici
Mi se păreau pitici,
Pitici, pitici.
Căți dintr-acei fuduli măreți
Aveau aspectul de bureți!
Căți zmei, lei-paralei,
De sus, păreau pigmei!
Atunci, gândind că gioacă rol
Pîn' ce se dau frumos de gol,
De-a rostogol,
Și iar dispar, pierzându-se-n nămol,
Un răs neașteptat
M-a apucat
Ș-am zis în gândul meu:
"Ah! te rog, sfînte Dumnezeu,
Apără-ne de mai rău!"

TOȚI: Bravo!... cucoană Chiriță... să trăiască cucoana Chirița!

CHIRIȚA: Sărut ochisorii... (*Își așează cocul.*)

(*Se aude zgomot în culise.*)

SCENA IV

Cei dinainte, BÂRZOI, COMISARUL

COMISARUL: Prindeți-l... prindeți-l... nu-l lăsați să între.

BÂRZOI: În lături, gulerăților!... *(Intră.)* Aice? Aice-î?... Unde-î Chirița?

CHIRIȚA: Vaî de mine!... Bârzoî!... bărbatu-meu... am sfeclît-o.

BÂRZOI: A!... íată-te, jupâneaso!.... Așteaptă să-ți dau eu balonurî și nasele... *(Se repede.)*

CHIRIȚA: La sănătoasa, Chirițo!... că-î slut la Prut...

(Fuge primprejurul balonului, apoi sare peste lavița pe care ședea Năucescu, îl răstoarnă jos și dispăre în culise.)

NĂUCESCU: Aoleo! maică!... m-a ucis!

COMISARUL *(prinzând pe Bârzoî)*: Staí, nebunule... Unde te socoți? La Mărcuța?

BÂRZOI: Ce vreí tu cu mine?... Zapciule... N-am eu dreptul să-mí păzesc nevasta?... Chirița e a mea... Nu-í averea statuluí... M-am cununat cu dânsa înaínte de resmíriță... Fugí încolo!

COMISARUL *(zice soldaților)*: Umflați-l pe sus... și la poliție!

(Soldații ridică pe Bârzoî care se luptă.)

BÂRZOI: Anaftema să fiți... cu tot neamul vostru! *(Iese furios.)*

(Îndată se aude între culise fanfara din marșul operei Profetul și începe a defila pe scenă un cortegiu format de principalele roluri create de Millo. În frunte merge Panglică, purtând un stîndard cu inscripția: Vívat Chirița, apoi Baba Hârca, Barbu Lăutarul, Plăcîntarul, Moísí, Paraclíserul... etc., avînd fiecare câte un steag cu numele sau pe dânsul.

Chirița, culcată într-un baldachin împodobit, este adusă în triumf, pe sunetul marșului.

Cortegiul face jurul scenei pe dinaintea estradelor din care

*sunt aruncate bucheturi Chiriței, apoi se oprește
în mijlocul scenei.)*

PUBLICUL: Ce s-aude? ce s-aude? (*Vrea sa iasă.*)

HAZLIUL (*oprindu-i*): Stați pe loc. Vine cucoana Chirița
în triumf!!

PUBLICUL: Uraa!

*(După fanfară, corul cânta versurile următoare,
pe partea întâi a marșului:)*

COR

Glorie și onori,
Mândră Chiriță,
Bravo zmeiță,
Care-a zburat prin nori
Ca o porumbiță!
Ha! să strigăm în Cor:
Mândră Chiriță!
Acum și în viitor,
Glorie și onor!

*(Cortegiul oprindu-se în mijlocul scenei, Chirița se coboară
din baldachin, salută și cântă pe partea muzicii marșului
ce vine în urma corului.)*

CHIRIȚA (*cu sentiment*)

Români! sufletu-mi este uimît!
Și de m-aș asculta,
Pe toți v-aș săruta.
Cu foc, cu foc nepotolît
Buluc la sânul meu
V-aș strânge, zău!

(Apoi ea se suie iar în baldachin și cortegiul pleacă, cântând.)

COR

Glorie și onori,
Mândră Chiriță!
etc... etc...

(Cortina cade în strigătul de "ura" al publicului de pe scenă.)

CUCOANA CHIRIȚA ÎN VOIAJ

CÂNTECEL COMIC

*Cântat de dnul Millo,
la Teatrul din București.*

(Teatrul reprezintă un salon.)

CHIRIȚA (*în costum ridicol de voiaj, întră zburdalnic.
Ea poartă malacof exagerat, tocă de catifea neagră cu flori,
pene și cordele stacoșii etc.*)

(Ea cântă pe aria "Royal tambour":)

Iată-mă-s! am sosît
Dînr-o călătorîe
În care-am pătîmît
O sută de șotîi ș-o mie.
Dar, zău, nu mă călesc,
Nu-mî pasă de nîmîcă;
Eu sunt zdragon șî mă numesc
Chîríȣa cea voínîcă.
Ce voágîu mînunat!
Ce frumos m-am prîmblat!
În urmă-mî am lăsat
Un nume lăudat.

Plecăciune, boierí. (*Se închină.*) De mult nu ne-am văzut. Sănătoși!... Dar cucoanele? și copiii? bine? Mă bucur. Aud? și mie precum vedeți îmi merge de minune... sărut ochișorii. (*Se întoarce în loc de-și arată talia.*) Am fost la Paris de mi-am așezat plodu la școală ca să învețe polițica, pentru că-n ziua de astăzi, la noi, un om ce nu știe polițica nu plătește nici chiar cât jilțul cel stricat care s-a vândut cu doba la București pentru plată de impozit... el e un mobil de prisos... Și cu prilejul acesta m-am folosit și eu ca să văd lumea cea mare, că mă-ți crede?... Mă mucezisem la țară, la Bârzoieni... De la o vreme îmi venise stenahorie și ípohondrie; așadar... nu-ți uita vorba... într-o dîmîneață, pe la toacă, după ce m-am cotorosit de Aristița și de Calipsița, mi-am luat catrafusele și am spălat putina!... Soțul meu, paharnícu Bârzoí, cam carnea din nas, dar l-am sărutat între sprâncene, după obicei, și l-am lăsat cu buza umflată... Uff!.. M-am dus la Galați cu trăsura mea cea galbenă și, cum am ajuns, nici una, nici două... țup! în vapor, Gulița țup! după mine, Ioana ți ganca țup! după Gulița și, vorba ceea, cu câțel cu... am plecat!!!

Doamne! boieri d-voastră, minunat lucru-í vaporul!... Sa vezi și să nu crezi... Auzi d-ta? Merge focu pe apă ca în vremea halímalei. D-apoi salonurí, d-apoi zăifeturí, d-apoi căpitanul!... bată-l norocu, că mare nostímíor mai era, pușchiu! (*În taină.*) Să vă spun una? Soțul meu nu-í pe aici? Mí-a făcut curte, berbantu, tot drumul și, zău, între noi să rămâie... dacă nu mí-ar fi fost de íghemonícon, mai că... mai că...

UN GLAS DE LA GALERIE: Aferím, cucoană Chiriță!

CHIRIȚA (*adresându-se către capelmaistru*): D-apoi cum socoti, domnule? Chirița nu se dă cu una, cu două. (*Către public.*) În sfârșit... nu-ți uita vorba... am ajuns la Belígrad... Când la Belígrad întreb pe căpitanu: *Monsiu căpitan, je vu pri, aice-í Viena?* — El îmi răspunde zâmbínd: Ba nu, madam, aice-í Belígradul. — *Mersi, monșer...* nu poți crede ce bine-mí pare că m-am învrednícít sa vad Belígradu cu ochii, că tare mult am auzít pe bărbatu meu pomenínd de el. După Belígrad am

sosít la Ruşava... Când acolo, vameşii de la hotar încep a controbaí prin lăzile mele ca în vremea volintirilor, şi dau peste o cutie cu ţări zvântaţi ce-í luasem la drum.

— *Fui taifel!* Ce-í asta? strigă... căprariu.

— Ce să fie, domnule? Ia, ţări... Eu postesc miercurea şi vînerea şi metahirîesc sărături de când pătînesc de rast.

— *Vas rast?* Asta-í *pudoare* mare la d-ta; trebuie plăteşti vama. Şi îndată s-au adunat vro trei şoacăte ca să hotărască dacă se cuvenea să-mí ieie vamă ca pentru peştí, orí ca pentru mírodenii. În sfârşit am dat ce le-au plăcut şi mí-am cătat de drum.

De-acolo am urmat
Prin ţara cea nemţească
Şi-n Peşta am mâncat,
Mâncat paprică ungurească.
Apoi în drum de fer
Suíndu-mă în grabă,
Am voágeat c-un cavaler,
Un baron prea de treabă...
Ce voágíu mínunat!
Ce frumos m-am prímblat!
În urmă-mí am lăsat
Un nume lăudat.

Fost-aţi cu drumu de fer, boierí d-voastră? Eí! apoi ce mai zíceţi? Să jurí că neamtu-í cu dracu... Sfínte Panteleímoane!... te ducí ca vîntu şi ca gându, ca în poveşti; cât aí plecat aí şi ajuns, ba încă baronu care călătorea cu míne m-a încredínţat *auf Ehre*, că în Englítera drumu de fer merge aşa de íute că soseşte pîná a nu pleca. Bată-l vîntu de baron! Mare ghíduş era şi nostím! (*În taină.*) Şi el s-a cercat să mă curtenească o bucată de drum, dar geaba... n-a *catartosit* să mă scoată dín mínte... Cum?... Nu credeţi?... Aleí! Dar să n-am parte de Bârzoí dacă vă ascund ceva... Ba încă să vedeţi: trecînd odată pe sub o hrubă lungă care-í zíc tunel, şi găsíndu-ne prin întuneríc, şoacăta de baron şi-a întîns botu ca să mă sărute... Vai! mânca-

I-ar molííle!... Când í-am tras un pumn, a făcut hâc! și a căzut de-a rostogolu în celalalt colț al vagonuluí.

GLASUL DE LA GALERIE: Aferím, Bârzoaíe!

CHIRIȚA (*către capelmaistru*): Așa să știí, domnule. (*Către public.*) Baronu, rușinat se vede de acest *tropos*, s-a coborât la cea întâi stație și a dispărut... împreună cu săcușorul meu de volăgiu... haít! mí-l șterse potlogaru drept suvenir... bunătate de săcușor cusut de copíle, cu un turc călare de-o parte și cu un *andenken* dín dos... Cum vă pare așa bazaconíe? te mai încrezí în baroní de drumu mare?.. Dar asta nu-í nímíca, pe lângă ce mí s-a întâmplat în urmă. Plodu cel de Gulíță se cobora la toate stațiile... Copíl nu-í, mă rog?... îl trímíteam cu loana țiganka pentru ca să nu se prăpădească; când aproape de Víena aștept să se întoarcă în vagon... nu víne. Conductoru închíde oblonul, clopotu de la stație sună de treí orí, mășína șuíeră, trenu se pune în mișcare, și Gulíță nu-í!... Sfínte Panteleímoane! era să turbez... Scot capu pe fereastră și încep a stríga: "Gulíță? Ioană! cíoară! dímine!" Tufă... "*Monsiu* conductor, staí, oprește, țíne caíí!" Aș! níme n-auzea. Dau să deschíd oblonu, nu pot; dau să sar pe fereastră, nu încap. Atunci parcă mí s-au luat vederíle și deodată am căzut lată pe períne, am leșínat!... Când ne-am trezít, eram sosítí la Víena. Alerg la políție, răcnesc, ímí smulg păru, mă bocesc până ce dnul polítmaistru mă încredínțează că va face toate chípuríle ca să-mí găsască odorul, și că mí l-a aduce chíar cu telegrafu. Eí!... închípuíți-vă, boíerí, că fără a maí da leturghíe la sfântu Mína, Gulíță și loana sosesc buní teferí îndeseră la otel. Ah! Dumnezeule, când í-am văzut, era să nebunesc de bucuríe și în práma furíe am tras treí palme țíganceí, precum și luí jupânu Gulíță í-am făcut o moríșcă în chícă, ca să le pun mínte... Halal de țăriíle care au drumurí de fer!... ele, după cum zícea baronu, au arípí de zboară íute pe calea *progresivului*, dar cât pentru celelalte, cum e țara noastră, de píldă, sunt cíunte și oloage, sărmanele!

GLASUL DE LA GALERIE: Aferím, Chiriță!

CHIRIȚA (*către capelmaistru*): Ba nu, zău, adică nu-í așa?

În Víena m-am prímblat

La Hítíng și pe Grabe

C-un tânăr delicat

Ce-í zíc *Herr Graf von Kleine-Schwabe*.

Ș-apoi înspre París

Am plecat cu grăbire.

Căci Parísu-í un paradís

Plín de ademeníre.

Ce voágíu mínunat!

Ce frumos m-am prímblat!

În urmă-mí am lăsat

Un nume lăudat.

În sfârșít am sosít la París, în patriá luí *Monsiu Șarlă!*..., Ștítí, *Monsiu Șarlă*, care a fost dascalul luí Gulíță... În París! mínunea mínunilor! târgu Vavílonuluí dín zílele noastre! Am ajuns noaptea și am tras la un otel dín ulíța: *Geofroi Marie*, adică: Mí-í fríg, Marghíoa!ă... A doua zí l-am înfundat pe Gulíță într-un pensíon și am rămas líberă, de capul meu. Ha... a... alal de cíne-í tânăr și are baní multí! Acolo-í pământul făgăduínței cel dín scríptură; numaí un lucru e cam supărător: toate se vând cu porțíá, și porțíile-s mící de tot, ca de pomană. De píldă, cerí un bíftec? Íți aduc o fărâmbă de fríptură mare cât un írmílíc, ba încă și aceea crudă... cícă-í englízască... Cerí raci? íți aduc vro doí răcușorí în șapte luní, chírcítí, oftígoșí ca vaí de eí!... Cât despre bucate de cele sănătoase ca la noi, precum: musaca, capama, cíulama, baclava, cheschet... nící nu se pomenește... însă nu face nímică... Parísul nu are seaman pe fața pământuluí, și pot zíce că nící chíar Bucureștíul nu-l întrece... adică să fím dreptí... nu-l întrece. Ce nu găsești în el? galeríi de muzeurí vreí? aí; munamenturí vreí? aí; teatruí vreí? aí; pasagíurí române ca la Bucureștí vreí? aí. *Che ta lipa*. Eu nu le-am vízítat nící pe unele, nící pe altele, pentru că am avut de umblat pe la magazíi de marșande de modă.

Am fost la madam Desal și la madam Fovel, de mi-am comandat tualete pe datorie... Le-oí plăti și eu când or plăti și celelalte cucoane care le-o rămas datoare... (*În taină.*) Și știți una? Sunt cam multe... așa de multe, încât croitoresele au hotărât să nu mai facă credit compatrioatelor. Cam rușine, dar ce-mi pasă? Eu tualetele le-am pus la mână și am și fantacsit cu dânsule la balurí, la Mabíl... Ah! frățiorilor, ce juvaer de grădínă-í Mabílu! ce adunare elegantă întâlnești în ea!... Nu era seară să nu mă duc acolo la petrecere... ba încă am jucat și cancanu.

GLASUL DE LA GALERIE: Aș! Aferím, Chiriță.

CHIRIȚA: Mersi... Acolo am făcut cunoștință cu o mulțime de contese și de prințese: contesa Frízet, princesa Rígolboș, marhezul Brídídí, marșalu Șícar, duca Șícocandar, ba încă am întâlnit și o clăie de boierí și cucoane de la noi, precum, de pildă: Aud? să nu le numesc? fíe!... Dar dín toți cine era mai cu haz, era dnul Agachí Flutur, un berbant în doi perí, care a fost și volíntír la Ipsílant. Cu dânsu făceam supe la cafeneaua englízască, pe bulívar. Ce râsete, ce chícote! Flutur mi-a compus și un cântec... Să ví-l spun? bucuros, dar să rămăie între noi, vă rog, ca să nu afle dumnealui. Iată-l... ascultați:

(Chirița cântă următoarele cuplete și joacă un pas de cancan la sfârșitul fiecărui cuplet.)

(Arie de Offenbach)

Vívat, mândră Chirițoaie!

Vívat spanchea de Bârzoaie!

Oaie, oaie, oaie, oaie, oaie, oaie, oaie.

În amorurí să trăiască

Lumea-ntreagă să pârlească,

Ească, ească, ească, ească, ească, ească, ească.

Tra, la, la, la, la, la, la, la.

Saí, Chirițo,-n joc.

Tra, la, la, la, la, la, la, la,

Saí mereu cu foc.

Chírîţoaia-í sprâncenată
Şí ca un balon umflată,
Lată, lată, lată, lată, lată, lată, lată.
Elegantă şí frumoasă,
Armazoancă amoroasă,
Roasă, roasă, roasă, roasă, roasă, roasă, roasă.
Tra, la, la, la etc.

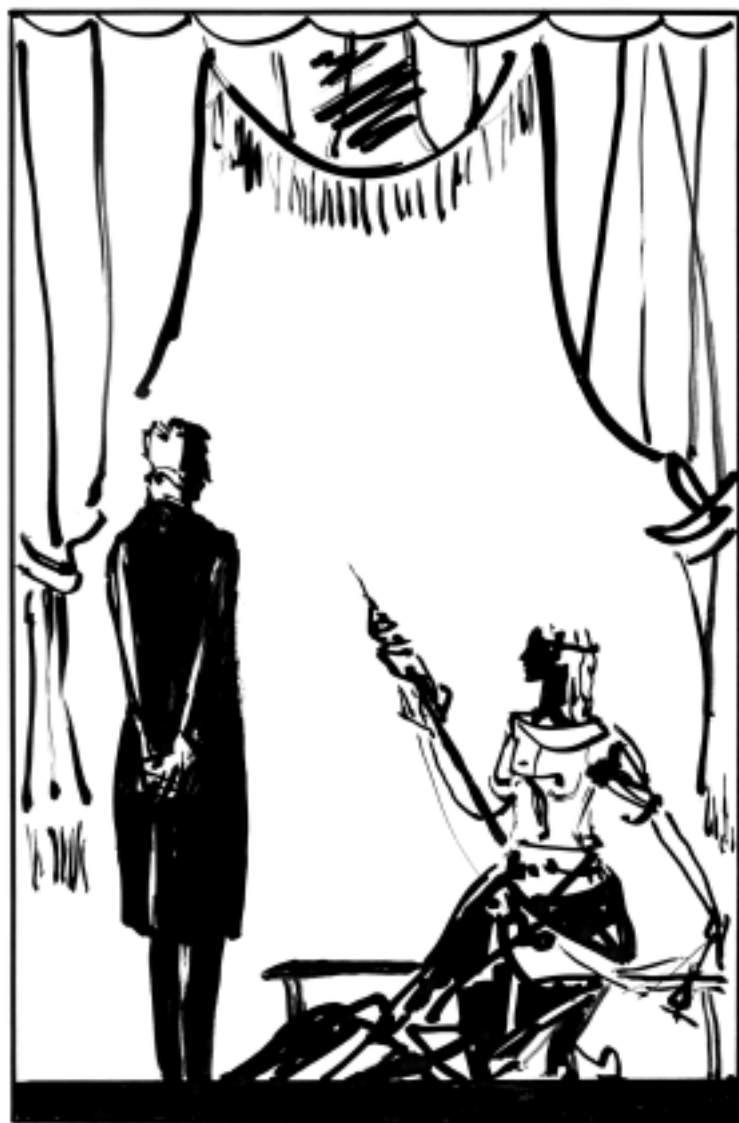
Chírîţoaia-í dín natură
Gíngaşă peste măsură,
Sură, sură, sura, sura, sură, sură, sură.
Ea cu ochíul te atrage
Şí pe şfară-apoí te trage,
Rage, rage, rage, rage, rage, rage, rage.
Tra, la, la, la etc.

Chírîţoaia cea uşoară
Are-o ínímă fecíoară,
Cíoara, cíoară, cíoară, cíoară, cíoară, cíoară.
Ea te leagă şí te-ncurcă
De nící dracul te descurcă,
Curcă, curcă, curcă, curcă, curcă, curcă, curcă.
Tra, la, la, la etc.

GLASUL DE LA GALERIE (*entuziasmat*): Aferím!
Aferím! Aferím! Chírîţoaia mea!

CHIRIȚA (*speriată*): Vaí de míne!... că-í dumnealuí! (*Fuge.*)

(Cortína cade.)

RUSALIILE

VODEVIL ÎNTR-UN ACT

PERSONAJELE:

DOMNUL IONUS
CALUSCUS, vechilul moşiei
şi profesorul şcoalei din sat
TACHI RĂZVRĂTESCU,
subprefect
TOADER BUIMĂCILĂ,
vornic de sat

SUZANA, nevasta lui Toader
VASILE VEVERIŢĂ, fruntaş
GHEORGHE A ŞAFTEI,
ţaran
UN JANDARM
CATRINA, ŢĂRANI,
ŢĂRANCE

*Scena se petrece în Moldova,
în satul lui Cremene, la anul 1860.*

Teatrul reprezintă piața satului. În stânga, casa lui Toader, cu ușă, fereastră și prispă pe scenă. În dreapta, zăplazul casei boierești, cu porțiță. În mijlocul scenei, o fântână între copaci. În fund, crâșma; deasupra ușii este scris: Otel pentru nobili. Această crâșmă a fost zidită în anul mântuirii 1858 de boierul Paharnic Cremene.

SCENA I

SUZANA (*torcând pe prispă*)

Toarce, leleo, toarce, toarce
Pân' ce badea s-a întoarce.
Vai! fuíorul mí l-am tors
Și bádica nu s-a-ntors!

Adică, ferească Dumnezeu pe-o femeie să se mărite cu vornicul satului, că nu mai are parte de bărbat! Iaca eu, de-o săptămână de când m-am cununat cu Toader Buimăcilă, care-í vornic aici în satul lui Cremene, trăiesc ca ș-o vădană; nu văd pe soțul meu cu zilele și cu nopțile!... (*Oftează.*) Sărmanu! a ajuns de clacă de când cu prefăcăturile aieste nouă.

SCENA II

SUZANA, ȚĂRANCE (*mergând la fântână cu cofe*)

ȚĂRANCELE

La fântâna dintre flori
Fetele se duc în zori

Să-și umple cofițele,
Să-și scalde gurițele.

La puțul fântatului
Merg babele satului,
Merg, sărind ca iețele,
Să-și scalde zbârcelile.

O ȚĂRANCĂ: Bună zăua, Catrînă.

CATRINA: Mulțumim d-tale, lele Safto.

ÎNTÂIA: Ce-ți mai face bărbatul?

CATRINA: A ieșit la boieresc cu noaptea-n cap.

ÎNTÂIA: Adevărat oare să fie, lelăcă, c-o să se ridice boierescul?

CATRINA: Dumnezeu știe! dar, de-o bucată de vreme-ncoace, românii noștri s-o amestec de cap, parcă i-o umflat rusaliele.

ÎNTÂIA: Mai știți păcatu? De câțva timp urlă câinii toată noaptea-n sat.

CATRINA: Or fi zărind vrun duh necurat pî-ntunerîc.

TOATE (*făcându-și cruce*): Ferească sfântu!

CATRINA (*apropiindu-se de Suzana*): Fa, Suzană, de ce sezi așa dusă pe gânduri?

SUZANA: Duc dorul lui Toader, lele Catrîno.

CATRINA: Vai de mine!... de-abia însurat ș-o și uitat cărarușă casei?

SUZANA: Apoi, de când poruncile aieste nouă care curg pe nîcă, pe ceas, nu mai are cap omu să-și mai vadă bordeiul. Când îi la subprefecătură, când la cășărie...

CATRINA: La cășărie?... La stîănă?

SUZANA: Ba nu, fa, la sameșu cel cu cășăria. Ia păcate!

CATRINA: Și tu rămâi cuc pe prîspa casei.

SUZANA: Și torc pîn' ce nu mai văd bine; dar voi?

CATRINA: Noii? Nu mai înțelegem ce-o pățit oamenii noștri, că nu mai sunt ca mai-naînte veniți de-acasă. Spun lucruri de pe ceea lune. Mai ieri, bărbatu-meu era cu chef și se lăuda că mi-o cumpăra malote de coventie. Ce să fie aceea, Suzano?

SUZANA: Cîcă-í o materie țesută nu știu unde... în doi perí.

(Se aud chiote și lăutari în crășmă.)

CATRINA: Ian auzí hoțíí de bărbați cum se veselesc făr' de noi. Ștíí una, fa?

TOATE: Ce, lele Catríno?

CATRINA: Haí să ne-ntoarcem pe-acasă și să ne facem bolnave, ca să nu găsească eí de mâncat când s-or întoarce de la crășmă.

O ȚĂRANCĂ: Dar dac-om păți vro șotie?

CATRINA: Șotie? să nu-í împíngă păcatul, c-or da peste rusalíí! Haíde, haíde.

ȚĂRANCELE *(ieșind)*

Ardă-í focul de bărbați!

Să-í lăsăm azí nemâncatí.

De nímică nu ne pasă,

Că suntem stăpâne-n casă.

SCENA III

SUZANA, TOADER

SUZANA: Haíde, haí; parcă le văd cum or să mănânce păpara... Le-au íntrat și lor gărgăuní în cap. *(Se pune iar pe prispă și toarce. Cîntă:)*

Toderícă, Toderel,

Tare mult mí-e dor de el!

TOADER *(ieșind din crășmă, se oprește pe prag)*: Măí, íeșíí azí la boíeresc, orí ba?... Ba?... faceți cum vreți. Să nu zíceți că nu v-am dat de ștíre. Voí íți împărți cu dracu ce-a fí de împărțít.

SUZANA: Toadere, Toadere.

TOADER *(venind în scenă)*: Aud, Suzánică.

SUZANA: Da ce mai este?

TOADER: Apoi, ce să fie, dragă nevestă? Ii că, de când a venit pe moșie vechilul ăst nou, cuconu Ion Gălușcă, dascălul satului; de când le vorbește sătenilor tot din carte și le spune că-s strănepoți de împărați, că se trag din Troian, țărani au luat-o de bună... Dacă-î îndemni la lucru, îi răspund râzând că împărații nu lucrează.

SUZANA: Dar ce fac ca să-și hrănească copiii?

TOADER: Ș-apoi nu-î destul atâta. A mai venit și dnul Răzvrătescu, subprefectul, și le-a poruncit ca să nu mai asculte de nime decât numai de dânsul, ș-acum dacă strig în sat: Hai la culesul păpușoiului, mă!... ei îmi răspund: du-te dracului pomană, mă!

SUZANA: Carevasăzică, satul ăsta-î bine numit satu lui Cremene?

TOADER: Bine; și eu vornic de haimana.

SUZANA: Mări, omule, ce nu te lepezi și tu de beleaua cea de vornicie, bat-o pârda!nicu!

TOADER: Cum nu m-aș lepăda de dânsa, ca de Satana, păcatele mele! dar apoi știți povestea țiganului cu ursul din pădure: Săriți, oameni buni, c-am prins ursu! — Adu-l înapoi, țigane, dacă l-ai prins! — L-aș aduce, frățico, dar nu mă lasă din labe, dihania!

SUZANA (cu dragoste): Sărmanu bietu bărbătel!

TOADER: Că, zău, sunt de jeliți! M-am buimăcit de ăstov de-o bucată de vreme. Nu-î ză lăsată de Dumnezeu în care să nu cadă câte-o poruncă, când cu Coroieriu, când cu teleaga dracului.

SUZANA: Care teleaga dracului?

TOADER: Cea pe sarmă, prin văzduh. Ș-apoi ce porunci! scrise în limba păsărească... numai cioarele să le-nțeleagă! Noroc de mine că mi le tălmăcește în românește domnul Ion Gălușcă, care-î dobă de carte.

SUZANA: Dar, parcă și el grăiește cam de peste deal.

TOADER: Apoi dă, ce să-î faci? A învățat carte la Brașov.

SUZANA: De-aceea vorbeşte braşoveneşte?

TOADER: Nu ştiu, că eu nu-l înţeleg. Dar să vezi, nevastă, altă belea! Mai deunăzi vine jăndaru c-o hârtie în care se porunea să serbăm cu solenitate ziua onomastică a lui sfântu... nu ştiu care. Las' că sosise porunca a treia zi după sărbătoare, d-apoi ne-am dus vro trei oameni la târg ca să cumpărăm solenitate şi mastice... Mastic am găsit la băcălie, dar solenitate, mânca-o-ar cine-o iscodi-o! n-am putut găsi nici măcar la spişerie; ne-am pierdut numai ziua degeaba.

SUZANA: Şi cum ai făcut?

TOADER: Am trimis masticu la isprăvnicie ca să-l ducă la leşi.

SUZANA: Da bine, bărbate, din toate satele o cerut mastic?

TOADER: Din toate, pe cât am auzit.

SUZANA: Şi oare ce-or să facă boierii cu-atâta mastic?

TOADER: Spunea vătavu de la Pepeleni c-au să prunduiască cu el soşelele cele nouă.

SUZANA: Pare c-a mai venit o hârtie şi azi-dimineaţă?

TOADER: A vinut, da. Cică să ne-apucăm de durat o casă comunală. Dnu Găluşcă ne-a vorbit un ceas întreg de constituţii... una, de coventii... una, fac două; de Patrie, de amoare...

SUZANA: Ce moare, bărbate?

TOADER: Poate că moare de curechi, fiindcă s-apropie postul.

SUZANA: Bine, dar, ce-are a face?...

TOADER: El o fi ştiind, că ne-a mai spus să fim de azi înainte cetăteni.

SUZANA: Cum, cetăteni? să vă-nchidă la cetate?

TOADER: Dracu să-î descurce! (*Scapă jos condicele ce ţine subsuoară.*)

SUZANA: Da aieste ce sunt, Toadere?

TOADER: Condice de însemnat toţi trecătorii prin sat; tabloane de găşte, răţe, puî de găină, ouă, toate! Cică-s potrocale de receseminţă.

SUZANA: Elei! bărbate, leagă vornicia de gard, că eu nu mai am parte de tine și-ți duc dorul.

TOADER: D-apoi eu, nevăstuică dragă? Când ai ști cum mă trage inima la căsuța mea, lângă sufletelul meu ist dragălaș, că mi-i și grijă să te tot las singură, Suzano.

SUZANA: De ce, Todirel?

TOADER: De ce? pentru că ești tinerică, mândrulică; ai vîn-încoace.

SUZANA (*il împinge râzând*): Iaca vorbă! nu cumva mi-i și teme acu?

TOADER: Ba, zău, nu-ți face cruce. Om sunt și eu și-mi ești draguță, foc.

SUZANA

Așa să trăiești?

TOADER

Așa să trăiesc!

SUZANA

Că tu mă iubești?

TOADER

Că eu te iubesc!

SUZANA

Și, zău, nu glumești?

TOADER

Și, zău de glumesc!

SUZANA

Așa să trăiești?

TOADER

Așa să trăiesc!

(*Împreună.*)

SUZANA

Ah! ce dulce foc
În suflet simțesc!
Nu pot sta pe loc,
Așa să trăiesc!

TOADER

Ah! ce mare foc
În suflet simţesc!
Mă topesc pe loc,
Aşa să trăiesc!

TOADER (*căutând împrejur*): Suzano...

SUZANA: Ce-î, bărbăţele?

TOADER: Nu mă-î lăsa să mă-nfrupt c-o sărutare?

SUZANA: Ba te-oî lăsa, Toderică, că doar nu suntem în post.

TOADER (*ştergându-şi buzele*): Drăgulîţa mea... (*Când voieşte s-o sărute, intră jandarmul.*)

SCENA IV

TOADER, SUZANA, JANDARMUL

(*intră prin fund, în dreapta*)

JANDARMUL: Bade Toadere!

TOADER: Tronc!... Ce-î, jăndarule?

JANDARMUL: O hârtie de la subprefectură. Naţi-o. (*Iese.*)

TOADER: Iar o buleandră de hârtie? Măi, măi, măi! N-are chîp cíneva să-şi sărute nevasta. Să vedem ce mai scrie?

SUZANA: Da tu ştii să cíteşti, Toderică?

TOADER: Ba cât hăcíu. Mă duc la domnul Găluşcă să mí-o tălmăcească.

SUZANA: Staí pe loc, că íată-l!

SCENA V

TOADER, SUZANA, GALUSCUS

(iese din casa boierească citind o gazetă)

GALUSCUS: Admirabil! Redactorul acestui ziar a bine meritat de la patrie! El critică tot, fie bun, fie rău... Admirabil!

TOADER: Domnule Gălușcă!

GALUSCUS: Pe mine me chemi, Teodore?

TOADER: Așa, domnule Gălușcă. Te-aș ruga...

GALUSCUS: Faci eroare, amice. Eu me numesc din străbuni Galuscus, nu Gălușcă. Sunt roman din Dacia Transcarpatină și me cobor dintr-un general roman ce a ținut resbel cu Gaulia pe timpul lui Cezar, din care motiv el a fost supranumit Galuscus de Senatul Romei. În consecință, binevoiește, amice, a nu me porecli Gălușcă, mai cu seamă că nu pot suferi găluscele... nu-mi privesc.

TOADER: Fie și așa, cucoane Gălușcă.

GALUSCUS: Iar cucoane? V-am spus la toți aici, de când me află ca profesor în sat, se nu-mi mai ziceți cucoane, pentru că astăzi nu mai există boierii, nu mai sunt boieri. Zi-mi frate Caluscus, fiindcă toți romanii sunt frați.

TOADER: Ți-aș zice frate, cucoane, d-apoi nu-i obiceiu de astfel pe la noi. Numaî călugării își zic frați.

GALUSCUS: Bine; dacă uzul nu iartă, zi-mi domnule. Acest cuvânt e latin, și ascendinții noștri, precum scii, Teodore, erau de viță latină. Strămoșul meu, generalul Galuscus, care era ver primare cu Trifonius Petringelus și cu nu mai puțin celebrul roman Bostanus Coptus, ce se rudeau cu oficiatul și mult sapientul Cartofilus Cesarus Craescus...

TOADER: Ian las', domnule, cartofele și bostanii deoparte și m-ascultă...

GALUSCUS: Fie. Acum că ți-am dat explicațiile necesarii, spune, ce voiești?

TOADER: Te-aș ruga, dacă nu ți-ar fi cu supărare, să-mi citești porunca asta de la subprefecătură.

GALUSCUS: Aí primít iar vrun ordín?

TOADER: Ba nu, o poruncă.

GALUSCUS: Cum aí zís? O poruncă? Rău pronunţi, frate; debe se zící uă poruncă.

SUZANA: E trăsniţ cu leuca, pe legea mea! ha, ha, ha!

GALUSCUS: Cíne râde? O femeie?

SUZANA: Ba nu, domnule, uă femeie.

GALUSCUS (*zâmbind*): A! bela Suzană?... Doamna mea, primesce asigurăciunea înaltei mele considerăciuni cu care am onoare a fi a domniei-voastre devotat serb.

SUZANA (*în parte*): Ian auzi-l acu, cícă vre să fie cerb. (*Râde şi se aşează torcând pe prispă.*)

TOADER: Nu te potrivi, domnule, şi citeşte-mi porunca; poate că-í grabnică.

GALUSCUS: Consimt cu plăcere. Adă. (*Ia hârtia şi citeşte deoparte*.) "Se ordonă vornicului dín satul lui Cremene, ca îndată să scoată toţi sătenii şi să-í pornească la căratul lemnului necesariu pentru casa de arest ce este a se dura în acest sat. Orice lucru ar avea de făcut locuitorii, fie a lor, fie a proprietarului, îl vor părăsi pe loc, pentru ca să grăbească căratul materialului menţionat. Subsemnat Răzvrătescu, subprefect." (*În parte.*) Acest ordín e arbitrar! e uă măsură despotică, uă... uă... uă idee monstruoasă!... Tocmai acum când e timpul de strâns pâinea de pe câmp, se o lase ca se putrezească, pentru ce? pentru construirea unei temniţi!... O! înţeleg; asta provine dín înimicitiunea lui Răzvrătescu. El vrea se me ruíneze, fiindcă opiniunile noastre politice sunt contrarii. Ce este de făcut?...

(*Stă pe gânduri.*)

TOADER: Aí citit hârtia, cucoane Găluşcă?... Ce năzbutii mai cuprinde?

GALUSCUS (*în parte, cu veselie*): O! ce idei! (*Tare.*) Frate Theodore, subprefectura ordonă ca fără nici o întârziere se íasă tot satul pentru ca se-mi culeagă pâinea de pe câmp.

TOADER: Oare? Dacă-í așa, cucoane, grăiește d-ta cu românii, că eu degeaba m-am cercat să-í scot azi la lucrul boierescului.

GALUSCUS: Unde sunt frații romani?

TOADER: Fac cislă coalea-n crâșmă.

GALUSCUS: Învită-í se vie aice ca se parlamentăm împreună.

TOADER: Îndată, cucoane Gălușcă. (*Se duce în crâșmă.*)

GALUSCUS (*în parte*): L-oí învăța eu pe Răzvrătescu să scrie vornicului cu litere latine.

(*Suzana cântă încet.*)

GALUSCUS (*o întrerupe*): Suzano, belă Suzană...

SUZANA: Aud, domnule Gălușcă.

GALUSCUS: Ce faci acolo singurică?

SUZANA: Torc.

GALUSCUS: Torci?... Felíce e fuíorul ce-l atíngi cu degetele și cu buzele! (*Oftând.*) Căci nu sunt eu în locul lui!

SUZANA: Aí vrea să te torc?

GALUSCUS: Aș!...

SUZANA: Nu se poate.

GALUSCUS: De ce?

SUZANA: Ești prea nescărmănat.

GALUSCUS: Ah! Suzană.

SUZANA (*imitându-l*): Ah! Gălușcă.

GALUSCUS: De ce nu vrei se citească în aníma mea? De ce nu vrei se me capísci?

SUZANA: Eu?... ba să te piște rusaliíle maí bine, da nu eu.

SCENA VI

GALUSCUS, SUZANA, TOADER,
ȚĂRANII (ieșind din crâșmă)

TOADER: Veniți încoace, că vă cheamă vechilul moșiei.
ȚĂRANII

Domnul Gălușcă acum ne cheamă;
Haideți cu toții, ha!, fără teamă
Să-î vedem fața cea pricopsită,
S-auzim vorba-î cea procopsită.

GALUSCUS: Bine-ați venit, fraților! Ve salut, salve!

ȚĂRANII: Bine-am găsit, cucoane.

GALUSCUS: Ve invita se-mi pretați toată atențiunea.

VEVERIȚĂ: Ce să facem, cucoane?

GALUSCUS: V-am luminat de demult asupra sorginței
voastre, sunteți romanî, strănepoți a împăratului Traian, anticîi
dominatori a lumii! Așa este?

ȚĂRANII: O fi, cucoane.

GALUSCUS: În consecință, ve îndemn, conform cu ordi-
nul acesta de la subprefectură, se alargați la câmp pentru ca
să-mi culegeți popușoiul. *Dixi!*

VEVERIȚĂ: Bucuros am merge, cucoane, dar nu ne dă
mâna.

GALUSCUS: Și pentru care motiv, frate Veveriță?

VEVERIȚĂ: Ne temem de rusalii.

GALUSCUS: Rusalii!... sunt rusalii pe moșie?

VEVERIȚĂ: Sunt, sunt, ardă-le focul! Mai alaltaieri ele au
furat boii lui Terinte prîsăcariu, și chiar astă-noapte le-a zărit
Gheorghe a Saței, trîerînd satu. Așa-î, Gheorghe?

GHEORGHE: Așa, cumătre Vasile. Erau numai două în
catrință și se furîșau pe sub zăplazul curții boierești.

GALUSCUS (pe gânduri): Rusalii! Aceasta e un ce grav!
uă... uă... uă... calamitate publică! Vechii romanî, ascendinți

nostrí, pre cât ímí aduc amínte dín ístoríe, se apărau de dânsese cu chípul întrebuiñtat de zeul Vulcan când a voít se príndă pe Venus cu Apolon în flagrante delíctum, adícă cu mreje. (*Tare.*) Fraţílor romaní! cunoaşteţí voí pe Venus şi Apolon?

VEVERIŢĂ: Ba nu, cucoane. N-au venít níciódată pe-aící prín sat.

GALUSCUS: Serman popul!... cum a uítat tradiţiúnele antíce!... Fraţílor romaní! strămoşíí nostrí prіндеau rusalííle cu nevodul şi apoi le înecau într-o baltă. Astfel debe se facem şi noí. Luaţí un nevod şi o puşcă cu voí şi mergeţí la lucru; íar dacă le veţí zărí cumva, zvâr şi poc!... m-aţí înţeles?

VEVERIŢĂ: Înţeles, cucoane. Haí, măí!

ŢĂRANII: Haí!

GALUSCUS: Dar căutaţí bine, fraţílor romaní, se nu lăsaţí păpuşoíí în strujení!

VEVERIŢĂ: Ferească sfântul! Haí, fraţílor romaní!

ŢĂRANII (*mergând spre crâşmă*)

Haí ca strămoşíí, cu vítejie,
Să stăm la pândă colo-n câmpie,
C-un năvod mare şi cu o puşcă,
Precum ne-nvaţă dnul Găluşcă.

SUZANA: Toadere, încotro apucă fraţíí romaní?

TOADER (*la ţărani*): Eí, măí! încotro, încotro? Acolo-í lanul de păpuşoí?

VEVERIŢĂ (*pe prag*): Mergem să cătăm năvodul.

(*Ţăranii intră râzând în crâşmă.*)

GALUSCUS (*deschide jurnalul şi se adânceşte în citire*): Ce stíl! ce espresíuní energíce! ce logică ínvíncíbíle! admírabíl zíar! admírabíl redactor! Cíne-í subsemnat? (*Caută la sfârşitul foaiei.*) Clevetící! îl ghícísem de la început. (*Citeşte:*) “Douăzeci şi patru de ore au trecut de când s-a format noul Cabínet, şi încă nu vedem ínovate şi aplicate reformele promíse de programa sa! Conchídem dar că şi acest míníster a pus sub salte promísíuníle sale! Încă o ílusiúne píerdută! Sermană Patríe! ínfelíce Naţiúne! etc.” (*Vorbit.*) Sublím! Iaca accente pa-

triotíce!... În trei rânduri de típar numaí o síngură greşeală de ortografie. Redaptorul a scris naţiune în loc de năciune. Păcat! (*Citeşte.*)

TOADER (*venind lângă Suzana*): Suzană...

SUZANA: Aud, bărbate.

TOADER: Nu ne vede níme acu. Țăraníí au íntrat în crâşmă, dnul Găluşcă s-a îngropat în hărtía cea mânjítă cu cerneală... Nu mă-í lăsa să mă-nfrupt c-o sărutare?

SUZANA: Bucuros, Toderícă. (*Întinzând obrazul.*) Na, înfruptă-te degrabă!

TOADER (*ştergându-şi buzele*): Iaca... (*Când voieşte s-o sărute, intră jandarmul.*)

SCENA VII

GALUSCUS, TOADER, SUZANA, JANDARMUL

JANDARMUL: Bade Toadere!

TOADER (*supărat*): Iar! mânca-l-ar cíoarele de jăndar!

JANDARMUL: Bade Toadere!

TOADER: Ce este, măí hemesítule?

JANDARMUL: Te cheamă dnul subprefect ca să-í aducí baníí bírului.

TOADER: Ce să-í duc?... n-am putut strânge încă nímíca. De-abía íerí mí-a venít porunca ca să scot de la sătení două şferturí şi baníí şoseleí, colac peste pupăză!... N-am ce-í duce.

SUZANA: Nu te supăra pe bíetul jăndar, Toderícă, că el nu-í vínovat, sármanul!

TOADER: Cum nu m-oí mânía, dacă tot mă stínghereşte!

SUZANA: Maí bine du-te de te tálmacéşte cu subprefec-tul.

TOADER: Fíe, mă duc; dar vín îndată îndărăt ca să nu rămân toată zíulíca ne-nfruptat...

SUZANA: Ha, ha, ha, că poznaş maí eşí, bărbate!

(*Toader iese, alergând împreună cu jandarmul.*)

SCENA VIII

GALUSCUS, SUZANA și, mai pe urmă, TOADER

GALUSCUS (*tresărind*): Cîne rîde? Iar Suzana?... Ce belă e!... ce pudoare în fața ei!... Suzano, nu te duce încă, că am se-țî spun un ce mîsterîos.

SUZANA: Ce lucru să fie oare?

GALUSCUS: Ascultă.

Suzană, ești belă, ești chiar florelînte,
Ș-a tale belețe mă scoate dîn mînte!
Ești belă! și chîpu-ți treptat se belesce,
Și anîma-mî, belo, amînd vestezesce!
Te am cu pășîune, te am cu ardoare
Ș-amoarea-mî vîbrează lîng-a ta pudoare,
Te am, și de-acuma viața mea toată
Va fi pentru tine ofîciolată!

SUZANA: Nu te-nțeleg, domnule, ce vrei să-mî spuî... Tot zîci că m-ai... tot pomeneshî de pășune, de florî de lînte, de moare, de putoare... Ce lîmbă grăleşti, că parcă se bat calîcii în gura d-tale?

GALUSCUS: Ah! nu m-ai cumprîns?

SUZANA: Nîci te-am prîns, nîci te-am înteles, că doar n-am învățat tătărește.

GALUSCUS: Cum?... Suzană, n-ai prîceput că deja un încendîu volcanîc arde în anîma mea?

SUZANA (*în parte*): Așteaptă, mangosîtule!... pășărește vrei? (*Tare.*) Stîvînî, îvînî, cāvănă, evene, stîvînî, nevene, buvunu, nuvunu?

GALUSCUS (*cu mirare*): Buvunu, nuvunu? Ce jerg e acesta? În van îmi tortur îtelîgînța ca să capîsc buvunu, nuvunu. Aceste sclămăciunî nu aparțin îdíomului năciuneî noastre. În consecînță mă găsesc în pusăciune a nu le putea da o înterpretăciune rățIONală.

SUZANA (*în parte*): N-o înteles?... Să-î vorbesc în lîmba

luí. (*Tare.*) Bacíune, tăcíune, tecíune, pârcíune, dalcíune, nícíune, cucíune, naícíune, míncíune, tecíune... Aí príceput acum?

GALUSCUS (*cu mulțumire*): Acu maí víí de-acasă, dar n-am príceput nící acum bine de tot, căcí vorbescí prea íute.

SUZANA: Ha, ha, ha, greu aí maí fost de cap!... Ian ascultă, domnule Gălușcă, dacă vreí să vorbești românește ca să te înțeleagă românii, bine; íar de nu, du-te, omule, de unde-ai venít, că nu ți se trec brașoavele pe la noi.

GALUSCUS: Eí apoi, Suzano, de vreme ce mă condamni să-ți vorbesc în límba vulgară a părinților meí, îți spun curat, pe șleah, că-mí ești drăguță și că mă usuc de dorul tău.

SUZANA (*în parte*): laca, íaca! s-a apríns tăcíunele.

(*Toader se arată în fund.*)

TOADER (*în parte*): Oare ce pune la cale Suzana cu dnul Gălușcă?

GALUSCUS: Suzano, răspunde-mí și tu pe șleah, vreí să te daí în dragoste cu míne?

TOADER (*în parte*): Auzí Gălușca dracului?

SUZANA (*în parte*): Ímí víne să í-o joc bună stropșítului.

GALUSCUS: De primești, aí dat peste noroc!... Nu-ți pomenesc de onoarea ce ar íi pentru tíne ca să fii în relăcíune cu un om ínvățat cum sunt eu!... Ești femele prícepută ș-o înțelegi; dar apoi, gândesce, Suzano, că pusăcíunea mea de plenípotínțe mă face destul de potínțe, ca să fiú de mare folos sau de mare pagubă prostului cel de Toader, bărbatul tău...

TOADER (*în parte, furios*): Prost!... ghídí, sparge casă!

GALUSCUS: La ce te hotărăști, Suzánică?... Răspunde fără sfíală, nící rușíne, draga mea, căcí pudoarea nu-í ínímícă amoarei.

SUZANA: Apoi dá, domnule... știú eu ce să fac?

GALUSCUS: Să te-nvăț eu. Când a ínnopta, oí găsí o treabă luí Toader ca să-l depărtez, și-n lípsa luí, oí vení pe furíș la tíne. Vreí?

TOADER (*în parte*): O! îmi vine să-l toropesc.

GALUSCUS: Să vin pe furîș, Suzano? Sclamă, dragă, sclamă că vreî să vin. Nu-ți etufa simțiciunea.

SUZANA: Dar dacă te-a vedea cineva?

GALUSCUS: Asta-î uă considerăciune gravă!... Cum să facem dar?

SUZANA: Știi una? Aștept să vină soră-mea mai într-amurg. Îmbracă-te-n haine femeiești, și dacă te-a și zări cineva, a crede că-î Ileana.

GALUSCUS: Perfect! Sublîm! Suzano, am să mă prefac în zîină, în Venus.

TOADER (*în parte*): Așa vă-î tocmala? (*Vine în scenă.*) Domnule Gălușcă...

GALUSCUS (*tresărind*): Ha?... Teodor?... Ce voiești, amice?

TOADER: Ce vreau?... Vreau să-ți spun verde-n ochi...

SUZANA (*încet, lui Toader*): Stăpânește-ți gura, Toderică.

GALUSCUS: Aștept, vornice, să-mi spuî verde-n ochi... Ce?

SUZANA (*pișcând pe Toader*): Tacî, bărbate.

TOADER: Că... că te-așteaptă subprefectul.

GALUSCUS (*în parte*): O cam sfecліsem! (*Tare.*) Mă așteaptă dnul Răzvrătescu? Bîne, mă duc să-l gădesc. Suzano, nu uita ce te-am rugat... Adîo, salve! (*lese prin fund.*)

SCENA IX

TOADER, SUZANA

TOADER: Dar de aste mî-ai fost, lele Suzană?

SUZANA: De care, bădică?

TOADER: Vreî să-mi puî florî după urechî cu sfrîjîtul cel de Gălușcă?

SUZANA (*rîzînd*): Cum ai aflat-o, bărbățele?

TOADER: Ș-încă rîzî, muîere nerușînată!... Rîzî, și nu-î

níci o săptămână de când te-am luat! (*Începe a plânge.*) Ce păcate-am avut să mă-nsor!... De unde eram om teafăr, s-ajung de batjocura satuluí!... Aleí, Suzano, mí-aş íi pus capu-n foc că tu nu eşí ca altele.

SUZANA: Nu ííí copíl, omule. Ce, Doamne, íartă-mă! te scânceştí numaí pentru-atâta?

TOADER (*bocindu-se*): Auzí, atâta?... Da ce-mí trebuie maí mult?

SUZANA: Líníşteşte-te, dragă, c-a fost numaí o glumă.

TOADER: Glumă?... să-l înveţí chíar tu pe Găluşcă ca să se-mbrace femeíeste, pentru ca să víe la tíne!...

SUZANA: Dacă, doar n-am orbul găínílor, ca să mă-ndrăgesc de-un şoldan ca dânsul. Am vrut numaí să-mí bat joc de el.

TOADER: Ian, las, parcă n-am văzut eu, n-am auzít eu...

SUZANA: Nu crede ce vezí cu ochíí, bărbate; crede ce-ţí spun eu.

Bărbate, bărbate,
Nu crede ce vezí,
Închíde-ţí tu ochíí
Ş-orbeşte mă crezí.
De-auzí vorbe rele
Tu, surd să te fací.
Astupă-ţí urechea,
Te culcă şí tací.

TOADER: Să tac, să tac când ştiu că vechílul umblă după tíne ca lupul după oaíe.

SUZANA: Lasă-l să umble şí, dacă eşí om, ía-l la hăíuít când s-o prímbla noaptea prín sat.

TOADER: Iaca! bine zící, nevastă. (*Râde.*) Ha, ha, ha, că mare prícepută eşí!

SUZANA: Vezí?... şí tu mă credeaí o rea.

TOADER: Íartă-mă, Suzană dragă, că de-acum mă jur să ííu orb şí surd. Mă íerţí, puículíţă?

SUZANA: Te íert, bărbăţele.

TOADER: Şí... ímí daí voíe să ma-nfrupt c-un sărutat?

SUZANA: Ba şí cu două, Toderícă.

TOADER: Găínuşa badeí. (*Când voieşte s-o sărute, intră jandarmul.*)

SCENA X

TOADER, SUZANA, JANDARMUL

JANDARMUL: Bade Toadere!

TOADER (*furios*): Bată-l pârdalnicul de jăndar!... parc-o face într-adíns.

JANDARMUL: Bade Toadere...

TOADER: Ce este, măí?

JANDARMUL: A poruncít subprefectul s-aduní toţi săteníí aící în piaţă, că are să le grăíască! (*Iese.*)

TOADER: Bíne. (*Suzanei.*) Dă degrabă, Suzano, pân' ce nu maí víne cíneva. (*Voieşte s-o sărute.*)

JANDARMUL (*întorcându-se*): Bade Toadere, aleargă íute, că íaca víne subprefectul. (*Iese.*)

TOADER: Of! mă duc, că văd că n-oí să am parte azí de ínfruptat. (*Intră în crăşmă.*)

SUZANA (*singură*): Bíetul Toader! mare frícă í-a fost de şotíe! Bíne c-o ştiu. (*Intră în casă.*)

SCENA XI

GALUSCUS, RĂZVRĂTESCU (*intră prin fund certându-se*)

GALUSCUS: Ba n-oí plătí.

RĂZVRĂTESCU: Ba-í plătí.

GALUSCUS: Ba n-oí plătí, domnule subprefect, că ar fí o vexăcíune íntolerabílă.

RĂZVRĂTESCU: Domnule, ía-ţi măsuríle cum vorbeşti!... Cum índrăzneşti a numí vexaţiúne, după límba d-tale, o lege

votată de Cameră?... D-ta, care citești toată ziua gazete, trebuie să fii negreșit informat că toți proprietarii au să plătească statului câte 5 la sută din venitul lor; prin urmare împotrivirea d-tale o considerez ca o opoziție guvernului.

GALUSCUS: Ba, mă iartă, nu fac opusăciune; însă eu nu-s proprietarul acestei moșii; sunt numai vechil, după limbajul d-tale, și legea specifică clar că proprietarul debue să plătească contribuția fonciară. În consecință, salve!

RĂZVRĂTESCU: Așa?... te împotrivești poruncilor mele?

GALUSCUS: Nici vreau să te bag în seamă.

RĂZVRĂTESCU: Nu?... se vede că nu știi cine sunt și ce pot eu?...

GALUSCUS: D-ta?... ești domnul Răzvrătescu; atâta tot și lada-n pod.

RĂZVRĂTESCU: Sunt subprefect, domnul meu!... adică a 57-ea parte din guvern!

Sunt subprefect de un ocol,
Și-n țara mea joc mare rol!
Eu cercetez, eu hotărăsc,
Judec, condamn și împlinesc.
De mine toți se tem aici,
Că-s mare peste cei mai mici.
Sunt subprefect, sunt subprefect,
Ș-aici produc grozav efect!
Prefectul meu stă nevăzut,
De ținutași necunoscut.
El în oraș șede pe loc
Vara-n grădini, iarna la foc.
Dar, crișul eu! toți mă râvnesc,
Și ca de-un drac toți se feresc,
Că-s subprefect de un ocol,
Și-n țara mea joc mare rol!

GALUSCUS (*în parte*): Infelice țară!

RĂZVRĂTESCU: M-ai auzít, domnule?... prín urmare îți poruncesc, în numele Convenției, să te supui îndată la plata contribuției, căci la dîmprotivă, te voi împlíní cu execuție.

GALUSCUS (*speriat*): Cu execuțiune?

RĂZVRĂTESCU: Dar; îți trântesc jandarmí în casă, așa încât să nu fíí líber nící să dormí.

GALUSCUS: Ce-aud? ma asta-í uă... uă... uă ínquísí-cíune!

RĂZVRĂTESCU: Nící să mănâncí.

GALUSCUS (*furios*): Ești un Neron!

RĂZVRĂTESCU: Nící să íeșí dín casă.

GALUSCUS (*exasperat*): Ești un Calígul!... Vrei să-mí atací líbertatea índívíduală?

RĂZVRĂTESCU: Plătește.

GALUSCUS: Să-mí víolezí domícíliul?

RĂZVRĂTESCU: Plătește.

GALUSCUS: Ești un Caracal!... Mă duc să-ți aduc baníí, dar să ștíí c-am să dau petícióne mínísteríului.

RĂZVRĂTESCU: Plătește, și dá petícióuní chíar draculí.

GALUSCUS (*intră în casa boierească, strigând*): O! abomínăcíune! víolăcíune! execrăcíune!

RĂZVRĂTESCU (*singur*): Strígă tu la crăcíuní cât ți-a țiínea gura, pedantule, că nu te slăbesc.

SCENA XII

RĂZVRĂTESCU, TOADER, ȚĂRANII
(*ieșind din crâșmă*), mai pe urmă GALUSCUS

TOADER: Da haíde, măí, azí, c-așteaptă subprefectul.

VEVERIȚĂ: Iaca vením, vením; măí încet, vorníce, că nu dau tătaríí.

RĂZVRĂTESCU: Ha, ha! Iaca și săteníí; am să-í dăscălesc, după cum am cítít în gazetă. (*Tare.*) Oamení buní!... v-ați adunat cu toțií?

VEVERIȚĂ: Ne-am strâns, cucoane; am lăsat lucrul
ș-am alergat la chemarea vornicului.

RĂZVRĂTESCU: Bîne... Vorníce!

TOADER: Aud, cucoane.

RĂZVRĂTESCU: Aí maí strâns ceva dín baníí bírului?

TOADER: Te mırí ce ší maí nímícă, vorba ceea, că oame-
nıí ı̂s lıpítı̂ pământului.

VEVERIȚĂ: Așa, așa, săracíí de noí!... lıpítı̂ pământului!

RĂZVRĂTESCU: Pâra veche, badeo, pâra veche...
Vorníce, să te porneștı́ acu-ndată cu baníí câtı́ aí adunat ší
să-ı́ ducı́ la sămı̂șie.

TOADER: ı̂ra! cucoane, nu s-ar putea să lăsăm pe mîne?

RĂZVRĂTESCU: Nu... haı́; pornıt-aı́?

TOADER: Pornıt, pornıt; numaı́ să zíc două vorbe
nevesteı́. (*Se duce la casa lui.*) Suzano!

SUZANA (*pe pragul ușii*): Aud, bărbate. (*Vorbesc încet.*)

RĂZVRĂTESCU (*zărind pe Suzana*): Iaca, mă! da
frumușícă vorníceasă are vornicul!... Bună ı̂dee am avut să-l
espeduı̂esc.

SUZANA (*încet*): Șı́, zău, ı̂ar te ducı́, TOADERE?

TOADER (*încet*): Mă duc pâń ı̂n capătul satului ší mă-ntorc
ı̂ndărăt pe după țarină.

RĂZVRĂTESCU: Da nu te-aı́ maı́ dus azi?

TOADER: Iaca mă duc... Ard-o focul vornícı̂e!... Rămái
sănătoasă, nevastă. (*Iese prin stânga.*)

SUZANA: Mergı́ cu bîne, bărbate. (*Se ı̂nchide ı̂n casă.*)

RĂZVRĂTESCU (*ı̂n parte*): ı̂ı frumușícă coz.

VEVERIȚĂ: Cucoane, vornicul ne-a spus că aí să ne grăleștı́
câte ceva.

RĂZVRĂTESCU: Da.

VEVERIȚĂ (*către țărani*): Tăcețı́, mă!

GALUSCUS (*arătându-se la portiță cu o pungă ı̂n mână*):
Ce are să le spuı̂e?

RĂZVRĂTESCU: Oamenı́ bunı́! v-am adunat pentru ca
să vă spun vorbe marı́ ší late, cum n-aı́ı maı́ auzıt de când

trăiți. Eu vă sunt prieten, frate, tată!... vă vreau binele, și dar vă întreb: Cum ați petrecut până-în ziua de astăzi?... bine, ori rău?...

VEVERIȚĂ: Apoi, dă, cucoane... cum a dat târgul și norocul, vorba ceea.

RĂZVRĂTESCU: Rău!... Ați fost lipsiți de toate, și de libertate, și de egalitate, și de fraternitate, și de legalitate, și de inviolabilitate... și de... (*Scoate un jurnal din buzunar.*)

GALUSCUS (*în parte*): Ce zice? ce zice?...

VEVERIȚĂ (*la țărani*): Ce-or fi, măi, acele toate?

RĂZVRĂTESCU (*citind jurnalul*): "Și de drepturi cetățenești, și de drepturi comunale, și de drepturi municipale, și de drepturi civile, și de drepturi politice, și de sufragiul universal."

VEVERIȚĂ (*lui Gheorghe*): Ce-î sufragiu cela, mă Gheorghe?

GHEORGHE: Sofragiu, cumătre, ca la boierii.

RĂZVRĂTESCU (*citind*): "Dar, în fine, a unsprezecea oră a sunat pentru voi! Cel proletar va scăpa de proletariát! Cel mic se va face mare, și viceversa, cel mare se va face mic! Cel slab va fi putinte, și cel putinte neputinte!"

GALUSCUS (*în parte*): Propagă anargia, nebunul!

RĂZVRĂTESCU (*citind*): "De-acum fiecare locuitor debue a fi proprietar de patru fálci de pământ, căci acel pământ e a lui Dumnezeu, și precum glasul poporului este glasul lui Dumnezeu, asemenea pământul lui Dumnezeu este pământul poporului." (*Vorbit.*) Vă vine la socoteală așa, oameni buni?

VEVERIȚĂ: Cum, cucoane?

RĂZVRĂTESCU: Să aveți fiecare partea voastră, câte 4 fálci, și să nu mai faceți boieresc?

VEVERIȚĂ: Ne-ar veni, cucoane; dar să-mi dai voie a face o întrebare, dacă nu ți-a fi cu bănat.

RĂZVRĂTESCU: Grăiește, moș Veveriță, că d-ta ești om priceput.

VEVERIȚĂ: Patru fálci de pământ sunt bune acu deocamdată; dar mai târziu, când ne-or crește copii, li s-a da oare și lor câte patru fálci?

RĂZVRĂTESCU: Ba nu, moș Veveriță; copiii vor împărți fratește locul părintesc, că așa-î cu dreptul.

VEVERIȚĂ: Carevrasăzică, dac-aș avea patru însurăței, să le vie parte numai câte-o falce?

RĂZVRĂTESCU: Măi, proștilor, voi nu înțelegeți TOATE avantajele unei asemenea reforme.

VEVERIȚĂ (*lui Gheorghe*): Ce-a fi cea răformă, GHEORGHE?

GHEORGHE: Ce să fie, cumătre? Răformă, adică formă ră.

RĂZVRĂTESCU (*citind*): "Acele avantaje sunt: 1-î că vă faceți cetățeni liberi; al 2-lea, că vă faceți liberi cetățeni; al 3-lea, că fiind liberi cetățeni, o să dobândiți demnitatea de cetățeni liberi; să agiungeți a fi și voi o Nație."

GALUSCUS (*în parte*): Auzi, Nație!... zi Năciune, ignorantule!

RĂZVRĂTESCU: O nație mare, cultivată, florisântă.

GALUSCUS (*în parte*): Florelinte, nu florisântă...

RĂZVRĂTESCU: Să aveți și voi școli și comune, și temniți în sate, ca TOATE națiile civilizate. De aceea vă poruncesc acum să lăsați orice lucru a câmpului baltă și să vă duceți ca să cărați lemn de durat o temniță aici. Sunteți liberi, bătaia este ridicată; prin urmare, aveți nevoie de-o casă de arest.

VEVERIȚĂ: Temniță la noi?... doar nu suntem scăpați din ocnă!

RĂZVRĂTESCU: Așa; și să mai cărați lemn pentru clădirea unei case comunale; pentru că toate satele au să fie organizate în comune.

VEVERIȚĂ (*lui Gheorghe*): Ce să fie cumuna ceea, Gheorghe?

GHEORGHE: Adică, cum una, cum alta; tot ca una, fata me.

RĂZVRĂTESCU: Și să mai cărați lemne pentru duratul unei școli sătești, în care copiii voștri să învețe carte, ca să se facă învățați. Bune-s TOATE aceste, oameni buni?

VEVERIȚĂ: Bune, cucoane. Numaí cât, toate-odată... ne vîne cam greu; n-avem mîjloace, suntem sărací, șí de-a fí să lăsăm pâinea pe câmp, poate, Doamne ferește! să putrezească! șí cu ce ne-om hrîní la íarnă?

RĂZVRĂTESCU: Iaca leneșí!... Haí, nu maí lungíți vorba șí vă porníți acu-ndată la lemne.

VEVERIȚĂ: D-apoi, cucoane, íi păcat să ne pírdem tot lucrul anului.

RĂZVRĂTESCU: Eí, maí badeo, nu mă faceți să-mí întorc cojocul pe dos, că, deși sunteți oameni líberí, v-oi face acum s-alergați íepurește.

VEVERIȚĂ (*pe gânduri*): Sărmaníi de noi!... cícă vor să ne facă bine!...

RĂZVRĂTESCU: Pornít-ați azi?

VEVERIȚĂ: Ne ducem, că doar suntem oameni líberí, cum zící d-ta. Haí, maí.

ȚĂRANII: Haí. (*Iese prin fund în stînga.*)

RĂZVRĂTESCU (*cu aer de triumf*): Așa să face educațiunea popoului!

GALUSCUS (*venind în fața lui Răzvrătescu*): Domnule, am ascultat toate aberăciuníle căte le-ai debítat fraților romaní, șí fac aici declărăciune că ești un perturbator! Dum-neta nu urmezí ínstrucciunílor guvernului... urmezí ínspirăciunei unor utopíști, caríi te port de nas ca pe-un nătărău... Mă duc să espedez o depeșă telegrafică la dnul mínístru, ca să te demasc ca pe un oficiólat íncapace șí fatal.

RĂZVRĂTESCU: Aí adus baníi contríbuiiei?

GALUSCUS: Las' că ți-oí da eu contríbucíune.

Ești pentru năciune
O perturbăciune,
Abomínăciune,
Șí execrăciune!
Om făr' de răciune,
Plín de-aberăciune,

Ducí la perdícíune
Pe bíata năcíune.

(Intră furios în casa lui.)

RĂZVRĂTESCU

Cíune, cíune, cíune,
Du-te-n năíbăcíune!
Eşti o scăpăcíune
Dín balamucíune.

SCENA XIII

RĂZVRĂTESCU, SUZANA, mai pe urmă
CATRINA şi SAFTA

RĂZVRĂTESCU: Ha, ha, ha, bată-l dracul c-un tăcíune,
că poznaş îi!

SUZANA: Oare unde-í cloşca cu puíí? (*Caută primprejurul casei.*) Puíí mamíí, puí, puí, puí...

RĂZVRĂTESCU: Iaca vorníceasa cea frumoasă. Să-mí cerc norocul în prívírea înaintírei neamului.

SUZANA (*venind în scenă*): Nu-í găsesc. Puíí mamíí, puí, puí, puí...

RĂZVRĂTESCU (*înaintând*): Mă chemí, drăguţă? Iată-mă-s.

SUZANA: Eu te chem pe d-ta?

RĂZVRĂTESCU: Nu strígí de-un ceas, puí, puí? Am crezut că mă chemí pe míne ş-am alergat numaí într-o fugă.

SUZANA: Iaca! nu-mí spuí că eşti glumeţ?... Dacă te-aş chema pe d-ta, n-aş stríga puí, puí, puí; aş zíce: na, málac, na, ne, ne, ne.

RĂZVRĂTESCU: M-aí pâcâlít, lelíţă; dar vorba ceea: Pâcâlíre de lelíţă, cere plată o guriţă. (*Caută s-o sărute.*)

SUZANA (*respingându-l*): Da cată-ți de drum, omule; doar nu-î țara-n jac.

RĂZVRĂTESCU: Țara nu-î de jac, dar tu-mi ești pe plac, pe legea mea!...

SUZANA: Ți-oî fî, d-apoi știî povestea lui Ivan: Măi Ivane, dragi ți-s FETELE? — Dragi. — Dar tu, lor? — Și ele mie...

RĂZVRĂTESCU: N-auzi, lelîță?

SUZANA: Aud, bādîță.

RĂZVRĂTESCU: Cum te cheamă?

SUZANA: Suzana, să îerți.

RĂZVRĂTESCU: Suzana, știî una?

SUZANA: Ba nîcî două.

RĂZVRĂTESCU: Îmi vine să mă prînd argat la voi.

SUZANA: Pentru ce?

RĂZVRĂTESCU: Pentru vorba ceea: Decât a bărbatului, mai bine-a argatului.

(*Catrina și o altă țărancă vin la fântână și ascultă.*)

SUZANA (*în parte*): Umblă ș-aîsta după colací calzi. Îmi vine să î-o joc și lui.

RĂZVRĂTESCU: Aud?... cum ai zîs, lelîță?

SUZANA: Am zîs așa, că de te-ar împînge păcatul să fîi argatul meu, te-aș pune să paști găște.

RĂZVRĂTESCU: Dar m-ai hrîni bine?

SUZANA: Te-aș hrîni cu răbdări prăjite.

RĂZVRĂTESCU: Și cu alîvencî?... Carevrasăzică, toc-mala-î sfârșită. Intru chîiar acu-ndată în argăție. (*Voiește să intre în casă.*)

SUZANA: Ho, țară!... că te-or vedea oamenii și m-or face de vorbă-n sat.

RĂZVRĂTESCU: Bîne zîcî; încă n-a înnoptat de tot. Dar mai târziu, lelîță, să vîn?

SUZANA: Apoi, dă... știu eu? Dac-a veni bărbatu-meu?

CATRINA (*către țărancă*): Elei! Auzi, Safto?

RĂZVRĂTESCU: Bărbatul tău? N-ai nici o grijă, că l-am trimis la târg.

SUZANA: Sărmanul Toader!

RĂZVRĂTESCU: Nu-l mai căina, draguță, că un mojic ca dânsul de atâta-î bun.

SUZANA (*în parte*): Las' că te-a mojici el, mangosítule.

RĂZVRĂTESCU: Eí, Suzano, ce zící?... Să vînă bádíța?... Să-ți aducă bádíța șiragurí de mărgele?

SUZANA: Adă, că văd eu, păcatele mele, că nu pot scăpa de d-ta... dar cum să facem ca să nu te zărească níme?

RĂZVRĂTESCU: Cum?

SUZANA: Ștíí una?... Aștept pe soră-mea în astă-noapte. Îmbracă-te femeiește și vînă, de te-a întâlni cíneva, a crede că-í Ileana.

RĂZVRĂTESCU: Mínutată ídee!... Acuși chár mă duc să-mí pun catríntă... Ha, ha, ha!... oí să par că-s Ileana Cosânzeana.

SUZANA: Cu mustăți?... ha, ha, ha!

RĂZVRĂTESCU: Mă duc ca vântul și mă-ntorc ca gândul.

Mă duc ca vântul, dragă Suzană,

Șí vín în haíne de moldovencí.

Tu-mí pregătește ceva de hrană

Șí mă așteaptă cu alívencí.

SUZANA

Du-te ca gândul, te fă țărancă,

Șí te întoarce vesel, gígât,

Că-í găsí gata o alívacă...

(*În parte.*) Care-ți va merge cam greu pe gât.

(*Răzvrătescu iese alergând prin fund, în dreapta.*)

SUZANA: Ha, ha, ha. Atunci s-ajungi tu, sfríjítule, când íí mânca alívencí de la míne... O să am ce râde acuși, numai de-ar sosí TOADER maí curând... Da unde, Doamne, íartă-mă, s-a vârat cloșca cu puíí?... Puíí mamíí, puí, puí... (*Intră în casă.*)

CATRINA: Aí auzít, Safto, așa poznă și mînune?... Suzana s-a dat în dragoste cu prívíghítoríul!... Haí, fa, să dăm de ștíre nevestelor dín sat. (*les amândouă în stînga.*)

SCENA XIV

ȚĂRANII

(*venind din fund și aducând un năvod*)

VEVERIȚĂ: Iaca năvodul lui Costantin Păscariu. Veníți încoace, măi, să ne punem la pîndă...

GHEORGHE: Da nu mergem la lemne, cumătre?

VEVERIȚĂ: Mări, cată-ți de treabă, Gheorghe. Dac-a fí să ne potrívím noi la câte ne-nsírá cei gulerați, om căpchía de tot... Haí noi să ne cătăm de nevoi.

GHEORGHE: Vasíle, măi frate, d-apoi cícă-í pentru bínele nostru...

VEVERIȚĂ: Se poate, cumătre, însă vína noastră-í dacă nu-í prícepem?... Eí ne grălesc într-o límbă străínă, parcă noi am fí prícopsíți ca dânșíi... Ce-ai zíce tu, Gheorghe, dacă te-aș povătuí în límba nemțască?... aí căsca gura?... Așa pătím și noi cu cei ce zíc că ne vor bínele.

GHEORGHE: Orícum să fíe, nu te juca cu dracu. Íi prívíghítor, măi, íi subprefect dnul Răzvrătescu!... are putere, frate.

VEVERIȚĂ: Las', cumătre, că de-alde Răzvrătescu se schímbă pe TOATE luníle. Ca máine a vení altul și ne-a zíce alte povești... Haí la pîndă, doar om pune mîna pe rusalíi.

GHEORGHE: Unde să ne punem la pîndă, moș Veverița?

VEVERIȚĂ: Cole-n crășmă. Rusalíile se prímblă noaptea prín sat; cum le-om zărí, amandea pe ele.

GHEORGHE: Dar dac-or da ele busta la noi?

VEVERIȚĂ: Le-om ínhăța cu năvodul ísta. Haí, măi, c-a ínceput a ínnopta.

ȚĂRANII: Haí. (*Intră cu toții în crâșmă și se pun de pândă la fereastră.*)

(*Începe a înnopta.*)

SCENA XV

TOADER (*venind pe furiș din stânga*): A înnoptat... nu mă vede nîme?... Acasă, Toadere. (*Vine spre casă.*) M-am dus pâ'n' la calea-ntoarsă ș-am făcut hăísa pe după gardul jítărieí. (*La ușă.*) Suzano, díschíde că țí-a venít bărbățulul. Iatã-mã-s. (*Intrînd în casă.*) Lasã-mã să mă-nfrupt c-o sărutare, că-í de mult de când postesc. (*Închide ușa după el. Se aude înăuntru un sărutat gros și rîsete.*)

SCENA XVI

CATRINA și ȚĂRANCELE (*venind din stânga și oprindu-se lângă fântînă*)

Auzít-ațí poznă!
S-o vezí, să n-o crezí;
Vorníceasa noastră
Calcã-n străchíní verzí!
Haíde să ne punem
Colea la pândít,
C-așa poznã mare
Nu s-a pomenít!

(*Se ascund pîntre copacii de primprejurul fântîinii.*)

SCENA XVII

GALUSCUS (*îmbrăcat ca o țărancă, iese din casa boierească*): Am espedat depeșa domnului minístru; m-am costumat ș-acum zbor la amoare!... Dar de ce oare palpítă aníma mea cu-atâta sfortă?... genunchíí mí se taie încât n-am forță ca să mă locomot. (*Își freacă genunchii.*) Ce emociúne ínspírá pășíunea!...

SCENA XVIII

ȚĂRANII (*ieșind din crâșmă stau pe prag*),
TOADER și SUZANA (*la fereastra casei lor*)

VEVERIȚĂ: Iacă una dín rusalíí, măí; gătíți năvodul.

SUZANA: Toadere, ían privește ce bine-í șade catrínta!...
Ha, ha, ha.

GALUSCUS: O! amoare! amoare! fí-mí propíce!... O!
Galuscus; ínvoacă pe strămoșul tău ší, curagíu, amíce!...

SCENA XIX

Cei dinainte, RĂZVRĂTESCU
(*îmbrăcat ca o țărancă, vine din fund, prin dreapta*)

RĂZVRĂTESCU (*alungat de câini ce hămăiesc*): Tíó, haítă! Țíbă, tíó... Era să mă mănânce haítele dracului. (*Văzând pe Galuscus.*) Ce vād? o nevastă? A fí Suzana.

GALUSCUS (*zărind pe Răzvrătescu*): Iaca Suzana! Ah! ímí víne zburdăciúne.

VEVERIȚĂ: Ațíneți-vă, măí, că íată-le-s amândouă rusalííle. (*Țăranii pregătesc năvodul.*)

RĂZVRĂTESCU (*apropiindu-se*): Pst...

GALUSCUS: Pst...

RĂZVRĂTESCU: Ea-í!

GALUSCUS: Ah!

(Răzvrătescu și Galuscus se reped și se îmbrățișează.)

RĂZVRĂTESCU : Dragă vorniceasă!

GALUSCUS : Cară Suzană! *(Se sărută.)*

RĂZVRĂTESCU *(în parte)*: Are barbă!

GALUSCUS *(în parte)*: Are mustăți!

VEVERIȚĂ : Acu-í vremea să ne-apropiem pe furis.

(Țăranii se apropie cu năvodul gata.)

RĂZVRĂTESCU *(strângând tare pe Galuscus în brațe)*:
Cíne ești? Spune, că te sfărâm!

GALUSCUS *(schimbându-și glasul)*: Rusalíe! dar tu?

RĂZVRĂTESCU : Șí eu.

GALUSCUS șí RĂZVRĂTESCU *(speriați)*: Rusalíe!...
píeí, drace!

(Voiesc să fugă.)

VEVERIȚĂ : Odată, copíí!... acu, să nu ne scape.

(Țăranii aruncă năvodul peste Galuscus și Răzvrătescu.)

SUZANA șí TOADER : Ha, ha, ha, ha!

GALUSCUS șí RĂZVRĂTESCU : Ce-í asta?

VEVERIȚĂ : Strângeți bine năvodul, c-am prins rusalííle.

ȚĂRANII *(împleticind năvodul)*

Le-am prins, le-am prins, le-am prins!

Haídeți ca să le dăm

În foc, în foc nestíns,

Sau să le înecăm.

GALUSCUS șí RĂZVRĂTESCU *(zbătându-se)*: Ajutor!
ajutor!

VEVERIȚĂ : Degeaba vă zbateți, rusalíí pocíte ce sunteți,
c-ați căzut pe mâna moșului. Umflați-le pe sus, copíí, șí
huștiulíuc! în fântână.

(Țăranii voiesc să-i ridice.)

GALUSCUS șí RĂZVRĂTESCU : Ajutor! ajutor!

SCENA XX

Cei dinainte, JANDARMUL, TOADER, SUZANA

(Jandarmul aduce un fânar)

JANDARMUL: Unde-í subprefectul?

VEVERIȚĂ: Da ce este?

JANDARMUL: O depeșă de la telegraf.

RĂZVRĂTESCU: Depeșă de la Iași? ad-o-ncoace.

JANDARMUL: Ce-mí văzură ochí! Subprefectul în năvod?

VEVERIȚĂ: Vaí de míne! Subprefectul era?... Am pășít-o!

JANDARMUL: Ba n-așí pășít nímică, că domnul Răzvrătescu íí dat afară dín slujbă.

RĂZVRĂTESCU: Eu? (*Deschide depeșa și rămâne încremenit.*) O! ce nedreptate!

GALUSCUS: Destítuat?... bravo! Depeșa mea a avut acțiune.

VEVERIȚĂ: Iaca!... Da aístalalt cíne-í?... Cuconul Gălușcă? mare mínune!... Da bíne, cum de vă găsiți amândoi în catrínte?

SUZANA: Să vă spun eu, oameni buní. Dumnealor au vrut să vă vín-dece de spaíma rusalíilor.

TOȚI: Aș!

RĂZVRĂTESCU: Ghídí, șârată!

GALUSCUS: Am pășít-o ca Apolon cu Venus. Eu sunt Apolon; asta-mí dă consolăciune.

TOADER: Dacă-í așa povestea, haí, româní, să ne veselím c-am scăpat de rusalíi.

TOȚI (*veseli*): Haíde, haíde.

ȚĂRANII

Vívat, vívat, mínunat,
De rusalíi am scăpat!

TOADER

Ard-o focul vornície
De când e Constítuție,

N-am parte de însurat...
Chíar rusalíí m-au umflat!

ȚĂRANII

Vívat, vívat, mínunat,
De rusalíí am scăpat!

VEVERIȚĂ

De când e prefecătură,
Noí, sărmaníí cască-gură,
Câmpíí, zău, am apucat...
Chíar rusalíí ne-au umflat!

ȚĂRANII

Vívat, vívat, mínunat,
De rusalíí am scăpat!

RĂZVRĂTESCU (*arătând pe Galuscus*)

De când țara, dín păcate,
Are capete-nvățate,
Bíată límbă s-a zvântat...
Chíar rusalíí ne-au umflat!

ȚĂRANII

Vívat, vívat, mínunat,
De rusalíí am scăpat!

GALUSCUS (*arătând pe Răzvrătescu*)

De când cu líberalísmul
Șí convenȚIONALísmul
Multe capete-au secat...
Chíar rusalíí le-au umflat!

ȚĂRANII

Vívat, vívat, mínunat,
De rusalíí am scăpat!

SUZANA

N-auzí astăzi decât forme;
Toţi cer forme şi reforme,
Eu nu cer nimic şi tac;
Dar cer numai să vă plac.

ȚĂRANII

Vívat, vívat, mínunat,
De rusalii am scăpat!

(Cortina cade.)

CUPRINS

IORGU DE LA SADAGURA
s a u
NEPOTU-I SALBA DRACULUI

COMEDIE ÎN TREI ACTE

PERSONAJELE:

PITARUL ENACHI DAMIAN
IORGU, nepotul lui Damían
SULGERUL GÂNGU
COMISUL AGAMEMNON
KIULAFUGLU
ZOIȚA, femeia lui Kiulafoglu
GAHIȚA ROSMARINOVICI
Baron von KLEINE
CHWABE
IȚIC, zaraf
UN PRIETEN
IFTIMI, fecior al lui Damían
MUZICANȚI,
ȘARLATANI, SLUJITORI,
PRIETENI, SĂTENI,
LĂUTARI
DAMIAN, de 55 ani, poartă
haine largi: antereu, brâu, blană și
căciulă brumărie.
GÂNGU, de 50 ani, poartă

asemene costum ca pitarul
Damían.
PRIETENII, de deosebite
vârste, sunt îmbrăcați ca boierii
provinciali.
KIULAFUGLU, de 45 ani,
poartă ochelari, cravată albă,
jiletă galbenă, surtuc lung și fes
roșu mare pe cap.
ZOIȚA, de 22 ani, este simplu
îmbrăcată.
GAHIȚA ROSMARINOVICI,
de 40 ani, poartă toaletă
pretențioasă și ridicolă: beretă cu
pene, rochie umflată de culoare
vie și evantaí. Umerile și brațele
ei sunt goale, obrazul dres cu roșu
și împetritat cu benghiuri.
KLEINE SCHWABE e un
neamț sărac, de 35 de ani.

*Scenele pe petrec în Moldova.
Actul I se petrece la moșia pitarului Enachi Damian.*

ACTUL I

Teatrul reprezintă o odaie mobilată după moda veche în provincie: un pat lung, în stânga, cu perine la perete, și mai în fiind o sobă; ușă în fund; altă ușă în stânga, care dă în odaia pitarului Damian; o a treia ușă în dreapta, care duce în sala de mâncare, și o fereastră alături.

SCENA I

DAMIAN (*Intrând în fund*): Să daí degrabă curcanii la bucătărie, să-í puie-n frigare... și să spuí luí Gheorghe bucătarul ca să mí-í rumenească frumos, că í-oí da bacșiș bun... (*Venind în scenă.*) Ah!... zíua de astăzi este cea maí norocită pentru míne!... Astăzi vine Iorgu de la Sadagura, unde l-am trimís să-nvețe carte!... De doi aní nu l-am văzut, și când gândesc că poate peste-un ceas am să-l strâng în brațe... parcă-mí furnică ceva prín ínimă... ochii mí se páinjenesc... și-mí vine sughit... (*Cu dragoste și ștergându-și ochii.*) Iorgule! dragul moșuluí!... Gugulea moșuluí!... cât necaz a mâncat el prín țări străine!... cât s-a strădănuít drăguțul cu învățătura prín academiile dín Sadagura!... parcă-l văd zí și noapte cu ochii pe carte, nemâncat, nebăut și nedorínd altă-n lume decât să se procop-sească, după cum mí-a scrís în toate răvașele... Dragă gugule! bine zícea răposatul dascălul lení, Dumnezeu să-l íerte, c-aí s-ajungí om mare!. Să deíe Domnul, fătu meu, să mí te-nalți ca cíocârlía, și cu tíne să-ți ínalți și neamul!... Să deíe Domnul s-ajungí și íspravníc, pentru ca să faci stare mare!... Dar ce stau eu ca să vorbesc síngur ca un nebun, când am o grămadă

de trebí?. Astăzi dau masă mare prietenilor de buna venire a lui Iorgu... Am poruncit să-í facă borş cu găluştele, şi curechí cu raţă, şi mămăliguţă... că ştiu că-í plăcea pân'a nu se porní, şi le-o fí dorínd ca nişte zaharícale, dragul moşului!... Am adus înadíns pe Barbu de la Iaşi, ca să-í cânte: "Frunză verde... ", pentru că pe-acolo, prin academíile dín Sadagura, nu cred să mai fí auzít cântece de-a noastre de cele bătrâneşti... Măcar că şi pe-acolo or fí mozâcanţi... da geaba... n-au haz... Eu când aud ţârlăiturí de cele nemţeşti, îmi vîne să-í íeu cu toropala... Íţi scârţie, frate, câte două ceasurí la ureche nişte bazaconíi, de níci dracul nu-í înţelege... ş-apoi zíc că fac Corţent... mări, ducă-se la naiba cu Corţentu-le cu tot!...

SCENA II

DAMIAN, IFTIMI

IFTIMI (*intrând cu sfială pe uşa din fund*): Cucoane Enachí... cucoane Enachí...

DAMIAN: Ce este, prostule?

IFTIMI: Cucoane!... am dat curcaníi la bucătărie...

DAMIAN: Ş-aí spus bucătarului să-í rumenească bine?

IFTIMI: Ba nu...

DAMIAN: Ce fel, ba nu?

IFTIMI: D-apoi... n-are cu ce să-í rumenească.

DAMIAN: Ce zící, măi?

IFTIMI: După ce n-aí cumpărat rumeneală dín târg...

DAMIAN: Ieşi afară, dobítocule... Auzít-aí tontul!... să rumenească curcaníi cu rumeneală!

IFTIMI: Eí, doar nu sunt bucătar...

DAMIAN: Haí, lípseşti şi du-te de stă la poartă ca să-mí daí de ştire când a vení Iorgu.

IFTIMI: Iaca mă duc.

DAMIAN: Aşteaptă!... Fost-aí, după cum ţí-am zís, să pofteşti la masă boíeríi la care te-am trímís?

IFTIMI: Am fost și la boierii și la boierite...

DAMIAN: Nu cumva ai făcut iar vro dobitorie, după obiceiul tău?

IFTIMI: Da cum, Doamne iartă-mă?... am fost pe la toți și le-am spus curată vorbă: M-a poftit boierul să vă poruncesc ca să veniți la masă la d-lui.

DAMIAN: Ce fel? să le poruncești?... măi hoțule, tot pe dos ai să vorbești?

IFTIMI: Ei, iar m-ai apucat la sucit ca pe-un fus... Dă-mi pace să vorbesc cum pot... ce dracu! dac-aș fi și eu prost ca d-ta, n-aș fi un biet boier.

DAMIAN: Iar?... bată-te cucul să te bată!... Haí, du-te de te pune la pândă.

IFTIMI: Mă duc... și cum oi vedea pe cuconașul Iorgu...

DAMIAN: S-alergi iute să-mi dai de știre.

IFTIMI (*în parte*): Mă duc la crâșmă peste drum, doar l-oi vedea măi degrabă. (*Iese prin fund.*)

SCENA III

DAMIAN: Mai pe dos om n-am văzut de când sunt și, slavă Domnului! sunt de multșor. Toate lucrurile le spune și le face anapoda; când îi zic să-mi aducă dulceții, el îmi aduce lîgheanul de spălat; când îi zic să-mi aducă de spălat, îmi aduce cafe. Mai deunăzi îl trimis în târg să-mi cumpere de zice parale tabac, și el îmi aduce pipăruși roși...

SCENA IV

DAMIAN, GAHIȚA (*intrând prin fund mînicasă*)

DAMIAN: Cîne vine?. A!....Cucoana Gahița Rosmarinovicí!...Sărut mîna, cucoană Gahițo.

GAHIȚA (*dîndu-și vînt cu evantaiul*): *Bonjour, mon cher*

arhon pítar... Ian spune-mí, *je vous prie*, de unde-ai luat moda să trímíţí mojícíí dín ogradă ca să facă ínvítaţíí în case cínstíte?

DAMIAN: Ce spuí, cucoană Gahíţo?... argaţíí meí au făcut vro bazaconíe la d-ta în casă?... nu mă-nebuní!

GAHIŢA: Nu te face, mă rog, că nu ştíí...

DAMIAN: De ştíu ceva, să fíu afurísít!... Da cum socotí c-aş da eu voíe să se facă acest fel de lucrurí?... Mă rog, cucoană Gahíţă, nu mă socotí un om aşa făr' de íspravă, încât eu însumí să poruncesc slugílor mele ca să facă pozne în case străíne... Pân'acum, slavă Domnului! pítariul Enachí Damían n-a dat semne de nebuníe, şí numele lui a fost totdeauna cínstít...

GAHIŢA: Da cíne-ţí vorbeşte de nebuníe şí pozne?... Cíne-ţí zíce că n-ai reputaţie bună?...

DAMIAN: Apoi dacă am *respunţaţie* bună, cum o chemí d-ta... ce zící că am trímís oamenii dín ogradă?...

GAHITA: Da n-ai trímís pe lftímí să mă poftească la masă?... şí tocmai pe el l-ai găsit mai cu cap pentru ca să-mí facă ínvítaţie?

DAMIAN: Da ce ţí-a făcut? pentru numele lui Dumnezeu! ce-í *inghitaţia* ceea?

GAHIŢA: Nící ínvítaţie nu ştíí ce însemnează?... Eleí! *mon cher arhon* pítar, tare eşti *arriéré*.

DAMIAN: Ce sunt?... *rierel*? Mări, ce vorbe sunt aceste?

Ha, ha, ha... Auzí, *inghitaţie*, *rierel*, *bonjur*?... Auzí paras-coveníí pocíte?... Nu cumva, soro dragă, s-a mutat ţara Moldoveí dín loc?... Nu cumva suntem franţuzí, nemţí, jídoví?... şí noi, ca níşte proştí, ne credem tot moldovení!... Ha, ha, ha, *rierel*, *inghitaţie*!...

GAHIŢA: D-ta râzí, pentru că nu te-ai adăpat de delicáteţea, de eleganţa şí de sublímitatea límbíí franceze.

DAMIAN: Ce să fac?... Să mă adăp?... Trebuie să ştíí, cucoană dragă, că numai vítele s-adapă, dar oamenii beau... şí să mă ferească Dumnezeu de *cateţie*, de *ganţ* şí de *bliblitatea*

d-tale!... Când mî-i sete, eu beau vîn de Cotnar şi de Odobeşti; beau vîn de cel moldovenesc curat, iar nu *ganţuri*, níci *bliblităţi*... Aşa să ştii.

GAHIȚA: Íi *superflu* să mai *cozarisim* împreună asupra acestuí suget, pentru că nu ne înţelegem.

DAMIAN: *Superfliur* sau *nesuperfliur*... nu ştiu... dar că nu te înţeleg?... asta-í adevărat... şi mă pot jura pe cei patruzeci de sfinţi părinţi de prícep ceva dîn toate címilíturíle câte le înşíraţi d-voastră, íşti de vremea nouă, care vă zíceţi... cum, Doamne iartă-mă?... *civirasilisíti*... Ha!... *civirasalisíti*; d-voastră, ípochímene alese, cărora vă este ruşine a trăi şi a grăi ca părinţii voştri; d-voastră, oameni procopsíţi şi mai ales prícopsíţi, care vă faceţi momítele altora, împrumutând de la străíní numai cele rele, nemaíputând trăi decît cu *bonjur*, cu *blamange* şi cu *parle*, *marle cheschevu*; şi cărora, în sfârşít, vă e ruşine să fíţi moldovení curaţi, români get-beget... (*În parte.*) De mî-a veni şi Iorgu cu *superfliururi*, îl cíomănesc.

GAHIȚA: Cucoane Enachí... n-am venít în casa d-tale pentru ca să mă ofansaríseşti... şi dar te poftesc să-ţi mai íii gura, c-apoi...

DAMIAN: C-apoi poate mî-i cere duel?... Atât ar mai trebui... să íasă şi femeíle la duel!... c-apoi s-a prícopsít de tot bíata Moldovă! (*Cu blândeţe.*) Ian ascultă-mă, dragă cucoană Gahíţă... nu te mânia... eu te-am văzut mítítică cât o şchíoapă şi-am fost bun príeten cu tatăl d-tale şi cu bărbatul d-tale, Dumnezeu să-í íerte!... În urmare, mî se poate trece câte le zíc. În vremea mea, dragă cucoană Gahíţă, bătrâníí aveau voíe să grăiască ce le plăcea, pentru că pe-atuncí tot omul cu părul alb era cínstít... şi cred că străíníí nu ne-au strícat încă toate obíceíuríle cele bune.

GAHIȚA: Departe de a ní le stríca, *arhon* pítar, străíníí ní le-au adus în perfecţie.

DAMIAN: În ce, mă rog?

GAHIȚA: În gradul cívílizației care domnește astăzi în Europa.

DAMIAN: Unde?...

GAHIȚA: Aici în provincie nu poți judeca *reformația* care s-a introdus în țară; dar du-te, *je vous prie*, în capitalie; du-te de vezi magaziiile lui *monsieu* Mículí; du-te de vezi paveua cea nouă...

DAMIAN (*în parte*): Ba că chiar! hodoronc-tronc.

GAHIȚA: Du-te de te întâlnește cu cavalerii de acolo... și să admírezí amabilítatea lor... să-í auzí ce complímente delícate îți fac; iar nu cum faceți d-voastră, care vă slujíți de cuvinte groase și zíceți fíecărui lucru pe nume, fără a vă închíetarísí de urechíle damelor!... Du-te... ínră în saloanele brílíante, unde ard sute de *bugii*, iar nu lumânări de seu ca pe-aicí... du-te de vezi oglínzile acele marí care îți reflectarísesc tot trupul... canapelele acele elastíce care te saltă cu plăcere, iar nu scaune de lemn ce-ți ínră în oase... Du-te maí ales de vezi damele acele educarísíte, care stau toată zíua la oglíndă de-și împodobesc grațiíle fígurí și ale trupului, iar nu ca pe la noi, să meargă la bucătăriie și la spălătoriie, ca să-și feștească rochia și degetele. Du-te de le vezi toate acele, ș-apoi mí-í zíce dacă ínfluența străínílor ne-au strícat míntea sau dacă ne-au *developat-o*.

DAMIAN: Vel-Lopată?... Destuí!... Am ínțeleș. (*În parte*.) Săracă límbă!... de te-or fí sucínd și pe-acolo tot așa, apoi te-ai sfínșít! ești bună de pus la zvântat în pod. (*Tare*.) Cucoană Gahiță! aí toate dreptățiile, și eu sunt un nătărău!... te mulțumești cu atâta?

GAHIȚA: Fíe... îți dau *pardon*.

DAMIAN: Foarte mulțumesc. (*În parte*.) De mí-a vení și íorgu în doaga eí, îl trímít la Golía.

SCENA V

DAMIAN, GAHITA, GÂNGU (venind din fund)

GÂNGU (*vorbind tare ca un surd*): Eí, măi Enachí!... adevărat că vîne astăzî Iorgu de la Sadagura?

GAHIȚA (*în parte*): Carnacsî! că m-au speríat... *quel manant!*

GÂNGU: Mí-a spus-o azí Îftímí, când a venít să mă poftească... Când aí ştí cât íi de veselă Marghíolîţa, fíică-mea, că-í vîne logodnícul?... parcă are argínt víu într-însa... Sare prín casă, frate, şí joacă drăgaíca ca o nebună!... Măi, măi, măi!... Ce-s fetele íeste!... cum le pomeneshí de bărbat, íţí sar în cap de bucuríe... Marghíolîţa, cât pe ce era să mă gátuie...

GAHIȚA (*în parte*): Of! nu pot să sufăr surdul ísta... răcneşte parc-ar fí toţí surzí ca dânsul.

GÂNGU (*către Gahiţa*): Aud?... bunătatea matale... eu sunt sănătos... da mata?

GAHIȚA: Nu te-am întregbat cum te aflí.

GÂNGU: Eşti sănătoasă?... ímí pare foarte bîne... Vezí mata, dragă... sănătatea-í ca o íapă albă... cum trece dealul, nu se maí vede.

GAHIȚA (*în parte*): Auzí vorbe de províncie!

GÂNGU: Să te păzeştí, dragă cucoană Gahiţa, pentru că, la vârsta noastră, cataroíle sunt foarte şugubeţe.

GAHIȚA (*mânioasă*): Cíne ţí-a spus d-tale că am cataroí?...

GÂNGU: Precum zící foarte bîne... ele deodată, nítam-nísam, te trântesc alívanta plăcínta-n groapă... maí ales la vârsta noastră.

DAMIAN (*în parte, rîzând*): Alta-í zíce, alta-í răspunde... are haz.

GAHIȚA (*apropiindu-se de Gângu şi strigându-i tare la ureche*): N-auzí, surdule?... ţíne-ţí vorbele-n gură şí nu te obrăznící maí mult...

GÂNGU: Eí!... aud!... ce strígí așa tare?... că doar nu-s surd.

GAHIȚA (*în parte*): Îmí vîne nu știu ce să-í fac... *Quel manant, oh ciel!*

GÂNGU: Măi Enachí! ce are Rosmarínovícioaia, de-mí zíce că mă obrăznícesc?...

DAMIAN (*tare*): Ce-o năpăstuiești și tu de-í zící că pătímește de cataroí ca babele?

GÂNGU: D-apoi n-a spus-o ea síngură măi dínioare?... ce dracul, doar aud bîne... mí-s...

GAHIȚA: Destul, *je vous prie*, cu astfel de vorbe, c-apoi mă-nchín cu plecăciune.

GÂNGU: Bîne-aí face, bîne-aí face, cucoană Gahíto... Ceaiul de soc, după cum zící, íí tare folosítor pentru cataroí; dar socot că floarea teíului íí și măi bună... Întreabă, dacă nu mă crezí, pe baba Anghelușa, știí... cea care face dresurí de obraz... o cunoști...

GAHIȚA (*lui Damian*): *Mon cher arhon pítar*, se vede că dorești ca să íes dín casa d-tale, de vreme ce *siuportarisești* o astfel de *infamie*. (*Se pune pe un jilț în dreapta, mânioasă.*)

GÂNGU (*Gahiței*): Aud?... Grăsímea de gâscă íți pare măi bună?

DAMIAN (*trăgând deoparte pe Gângu*): Tací, măi Gângule... nu vezí că cucoana Gahíța-í damă de moda nouă, care, cu cât îmbătrânește, se socoate măi tânără?... Ce dracuí vorbești tot de leacurí?

GÂNGU (*râzând*): Ba zău?... laca dracul!... și poate măi gândește la mărítis?

DAMIAN: Măi știí pozna?

GÂNGU (*râzând*): Da bîne, măi Enachí, dacă le-a vení în cap babelor să se mărite... ce-or face fetele?... de píldă: Marghíolíța mea?

DAMIAN: Pentru dânsa nu-í nící o gríjă... Ștíí c-am hotărât amândoí s-o dăm după lorgu...

GÂNGU: Şi când jucăm la nuntă?

DAMIAN: Într-o săptămână.

GÂNGU: *Işala!*

GAHIŢA (*în parte*): Carnacsî! iar m-au speriat... parcă l-au umflat Rusalíile.

(Se aud paşi la uşa din fund.)

SCENA VI

DAMIAN, GÂNGU, GAHIŢA. PRIETENI

DAMIAN: Ce s-aude?... vîn prietení!... Iată-í buluc!... Bîne-aţi venit, prietení buní, să vă împărtăşiţi de bucuria mea!... Astăzi soseşte IORGU şi cred că-ţi bea cu toţií voíniceşte în sănătatea lui.

UN PRIETEN: Las' pe noi, vere Enachí!... dacă-í treaba pe-nghíte-Agachí... Helbet! nu te-om da noi de ruşíne.

GAHIŢA (*în parte*): Ian auzí-í cum vorbesc!... ş-apoi mai au curaj să critíce tineríí noştrí!

PRIETENUL: Vere Enachí! scos-aí încalte vîn de cel dín vremea lui Han-Tatar?

GÂNGU (*apropiindu-se de el*): Aud? Eu sunt sănătos, slavă Domnului! da d-voastră? cum o mai duceţi?

PRIETENUL: Ce să ducem, vere Gângule?

GÂNGU: O duceţi bîne?... mă bucur... Vedeţi d-voastră că sănătatea-í şugubeaţă!... când íí zící: "Sus, Gahiţo!", îţi răspunde: "Cârc, Frangoleo!" (*Toţi râd, afară de Gahiţa.*)

GAHIŢA (*în parte*): Iar se leagă surdul de míne... se vede că-l paşte păcatul astăzi.

DAMIAN: Da ían poftím, fraţilor!... ce şedeţi în pícíoare? că doar nu vîn turcí!... Poftím de şedeţi în...

GAHIŢA (*curmându-i vorba*): Pe scaune.

(Toţi se pun pe divan şi pe scaune. Gângu şade în picioare.)

DAMIAN: Vere Gângule, da nu șezi?

GÂNGU: Ba mí-í foame, dar oí maí aștepta pâ'n' ce-a vení IORGU.

PRIETENUL: Vere Enachí... Ian maí spune-ne ceva de IORGU... ce-a maí făcut el pe-acolo, prín țara Neamțului?... ce-a maí învățat?... trebuíe să fie acum plín de az-buchí ca un stup.

DAMIAN: Maí știu eu, fraților, câte-a maí învățat bietul copí!... El mí-a scrís că a trecut dín scoarță-n scoarță și Míftorloghía și Fízolofía și Mantemadíca și Hístoría!... unde să le țin mínte câte mí-a înșírat pe hârtíe?

PRIETENUL: Bre! s-o fí făcut dobă de carte ș-o fí întrecut pe răposatul dascălul lení, Dumnezeu să-l íerte!

DAMIAN: Ce întrecut, vere!... L-a lăsat în urmă, cale de-o poștă.

(S-aud afară pocnete de bici.)

PRIETENUL: Na poștă; când vorbești de lup, lupu-í la ușă. Oare nu cumva íí lorgu, vere Enachí?..

SCENA VII

Cei dinainte, IORGU

DAMIAN *(alergând la ușă)*: Ba-í el!... Iníma-mí spune că-í el... Iată-I!...

IORGU *(întră și se aruncă în brațele moșului său)*: *Mon oncle!*

DAMIAN: Vín', gugulea moșului! *(Îl sărută ș-apoi caută la el cu dragoste.)* Ian vedeți-l ce moțpan mare s-a făcut! parcă-í Alexandru Machedon.

IORGU *(în parte)*: Uf! *(Tare.)* *Mon cher oncle*, cât sunt de ferícít!...

DAMIAN: D-apoí eu, fătul meu! d-apoí eu!... Vín' să te

mai sărut o dată... (*Plângând.*) Când gândesc că nu l-am văzut doi ani de zile!... Ce vă pare, fraților?... așa că-îi nostim? așa că-mi seamănă mie?

GÂNGU: Aud?... câte ceasuri?

DAMIAN (*luând pe Iorgu de mână*): Vînă să faci cunoștință cu PRIETENII mei. D-lui îi slugerul Gângu, un prieten vechi a băbacă-tău. Nu-ți aduci aminte de el?

IORGU: Ha... Ian stă... Nici decum.

DAMIAN: Da cum dracu l-ai și uitat?... El te-a purtat în brațe... adă-ți aminte când te jucai de-a baba-oarba cu Marghiolița, cu fata lui.

IORGU (*cautând cu Iornionul la Gângu*): Ha... acum mă suvenirisesc. (*Apropiindu-se de Gângu.*) *Mon cher monsieur Gângu*, îmi pare bine că reînnoiesc amicitia cu d-ta.

GÂNGU: Așa ș-așa, nici prea-prea, nici foarte-foarte... numai că mi s-au cam lungit urechile de foame. (*În parte.*) Ce dracu are de se uită la mine prin geam?... (*Tare.*) Ian ascultă, IORGUșorule, nu cumva ai prins orbul găinilor?

DAMIAN: Cu adevărat. Iorgule, ce însemnează sticluta asta care ți-o tot bagă în ochi?

IORGU: *Mon cher oncle*, citirea neconținută a uvrajelor mi-a cam slăbit puterea razelor vizuale.

DAMIAN: Ce ți-a slăbit, fătul meu?

GAHIȚA: Puterea razelor vizuale... Aceste cuvinte tehnice vreau să zică că i-au slăbit *ochelnica*.

IORGU (*în parte*): Cine să fie dama asta care mă înțelege atât de bine?... (*Apropiindu-se de Gahița.*) *Madamă*, cu toate că n-am avut *felicitatea* de a-ți fi recomandat, dar mă folosesc de ocazia aceasta, pentru ca să te rog să mă norocești cu *declinația* numelui d-tale.

DAMIAN (*cu mirare, în parte*): Ce dracu-îi zice?

GAHIȚA: *Monsieur Georges*, *desirul* unui cavalier amabil ca d-ta nu poate rămâne neîmplinit... *par conséquence*, mă grăbesc a-ți *declinarisi* numele meu... eu mă numesc Gahița de Rosmarinovici, *votre servante*.

IORGU: Eu sunt, *au contraire*, *votre serviteur*, *madamă*, și de doresc ceva, este numai să se prezenteze vro ocazie, pentru ca să-ți pot dovedi admirația de care sunt cuprins pentru grațiile persoanei d-tale.

GAHIȚA (*în parte*): Na cavaler!...

DAMIAN (*luând pe Gângu deoparte*): Măi Gângule, înțelegi tu ce limbă vorbește Iorgu cu Gahița?

GÂNGU: Zici c-a ploua?... Nu cred... n-am auzit bu-raticul azi-dimineață.

PRIETENUL (*către alt prieten*). Pare-mi-se, vere Constan-dine, că și Iorgu s-a nemțit.

DAMIAN (*în parte*): Oare nu cumva a uitat și Iorgu românește? (*Tare.*) Iorgule, Iorgule! Ian mai întoarce-te și spre noi... mai spune-ne ceva de la Sadagura... despre călătoria ta...

IORGU: *Pardon, mon cher oncle*; n-am vreme acu, că prezentez *omajurile* mele sexului frumos... asta-i datoria fiecărui galant om.

DAMIAN: Mări, băiete, lasă deoparte, *majurile* și sescul și răspunde-mi curat la ceea ce te-ntreb.

IORGU: Apoi ce să-ți spun, *mon cher oncle*? Când a trăit cineva într-un târg civilizat ca Sadagura și când este silît în urmă a veni într-o țară ticăloasă ca a noastră, contrastul i se pare atât de piramidal, încât nu poate găsi cuvinte destul de energice pentru ca să explice ceea ce simțește înlăuntru.

GAHIȚA: *Rezon... are rezon monsiu Georges*. Iaca, de pildă, eu, care am voiajarisît și care am fost la Cernăuți... nu pot să mă deprind nicidecum cu Moldova... Of!... de-aș scăpa mai degrabă de țara asta!

DAMIAN: Da bine, mă rog, ce are Moldova de nu vă mai place cum ați călcat peste graniță?

IORGU: *Ah, mon cher oncle!*... nu mă sili să-ți spun câte are și câte n-are...

DAMIAN: Da spune, spune... N-are și ea tâguri?...

N-are și ea oameni ca și celelalte țări? N-are munți, copaci, ape, vite?

GAHIȚA: Ba are prea multe... prea multe!

DAMIAN: Nu te-ntreb pe d-ta. (*Lui Iorgu.*) Spune ce-î lipsește bietei Moldove?... Nu-s oamenii buni și cu frica lui Dumnezeu?... Nu este grâu bun? Nu este vin bun?... Nu-î, în sfârșit, belșug în țară?... ce vă trebuie mai mult?... N-am drep-tate, vere Gângule?

GÂNGU (*căutând la ornic*): Aud?... opt ceasuri.

IORGU: *Ah, mon cher oncle!*... Ce-mi pomenesti d-ta de grâu, de vin și de vite?... Aceste materiale sunt bune cu adevărat, dar nu aduc nici o înaintire inteligenței... Ce ne folosește că avem cele trebuincioase pentru hrana trupului, dacă mîntea moare de foame?

PRIETENUL (*către alt prieten*): Ian auzi, vere Constan-dîne, zice că mîntea moare de foame... (*Pufnește de răs.*)

IORGU: Ce-î o țară fără canaluri, fără comerț, fără îndus-trie, fără drumuri, fără lib...

GÂNGU (*strănută tare*): Aferim!

PRIETENUL (*către alt prieten*): Auzi, vere, zice că n-avem drumuri?... dar el pe ce-a venit cu poșta?...

DAMIAN: Ian ascultă, Iorgule... dacă vrei să-mi faci mulțumire, te poftesc... altă dată să nu mă mai amețesti cu astfel de fleacuri... Tara Moldovei îi binecuvîntată de Dumne-zeu! și cine nu știe s-o iubească și s-o prețuiască nu-î vrednic să-î mănânce pâinea și sarea.

GÂNGU (*strănută*): Aferim!... vrei tabac?

DAMIAN (*luând o priză*): Foarte mulțumesc. (*Strănută.*)

TOȚI: Să-ți fie de bine!

DAMIAN: Amîn!

(*Se aud lăutarii afară.*)

DAMIAN: Iaca și scripcarii!... Hai să ne punem la masă.

TOȚI: Haideți, haideți!

IORGU (*dă brațul Gahiței*): Madamă, fí-voi destul de felice ca să nu-mí refuzarisești brațul?

GAHIȚA: Ce se potrivește!... sunt foarte *flatarisită*...

IORGU: Fíínd lângă d-ta la masă, mă voi crede în sânul cívílizației dín Sadagura.

GAHIȚA: Nu mai puțin și eu mă voi *suvenirisi* de Cernăuți.

(Lăutarii intră cântând pe ușa din fund, trec scena și ies pe ușa din dreapta. După ei ies Iorgu și Gahița, dându-și brațul, pe urmă ies prietenii și, în sfârșit, Damian și Gângu.)

DAMIAN (*lui Gângu*): Tare-s îngrijít, măi Gângule, despre IORGU!... ce socoți și tu?

GÂNGU: Dac-a ploua, pun rămășag. (*les amândoi.*)

(În tot timpul scenei a 8-a se aud lăutarii în culisele din dreapta și din timp în timp câte un "Vivat!")

SCENA VIII

IETIMI (*intră beat pe ușa din fund*): Pân'acu am șezut la pândă-n crâșmă, și degeaba... cu toate că m-am și uitat eu într-o părere, doar l-oí zări... Se vede că cuconașu Iorgu n-are de gând să víe astăzi... Facă cum a vrea... De-a vení, a fí bun venít! Íar de nu, nu. Ían să vedem eu pe degete (*numărând pe degete*):... n-a vení, a vení, n-a vení, a vení, n-a vení!... curată socoteală... Mă duc dar íar la crâșmă să-l pândesc... Moș Níron m-așteaptă c-o sângeapă de p-elín... și ce pelín!... când gândesc, ímí víne să cânt (*cântă*): "Frunză verde pelíníță".

(Se aud răcnete de "Vivat!" alătura.)

Măi!... cíne chíuíe în sufragerie?... Íra!... boieríí-s la masă... Ían vezí-í cum chílesc!... Ínghíte-Agachí... să te väd... înc-o dată... ha... dái, dái, dái. (*În parte.*) Dacă-s boierí, tot mai voínící decât noi!... beau boierește, cu oca. (*Uitându-se iar pe ușă.*)

Cíne-í flăcău cela care nící nu bea, nící nu mănâncă?... ce dracu-í tot șoptește cucoanei Gahíței la ureche?... și-í place babeí... íi place, da... Dec! se scoală flăcău de la masă și víne-ntr-acoace?... dos la față ș-amandea la moș Níron. (*Iese alergând-pe ușa din fund.*)

SCENA IX

IORGU (*intră pe gânduri, având șervetul prins de frac*): Uf!... am scăpat!... Să mă mai răsflu puțin... Borșul mí-a înăcrít stomahul; mămăliga mí s-a príns în gât, și curechíul cel cu rață... (*oșterindu-se*) brrrrr... de-aș avea un píc de coloníe să-mí mai dreg mírosul... (*Cu desperare.*) *Ainsi donc!* Iată víitorímea ce mă așteaptă!... íată víața ce mí se pregătește!... Bucate țărănești cu ceapă și usturoí, pentru plăcerea guríí!... Míros de curechí murat, pentru plăcerea nasuluí!... Scârțâiturí și răcnete țígănești, pentru plăcerea urechílor!... și prívelíștea unor persoane urâte, rugíníte și necíoplíte, pentru plăcerea ochílor!... Iată în ce se-ncheie tot traíul ce am să sufăr, pân'la moartea mea... O! Sadagură, Sadagură!... Unde sunt mulțumírile ce cuprínzí în sânul tău?... Unde-s chíflele? Unde-í berea? Unde-s cartofele? Unde-í șnițelul tău cel chesaro-crăiesc?... Dar valțuríle tale cele șvăbești?... Dar societatea ta cea plínă de grațíí?... Vaí ș-amar!... Ce-o să mă fac?... ímí víne să íau câmpíí, să fug în lume... departe de casa păríntească; departe de províncíalíí acești fără de sentímente și fără ídeíle veaculuí meu; departe de toți... și de rude, și de țiganí, și de curechí cu rață...

SCENA X

IORGU, GAHIȚA; mai pe urmă, DAMIAN

GAHIȚA: *Monsiu Georges...*

IORGU (*tresărind*): Cucoana Gahița!

GAHIȚA: Ce ai, *mon cher monsiu Georges?*... văzând că te-ai sculat de la masă, am gândit că te-a apucat vro durere la...

IORGU: La suflet?... dar!

GAHIȚA: Ești cu adevărat *indisposé*?

IORGU: Și mă mai întreb?... Ah! nu vezi palida mea față?... nu vezi progresurile durerii pe trăsăturile obrazului?... nu vezi că, de când am intrat în casa asta, mă usuc, mă topesc din picioare, ca o pansea arsă de vânt.

GAHIȚA: Ce nu beî oleacă de apă de nintă?

IORGU: Apă de nintă!... Ah!... nici o băutură nu poate vindeca patimile sufletești și *intelectuale*.

GAHIȚA (*oftând*): Te înțeleg!

IORGU (*apropiindu-se de ea și luând-o de mână*): Mă înțelegi?... A! Slavă Domnului că am găsit, în sfârșit, un suflet botezat care să mă înțeleagă!

(*Damian, cu șervetul legat de gât, apare în ușa și ascultă.*)

DAMIAN (*în parte*): De înțeleg ceva, să mă ieie dracul!... Ian s-ascultăm...

IORGU (*cu foc*): Simțеști ce suferă inima mea aici, în atmosfera asta barbară, unde nu răzbate nici o rază a civilizației?... Eu, care sunt copilul ei și care-s hrănit cu laptele ei!...

DAMIAN (*în parte*): Cu a cui lapte?

IORGU: Gândește ce efect ți-ar pricinui, când ți-ar pica peste cap turnul Trisfetitelor... Asemene efect îmi pricinuiesc TOATE lucrurile ce mă-ncunjură... Nimic nu-mi place, nimic nu mă mulțumește!... parcă-mi stă o greutate nemăstuitoare la

stomah... Nu știu ce să fie? mămăliga, sau altă? dar, te rog, scapă-mă din haosul acesta în care, cu cât merg, mă dau de-a rostogolul mai afund.

DAMIAN (în parte): A-nebunit!

GAHIȚA: *Mon cher monsieur Georges!*... eu nu doresc altă decât să te scap... dar cum?

IORGU (cu mare foc): Cum?... jertfîindu-mî toate simțirile inimii tale celei pline de poezie, de melodie și de melanholie!... Dă-mi amorul tău cel de înger *tutelaire*; căci de mă poate scăpa ceva pe lume, este numai dragostea ta, *vergură* divină și senină!

DAMIAN (în parte): Ce să-î deie?... îmi vine mie să-î dau o palmă.

GAHIȚA (în parte): *Ah! quel bonheur!* mă iubește! (Tare.) *Pudoarea* sexului meu nu mă iartă ca să răspund îndată dorințelor d-tale, dar... (Coboară ochii.)

IORGU: Ah! Gahițo!... suflet ceresc și-narîpat!... nu mă *ecrazarisi* cu astfel de vorbe!... Lasă modestia oamenilor de rînd; las-o la de-alde Gîngu... la persoane ne-n suflete de spirîtul veacului, precum sunt provincialii de aici.

DAMIAN (în parte): Așa!...

IORGU: Iar tu, Gahițo!... tu, care ți-ai dezvelit mîntea ca o conopidă la căldura civilizației; tu, care ai făcut voiajuri; tu, care ai văzut Cernăuții!... nu te supune la niște cuvînte deșerte, precum modestia și *piudoarea*... Mărturisește *ritos* sentimentele inimii tale... spune-mi: *Georges*, te iubesc!... precum îți zic eu în patru limbi: Gahițo! Gahițo! te iubesc! *sas agapo!* *ich liebe lhnen!* *je vous aime!* (Cade în genunchi.) Ah! fie-ți milă și mă mîngâie de nenorocirea ce-am avut a mă întoarce în țara mea și-n casa asta!...

DAMIAN (apropiindu-se de Iorgu, tare): Așa, tâlharule!... Casa părintească-î o nenorocire pentru tine?... Afară să ieși, nerușinatule!... afară, ticălosule... și să nu te mai arăți în ochii mei, că, să n-am parte de bătrînețile mele...

(*Prietenii intră, unul cu șervetul la gât, altul cu paharul în mână, și înconjoară pe Damian, căutând să-l liniștească.*)

SCENA XI

Cei dinainte, PRIETENII; mai pe urmă, GÂNGU și IFTIMI

PRIETENII: Ce este?... ce este?...

DAMIAN: Auziți, mă rog, fraților?.. Dumnealui' cuconu lorgu, nepotul meu, găsește casa moșului său o năpaste pentru dânsul!... auzi-t-ați așa lucru?... Eu, care m-am strădănuít, Dumnezeu știe! pentru ca să-l trímít în școlí, cu cheltuielí mai pe sus decât starea mea... Eu, care l-am dorít și l-am plâns doi aní de zíle... Eu, care l-am așteptat dín zí în zí, dín ceas în ceas, cu bătaie de ínímă... și toate aceste pentru ca să-l fac om de treabă!... auziți răsplătírea ce-mí dă, tícălosul?... auziți!... casa moșu-său! casa unde s-a născut el! casa unde-a murít maică-sa!... íl o nenorocíre pentru dânsul!... Afară, pâ'n' nu uít de tot că-ți sunt moș.

IORGU (*în parte*): Ímí vîne să mă-mpușc!... (*lese prin fund foarte tulburat.*)

GAHIȚA (*în parte*): Acu-í vremea să-í dovedesc ce este pasia amoríului... Mă duc să fíu íngerul *tutelaire* a lui *mon cher Georges*! (*lese după lorgu.*)

DAMIAN: Degeaba vreți să mă mângâieți, fraților!... de-acum toate nădejdíle mí s-au stíns!... Un nepot am avut, ș-acela... l-am píerdut!... Blestemat să fíe ceasul când mí-a venít în gând să-l trímít peste graniță, la Sadagura!

GÂNGU (*intră iute*): Cum aí zís, vere Enachí?... vrei tabac? (*îi dă tabacherea.*)

DAMIAN (*zvârlindu-i tabacherea jos*): Du-te la dracu cu tabacu-ți cu tot, surdule.

GÂNGU (*în parte*): Iaca!... Se vede că s-a cârchít vărul Enachí.

IFTIMI (*alergând pe ușa din fund*): Cucoane, cucoane... de când zăresc n-am pândít pe níme.

DAMIAN (*furios*): Lípsești, prostule, că te ía dracul!

IFTIMI (*ieșind fuga*): Să te ducí, duluță...

(Cortína cade.)

ACTUL II

Actul se petrece în casa comísului Kíulafoglu, la Iaşı. Teatrul reprezintă o sală nemobílată cu trei uşi; una în fund, care duce afară; alta în dreapta, ce dă în odăile lui Iorgu; şi o a treia în stânga, care se deschíde în apartamentul lui Kíulafoglu. Lângă uşa dín fund, un dulap mare cu pendulă şi cu o ferestruică sub cadran.

Scaune pe-mprejur.

SCENA I

IORGU (*intră pe uşa din dreapta, posomorât şi pe gânduri*): De când m-a alungat moşul meu dín casa lui, fatalitatea s-a legat de capul meu!... Toate-mí merg pe dos şi nu-í zí în care să nu am câte-o supărare!... Am alergat aici în Iaşı, nădăduínd c-oí găsí dístracţií care să-mí gonească gândurile cele posomorâte; în zadar!... Cíne caută dístracţií în capítala noastră sămănă cu nebunul care caută caí morţi să le scoată potcoavele... Am cercat de toate, făr-a da de mulţumíre!... Mí-am zdruncínat şelíle prín droşce pe paveua noastră... cea vândută carâtaşilor!... făr-a câştíga altă plăcere, decât o durere în şoldurí, care m-a ţínut la pat vro două săptămâní... Am alergat ca un íepure pe câmpul Copouluí, făr-a căpăta altceva decât o ocă de colb în piept şi deplína încredínţare că locuítoríí Iaşului au fost şi sunt oamenií ceí maí colbăíţi dín toată lumea... Am fost la baluríle măscăríte... vreau să zíc, măscuíte... şi m-am întors acasă cu ídeea că ceí maí mulţi care-şi pun mască o fac pentru că lí-í ruşíne de obrazele lor!... În sfârşít, m-am dus la opera nemţească, la vodevílul francez şi la bíetul teatru naţIONal, sărmanul!... când moare, când ínvíe... da-í maí mult răposat!... Şí ce mulţumíre am tras dín toate aceste petrecerí ale Iaşului?... Nímíc!... (*Se preumblă puţin pe gânduri.*) D-apoi credítoríí care-mí stau de strajă la uşă, cum se face zíuă... dă!... parcă eu le-am zís să-mí facă credít... D-apoi Íţíc zaraful căruí sunt dator două sute de galbení, cu dobândă de şaízací la sută pe lună!... şi care mă îngrozeşte pe tot ceasul c-a da jalbă

la Agie... (*Cu mânie.*) Dă!... cîne dracul mî-a zîs mîe să mă potriveşc Gahiţei!... Las' că dîn prîcîna eî m-a dat moşul meu afară dîn casă... dar apoi s-a şî legat de mîne, nebuna, ca un scaî!... Nu pot să mă desfac de dînsa nîcî prînr-un chîp!... De şase lunî acum de cînd şade cu mîne tot într-o casă... Ce să fac?... Am scrîs moşului meu să mă ierte, şî nîcî nu mî-a rîspuns... Cum dracul să scap de lîţîc şî să plătesc chîrîa odăîlor comîsuluí Agamemnon?... (*Stă pe gînduri.*) O! ce ídee!... Comîsul Kíulafoglu şade tot într-o casă cu mîne; (*arătînd în stînga*) Íatâ apartamentul său... Íatâ şî al meu... (*Arată în dreapta.*) Comîsul Agamemnon íî, după alte păcate, şî însurat cu o femeíe frumuşîcă ce nu-mî pare prea haină... Tot íî fac ceva curte... Ían s-o strîng maí de-aproape... poate că... maí ştîí ce?... lubîndu-mă cu nevasta, bărbatul negreşît trebuíe să-mî facă credîţ, şî poate că m-a şî împrumuta cu banî!... Bărbaţíí au fost totdeauna bírnícíí amorezaţîlor... Bravo, IORGULE! se vede că ţî-ai ascuţît mîntea pe tocîla cívîlîzaţíei dîn Sadagura!... A!... cîne vîne?... De-ar fî cucoana Zoíţa, femeía comîsuluí! (*Zărînd pe Gahiţa.*) A!... íaca dracul pe uscat!

SCENA II

*IORGU, GAHIȚA (intrînd pe uşa din fund, cu capela pe cap
şî cu şalul pe umeri)*

GAHIȚA: Ah! *Georges*, ímî vîne leşîn de mînie!

IORGU: Ce aí?

GAHIȚA: Pune-ţî în gînd, *mon adoré*, că m-am dus la Mículî ca să-mî aleg o coafîură verde cu pene roşîí şî aflu că a luat-o comîsoaía.

IORGU: Care comîsoaíe?

GAHIȚA: Femeía luí Agamemnon Kíulafoglu, gazda noastră.

IORGU: Şî numáí pentru atâta íţî vîn ísterícale?

GAHIȚA: Numáí pentru atâta?... Ce-ntrebare-í asta?... ímî

pare curios, *Georges*, să-mi faci o astfel de-ntrebare mie, care am jertfit pentru tine și *reputație*, și nume, și...

IORGU: Mă rog, nu mă mai ameți cu pomelnicul jertfelor d-tale... Le știu și iar le știu pe de rost... Slavă Domnului! nu-i zî în care să nu-mi aduci aminte; că te-ai legat de capul meu ca boala de om sănătos.

GAHIȚA: Ce vorbe sunt aceste?... Tu, *Georges*... care mă numeaî îngerul tău *tutelaire*!... tu, care mă numeaî *vergură* lînă și senină! tu să-mi zici că ți-am picat năpaste!... Ah! cîta deosebire-î între tine și nobilul baron *von Kleine Schwabe*, care...

IORGU: Care te slăvea cînd ai fost la Cernăuți?... știu... Mi-ai spus povestea asta de-o mie de ori... o cunosc!... Îi chîr degeaba dar să-mi mai pomenești de el.

GAHIȚA: Auzi, auzi tîranie!... nîci nu mă lasă acum să vorbesc! (*Plîngînd.*) Ah!... vîd că amorul tău începe a se răci și că nu-mi mai rămîne altă decît să mor!...

IORGU: Nu-ți mai uda basmaua degeaba!... Schîmositurile aceste mă strîng de gât!... În toate zîlele, tot ți-pete și bocete!... destul, pentru numele lui Dumnezeu!... că m-am săturat acum.

GAHIȚA: Te-ai săturat de-a mă vedea plîngînd, om fără suflet ce ești!... Cînd tu însuți ești prîcina că mi s-au schîmbat ochii în pâraie de lacrimi!... Vai de mine! cît sunt de nenorocită!... Eu, care l-am jertfit toate *palpitațiile* inimii mele! și care l-am rîdicat în *fantasia* mea pînă la al nouăsprezecelea cer!... Ce *deșeptie* crudă! ce deșeptare fîroasă!... ce...

IORGU: Și celelalte multe... Le știu pe de rost... și, de vrei, pot să ți le spun eu însumi... (*Imitînd pe Gahița.*) Ce deznădăjduire amară! ce lovire cumplită pentru inima mea! ce durere sfîșietoare!... Toate aceste, soro dragă, sunt bune în *Malvina* și în *Gonzalv de Cordova*¹... iar pentru mine, toate

¹ Alecsandri se referă, fără îndoială, la romanul scriitoarei franceze Marie Risteau Cottin, publicat la Paris în 1820, citit și apreciat și în Moldova, unde s-a tipărit în românește: *Malvina*, de Madama Coten. Tradusă din

aceste suspinări mă fac să casc pân' îmi strămut falcile... și cât pentru lacrimile cu care mă stropești neconținut, trebuie să știți că-mi dau gutunari.

GAHIȚA (*cu mânie*): *Infame!...* cum de îndrăznești să mă calci în picioare, pe mine, care te-am învăluit în toate fericițiile lumesti și te-am legănat pe sânul meu ca pe un copil rătăcit în calea vieții?...

IORGU: Și aceste le știu... așteaptă... (*Imitând pe Gahița*.) Pe mine, care te-am legănat și te-am învăiat, ca pe-o floare vestejită, la razele amorului meu!... și care, priveghind ca un înger binevoitor asupra ta, am depărtat toate furtunile ce ar fi putut să zbuciume coardele inimii tale!... și celelalte... Vezi, cucoană Gahiță, că le știu toate de-a rândul, deși nu le-am învățat și eu din romanțuri ca d-ta... în sfârșit însă, vreau să mă talmăcesc curat... Cucoană Gahiță, m-am săturat de toate parascoveniile și de toate farafastăcurile d-tale.

GAHIȚA: Farafascovenii, eu!... *Oh ciel!*

IORGU: Dar; din pricina d-tale am făcut pe moșul meu să mă deie afară din casa lui... Atunci eram un nebun, și-acum mă călesc... ai înțeles?... De șase luni de zile, de când te-ai legat de mine, m-ai scos din toate mințile și m-ai adus aici în lași...

GAHIȚA: Ingratule!

IORGU: Aici nu numai că m-ai înglodat în datorii pân' în urechi, ba încă m-ai și făcut să-mi lepăd numele tătâni-meu!... și să îau pe-al d-tale... Auzi poznă!... să nu mă mai chem eu Damian, ci de Rosmarinovici!... zicându-mi că Rosmarinovici bate mai bine la urechi.

frânzuzește de d-lui J.I. Gheorghiadî. Tom I-III, Iași, La Cantora Foaiei sătești, 1841, și la poemul în proză al lui Jean-Pierre Claris de Florian, *Gonzalve de Cordoue ou Grenade reconquise*, publicat la Paris în 1791, în două volume. Scrierea a avut largă audiență în Moldova, unde a fost publicată, în talmăcire românească: *Gonzalv de Cordova sau Luarea cetății Grenada cu război*. Tradusă din franțuzește de Sardariul Alecu Vasiliu. Tom. I—II, Iași, 1840. Printre numeroșii "prenumeranți" însirați în lista de la finele volumului al II-lea figurează și: "Stolnicul Iancu Alecsandri".

GAHIȚA: *Misérable!*

IORGU: Și eu, ca un prost, mă potriveșc ei!... Ce-ar zice moșul meu când ar afla că m-am schimbat porecla familiei și că mă alung datornicii pe ulițe?... Destul, cucoană Gahiță!... foarte-ți mulțumesc de dragoste și te rog de-acum înainte să-mi dai bună pace.

GAHIȚA: O! *quel infâme!*... Să-ți dau pace, după ce m-ai comprometerisit?... Ah! știu eu de ce mă depărtezi tu acum de la sufletul tău... pentru că iubești pe alta, pe comisoaie.

IORGU: Ai-nebunit?

GAHIȚA: Te-am înțeles eu de mult că-mi calcî într-aiurea... însă bun îi Dumnezeu!... Mă-a veni prilejul să-mi răzbun... ș-atunci... cerul va fulgera, mările s-or clătina și pământul s-a cutremura! (*lese tulburată pe ușa din dreapta.*)

IORGU: Și dracul te-a lua!

SCENA III

IORGU: Du-te, rusalie, pe ceea lume, și să vii înapoi când or ieși carașii fripți din Bahlu!... Mă mir cum de-am putut trăi șase luni de zile cu o dihanie înveninată ca dânsa?... Da de-acum, să știu c-oî vedea târgul lașului curat și fără jidan! mă duc de-aici... fug unde m-or duce picioarele, ca să scap și de Gahița, și de lași, și de Ițic...

SCENA IV

IORGU, IȚIC (în fund)

IȚIC: Parche vorbeai de mine, chicănașule... poate che ai bani?

IORGU: Păie, drace!

IȚIC: Acum o trecut de mult vadeua sinetului... Cred che m-i pletă acei două sute de galbini...

IORGU: Jupâne Ițic, nící vorbă nu-í că ți-oí plătí, dar...
maí târziú.

IȚIC: Maí târziú nu pot; trebuíe se me refuiești îndată...
destul de chínd me porți cu vorbe.

IORGU: Dragă jupâne Ițic... maí îngăduíe-mă măcar vro
două luní.

IȚIC: Două luní?... nící două ceasurí... Pletești îndată sau
me duc pe agíe? zíc zeu!

IORGU: Ițicule dragă! nu te mânía, ce dracul! doar suntem
príetení.

IȚIC: Nu știu nímíchí... Frate, frate... brânza-í pe baní.

IORGU: Ițică, Ițicuțule...

IȚIC: Așa mí se cade mie dache am a face cu bírbanți.

IORGU (*mâniindu-se*): Măí târtane, ce te obrăznicești?...
nu te gândești că ți-oí smulge percíuní?

IȚIC (*cam cu frică*): Percíuní? nu me tem... Percíuníí meí
sínt sudíți.

IORGU: Ian așteaptă să ți-í sudítesc eu maí bine.

IȚIC: Nu vení, nu, che stríg *ghevalt*, zíc zeu!... Ce! vreí să
mí și bați dache nu-mí pletești?... Am se te spun pe Conțu.

IORGU: Măí târtane, se vede că te mănâncă chíca.

IȚIC: Eu n-am chíchí; eu sínt ras.

IORGU: Bată-í crucea, luzí!... de í-ar da maí degrabă afară
dín țară, să scăpăm de dânșíí...

IȚIC: Mie nu-mí pasă, che am baní.

IORGU: Du-te dracului cu baní-ți cu tot, lítfa afurísítă!...

IȚIC: Me duc, dar se știí che am se mí-ntorc cu totă agíe,
ca se te rídíc pe sus.

IORGU (*alergând după el*): Iaca lítfa că nu íese...

IȚIC (*fugind*): *Ghevalt!*...

SCENA V

IORGU: Îi în stare s-o facă târtanul... Cum să scap?... De m-aş întâlni cu cucoana Zoîţa, poate c-aş îndupleca-o să puie pe bărbatu-său chízăş... Cíne íes dín apartamentul comísului Kíulafoglu? (*Se apropie de uşă şi se uită.*) El îi tocmai, cu femeia lui... Mă duc degrabă să-mí fac toaleta, ş-apoi... vaí de capul tău, kír Agamemnon! (*lese pe uşa din dreapta.*)

SCENA VI

KIULAFUGLU, ZOITA (*intrând amândoi pe uşa din stânga*)

KIULAFUGLU (*fără surtuc, cu fes mare şi cu ochelari*): Ma *psihi mu*, Zoîţa, nu m-ai ínselato... crede mu che nu m-ai ínselato... *eţi na ziso!*

ZOÎŢA: Eí! te cred, te cred... dă-mí pace.

KIULAFUGLU: Ma *ohi eţi*. Se me crezí dín tot sufletu mataluţi.

ZOÎŢA: Şí dín tot sufletul mataluţi, dacă vreí... Te cred... mai mult pofteşti?... De când am pus íedeş amândoi, n-am chíp să mă odíhnesc.

KIULAFUGLU: *Mite ego; ma* țe se fațem?... íadesu-í mare... stií?... Un salo pentru mata daca mí-í ínsala, *ke o* chísa de *capnos* cusuta pentru míne, daca te-oí ínsala *ego* pe mataluţi... *Lipon*, fíínd che mune nadazduesco a me fațe íspravnícos, *elpizo* se castígo totodata şi chísa^o pentru *sohpeti*.

ZOÎŢA (*cu bucurie*): Zău, mâíní te faci íspravníc?

KIULAFUGLU: *Oriste?*

ZOÎŢA: Mâíní te pun în slujbă?

KIULAFUGLU: *Malista*; de mult alergo, *psihi mu; omos* ímprezureríle nu mí-au fostu cu favorí... *Ostoson tora ime siguros.*

ZOIȚA: Cât îmi' pare de bine! îmi' vine să te sărut de bucurie.

KIULAFUGLU (*zâmbind*): Saruta, *matia mu*, saruta.

(*Zoița voiește să-l sărute; Kiulafoglu o oprește.*)

KIULAFUGLU: Ba nu, *sírata* țe estí; vreí să-mí daí o sarutare, s-apoí se zíí *íadesí*?... (*Râzând.*) *Acus sírata!* cum vrea se me ínsele ca se castíze *to salí*... *Ma sí eu palícaris*... nu me prín-do asa lesne.

ZOIȚA: Ha, ha, ha... da frícos maí ești!

KIULAFUGLU: *Ego sínto comísos Agamemnon* *Kíulafoglu* sí am capo nu *kefali*... țe zíc eu?... nu bostaní... A! vreí mata numaídechít se porți salo de íspravnítesa? *ma* cu asta fel de *tesmecherii* nu me prínzí pe míne... *Vezi*... *Zoí mu*, sínt necontenít cu ghíndul tot la *íadesí*, sí pentru ca se nu-l uít, am hoteríto se zíc stíu! de dímíneața *eos tin* seara... *Paradigmatos harin*; chínd mí aduțe fítorul dulțeți, eu zíc stíu!... chínd me-ntreaba țíneva de sínt senatos, zíc stíu!... de-mí zíte țíneva: *Arhon* comíse, femeía d-tale... stíu, frațico, sí iar stíu!

ZOIȚA (*în parte*): Bine, bine.

KIULAFUGLU: Ma se lasemu *iadesu* de o parte... Ian spune-mí, *psihi mu*, a platíto chíria odaílor *monsu de Rosmarinopulos*?

ZOIȚA: Ba încă nu.

KIULAFUGLU: Țe fel nu?... *omos* vadeoa a trecut-o de mult, *fos mu*, sí eu am trebuínța acum de parale, pentru ca se me fac íspravnícos maí degraba.

ZOIȚA: Lasă, frate, că ți-a plăti; maí îngăduie-l puțin tel.

KIULAFUGLU: Pentru *hatiro mataluți* țe n-así fațe?... daca vreí, zocu *to piperi*.

(*Intră o slugă cu un răvaș.*)

SLUGA: Iaca un răvaș pentru d-ta, cucoane Agămemnule.

ZOIȚA (*luând răvașul*): De unde să fie oare?... na, dragă, deschíde-l.

KIULAFUGLU (*întinzând mâna și trăgând-o iute înapoi*): Știu... A! sîrata! iar ai vruto se me prînzî, *ma* ți-am spus che sînt *palicaris*... (*la răvasul rîzînd*.) Se vîdem ți-ne-mî scrie. (*Citește*):

“Cu frățască dragoste mă închin d-tale, *arhon* Agamemnon!

Maî întâi nu lîpsesc a cerceta despre întregîmea ferîcîrei sînătății d-tale, ca aflînd că ești după cum doresc, nu puțin să se bucare sufletul meu; al doilea, veî ști că, dîn mîla cerescului împărat, și eu sunt sînătos; al 3-lea, te înștiîntez că vîn la lași, ca să caut pe nepotul meu Iorgu, care mî-a scris că s-a pocăit pentru cele trecute. Decî, în puterea prieteșugului nostru, am gînd să trag la d-ta în gazdă, rămînînd al d-tale preaplecată și supusă slugă,

Enachi Damian, pîtar.”

ZOIȚA: Pîtarul Enachî Damian?... cîne-î, dragă?

KIULAFUGLU: Un prietînos vechî a meu, cu care am fuzîto peste Pruto, în vremea turțîlor.

ZOIȚA: Ce fel? ai fugît?... Parcă mî-ai spus că te-ai bătut cu dînșîi la Sculenî?...

KIULAFUGLU: *Malista psihi mu*, m-am batut-o, *ma* de departe... Eu sîdem pe țelalalt mal a Prutului chînd a sosît urdîa turșesca și recneam “*Elate kakohrononaki diavoli*... *Ela* încoate, daca ve da înîma, se ve aretu eu”... *ma* nîți unu n-a îndreznît-o se treca Pruto, che pe toți îi fațeam *kes*.

ZOIȚA (*rîzînd*): Auzî voînic!

KIULAFUGLU: *Ma* cum socoți?

ZOIȚA: Știu că ești dîn cei care întră-n doi ca-n doisprezece și nu-î pot scoate nîcî douăzeci și patru.

KIULAFUGLU: Ian lasa saga; *ke* se gatîm maî bîne conacu pentru pîtarîs Enachî.

ZOIȚA: Odaîa-î gata, nu te-ngrijî.

KIULAFUGLU: Un lucru numai nu înțelego în ravasul îsta... zîțe che vîne se caute un nepoto a dîmîsale țe s-a pocăitu... țe nepot?

ZOIȚA: Las’ că te-î tîlmăcî cu pîtarul Enachî.

KIULAFUGLU: A! *natos ke monsu de Rosmarinopulos*.

SCENA VII

KIULAFUGLU, ZOÎȚA, IORGU

IORGU: *Bonjour*, cucoană Zoîță; *bonjour*, cucoane Agamemnon; de mult nu am avut norocire să vă văd.

KIULAFUGLU: *Kalimera sas*, *monsu* de Rosmarínoviți.

IORGU: Îmí pare curios să ne întâlním așa de rar, maí ales că ședem tot într-o casă.

KIULAFUGLU: Neskí; *ma* țe fațe cocona d-tale? senatosa-í?...

IORGU (*în parte*): Ducă-s-ar pe pustii! (*Tare.*) Íí cam zaířă, drăguța!

ZOÎȚA: Zaířă?... ce are?

IORGU: A răgușít.

KIULAFUGLU: A! *poli me kakofeni!*... Parca estí gata se íesí?... unde te duți?

IORGU: Mă duc să íau o lojíte pe deseară la Teatrul NațIONal.

KIULAFUGLU: Ha, ha, ha... la teatro moldovenesco!... Nu-ți e míla se daí parale dezeaba, ca se vezí níste baíeți care nu stíu níți se vorbesca macar... sí se ascultí níste píese ca vaí de ele?

IORGU: Dac-ar judeca toți ca d-ta, domnule, apoi teatrul națIONal nu s-ar putea întemeia níciódată în țară; dar, slavă Domnului! sunt persoane care știu să prețuíască greutățile unei scene începătoare ca a noastră; care nu se rușínează de a merge să vadă píese naționale și care, în sfârșít, íertând greșelile actorilor, íí încurajează și le dau ajutorul cuvíncios... Acele persoane sunt vredníce de toată lauda, și teatrul național le va íi totdeauna recunoscător.

KIULAFUGLU: Stíu che eu nu am curazí ca se mergo se casco patru țeasuri pentru hatírul patriótismosmuluí.

IORGU: Cât pentru d-ta, domnule, teatrul națIONal te lasă-n pace să faci ce ți-a plăcea; cu astă condíție ínsă, ca și d-ta să-í daí pace ca să-și urmeze caríera, cum poate, și să nu-l críticí cu ochíi ínchíși.

ZOIȚA (*trecând între amândoi*): Lăsați, vă rog, vorba teatrului, că iar o să-ncepeți a vă sfădi.

KIULAFUGLU: Bîne zîți, *psihi mu. Lipon, monsu Rosmarínovîți*, ma închîno cu plecațune... ma duc sí eu se ma îmbraco. Ela, Zoița *mu. (Iese prin stînga).*

(Iorgu se face că iese pe ușa din fund; și când vede că Kiulafoglu a ieșit, se întoarce iute pe scenă și oprește pe Zoița.)

SCENA VIII

IORGU, ZOIȚA

IORGU: Slavă Domnului că mă găsesc, în sfârșit, singur cu d-ta, cucoană Zoiță...

ZOIȚA (*voind să iasă, în parte*): Degrabă ți-a fi?

IORGU: Nu fugi, îngerașule!... nu mă lípsí de ferícírea ce símt a te vedea și a-ți spune cât te íubesc.

ZOIȚA: Domnule...

IORGU: Ah!... când aí ști câte pătînesc în sufletul meu dín ceasul cum te-am zărit! Zí și noapte te vísez cu ochíi deschíși și nu pot níci să mănânc, níci să beau, níci să trag cíubuc.

ZOIȚA: Vaí de míne!... vorbește maí încet, că te-aude bărbatu-meu.

IORGU: Te íubesc maí presus decát cum íubește un judecátor aurul!... Pune-ți dar în gînd cât te íubesc!...

ZOIȚA: Adevărat grăiești?...

IORGU: Să n-am parte de bărbatu-tău, dacă-ți spun míncíuní... Zoíto... Zoíto!

KIULAFUGLU (*strigînd din culise*): Zoíța... Zoíța!

ZOIȚA (*lui Iorgu*): Fugí că víne.

IORGU (*voind să fugă*): M-am dus.

ZOIȚA (*în parte*): Ímí víne-o ídee. (*lui Iorgu, oprindu-l.*) Nu pe-acolo.

IORGU: Da pe unde?

ZOIȚA: Ascunde-te aici în ceasorníc, păn' ce-oí depărta pe bărbatu-meu.

IORGU: Cum dracu? în ceasorníc?

ZOIȚA: Dacă mă íubești!

IORGU: Te íubesc; dar ce are-a face dragostea mea cu ceasornícul?

KIULAFUGLU (*asemene*): Zoíța... Zoíța!

ZOIȚA: Intră degrabă că ți-oí tălmăcí eu mai pe urmă...

IORGU: Da nu se poate, soro...

ZOIȚA: Și-í frícă poate?

IORGU: Frícă?... ha, ha, ha! Nu cunoști pe Iorgu.

ZOIȚA: Eí; apoi ce te mai oprește?

IORGU: Zí dîntái că mă íubești ș-apoi íntu și în tartar.

ZOIȚA (*deschizând ornicul*): Te íubesc.

IORGU: Încă o dată... (*Intră în ornic.*)

ZOIȚA: Te íubesc. (*În parte.*) Am căștígat rămășagul.

(*Agamemnon intră și vede pe Zoíța închizând ușa ornicului.*)

SCENA IX

KIULAFUGLU, ZOIȚA

KIULAFUGLU: Zoíța, te strígo de un țeaso... *ma* țe fațeaí la țeasorníco?

ZOIȚA: Nu făceam nímícă.

KIULAFUGLU (*în parte*): S-a tulburato... (*Tare.*) Cu țíne eraí alíțe?

ZOIȚA: Cu nímene.

KIULAFUGLU (*în parte*): Negresít, a ascunso pe țíneva *is to* țeasorníco... *mesa*. (*Tare.*) Zoíța!... Zoíța, *kitakse* drept la ochí a mele.

(*Zoíța coboară ochii.*)

KIULAFUGLU (*mâniindu-se*): Pes *mu* dreptu, ține-í în *orologhion*?

ZOIȚA: Da cîne vreí să fie?... nu-í nîme.

KIULAFUGLU: Nîme? sîrata țe estí!... vreí sí tu se me fațí de mascara! Nu auzí che a statuto țeasorníco?

(*Iorgu imitează cu limba bățile ornicului.*)

ZOIȚA: Ce fel s-a oprít? n-auzí că merge?

KIULAFUGLU: Merze?... *ma* de țe merze asa íute?

(*Iorgu imitează mai rar.*)

ZOIȚA: Se vede că-țí țíuie urechíle.

KIULAFUGLU: Ian asculta... Acum merze íñtet.

(*Iorgu imitează iute.*)

KIULAFUGLU: Zoíța, Zoíța, aí ascunso pe țíneva acolo... Unde-í cheía?

ZOIȚA: Nu-í la míne.

KIULAFUGLU (*mânios*): Dă-mí cheía, che m-am aprínso ca un zaratíco.

ZOIȚA (*dându-i cheia*): Dacă nu mă crezí, poftím cheía... deschíde și vezí... (*Kiulafogu ia cheia.*) ladeș! am câștígat rămășagul.

KIULAFUGLU (*scăpând cheia jos*): *Karnaksi!* m-aí ínsalato! (*Se bate cu pumnii peste cap.*) Na, na, bostaní fără *kefali!* se perdo eu remesagu! eu carí mí sînto *palicarís!* Ah, Zoíța *mu!* íțí țero íertațune în zenunchí, pentru che am prepuso nevínovațíá ta, sîrata țe estí!

ZOIȚA: Maí bîne haí să-mí cumperí șalul.

KIULAFUGLU: Haíde, *psihi mu...* haíde. (*În parte.*) *Tin patzirisa hiotiki.*

(*les amândoi prin fund.*)

SCENA X

IORGU (*deschizând ferestruica dulapului*): Aí văzut díavolul de Zoíță cum și-a bătut joc de bărbatu-său și de míne!... și toate aceste pentru ce?... pentru un șal!... Apoi, pas de nu zí că ínteresul poartă fesul... Uf! mă înăduș aici!... m-am săturat de ceasornícărie... Cum dracul să íes? (*Zgâlțâie ușa.*) Ușa-í închísă cu cheía pe díń afară... Ar avea haz să mă lase ca să mă zvânteț aici!... ba mai bucuros aș fí să mănânc mere acre, decât... Parc-a íntrat cíneva-n casă... la loc, IORGULE. (*Închide ferestruica.*)

SCENA XI

DAMIAN (*intră prin fund*): Măi, măi, măi!... ce casă pustie! Nící că aș íntâlní vrun suflet botezat!... În sfârșít, íată-mă-s în lași!... Nepotul meu mí-a scrís că s-a pocăít, berbantul!... Auzí d-ta, să fugă díń târgul nostru la lași, cu cíne?... cu Rosmarínovícíoaía!... ce blestemat!... Da ce dracul!... n-o să víe nímene astăzi să-mí spuie dacă comísul Agamemnon íí acasă?... Eí, Toader, Nastasă, Chírílă.

IORGU (*deschizând ferestruica, în parte*): Parc-am auzít un glas de rudă.

DAMIAN: Vasíle, Gavríl, Prícoche!... Tufă, pustí!... ca când au trecut turcíi.

IORGU (*asemene*): Săracul de míne! moșu-meu!... de m-a găsí aici, sunt prăpădít... Numaí de nu mí-ar vení să strănut. (*Strănută.*)

DAMIAN: Dec! cíne strănută-n dulap?

(*Iorgu mai strănută.*)

DAMIAN: Ce să fíe?... Ian să vedem. (*Voiește sa deschidă dulapul.*) Íí închís cu cheía... Heí! cíne-í acolo?

(*Iorgu face ca cocoșii.*)

DAMIAN: Ian auzí-l acu... îmí cântă ca cucosíí... Spune, măí... cíne-í acolo?

(Iorgu face ca mâțele.)

DAMIAN: Ștíí că are haz?... Poate că-í vrun ceasorníc cu mozâcă... Tocmaí... ha... ha... ha!... Răposatul dascălul lení, Dumnezeu să-l íerte! avea unul care cânta ca cucul.

(Iorgu face ca cucul.)

DAMIAN: Măí!... da aísta-í cu maí multe meșteșugurí... Când aș găsí cheía, ca să văd cum dracu-í lucrat înlăuntru. *(Găsind cheia jos.)* Iaca o cheie; oare nu cumva-í de la ceasorníc? *(Deschide.)* Píeí, drace!... Iorgu!... în ceasorníc... Ce fací aící, tâlharule?

IORGU: Mă... mă prímblu, moșule.

DAMIAN: Așa mí te-aí pocăít, blestematul? Te ascunzí prín dulapuríle oamenílor și cântí ca cocosíí, și míorlăiești ca mâțele, pentru ca să-ți bați joc de míne?

IORGU: Moșule...

DAMIAN: Să mă facă să cred că-í ceasorníc cu mozâcă! A hoșule, mă fací de mă scol de-acasă, eu, om bătrân, și vín la lași pentru tíne! și tu, în loc să te arăți înaintea mea blând și supus, te-apucí să-mí cântí cucul? Las' că te-oí învâța eu... Socoti că te-oí face clíronomul meu? Pune-ți pofta-n cuí, dragă... Íí cânta tu mult ca cocosíí și-í míorlái ca mâțele, pân' ce-í vedea o para de la míne.

IORGU: Moșule, ascultă-mă și pe míne...

DAMIAN: Lipsești dínaíntea mea... Auzí, ímpușcă-n lună, așa! íl trímít în țara nemțască ca să se facă om de treabă, și el ínvâța acolo a-și urí pământul unde s-a născut.

IORGU: Nu-í adevărat... nu-í adevărat... Eu ímí íubesc patriá maí mult decât d-voastră, pentru că știu cum s-o íubesc.

DAMIAN: Așa! vrea să zícă, spun și míncíuní?... Atâta mí-a maí rămas, ca să mă fací și míncíunos. Trage-mí íncalte ș-o bătaie, ca să se mântuíe comedía... Mă mír ce mă oprește de nu-ți sfărâm capul.

IORGU : Moşule, eşti aspru cu mine... N-am meritat să mă tratezi astfel.

DAMIAN : Ți-oai da un tartat acuzi de nu l-ai putea duce.

SCENA XII

DAMIAN, IORGU, IȚIC, DOI COMISARI

IȚIC (*la comisari*): Veniți cu mine se-l ridicăți.

IORGU (*în parte*): Iaca și Ițic! ca când dracul l-a adus.

DAMIAN : Pe cine cauți, jupâne?

IȚIC : Pe chicanăș Rosmarinović.

DAMIAN : Care Rosmarinović?... El a murit de mult.

IȚIC (*zărind pe Iorgu*): Ba nu; iată-l după d-ta.

DAMIAN : Cine? Iorgu?

IȚIC : Dumnelui.

DAMIAN (*lui Iorgu*): Vrea să zică, ți-ai schimbat și numele?... ți-a fost rușine de numele tătâni-tău?

IORGU : Nu crede, moşule...

IȚIC : Ba crede, chicone... zic zeu. Dumnelui chicon Rosmarinović mi-i dator cu 200 de galbeni, și nu vrea se-mi plătească.

DAMIAN : Încă și dator cu 200 de galbeni! Da bine, că-i bun de dat la ocnă.

IȚIC : Și dache nu mi-a pletit acu îndată... am adus poronchi de la Departament ca se-l ridic cu comisari.

DAMIAN : Dar, dar, să-l închideți! bine-ți face.

IȚIC : Plitești, chicon Rosmarinović, ori nu?

IORGU : Moşule... pentru numele lui Dumnezeu, scapă-mă de-o necinste ca asta... nu mă lăsa să mă ridic... Gândește-te că-ți sunt nepot.

DAMIAN : Tu, nepot mie? Să ferească Dumnezeu! Eu mă numesc Damian, iar nu Rosmarinović... Du-te de-ți găsește moși aiurea.

IORGU : Moşule, mă aduci în deznădăjduire.

DAMIAN : Ba la agie, dragă... Du-te la închisoare, fătul

meu; acolo-í fí mult maí în huzur decât în dulapul ísta ší-í putea cânta cucul cât ți-a plăcea.

IȚIC: Nu plítești?... jupâne comisári, umflați-l!

(Comisarii pun mâna pe Iorgu.)

IORGU: Píeí, târtane, că te rup în bucăți.

IȚIC (fugind deoparte): Ghevalt!... nu lesați.

IORGU (către comisari): Nu vă apropíiați, gulerăților, că vă zdrobesc săbíile de cap.

(Comisarii voiesc să-l ducă; Iorgu se zbuciumă.)

DAMIAN: Nu te da, *monsiu* baron... Nu te da... odată... să te văd... vârtos.

IORGU: Să daí seamă, moșule, de nenorocírile ce s-or întâmpla.

DAMIAN: Auzíți, domníșorilor, ví-l dau în seamă...

SCENA XIII

Cei dinainte, GAHIȚA, ZOIȚA, KIULAFUGLU

TOȚI: Ce vuíet? ce este?

DAMIAN: *Monsiu* baron Rosmarínovící se duce la agíe... ha, ha, ha.

TOȚI: La agíe!

GAHIȚA: La agíe!... Ah! (*Leșină.*)

DAMIAN: Vrea să cerce dacă temníțele dín lași sunt ca cele dín Sadagura.

(Comisarii duc pe Iorgu.)

KIULAFUGLU: *Arhon* pítarís!

DAMIAN: *Arhon* comis!

(Se îmbrățișează amândoi.)

ZOIȚA (*în parte*): Sărmanul Iorgu!

(Cortína cade.)

ACTUL III

Actul se petrece la moşia lui Gângu.
Teatrul reprezintă o piaţă de sat: în stânga, o crâşmă cu laiţi dinaînte:
doi stâlpi mari de lemn pentru exerciţiile acrobatice ale lui *Kleine Schwabe*; în dreapta, un scrânciob; în fund, satul.

SCENA I

ȚĂRANI ŞI ȚĂRANCE (*jucând hora*)

Iată, hora se porneşte
Sub stejar la rădăcină;
Iată, hora se-nvârteşte,
Vînă, puico, vînă.

Mi-am pus florí la pălărie,
Mi-am pus florí, mi-am pus măргеle;
Să caţi vesel cu mândrie,
Puicuţo, la ele.

Sunt sătul de bírurí grele
Şí de plug, şí de lopată,
De cíocolí, de zapcíele
Şí de sapă lată.

Daţi, copíi, într-o lovíre,
Să vuíască-n fund pământul;
Lumea-ntreagă să se míre
Şí Dumnezeu sfântul!

SCENA II

Cei dinainte, IORGU

(Iorgu intră prin dreapta în costum de vrăjitor, țărani speriați fug în crâșmă, strigând: "Iaca dracu, mă! Iaca dracu!")

IORGU (*către țărani*): Nu fugiți, oameni buni, că doar nu-s Scaraotchi!... Când vrea dracul să muncească oamenii, el se face judecător sau ispravnic... Au fugit!... s-au dus!... Așa fug toți cei ce mă-ntânesc. Iată-mă-s, în sfârșit, și șarlatan... De patru luni de zile alerg acum din sat în sat și dau reprezentații acrobatice... Eu, Iorgu Damian!... Și ce dracul era să fac? Când m-a găsit moșul meu în blestematul cel de ceasornic și când m-a dat pe mâna comisarilor, era să-nebunesc; însă m-am smuncit voinicște din ghearele ce mă prinseseră de gât; mi-am luat călcăile de-a umere și m-am dus, m-am dus, m-am dus, până ce m-am văzut departe de capitalie, și de Ițic, și de agie, și mai ales de stahia cea de Gahiță. Atunci am intrat într-o crâșmă ca să mă odihnesc!... Când, în crâșmă, ce să văd?... pe *Herr von Kleine Schwabe*!... un neamț ce cunoscusem la Sadagura și care se ducea la Iași ca să deie reprezentații gimnastice... Deodată-mi trăsnește prin cap o idee de cele Cornorate... Mă apropii de neamțul meu și-i zic: "Măi, șonțule!... deschide-ți urechile-n patru la glasul adevărului... Tu te duci la Iași ca să arăți locuitorilor lui că știți să te dai de-a tumba și că poți ridica multe oci de bere și de fier?... Sărmene cartoflarule! Nu știți că acolo sunt acrobați care pot să-ți fie profesori în meșteșugul paiaților!... Tu poți, de pildă, ridica 50 sau 80 de ocă de fier; iar acolo sunt voinică care umflă stări întregi! Tu știți să te dai peste cap; iar acolo sunt paiați care știu a se da, nu numai ei înșiși de-a tumba, dar a da și pe alții peste cap!... Nu-ți cerca norocul în Iași, nefericitele șonț! că-ți muri de foame... Vin' mai bine cu mine și haideți amândoi să facem o asociație pentru ca să speculăm în nevinovăția provincialilor... Tu te-î face că-mi ești rob, și eu te-oî arăta peste tot locul, ca pe-un sălbatic din

America... Îi vedea cât de bine-î fi primit sub numele de sălbatic, într-o epohă ca aceasta mai ales, unde oamenii cívilizați sunt socotiți de nebuni!" Neamțul meu se uita la mine ca o broască la soare și, în sfârșit, a primit... De-atunci, slavă Domnului, ne curge bine laptele-n păsat!... Nu-î sat unde să nu câștigăm câte 50 de ouă și câte 10 puî de găină... Să trăiască șarlatanismul!... El și aurul sunt domnitoriî veacului! Cîne știe dacă prin ajutorul lui nu voi ajunge un om însemnat?... Poate să mă fac vrun prinț... de Sadagura... (*Văzând pe Kleine Schwabe.*) Iaca și *baron von Kleine Schwabe!*... Bre... posomorât îi!

SCENA III

IORGU, SCHWABE (intră prin dreapta foarte posomorât)

IORGU: Ce ai, măi neamțule, de ți-ai zbârcit sprâncenele?

SCHWABE: Am superar la íníma. (*Oftează.*)

IORGU: Nu cumva te-a înecat vro cartoflă?... Trage o stacană de bere, că ți-a trece.

SCHWABE: O! *niks Erdäpfel!*... Mí-am adus amînte de un madam ce am íubít la Cernovíez!

IORGU: Ce era? spălătoríță sau bucătăríță?

SCHWABE: *Terteifel!* spălătoríț!... *Nein*... un madam de la *Moldau*.

IORGU: Ce spuî, șonțule?... De la noi?... Cum o chema?

SCHWABE: *Gahizen!*

IORGU: Gahíța Rosmarínovící poate?

SCHWABE: *Mein Got!*... o cunoști?

IORGU (*în parte*): Ha, ha, ha... Aísta-í graful cel vestít despre care-mí rodea urechíle cucoana Gahíța? ha, ha, ha...

SCHWABE: Ce rízí, domnule? *Ich bin Baron*...

IORGU: Nu te bosumfla, șonțule... Ian spune-mí: Gahíța te íubea?

SCHWABE: O, *ia!*... și eu pe dâns o íubeam mái mult de chít cel mái bun *Bier în Oesterreich*.

IORGU (*în parte*): Îmí v'íne-o ídee... (*Tare.*) Măí neamţule, ce-ai zíce dacă te-aş însura cu Gahiţa?

SCHWABE: *Vai mir!* te-aş învăţa ciubotăria.

IORGU: Țíne-o pentru tíne... Şí du-te-acum de te găteşte ca să începem reprezentaţia!... Maí pe urmă íţí făgăduiesc să te pun la cale.

SCHWABE: *O! ich danken! (lese prin dreapta.)*

SCENA IV

IORGU: Auzít-ai gust dín partea Gahiţei? Să se drăgostească... cu cíne? cu şvabul meu!... Mă míram eu de ce-í era aşa de dragă ţara nemţască?... Ar avea haz să-í însor... Dar... cu chípul acesta scap pentru totdeauna de Gahiţa, cu toate c-am numít-o ínger *tutelaire*... Să te ferească Dumnezeu de íngerí, când se îndrăcesc de-ţí stau năpaste!...

SCENA V

IORGU, ȚĂRANII (*ieşind din crâşmă*)

IORGU: Veníţí, oamení buní... nu vă temeţí... veníţí maí aproape, că doar nu-s prívíghetor... şi eu sunt om pământean ca şi voi!... Auzít-aţí de vestítul *Cocus Mocus imperator* ce-a sosít acum dín América, aducând cu dânsul un om sălbatic?

ȚĂRANII: Ba nu, jupâne.

IORGU: Eu sunt acel vestít vrăjítor!... şi ştiu să prorocesc tot ce are să se íntâmpile peste două sute de aní.

ȚĂRANII: Ian auzí poznă şi mínune!

IORGU: Dacă vreţí, vă pot spune la fíecare ce-o să păţească până mâíní... dar fííndcă nu vreţí, apoi v-oi arăta omul cel sălbatic care mănâncă foc şi bea smoală clocotită... Haí, duceţí-vă de daţí de ştıre stăpânílor voştrí şi tuturor boíerílor

vecíni, ca să alerge degrabă aici, să vadă mínunea mínunilor!
(În parte.) Mínciuna mínciunilor.

(Câțiva țărani ies.)

IORGU: Nu uitați însă a le spune ca să aducă svațihí
fără bortă și galbení netăiați, pentru ca să cerce eí înșisí cu
ce plăcere sălbaticul mănâncă baní... Eu mă duc să mă gătesc;
dar vă înștiințez să nu căscați gura prea tare de mîrare, pentru
că sălbaticul are patímă pe gurí căscate.

(Iese prin stînga.)

SCENA VI

CÂȚIVA ȚĂRANI ȘI ȚĂRANCE

UN ȚARAN: Ați auzit, măi?... zice că bea smoală!

ALT ȚARAN: Mări, las', măi loane, nu măi crede...
Mínciuna nemțască, ca și cea boierească, trece-n țara
ungurească... știți vorba ceea...

CEL DINTÂI: Ba zău, măi știți ce?... Nemții isticia sunt cu
dracu...

CEL D-AL DOILEA: Poate de-aceea îi și ia dracu pân'
în sfârșit...

SCENA VII

ȚĂRANII TOȚI, GÂNGU, DAMIAN, PRIETENI

(Intră toți prin stînga.)

DAMIAN: Ce ziceți, măi proștilor, de Cocus Mocus și de
sălbatic?... unde-î? să-l văd și eu cum mănâncă foc și bea
smoală clocotită?... auzi poznă, măi Gângule?

GÂNGU: Cíne? Elenuța?... sărmana!... toată ziua plînge
de când a aflat că și-a pierdut pe Iorgu, logodnicul eí.

DAMIAN: Nu-mí mai pomení de el, că mă supăr.

GÂNGU: Eí, da şi tu te-ai arătat prea aspru... ce dracu!... Iorgu-í tânăr şi trebuie să-í iertăm dacă-í zburdă ínima... Adă-ţi amínte ce făceam noi când eram de vârsta luí... când beam vutca în fesurí şi-n papucíí cucoanelor...

DAMIAN: Foarte bine; dar pentru ce să mă-nşele?... de ce să-şi lepede numele tătâni-său?... de ce să facă datoríí ca un boier mare?... Auzí!... *monsíu* Rosmarínovící şi nu Damían!... asta, frate, nu í-oí ierta-o níciodată... Cíne se ruşínează de numele tătâni-său nu merită să fíe nící om!... De-aceea l-am lăsat şi eu pe mâíníle comisarílor... doar í s-a mai líníştí sângele şezând cătáva vreme la răcoare.

GÂNGU: Aud?... să se-mpuşte?... mai ştíí ce?... Ea!... se poate... Tínerílor de astăzi nu le prea suflí-n borş...

DAMIAN: Ce vorbeşti, surdule, de împuşcat?... El!... IORGU!... Ba să ferească Dumnezeu!. Auzí?... Gugulea moşuluí!... să-l ferească Dumnezeu!

(*Se preumblă tulburat.*)

UN ŢARAN: Cucoane Enachí, s-aude-o poştă.

DAMIAN: Cíne să fíe?

KIULAFUGLU (*în culise*): *Ma staso, Zoíţa, psihi mu, se víno şi eu, ţe fuzí aşa íute? ca o capríţa?*

DAMIAN: Íí comisul Agamemnon...

SCENA VIII

Ceí dínaínte, ZOÍŢA, KIULAFUGLU (*urmărit de un slujitor ce-i ţine ciubucul.*)

KIULAFUGLU: E! *natos* şi veru Enakí! *Ma* cum de te íntílnescó aíţe?

DAMIAN: Da d-ta, *arhon* comíse, de unde şi până unde?... Iată şi cucoana Zoíţa!... Sărut mâíníle, cucoană Zoíţa.

KIULAFUGLU: Ego sínto íspravnícos *telos panton!*... cu

míla luí Dímnzeu m-am facuto íspravnícos la ținutul ațesta; ke acum vín de la lasí ca se mí suí pe scauno íspravníției!... Am munat tatareste... Adeca chínd zíc tatareste, *eți* vîne vorba, *dioți* caí de poțta nu mergo níți ca vîntul, níți ca ghíndul, *ma* ca... nu stíu țe... Dezíaba suruzíi... *dos tu ke dos tu* cu harapníco! dímíalor dín pas nu íese... dín prítína ke nu stíu care fílozofos a zíso: ínțet merzí, maí departe azunzí!... Se vede che ațel fílozofos nu se facuse níți o data íspravnícos... ha, ha, ha!... *Ma* se nu spuneți, ma rogo, che am ríso de poțte, pentru che ma cam temo de chíhaí!...

DAMIAN: N-ai frică, *arhon* comíse... La noí, ce íntră pe-o ureche íese pe alta.

KIULAFUGLU: Nu de alta, *file*, *ma* fíínd che sînto íspravnícos... ínțalezi?... Chínd nu eram în sluzba, avem tota voíe se racnescó... sí racneam chít septe, *dioți* eram patriótis. *Patrida* frate!... alt cuvînt nu-mí íesa dín gura... *omos tora*... ínțalezi!

DAMIAN: Da cum nu?... lupul când vrea să se apropíe de turmă latră ca cînií pân' ce prînde oaía.

KIULAFUGLU: Sss!... *sas parakalo*, frate... nu vezí che sînto íspravnícos?... *ma* se lasemo asta... Spune-mí unde ma gasesco, sí cum se fațe de te íntílnesco aítí línga poțta, în mízloco drumulú?

DAMIAN: Aicí suntem la moșía luí Gîngu, unde am venít de vro două zíle ca să serbăm zíua Marghíolítei.

KIULAFUGLU: Píos?... Ghíngos?

DAMIAN: Nu-l cunoști?... Íatã-l.

KIULAFUGLU (*cu un aer de protecție*): A! *Arhon* Ghíngos, mí pare bîne, mí pare bîne...

GÂNGU: Câte fâlcí?... numaí patru sute.

KIULAFUGLU (*lui Damian, încet*): Se vede che are podagra la urechí *arhon* Ghíngos? (*Râde.*)

DAMIAN: Norocíre pentru dânsul că n-aude toate dobítocíile ce zíc uníi sí alțíi.

ZOIȚA: Frate, d-ta stai la vorbă și bíata cucoana Gahíța ne-așteaptă-n trășură.

KIULAFUGLU: Las-o se astepte.

DAMIAN: Ce zicí, cucoană Zoíța?... Gahíța-í cu dumneavoastră?

KIULAFUGLU: *Neski*, fraț'co... I cocona Gahíța ne-a rugat-o, chínd ne-am porníto de la lasí, ca s-o luam cu noí, *ke* s-o adușem ínapoí la casa dímísale. *Ma* ște nebuna *kira!*... A!... *me sinhorese*... uítasem che-țí este nepoț'ca... ha, ha, ha...

DAMIAN: Lasă șaga, *arhon* comíse, că mă supar.

KIULAFUGLU: Țe berbanto! Se ne ínsale, sí pe Zoíța, și pe míne, sí pe d-ta, sí pe toț'í!... *Ti puski!* *Ma pes mu*, ște aí mai facuto cu el?... L-aí scoso de la adz'ie?...

DAMIAN: Ba nící n-am gândít.

(Se aude în culisa din dreapta trâmbițe și o dobă.)

KIULAFUGLU: Țe este asta? nu víne oare vreo urdlé de turț'?

DAMIAN: Nu te teme... Se vede că tot ít'í aducí amínte de la Sculení?

KIULAFUGLU: *Katergari!*... ha, ha, ha.

SCENA IX

Cei dinainte, IORGU și SCHWABE (intră prin dreapta întovărășiți de doi oameni îmbrăcați ca șarlatani, din care unul sună din trâmbiță și cellalt dintr-o dobă. Schwabe este în costum de acrobat.)

IORGU (*în parte*): Valeu!... moșu-meu aici!... am pățit-o...

KIULAFUGLU: Țe *kabazliki* asta, *arhon* Enakí?

DAMIAN: Așteaptă că-í vedea. (*Lui Iorgu.*) Domnule, am auzít că vreí să ne-arăț'í níște lucrurí de pe ceea lume.

IORGU (*în parte*): Nu mă cunoaște... curaj! (*Tare.*) Oamení buní! (*În parte.*) Ce dracu! parcă șí-au dat cuvânt cu toț'í!... Iată și Gângu, și Kíulafoglu, și Zoíța... numai Gahíța lípsește, dín norocíre. (*Tare.*) Creștíní blagoslovít'í!...

DAMIAN (*în parte*): Curíos glas!

I O R G U (*suindu-se pe o laiță*): Oamení buní! boíerí, țáraní, țígani, jídani!... Gățiți-vă urechíle și ochíi, că o s-auzíți și să vedeți lucrurí care n-a văzut neam de neamul vostru!... Eu sunt vestítul *Cocus Mocus imperator*, care-am înconjurat pământul și-am trecut peste nouă mări și peste nouă țări.

D A M I A N : Chíar ca Făt-Frumos dín poveste.

I O R G U : Tocmaí!... Eu știu toate descântecele de dragoste și de deochet și pot proroci víitorul!... Am descântat în Iași și în București câteva cucoane de sluțenie și le-a trecut... Am descântat de dragoste unei babe de 60 de aní și peste 5 múnute a văzut venínd pe íubítul ei călare pe prăjínă... prăjína însă era de aur!... Am descântat câțiva patrioți de tâlhărășug... (*în parte*) și tot tâlharí au rămas!...

K I U L A F O G L U : Bre, bre, bre! țe mora strícata!

D A M I A N : Auzí, măi Gângule?

G Â N G U : Ce să fie, franțuz?... ba-í neamț.

I O R G U : Am descântat...

D A M I A N : N-auzí, domnule, nu știí să descânți și de lehăit?

I O R G U : Am descântat și de lehăit pe oarecine care poartă mínciuní prín casele oamenílor, răstălmăcínd toate lucruríle în rău, și í-au crescut 70 de pușchínețe pe límbă. Dar toate aceste nu-s nímică, oamenii buní!... știínța mea cea mare stă în prorocií.

D A M I A N : Lasă, domnule, prorociíle maí pe urmă... Arată-ne acu ce-ai să ne-arăți!... Nu ne trece vremea cu vorbe.

I O R G U : Foarte bine. (*Aratând pe Schwabe.*) Vă arăt acum un om sălbatic dín codríi Americíi, care-a venít înot prín Ocean pân'în Europa... El íi fecíorul împăratului Ghíldírírím Kleaf-kleaf! și-a fugít dín palatul tătâni-său, pentru ca să vie să facă voíajurí prín Moldova... fííndcă auzíse că-í o țară foarte poznașă... adică o țară unde se fac multe pozne... Acest tânăr și ínteressant străín are o mare procopsală, căcí a fost crescut în Academía Azbucovniánă, unde príntrre multe altele a ínvățat a se da de-a tumba, a se acăța pe frânghíi și a rídica míi de ocă de fíer în mâíní!...

D A M I A N : Frumoasă poveste, dar mare mínciună!

IORGU: El se hrănește numai cu jăratíc și' bea numai smoolă clocotită!... În țara lui doctorii au hotărât că acest soi de hrană prelungește viața și' că împuternicește vinele întocmai ca apa rece. Iată, spre pildă, tânărul Ghildiririm Kleaf-kleaf!... el a dobândit o putere atât de mare... încât acum poate să ieie turnul Trisfetitelor în spânare și' să fugă cu el pân' la Hârlău...

DAMIAN: Își bate joc de noi șonțul! (*Tare.*) Ian așteaptă, domnule... De vreme ce zici că sălbaticul mănâncă foc... să-l vedem și' noi... (*Către un țăran.*) Du-te, măi, în crășmă de adă un tăciune aprins.

IORGU (*în parte*): A pățit-o neamțul!... (*Tare.*) Îi de prîsos să măi aducă foc, pentru că sălbaticul îi sătul... Ți-i foame, americanule?

SCHWABE: Ia.

IORGU: Auziți că nu?... Nu-i e foame. Ți-i sete?

SCHWABE: O, ia.

IORGU: Nici sete.

DAMIAN: Ian să-ți spun, măi neamțule... după câte înțeleg, tu vrei să ne-nșeli... Orî începe comedîa și' lasă vorba, orî îți trag o bătaie de cele sfînte.

IORGU (*în parte*): Ar avea haz să îau un kaftan... (*Tare.*) De vreme ce-i treaba pe ciomag... apoi încep îndată. (*Către trîmbițaș și toboșer.*) Cîntăți uvertura.

(*Trîmbițașul și doboșerul sună din instrumenlele lor.*)

DAMIAN: Destul, că ne-ați asurzit.

IORGU: Se vede că nu vă plac concerturile?... Fie!... Tăceți, măi! Acum înalta noblețe și' onorabilul public sunt poftiți a ședea, căci comedîa are să înceapă... Vestite Ghildiririm Kleaf-kleaf!... *ein, zwei, drei*... marș...

(*Schwabe face "brațele de fier".*)

IORGU: Vă rog, domnilor, să însemnați puterea vinelor prin care sălbaticul se pune în poziție orizontală... Această exerciție se numește "brațele de fier" sau spânzurătoarea...

Cíne dín d-voastră doreşte a se spânzura... este rugat a se grăbí, pentru că o să trecem la “rotírea de moarte”.

DAMIAN: Ce zící, măí Gângule?... aí gust să te spânzuri?

GÂNGU: Ian nu vorbí de-aceste, măí Enachí!... Fă-ţi cruce măí bine.

(Schwabe face “rotirea de moarte”).

IORGU: Iată “rotírea de moarte”!... Această exercíţie primejdíasă a atras laudele tuturor capítalíilor dín lume, *(în parte)* pe unde n-am trecut!... Bravo, bravo, amerícánule!... Domnílor, vă poftesc să bateţi în palme. *(Toţi bat în palme.)*

(Schwabe face “piciorul de fier”).

IORGU: Exerciţia aceasta este numită “pícíorul de fier”... Toată puterea stă în vârful călcáíului... Vestítul Ghíldírírím Kleáf-kleaf va rídica deosebíte greutăţi, precum şi un bou de câţíva víţei!... Nu cumva aveţi, domnílor, o asemenea vítă la îndemână?

KIULAFUGLU: Ha, ha, ha... *isos* che socoţi, *anoite*, che purtamu zírezí de boí *ist* to buzunarí?

IORGU: În locul bouluí, dacă vreí, te poate rídica pe d-ta.

KIULAFUGLU: Du-te *ist* to *diavolo*, *puski*!

(La finele acestui exercítiu se aude vocea Gahiţei.)

GAHIŢA *(în culise)*: Monsiu Agamemnon, monsiu KIULAFUGLU.

IORGU: Ce-am auzít? Glasul Gahiţei!

DAMIAN: Íra! Bíata cucoana Gahiţa!... aţi uítat-o-n trăsură... Haídeţi s-o aducem aici.

(Toţi se duc în fund, înaintea Gahiţei.)

IORGU *(încet, lui Schwabe)*: Aí auzít ceva, neamţule?

SCHWABE: *la!*... am auzít un glas care m-a petruns *in das Herz*.

IORGU: Norocul s-apropíe de tíne, măí şonţule... fugí de te-ascunde.

SCHWABE: *Ich verstehe nicht.*

IORGU: Gahița von Rosmarínovící vîne aici.

CHWABE: *Mein Gott!*

IORGU: Fugí degrabă să nu te vadă, că de te-a cunoaște suntem prăpădiți.

SCHWABE (*alergând în crâșmă*): *Sapperment! noch einmal!... fort...*

SCENA X

Cei dinainte, GAHIȚA (venind din fund)

GAHIȚA: Frumoasă politică... *Monsiu Agamemnon...* Bravo... vă duceți și mă lăsați în mijlocul drumului, de vă aștept un ceas.

KIULAFUGLU: Nu-î vina noastră, *kera mu...* Ma a lui *arhon* Enakí, care ne-a ținuto cu de-a síla.

GAHIȚA (*vazând pe pitarul Enachi, coboară ochii*): Cuconu Enachí!...

DAMIAN: Nu-ți coborî ochii, dragă cucoană... cele ce-au fost s-au trecut.

KIULAFUGLU: *Omos* bine che aí venít sí d-ta, cocona Gahița, ca se vezí omul ațel selbatíco, care fațe o mulțime de *kabailikia*.

GAHIȚA: Ce om sălbatic?

KIULAFUGLU: *Ma puine*, bre?

DAMIAN: Ba că zău, unde-î?... ce s-a făcut?

IORGU: Nu vă îngrijîți de el c-a vení acuși... S-a dus să-și răCorească gâtul c-o stacană de smoală.

KIULAFUGLU: *Lipon*, țe maí sídem aște?... *as pame sí* noí, se ne reCorímo...

IORGU: Maí stați că încă n-am sfârșit comedia... Acum au să înceapă prorociile... Cîne vrea dîn d-voastră să-í spun trecutul și viitorul?... Eu, vestitul *Cocus Mocus imperator*, am prorocit de mult că are să vie o vreme unde oamenii au să

meargă pe brânci şi, slavă Domnului!... azi vedem mulţi culbeci cu feţe de om. Am prorocit iar că vânzătorii au să fie schimbaţi în măgari, şi moldovenii în... jidanii!... Am prorocit unui însurăţel că femeia lui...

KIULAFUGLU (*mânios*): Cum îndreznesti, *katergari*, se vorbesti de surăţei *me katigoria*?... Nu stii che si eu sinto surăţelos?

IORGU: Ba eşti sur cumsecade, nu surăţel.

KIULAFUGLU: *Ghidi, puski*... Moí sluzitori, umfla la dînsu.

DAMIAN: Ian lasă-l, *arhon* comise, să sfârşescă... (*Lui Iorgu.*) Ziceai, domnişorul, că ştii să spui TOATE lucrurile trecute şi viitoare?... Spune-mi dar mie, unde se găseşte acum IORGU, nepotul meu?

IORGU: El se află aici în sat.

DAMIAN: Minciună spui, şonţule, că-i la Iaşi, închis la agie... Auzi cum le croieşte!

IORGU: Ei, puî rămăşag că eu, vestitul *Cocus Mocus imperator*, îţi aduc pe IORGU aici pân'într-un sfert de ceas?

DAMIAN: De la Iaşi în 15 minute?... cale de 5 poşti?

KIULAFUGLU: Cu caii de poţta de-acum, ţe nu se pote!

IORGU: Însă, dacă m-oî ţinea de cuvânt, d-ta să-l ierţi pe IORGU şi să-i plăteşti toate datoriile...

DAMIAN: Iar de nu?

IORGU: Să mă faci chisăliţă de bătaie.

GAHIȚA: Mă mir, *mon cher arhon* pitar, cum de stai ca un prost de-l ascuţi?... Nu vezi că domnişorul vrea să ne ieie în râs cu minunile d-sale?... D-lui socoate poate că nici unul din noi n-a făcut voiajuri.

IORGU: Ştiu, dîmpotrivă, cucoană Gahiţă, că d-ta ai fost la Cernăuţi.

GAHIȚA: Cine ţi-a spus-o?

IORGU (*apropiindu-se de Gahiţa, încet*): Baronul *von Kleine Schwabe*.

GAHIȚA: *Oh ciel!* îl cunoşti?

IORGU: Pe cine nu cunosc eu?

GAHIȚA: Oare... nu l-ai putea și pe dânsul aduce dela Cernăuți... tot în 15 minute?

IORGU: Și mai degrabă, dacă vrei.

GAHIȚA: Cum nu? mai vârtos, te poftesc.

DAMIAN (*cautând la ornic*): Domnule, au trecut zice minute!... îți mai rămân încă cinci... dacă-n vremea asta n-a venit IORGU... te stropșesc.

IORGU: Bunătatea d-tale... Stați puțin să-mi fac descântecul. (*Face semne cabalistice cu bățul.*) *Cocus Mocus imperator, ein, zwei, drei...* (*În parte.*) Să vii, Iorgule, să mă scapi de bătaie, că de nu-î venit, îi rău de pielea mea.

DAMIAN: Sfertul a trecut... Unde-î Iorgu, șonțule?

IORGU: Acuși trebuie să vie.

DAMIAN: Pe dânsul, băieți... învățați-l să-și mai bată joc de creștin.

(*Toți se reped spre Iorgu.*)

IORGU: Ho, țară! să-mi sfârșesc descântecul... *Marș, pantalon, ein Cocus, zwei Mocus, drei imperator...* (*În parte.*) *Marș și tu, Iorgule, că atât îi scăparea ta. (Tare.) Marș, pantalon... (Fuge iute printre oameni, de intră în crâșmă și închide ușa după el.)*

DAMIAN: Nu-l scăpați, flăcăi; stricați ușa și mi-l aduceți aici, ca să-î dau un pantalon pe spinare.

(*Câțiva țărani se încearcă să deschidă ușa.*)

KIULAFUGLU (*furios*): Ai vazuto maískaralík! se ne rida un sonț pe toți, și mai ales pe mine care sînto coscoze ispravnicos!... prindeți-l, moi.

GAHIȚA (*furioasă*): *Infame charlatan!* să mă facă să cred că-mi aduce pe *Kleine Schwabe!*...

DAMIAN (*la țărani*): Da ce dracul!... nu puteți da jos o biată ușă?... Ian să-mi pun eu umerele... Măi Gângule, vin' de ne-ajută și tu.

GÂNGU: Ce să faci?... să dai foc casei?... Da cum, Doamne iartă-mă, să-mi arzi crâșma.

(Ușa se deschide și deodată se înfățișează Iorgu și Kleine Schwabe, schimbați în haine civile. Iorgu merge de pică în genunchi la moșul său, și Schiwabe dinaintea Gahiței.)

TOȚI: Ce minune-î asta?

DAMIAN: Iorgu, aici?

GAHIȚA: Kleine Schwabe! *oh ciel!*

IORGU: Ai făgăduit să mă ierți, moșule!...

SCHWABE: *Ah! liebe Gahizen!*

DAMIAN: Bre, bre, bre!

KIULAFUGLU: Bre, bre, bre! țe boțcarie!

DAMIAN *(ridicând pe Iorgu)*: Parcă nu-î lucru curat... Da spune-mi, măi băiete, cum ai scăpat de la agie?... cum și când ai venit?

GÂNGU: Măi Enachí, crede și nu cerceta... Nu vezí că Jupânu Mocus era dracu pe uscat?...

(Toți își fac cruce, zicând: "Piei, drace!")

KIULAFUGLU: *Fevghe satana... Ma țe s-a facuto kir Mocus?*

UN ȚARAN *(aducând costumul vrăjitorului din crâșmă)*: Iaca, cucoane... numaí pielea í-a rămas.

ZOIȚA *(în parte)*: Pare-mi-se că níci vrăjitorul nu-î departe.

KIULAFUGLU: *Na scaso an den itan Skaraotki!... Zoíța, Zoíța... vín' línga míne, se nu te umfla o diavolos Cornoratos.*

IORGU *(în parte)*: Ba că chíar!... scapă de unul și dá peste ALTUL... *(Tare.)* Nu vă mai speriați degeaba... Mai bine haideți cu toții să serbăm zíua astă fericită în care un copil nebun a câștigat iar iertăciunea și dragostea moșului său... *(Către Gângu.)* Unde mi-î logodnícă, cucoane Gângule?

GÂNGU: Acasă... caută-n cărți.

IORGU: Prietenilor!... vă poftesc peste trei zíle la nunta mea cu duduca Marghíolíta, fíica sulgerului Gângu.

GÂNGU: Ura!... strigați ura, mă!

ȚĂRANII: Ura!

GAHIȚA: Totodată, domnilor, vă poftesc și eu la nunta mea cu d-luí baronul von Kleine Schwabe.

GÂNGU: Îra!

ȚĂRANII: Îra!

DAMIAN: Dec!... da aîsta de unde-a ieșit?

IORGU (*încet, moșului său*): Ți-oî spune mai pe urmă...

SCHWABE: *Liebe Gahizen! du bist meine Lieben!*

GAHIȚA: *Pour toujours?*

SCHWABE: *Tușur!*

IORGU (*încet, Gahiței*): Vrea să zică, noi suntem chît de-acum?

GAHIȚA (*furioasă*): *Monstre!*

GÂNGU: Măi Enachî!... știi ce?... De vreme ce Iorgu tău s-a îndreptat pe calea adevărului, hai să tragem o horă cu toții.

DAMIAN: Mări, bine zici, surdule... Unde-s scripcarii?... Iată-î... Ian ascultați, dancilor... să-mi cântați o horă de cele bătrânești, cum le plăcea părinților noștri.

(Scripcarii cântă hora. Damian, Gângu, Zoița, prietenii și țăranii se prind la joc.)

DAMIAN: Măi Iorgule!... da tu nu vîi să joci? Tot nu-ți plac obiceiurile noastre?

IORGU: Ba acum îmi sunt dragi... Acum știu să prețuiesc bunătățile care ne-au rămas de la strămoși și să deie Domnul să le păstrăm totdeauna, pentru ca să rămânem tot români și să ne fie dragă țara noastră!... *(Se prinde în horă.)*

TOȚI: Ura!... să trăiască Moldova!

(Toți joacă hora, afară de Kiulafoglu care trage ciubuc deoparte; Gahița și Kleine Schwabe joacă valțul împrejurul horei.)

COR FINAL

Sunt român și tot român

Eu în veci voi să rămân!

Țara noastră să trăiască

Și-n veci steaua să-î lucească!

(Cortina cade.)

REFERINȚE ISTORICO-LITERARE

... În afară de Iorgu de la Sadagura și de Sânziana și Pepelea, izbutesc să învingă vremea peripețiile cucoanei Chirița (Chirița în Iași sau două fete ș-o neneacă, Chirița în provincie, Cucoana Chirița în balon)...

George CĂLINESCU, Istoria literaturii române de la origini până în prezent. Ediția a II-a, revăzută și adăugită. Editura Minerva, București, 1986, p. 314.

Rusaliile, cum s-a numit până la urmă comedioara într-un act Satul lui Cremene, se încadra în aceeași camanie de denunțare a adversarilor reformelor urmărite de Cuza. Aici își făceau loc, desigur, și unele limite ale viziunii lui Alecsandri asupra țăranilor, dar nu e mai puțin adevărat că în Răzvrătescu el satiriza pe ucenicii lui Clevetici, clientela și instrumentele marilor demagogi de la centru, care începe să imite metodele dascălilor lor și să creeze acea dezgustătoare școală a așa-zisului liberalism românesc, care, ceva mai târziu, avea să indigneze și pe Caragiale. În Rusaliile scriitorul adăuga criticii demagogiei o critică nu mai puțin severă la adresa exagerărilor latiniste ale etimologiștilor ardeleni și, în genere, la adresa falsului patriotism izvorând din exaltarea originii noastre romane, pe care Kogălniceanu de altfel îl combătuse de la 1843.

G. C. NICOLESCU, Viața lui Vasile Alecsandri. Ediția a doua, revăzută. Editura pentru literatură, București, 1965, p. 423.

... De-a lungul a cincizeci de ani Alecsandri a intuit care este locul teatrului în cultura românească, ce anume direcții trebuie să urmeze. În 1840 trăia febra luptei pentru statornicirea unor instituții artistice și pentru crearea unui repertoriu original. Improvizat chiar, localizat, dar având rolul unui stimul pentru scriitori și al unui ferment pentru interesul publicului. Pe măsură ce trec anii, pe măsură ce teatrul începe să aibă

un ecou din ce în ce mai amplu și mai persistent, fiind acum una din tribunele opiniei publice, Vasile Alecsandri a înțeles că dramaturgia nu se mai poate restrânge la localizări...

A pornit de la ideea teatrului ca tribună a adevărului, și de-a lungul anilor a reafirmat adeseori această părere a sa: "fiindcă la noi nu posedăm încă nici libertatea tribunei, nici arma zilnică a jurnalismului, am proiectat să-mi fac din teatru un organ spre biciuirea moravurilor rele și ridiclelor societății noastre..."

Alecsandri ne dă, cel dintâi, nu numai o imagine asupra stadiului artei noastre dramatice, dar definește și poziția sa estetică pe acest tărâm. Prima piedică era „limba întrebuiată până acum de traducătorii dramelor franceze și germane”, care „este o macaronadă ridicolă și indigestă, care displace auzului și nimicește interesul pieselor, fie cât de bine gândite.”

Jocul actorilor „este în gradul cel mai înapoiat”. Era un adversar al diletantismului („nici că poate să fie altfel, când amatorii ce se urcă pe scenă sunt lipsiți de orice cunoștințe despre arta dramatică, de orice educație în arta dramatică”). Era deci adeptul pregătirii prealabile a actorului (cere înființarea unui conservator la Iași), pleda pentru un orizont de cultură și de viață mai larg al acestei profesii.

Înțelesese cu pătrunderea ce-i era caracteristică un fapt esențial: „Un teatru perfect nu se improvizează de azi pe mâine, trebuie timp și sacrificii, și în lipsa acestor două condiții un autor va fi ținut a compune piese ușoare și potrivite cu puterile diletanților, și a merge înainte treptat, punând un frâu imaginației sale, făcând act de abnegație...”

Se află în aceste rânduri descris nu numai programul teatrului românesc, ci și profesiunea de credință a unui autor lucid, care adeseori a trebuit să sacrifice înzestrările sale pentru a nu crea un decalaj între nivelul creațiilor și posibilitățile artistice din acea vreme. „Am fost obligat — spune el în 1874 — să-mi măsoz zborul imaginației și al condeiului în nivelul puterii actorilor și a culturii publicului.” Cu un acut simț al observației, Alecsandri a fost partizanul unei înaintări ritmice, în toate domeniile, al unui efort conjugat de ridicare a teatrului românesc. Este una din contribuțiile sale esențiale pe acest tărâm. Recomanda traducătorilor să se ferească de „drame cu mare spectacol și cu situații exagerate”, cerând alegerea acelor „piese plăcute, lesne de jucat, și le va localiza cu măiestrie, în privirea gustului public, sau, mai bine, va compune bucăți originale în care va introduce moravurile și tipurile locale”.

Sbliniindu-se adeseori influența teatrului francez asupra dramatur-

giei lui Alecsandri, nu s-a observat însă că fiind, în momentul călătoriilor sale la Paris, martor al „lentei agonii a romantismului“. (P. A. Touchard, *Grandes Heures de Théâtre à Paris. Librairie Académique Perrin, 1865*) care începe în 1835, poetul nu a rămas prizonierul acestei perspective artistice. Interferența dintre drama romantică și copilul ei bastard, melo-drama, o cunoaște și Alecsandri în timpul studiilor sale pariziene. Arta regiei era dominată de piesele cu mare spectacol, cu decoruri încărcate, ce reproduceau pâna la ultimele amănunte locul acțiunii: „cu documentele în mână, se restituiau stilurile arhitecturale și moda vremii. Regizorii se proclamau anticari. Se împingeau scrupulele până la accesorii. Pentru Carol al VII-lea se împrumută la muzeul artileriei o armură autentică din secolul al cincisprezecelea. Dar acest efort nu a dus decât la rezultate de suprafață, cărora nu le putem ascunde astăzi arbitrariul și puerilitatea.” (Gaston Baty și René Chavance, *Vie de l'art théâtral, Librairie Plon, 1951.*)

Luciditatea despre care vorbeam ca una din trăsăturile caracteristice ale personalității sale se verifică încă o dată. Spirit selectiv, nu s-a conformat modelor timpului : el a respins deopotrivă melodrama, ca și concepția regizorală legată de epoca înfloririi ei. A văzut pe acest tărâm mai departe și a făcut prin creația lui, ca și prin recomandările date, primii pași spre despovărea teatrului românesc de situații exagerate și a creat împrejurările favorabile pentru afirmarea teatrului realist. E drept, Alecsandri a privit teatrul și ca un mijloc de agitație națională și socială. De aceea poate astăzi unele din piesele sale nu mai au decât o valoare documentară prin care putem reconstitui atmosfera epocii. Alecsandri, pentru care teatrul era în primul rând o tribună, a folosit creația sa dramatică în acest scop.

„Toți amicii noștri lucrează cu entuziasm sub impulsul acestei mari idei a Unirei, unii prin o propagandă verbală necurmată, alții prin organul ziarelor locale și străine, alții prin diverse influențe asupra spiritelor. Cât pentru mine, am cercat să fac din scena română un auxiliar puternic pentru succesul luptei noastre.”

Desigur, din punct de vedere estetic, Alecsandri a fost partizanul teatrului — document social : „Iar dacă am reușit a crea unele tipuri caracteristice și a desemna unele tipuri din viața noastră socială, acele figuri și tablouri vor interesa poate în viitor pe oamenii ce vor avea curiozitatea de a studia și cunoaște trecutul”.

Ilustrând etapele împlinirii teatrului românesc în ansamblu, Vasile Alecsandri a parcurs și toate treptele formării esteticii dramatice românești.

Dacă în 1852 creația sa teatrală era, după cum singur spune, copia fidelă a unei societăți, după aceea ideea capătă mai multe nuanțe. Și în sfaturile pe care le dă lui Pantazi Ghica întrevădem o evoluție a concepției sale despre teatru: „Stăruie în a studia bine caracterele, personajele dumitale, în a le face să vorbească limba care se potrivește cu poziția lor socială, în a construi cu dibăcie scenariile, în a evita lungimile și a pregăti cu dibăcie deznodămintele. Să ai mai cu seamă în vedere că trebuie să creăm adevărata conversație în limba română, conversație fină, spirituală, elegantă, nuanțată și originală.”

Mal târziu, după 1880, Alecsandri a văzut ca limba românească, cu treizeci de ani în urmă aflată — după cum spunea chiar el — încă în fașă, poate exprima idei complexe și imagini artistice elevate. Și atunci se concretizează cea de-a treia fază a concepției sale estetice: „Nu mă las însă de comedia în versuri ce voi începe în curând, căci voiesc a-mi îngâna zilele iernii cu lucrări intelectuale”. Urmărind corespondența cu Ollănescu-Ascanio în legătură cu Fântâna Blanduziei, vom observa că ideea de teatru privit ca o copie fidelă nu mai revine, teatrul fiind acum pentru Alecsandri o creație ce sublimază datele realității.

Iata că nu numai pe tărâmul creației propriu-zise, dar și pe acela al concepției estetice, Alecsandri a marcat drumul ascendent al dramaturgiei românești. Și mai mult decât atât, această paralelă ne permite să subliniem un alt adevăr. Alecsandri n-a scris teatru din instinct, ci a dovedit o subtilă și rafinată înțelegere a specificului artei dramatice, a rosturilor ei, a modalităților ei.

Dacă acestui portret i-am mai adăuga și alte trăsături coplementare, anume faptul că preferințele sale în materie de joc actoricesc s-au îndreptat spre valorile autentice, că în domeniul organizării teatrului a avut idei ce nu și-au pierdut valabilitatea, am putea răspunde întrebării : ce-i datorăm Alecsandri ? — Teatrul românesc.

Valeriu PÂPEANU, Noi și cei dinaintea noastră, Editura pentru literatură, București, 1966, p. 139-142.

Așa cum în poezia lirică apariția lui Eminescu a trecut în planul a doilea poezia de iubire a lui Alecsandri, comediiile de satiră politică ale lui Caragiale au umbrit, cum era și firesc, teatrul comic al lui Alecsandri. Nu însă atât de mult încât să-l anuleze, cum au socotit, într-o vreme, unii istoriografi. Căci începând cu Iorgu de la Sadagura, amuzantă satiră la adresa intelectualilor dezrădăcinați, și cu cântecelele comice, în care,

alături de figuri pitorești ale trecutului, precum un lăutar ca Barbu Lăutarul sau un surugiu tonitruant al vechii poște, își iau loc și tipuri politice, retrograde, ca Sandu Napoilă, un fanfarone, ca Clevetici, ul-trademagogul, și până la o comedie ca Boieri și ciocoi sau Sânziana și Pepelea, în care satira socială alternează cu feeria folclorică — teatrul lui Alecsandri își păstrează intacte nu numai virtuțile documentare, dar și pe cele de artă. Altminteri, cum s-ar explica succesul de care se bucură în zilele noastre orice resurrecție scenică, fie a mamei Anghelușa, fie a coanei Chirița, în oricare din ipostazele ei, fie a duiosului și muștrătorului Barbu Lăutarul, pe care marele Liszt l-a anexat legendei?

PERPESSICIUS, Alte mențiuni de istoriografie literară și folclor (III), București, Editura pentru literatură, 1967, p. 222.

În genul dramatic Alecsandri a început să scrie, fără îndoială, și din obligația de a da teatrului din Iași, după asumarea direcției lui, în 1840, alături de Negruzzi și Kogălniceanu, un repertoriu. Piese sale nu puteau avea atunci decât un caracter funcțional, inerent finalității lor imediate, care era aceea de a atrage public spre un teatru nou, experimental într-un fel. Cum publicul mergea la spectacole spre a se distra, era normal să i se ofere piese amuzante, de un comic ușor, deseori “cânteccele” vesele, cuplete, scenete cât mai hazlii, în proză și versuri, acompaniate de muzică. Preocuparea pentru calitatea artistică trecea inevitabil pe planul al doilea. Nimic mai firesc, în asemenea condiții, decât introducerea în repertoriu a tot ce era de natură să facă reprezentațiile cât mai antrenante. Noțiunea de proprietate literară neexistând sau având un conținut platonice, nimeni nu făcea nici o distincție între produsul original și imitație, traducere, adaptare, localizare. Furnizorii de piese propuneau teatrelor scrieri în care creația proprie se amesteca inextricabil cu tot soiul de împrumuturi. Dramaturgii își însușeau din alte literaturi (și din autori de toată mâna) motive, subiecte, tipuri, nume, replici. Oricine lua tot ce îi convenea de oriunde. Singura preocupare a producătorilor unui spectacol era efectul de moment al acestuia. Cu timpul, Thalia română s-a maturizat, și au apărut noi autori dramatici, iar cei vechi au început să scrie ca pentru un public mai evoluat. Gustul pentru comicul facil a rămas însă, și tot astfel înclinația în această direcție a unor scriitori, inclusiv Alecsandri. Răbind, după primii ani de directorat, improvizările, autorul Pietrei în casă a continuat totuși să scrie, până după 1870, comedii ușoare, de un umor ce nu implică studiul de caractere. În această

situație, a întreprinde pe comediile sale cercetări de literatură comparată e puțin relevant. Asemenea cercetări pot fi ilustrative, dar nu sunt în măsură a constitui baza unor judecăți de valoare. Singurul demers funcțional e acela de a verifica dacă asemenea scrieri mai au astăzi prin ce să procure agrement. Verificarea nu poate opera, natural, decât diferențiat, piesele variind calitativ, iar estimările devin fatalmente strict subiective. Comicul fiind, în piesele scurte, numai de limbaj și de situații, rezultând din vervă, din echivocuri, din vorbe de spirit, calitatea lui, spre deosebire de a celui de caractere, e indemonstrabilă altfel decât prin reacția individuală. Ea se exprimă prin râs, și șansa de a râde sau măcar a zâmbi i-o procură cititorului aproape toate micile compuneri, reprezentabile și azi în teatrul de estradă. Piesele mai lungi, ca Iorgu de la Sadagura, Iașii în carnaval, ciclul Chirițelor (Chirița în Iași sau două fete ș-o neneacă, Chirița în provincie, Coana Chirița în balon), Sânziana și Pepelea, Boieri și ciocoi, conțin și comic de moravuri.

Dumitru MICU, *Scurtă istorie a literaturii române*, vol. I, Editura Iriana, București, 1994, p. 198 — 199.

Teatrul lui Alecsandri (a scris peste 50 de piese, 9 comedii din care una, *Les bonnets de la comtesse*, în limba franceză, în versuri, 2 proverbe cu cântece, 2 tablouri, 7 comedii cu cânteccele comice, 2 tablouri, 7 comedii cu cântece, 14 cânteccele comice, 4 operete, 3 vodeviluri, un dialog politic, 3 scenete, 2 farse de carnaval, o feerie, drame, numai în parte localizat (după Picard, Duvert și Lauzanne, Brisbarre și Marc Michel, Labiche și Anicet Bourgeois, Augier, Scribe, Bataille și Rolland, Victor Hugo) e încă reprezentabil.

Din teatrul comic se memorizează figurile lui Iorgu „bonjur cu plete lungi” care „și-a ascuțit mintea de točila civilizaiei” într-un centru imaginar de cultură (Iorgu de la Sadagura), a comisarului funcționând ca un ecou față de superiorul său, Săbiuță (Iașii în carnaval), Clevetici ultrademagogul, Sandu Napoila ultraretrogradul, Gură-cască, om politic, Paraponisitul, Kera Nastasia, pensionara veleitară din cânteccelele comice, mai cu seamă figura cucoanei Chirița, soția boiernașului de țară Grigore Bârzoii ot Bârzoieni din comediile Chirița în Iași sau Două fete ș-o neneacă și Chirița în provincie, canțoneta Cucoana Chirița în voiaj și farsa de carnaval Cucoana Chirița în balon. Contesa d'Escarbagnas a lui Molière și madame Angot a lui Monnier se contopesc în această mică moșiereasă

cu ifose, personificând arivismul micilor proprietari, provinciali dornici de trai bun în capitală. Ca să nu rămână mai prejos de cei de la oraș, Chirița umblă îmbrăcată în amazoană, are preceptor de franceză pentru odrasla ei, Guliță, și a învățat ea însăși franțuzește, traducând în limba lui Molière expresiile românești intraductibile: „boire une cigarre”, „tambour d’instruction”, „pour les fleurs de coucou”, „parler comme l’eau”. Sub pretext că la 1848 a pierdut „vro zăce capete de vite”, a avut friguri de frică și a durut-o o măsea, vrea să devină isprăvniceasă, „să mai fantaxăsc și eu pân târg, ca altele”, s-o ducă numai în „bontonuri și tenechele”. Aceeași duce pe Guliță la Paris „să-nvețe politica” și dansează french-cancan la Mabilie, riscând chiar a se „ascensiunarsi”, „hailafă”, cum e, în balon. Eroina e privită mai mult cu simpatie decât cu aversiune, unicul scop al autorului fiind hazul.

Alexandru PIRU, *Istoria literaturii române*, București, Editura „Grai și suflet — cultura națională”, 1994, p. 62.